

UNIVERSITAT_{DE}
BARCELONA

Fills/es d'immigrants marroquins davant dels discursos d'odi a Catalunya

Percepció, impacte i estratègies d'afrontament

Eleonor Boada Allard

Màster en Intervenció Psicosocial

Treball Final de Màster

Curs 2024/2025

Especialitat d'investigació

Tutor: Sergi Valera Pertegàs

Barcelona, 30 de maig de 2025

RESUM

En els darrers anys s'ha observat un increment significatiu dels discursos d'odi, que alimenten un imaginari col·lectiu fonamentat en prejudicis i estereotips, generant un context propici per a l'exclusió i la discriminació de determinats col·lectius. Un d'aquests grups estigmatitzats són els fills i filles d'immigrants d'origen marroquí. Aquest treball té com a objectiu analitzar, en el context català, la manera com aquests joves perceben els discursos d'odi xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs, quina incidència tenen en les seves vivències quotidianes – posant especial èmfasi en les dimensions socioambientals – i quines estratègies d'afrontament adopten davant d'això.

Ens interessa especialment el col·lectiu en qüestió, ja que són persones nascudes i/o criades a Catalunya, però que tenen un bagatge cultural i religiós diferent del català, de manera que recollir la seva perspectiva és clau per a generar coneixement des d'una perspectiva crítica i no hegemònica. Així, seguint una metodologia qualitativa, s'han realitzat sis entrevistes en profunditat a joves fills d'immigrants, de religió musulmana i d'origen marroquí residents a Catalunya. Posteriorment, s'ha dut a terme un anàlisi temàtic que ens ha permès evidenciar que els discursos d'odi xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs es perceben com a creixents i cada cop més normalitzats. Aquests discursos van acompanyats de discriminacions quotidianes que afecten, en major o menor mesura, les trajectòries, el benestar, i la identitat dels fills i filles d'immigrants marroquins. Davant d'aquesta realitat, emergeixen estratègies d'afrontament diverses —actives, passives i identitàries—. També es posa de manifest com les dinàmiques de segregació territorial condicionen les relacions socials i la convivència intergrupals.

Els resultats de la recerca ens orienten a pensar la necessitat de fomentar processos d'interacció i contacte entre col·lectius i realitats diverses com a manera d'incidir en les estructures que reproduïxen els discursos d'odi.

Paraules clau: fills d'immigrants, islamofòbia, maurofòbia, discursos d'odi, prejudicis.

AGRAÏMENTS

En primer lloc, m'agradaria expressar un agraïment molt especial al meu tutor de recerca, Sergi Valera, per la seva orientació i acompanyament constants, que han estat essencials per al desenvolupament d'aquest treball. També agraeixo a l'Andrés Di Masso per inspirar-me i fer-me estimar la investigació, i a l'Àngela Castrechini per aconsellar-me i guiar-me en aquest camí.

En segon lloc, també vull agrair molt especialment a totes les persones entrevistades pel temps dedicat, la implicació i l'interès mostrat; per ensenyar-me tant, i fer possible aquest projecte.

També vull donar les gràcies a Houssam Bakkali i Jordi Pàmies, per la predisposició i ajuda; així com a tot l'equip de Diàlegs de Dona, per haver-me apropat a aquesta realitat i per tenir sempre les portes obertes.

Finalment, també vull agrair als meus pares i a les meves amigues, pel seu suport incondicional i per ser-hi sempre.

ÍNDEX

1.	Introducció	1
2.	Delimitació de la problemàtica.....	2
3.	Marc teòric	5
3.1.	L'individu com a ésser social: Teoria de la Identitat Social.....	5
3.2.	Mecanismes psicosocials de l'exclusió social	6
3.2.1.	Categorització social i construcció de l'alteritat.....	6
3.2.2.	Estigmatització	7
3.2.3.	Estereotips	7
3.2.4.	El prejudici	8
3.2.5.	La discriminació	9
3.3.	La islamofòbia i la maurofòbia com a formes de prejudici i discriminació.....	9
3.4.	Teoria del Contacte Intergrup al i segregació espacial.....	12
4.	Contextualització.....	12
5.	Pregunta i objectius de la investigació	14
6.	Mètode.....	14
6.1.	Enfocament de la investigació	14
6.2.	Participants i criteris d'inclusió	16
6.3.	Instruments i tècniques de producció i recol·lecció de dades.....	17
6.4.	Tècnica i estratègia d'anàlisi.....	18
7.	Anàlisi	19
7.1.	Percepció actual dels discursos d'odi en el context català	19
7.2.	Incidència dels discursos d'odi en l'experiència quotidiana.....	22
7.3.	Estratègies d'afrontament i resistència	26
7.4.	Relacions socials, segregació espacial i prejudici	28
7.4.1.	Contacte intergrup al i prejudici	32
8.	Conclusions	34
	Referències.....	36

ANNEXOS.....	46
ANNEX 1. Taula dels participants.....	46
ANNEX 2. Guió base de les entrevistes	47
ANNEX 3. Entrevistes personals.....	52
ENTREVISTA 1 (EP1)	52
ENTREVISTA 2 (EP2)	76
ENTREVISTA 3 (EP3)	101
ENTREVISTA 4 (EP4)	125
ENTREVISTA 5 (EP5)	153
ENTREVISTA 6 (EP6)	175
ANNEX 4. Criteris ètics.....	197
ANNEX 5. Mapes temàtics.....	198
Figura 1. <i>Percepció actual dels discursos d’odi en el context català</i>	198
Figura 2. <i>Incidència dels discursos d’odi en l’experiència quotidiana</i>	199
Figura 3. <i>Estratègies d’afrontament i resistència</i>	200
Figura 4. <i>Relacions socials, segregació espacial i prejudici</i>	201

1. Introducció

El procés de globalització de les darreres dècades ha comportat un augment significatiu dels fluxos migratoris, sobretot cap a països occidentals. Alhora, des de les societats receptores, certs agents generadors d'opinió pública han anat augmentant la difusió de missatges i discursos d'odi sobre la immigració.

Segons defineix les Nacions Unides (2019), els discursos d'odi són qualsevol mena de comunicació – oral, escrita o conductual –, que ataca o utilitza un llenguatge pejoratiu o discriminatori en referència a una persona o grup en funció d'allò que són, és a dir, basant-se en la religió, l'ètnia, la nacionalitat, la raça, el gènere o altres formes d'identitat. La xenofòbia, la islamofòbia o la maurofòbia són algunes formes de discriminació creixent en l'àmbit occidental, que afecten la vida social i les oportunitats de moltes persones. Però quina incidència tenen aquests discursos d'odi en aquelles persones que, tot i haver nascut i/o crescut a la societat receptora, són víctimes d'aquests pel seu origen immigrant? Ens referim aquí als fills i filles d'immigrants, és a dir, al col·lectiu descendent de persones que han immigrat en una societat diferent de la seva societat d'origen; i que, o bé han nascut a la societat de destí dels seus progenitors, o bé han arribat a ella durant la seva infància (Cabrera Abu, 2020; Portes i Aparicio, 2013; Sagaama, 2009).

Habitualment l'expressió més utilitzada per referir-se a aquest col·lectiu és la de “segona generació d'immigrants”, tot i que, en la majoria dels casos, no hagin experimentat cap procés migratori. Aquesta denominació resulta incongruent en tant que es basa en la condició d'estrangeria (heretada) per equiparar als fills d'immigrants amb els seus pares, oposant-los als “autòctons”, tot i ser-ho. Això contribueix a sustentar estereotips discriminatoris respecte als immigrants i als seus fills (Cabrera Abu, 2020; Borrego, 2003; Sagaama, 2009). Així, d'ara en endavant ens referirem als nostres subjectes d'estudi com a “fills i filles d'immigrants”.

El present estudi, situat en el context català, té com a objectiu recollir la percepció per part dels fills d'immigrants del creixement dels discursos d'odi; així com analitzar com aquests afecten en els diversos àmbits de la seva quotidianitat, i quines estratègies d'afrontament desenvolupen davant d'això. Concretament, ens centrarem a estudiar les experiències de fills i filles d'immigrants marroquins i de religió musulmana.

Per fer-ho, partim d'un enfocament crític, decolonial i holístic, entenent el fenomen dins del seu marc estructural i sistèmic. Per a comprendre la complexitat del fet, també resulta fonamental enfocar aquesta investigació des d'una perspectiva interseccional, que prengui en consideració la confluència i imbricació d'una diversitat d'eixos d'opressió.

Estudiar aquest tema des d'una òptica psicosocial és especialment rellevant, ja que ens permet acostar-nos a la realitat atenent al diàleg entre els factors psicològics i emocionals de l'individu, i els estàndards socials, culturals i ambientals que configuren els seus marcs de realitat. Així, la psicologia social ofereix eines teòriques i metodològiques idònies per analitzar com mecanismes psicosocials, presents en la base de diversos fenòmens intergrupals com els discursos d'odi, afecten a la manera com les persones construeixen la seva realitat i es relacionen amb l'entorn, en un procés bidireccional i d'influència mútua. Per tant, generar coneixement en aquest àmbit pot ajudar a desvelar les dinàmiques que sustenten la discriminació, i afavorir el disseny d'estratègies i intervencions preventives que promoguin la convivència social.

Així mateix, aquest treball vol contribuir a la producció de coneixement basat en les veus dels agents directament implicats. Bakkali (2025) parla de la necessitat de la joventut musulmana a Catalunya de fer-se més visible i ocupar certs espais on impera una visió 'blanca' de la islamofòbia, especialment als espais des d'on es construeix el coneixement i des d'on es difon la informació, ja que en molts d'aquests espais es parla d'allò islàmic, musulmà i de la islamofòbia sense les persones musulmanes. Així doncs, donar espai a les experiències dels fills i filles d'immigrants d'origen marroquí i religió musulmana no només és un acte de justícia epistèmica, sinó també una manera de qüestionar els relats dominants i generar una comprensió més complexa, humana i arrelada de les realitats que travessen. Aquesta recerca, per tant, busca no només entendre, sinó també visibilitzar i ampliar el coneixement des de veus sovint silenciades en l'àmbit acadèmic i social.

2. Delimitació de la problemàtica

El context sociopolític actual de les societats occidentals està marcat per l'auge de l'extrema dreta i l'increment alarmant de discursos d'odi, sovint legitimats des de l'àmbit institucional i mediàtic, i que tenen un impacte directe en la vida de determinades persones i col·lectius. En aquest escenari, la discriminació deixa de ser un fet puntual per convertir-se en un element estructural que condiciona profundament l'experiència social i emocional de moltes persones.

Segons l' "Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España" (Ministerio del Interior, 2023), els delictes d'odi racistes representen el 39,81% del total, amb 856 casos; essent la discriminació per origen ètnic o nacional el principal motiu de delictes d'odi a Espanya. A més, l'any 2023 es va produir un increment del 13,8% respecte de l'any anterior, la qual cosa indica una tendència a l'alça. A Catalunya, l'informe de SOS Racisme de l'any 2024, recull 647 situacions ateses pel Servei d'Atenció i Denúncia (SAID) en més de 100 municipis (Arriaga, 2025). En el context català, les dades oficials de les quals es disposa són escasses, tot i que actualment el Departament d'Igualtat està treballant en un informe sobre discursos d'odi. Aquestes dades, sumades a la previsió d'un increment de l'extrema dreta en els propers anys (Centre d'Estudis d'Opinió, 2025), posa de manifest l'interès i la necessitat de realitzar estudis que se centrin a investigar les experiències dels col·lectius més afectats.

A més, en els darrers anys, el racisme s'ha anat desplaçant progressivament cap a formes específiques d'islamofòbia. Són diversos els estudis que han evidenciat l'existència i l'increment d'estereotips envers les persones musulmanes (Abu Zayd, 2012; Alaminos i Alaminos, 2020; Álvarez-Benavides, 2024; Dieste-Muñoz i Sanz, 2024; Geisser, 2012; Martín, 2012; Martín i Grosfoguel, 2012; Moualhi, 2000; Navarro, 2002; UCIDE, 2022). Segons Aparicio i Doménech (2020), d'acord amb l'Informe de la Plataforma Ciudadana contra la Islamofobia, l'any 2017 es van recollir 546 incidents islamòfobs, essent Catalunya la comunitat autònoma amb més casos (51).

A més, la discriminació per origen racial o ètnic conflueix amb altres eixos d'opressió com el gènere i la classe social. De fet, són les dones i nenes musulmanes, les que s'enfronten a majors riscos de violència i abusos, així com a una major exclusió de l'educació, el món laboral, l'esport i la cultura (FRA, 2024). Diverses investigacions (Adida, Laitin i Valfort, 2010; Aparicio i Portes, 2014; Portes, Aparicio i Haller, 2017, 2018; Zarazaga, Román i Gómez, 2008) també han demostrat que el desavantatge econòmic és sovint una condició inherent a les llars immigrants, que en moltes ocasions arrossegaran també les següents generacions.

Tradicionalment, els estudis sobre discriminació envers persones immigrants s'han centrat en les experiències dels qui han migrat de manera directa, deixant en un segon pla la realitat dels seus descendents. Tanmateix, com assenyalen Portes, Aparicio i Haller (2018) són precisament els fills i filles d'immigrants els qui tenen un impacte més profund i durador en la societat receptora: mentre que els seus progenitors es van criar en altres

països als quals pertanyen, els fills tendeixen a percebre-la com la seva pròpia i a orientar les seves vides i plans futurs d'acord amb això. A més, segons Borrego (2003), aquests ocupen una posició fronterera complexa: no són immigrants vinguts de fora com els seus pares, però els factors biològics fa que tampoc se'ls consideri com a autòctons. Aquesta condició liminar intensifica les formes de discriminació i, alhora, els deixa fora del focus de molts estudis, cosa que contribueix a la invisibilització de les seves experiències i a la perpetuació d'un relat que els exclou simbòlicament de la comunitat nacional.

Davant d'aquest buit i la necessitat de comprendre millor la realitat d'aquests joves, a Espanya es va dur a terme el que és l'estudi més important a nivell europeu sobre els fills d'immigrants en termes de mida de la mostra: la Investigació Longitudinal de la Segona Generació (ILSEG) (Portes i Aparicio, 2013, 2014; Portes, Aparicio i Haller, 2017, 2018). La principal limitació d'aquest estudi és la no diferenciació per origen ètnic i religió. Estudis com els de Martín (2012), mencionen el significatiu efecte de l'origen musulmà en les experiències de discriminació, i les valoracions especialment negatives envers grups ètnics com els immigrants àrabs i negres (Navarro, 2002), i més concretament els marroquins (Aparicio, 2007; Checa i Montserrat, 2015; Handri, 2008). De fet, l'"Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España" (Ministerio del Interior, 2023), constata que les persones de nacionalitat marroquina són el col·lectiu estranger que concentra un major nombre de delictes i incidents d'odi. Per la seva banda, l'Informe de SOS Racisme sobre l'estat del Racisme a Catalunya (2024), constata que el perfil de les persones estrangeres més afectades són llatinoamericans (32%) i magrebins (28%). Així doncs, és evident que l'origen és una variable fonamental que no podem obviar (Aparicio i Vargas, 2022; Checa i Montserrat, 2015; Handri, 2008). Per aquest motiu, el present treball aposta per focalitzar-se en les persones d'origen marroquí, que constitueixen una de les comunitats més nombroses a Catalunya i, alhora, una de les més estigmatitzades. Això permetrà entendre amb més precisió com les especificitats d'aquesta comunitat influeixen en la manera com viuen i responen als discursos discriminatoris.

La pertinència temàtica d'aquest estudi també radica en el fet que, en general, l'aproximació als fills d'immigrants a Espanya es sol fer des de l'estudi de la seva integració, tant a nivell nacional (Portes i Aparicio, 2013, 2014; Portes, Aparicio i Haller, 2017, 2018), com autonòmic (Pumares Fernández 2002; Suárez Fernández, 2021) o municipal (Castillo, 2015; Checa i Arjona, 2009; Checa i Montserrat, 2015; Sagaama, 2009). En tant que condicionant del grau d'integració, també s'han fet molt estudis posant

el focus en l'àmbit educatiu (Álvarez de Sotomator i Martínez-Cousinou, 2016; Arjona, Checa i Belmonte, 2011; Bougtib Bougtib, 2019; Checa i Arjona, 2009; Colectivo Ioé, 1993; Franzé, 1996; García, 2016; Pascual i Riera, 1991; Saenz, 2012); així com en la construcció de la identitat en fills d'immigrants (Aparicio i Vargas, 2022; Bravo, 2006; Handri, 2008; Pascual i Riera, 1991; Salhi Mamouni, 2023; Zarazaga, Román i Gómez, 2008). Davant d'això, i seguint a Cabrera Abu (2020), és necessari generar coneixement sobre les experiències de discriminació dels fills d'immigrants, emprant un enfocament interseccional, i tenint en compte aspectes socioambientals, com ho fem en aquest treball. També és especialment rellevant fer-ho en el context català – on trobem una escassetat d'estudis sobre la realitat dels fills d'immigrants –, tenint en compte la gran quantitat de població catalana que ha nascut en famílies d'origen estranger i l'augment de discursos d'odi en aquest context.

3. Marc teòric

3.1. L'individu com a ésser social: Teoria de la Identitat Social

La base teòrica que emmarca la següent investigació pren una òptica clarament psicosocial, ja que entenem la identitat com un element flexible, dinàmic i complex que se situa en la frontera entre l'individu i la societat. Segons George H. Mead, l'individu és resultat de l'assumpció d'un “altre generalitzat” (Carbaña i De Espinosa, 1978). Altres autors de diverses disciplines (Barth, 1976; Bourdieu, 1982; Bravo, 2006; Taylor, 1991) també coincideixen en la importància de les interaccions socials i la comunitat en la construcció de la identitat. Així, la societat, com a teixit d'interacció simbòlica, configura la persona; i la persona, a través de la seva interacció, crea la societat (Sabucedo, D'Adamo i García Beaudoux, 1997). En aquest marc, les persones immigrants o els fills d'immigrants, en tant que éssers socials, es troben en un procés de negociació entre el “jo” (self) i “l'altre” (alter) (Soriano-Miras, 2008), de manera que les seves percepcions i experiències estan directament condicionades per les actituds de la societat receptora, les polítiques oficials i el grau percebut d'acceptació social.

Un dels marcs teòrics de major influència en aquest sentit és la Teoria de la Identitat Social (TIS) (Tajfel, 1981; Tajfel i Turner, 1986). Per Tajfel, l'autoconcepte de l'individu té una part que està conformada per la seva identitat social, és a dir, “que deriva del seu coneixement de la pertinença a un grup (o grups) social” (1981, 255p.). Així, una part de

l'individu es construeix a través de l'autoidentificació amb el grup, que comporta l'acceptació d'un sistema de normes, valors i creences que serà compartit pels seus membres. Aquesta identitat social pot ser positiva o negativa, en funció de la comparació amb altres grups i l'estatus percebut. Els grups vistos com d'estatus inferiors, o aquells associats amb connotacions negatives per part d'altres, poden tenir dificultats a l'hora d'obtenir comparacions intergrupals favorables i, posteriorment, la identitat social es pot veure amenaçada (Moya i Bailón, 2011; Tajfel, 1981; Tajfel i Turner, 2001; Viladot i Presas, 2008). En aquest procés de comparació social s'activa la necessitat de maximitzar la diferenciació positiva, és a dir, la superioritat de l'endogrup en comparació amb l'exogrup. Per fer-ho, es poden fer servir dos mecanismes que incrementen la diferència entre els grups: es pot afavorir a l'endogrup (favoritisme endogrupal), o bé es pot denigrar a l'exogrup (discriminació exogrupal) (Moya i Bailón, 2011).

3.2. Mecanismes psicosocials de l'exclusió social

3.2.1. Categorització social i construcció de l'alteritat

En el cas que ens ocupa, tot i prendre en consideració la bidireccionalitat del fenomen, dirigim l'atenció sobretot a la denigració de l'exogrup – els fills d'immigrants d'origen marroquí – per part de la societat mitjançant discursos d'odi. L'ambient de la “societat receptora” incideix en la configuració i pràctica de les identitats socials i culturals entre fills d'immigrants, de manera que viure en un ambient de denigració exogrupal potenciarà discriminacions de tota mena. Per interpretar aquesta qüestió és clau el concepte de “categorització social” (Moya i Bailón, 2011); mecanisme mitjançant el qual organitzem a les persones en endogrups (“nosaltres”) i exogrups (“ells”). Al categoritzar, tendim a accentuar les semblances dins d'un grup i les diferències amb els altres. Això deriva en un procés de construcció de l'alteritat basada en la diferència i l'exclusió.

En aquest marc, l'exogrup – objecte d'exclusió – és definit com a tal en el si d'una comparació excloent en què s'estableix i regula la norma de pertinença i, per tant, la desviació. Ex: “ells” venen de fora, “nosaltres” som d'aquí. Així, la construcció de l'alteritat promou una “homogeneïtzació exogrupal”, segons la qual tots els membres de l'exogrup són iguals (en virtut de l'estereotip i l'estigma); i, en el cas que ens ocupa, també una “homogeneïtzació cultural”, ja que es considera tota una cultura o religió sota una òptica unitària i singular, oblidant la seva complexitat, formes i matisos (Bravo,

2006). També es dona un procés de despersonalització, en tant que es percep a l'altre només com a membre d'aquella categoria, oblidant la resta de facetes identitàries.

3.2.2. Estigmatització

Aquesta despersonalització està estretament vinculada a l'estigmatització, un procés pel qual certes característiques percebudes com a diferents esdevenen atributs inalterables i irreversibles que defineixen l'individu en la seva totalitat (Goffman, 1963). Aquest atribut (estigma) redueix la persona a una única identitat, socialment menys acceptable i desacreditada.

Seguint la classificació de Goffman (1963, 14p.), els fills d'immigrants serien objecte d'un estigma "tribal". Això s'alinea amb el "model ètnic d'identificació" proposat per Sinfield (1996), que ens parla de la constitució de col·lectius com una minoria fixada i essencialitzada, forçant a les persones que en formen part a haver d'agrupar les seves subjectivitats complexes. Fanon (2009) explica que aquest fenomen de producció d'identitats essencialitzades que esdevenen confrontades, es dona a partir de la divisió entre un "nosaltres" situat al Nord Global o "zona del ser", i un "altre" situat a la "zona del no ser". Les persones que es troben a la "zona del ser" serien aquelles considerades humanes, mereixedores de drets i amb accés a la subjectivitat; per contra, les "altres" estan relegades a la "zona del no ser", on la seva humanitat és qüestionada i, en última instància, negada. En negar aquesta condició, es justifica, es normalitza i es possibilita el tracte inhumà o la discriminació que es pugui donar a aquestes poblacions i territoris. En el cas que ens ocupa, és el racisme el que marca aquesta jerarquia global de superioritat i inferioritat sobre la línia d'allò humà (Fanon, 2009), la qual ha estat políticament produïda i reproduïda durant segles per un sistema "imperialista, occidentalocèntric, capitalista, patriarcal, modern i colonial" (Grosfoguel, 2011). És important remarcar que, segons Grosfoguel (2011), en l'actualitat, un dels marcadors més destacats de superioritat-inferioritat sobre la línia de la humanitat és la identitat religiosa musulmana.

3.2.3. Estereotips

Els estereotips són creences associades a unes categories socials, que justifiquen el prejudici i la discriminació (Allport, 1954; Hall, 2010; Sagaama, 2009). Solen ser categories generalitzadores, simplificadores i esbiaixades (Queller, Schell i Mason, 2006, citat a Moya i Bailón, 2011, 131p.). Segons Hall (2010), i seguint la línia de Fanon (2009), els estereotips provoquen una divisió entre el que es considera "normal" i allò "anormal";

essent aquest últim objecte d'exclusió o expulsió, justificada a partir d'aquesta suposada anormalitat.

Aquesta essencialització en considerar que els grups tenen unes característiques fixes i inalterables determinades per la seva naturalesa, permet perpetuar el sistema social, i mantenir l'ordre social i les jerarquies (Sagaama, 2009). Això va en la línia del que assenyalava Foucault (1983) amb el concepte de “saber-poder”, segons el qual el coneixement i el poder es retroalimenten i es configuren mútuament; de manera que els discursos d'odi estan configurats per estructures de poder.

3.2.4. El prejudici

El prejudici és una actitud generalment negativa cap a determinades persones per la seva pertinença a certes categories socials. Segons Allport (1954, 9p.), “el prejudici té com a efecte atribuir a l'objecte de prejudici (els grups socials i els seus membres) algun desavantatge no merescut pel seu propi comportament”.

Una de les definicions més influents en l'actualitat és la proposada per Brown (1995, 8p.), qui ens parla del prejudici com “la tendència a tenir actituds socials o creences cognitives derogatives, expressar afectes negatius o presentar conductes discriminatòries o hostils cap a membres d'un grup a causa de la seva pertinença a aquell grup en particular”. Seguint aquesta línia, Dovidio, Evans y Tyler (1986), conceptualitzen el prejudici com una actitud general que té components afectius, cognitius i comportamentals. Això últim ratifica el “model tripartit d'actituds” de Rosenberg i Hovaland (1960), segons el qual les avaluacions favorables o desfavorables d'una entitat particular (actituds), estan formades per tres components: l'afectiu, el cognitiu i el conductual. En primer lloc, el component afectiu fa referència als sentiments i emocions que s'associen a l'objecte actitudinal. En segon lloc, els processos cognitius són aquells assentats en els coneixements, pensaments o creences que es tenen sobre un determinat objecte actitudinal. Aquests serien, per exemple, els estereotips que les persones tenen sobre la religió musulmana. En els dos components comentats anteriorment, és on hi juga un paper important la influència d'agents com els mitjans de comunicació i els partits polítics. Per últim, el component conductual, fa referència tant a la intenció com al comportament efectiu que l'individu mostra envers l'objecte actitudinal. Quan aquestes accions es manifesten en forma de rebuig, hostilitat o no acceptació cap a determinats col·lectius, podem parlar directament de discriminació.

3.2.5. La discriminació

El terme “discriminació social” fa referència al “procés pel qual un o diversos membres d’un grup social determinat és o són tractats de diferent manera pel fet de pertànyer a aquell grup” (Bougtrib Bougtib, 2019, 10p.). Aquest procés o situació produeix i reproduïx desigualtats en els circuits normalitzats d’accés a determinades condicions, drets, recursos, béns o serveis en diferents esferes (material, simbòlica, relacional, etc.) i nivells (Giddens, 1993).

Quan la discriminació té origen en dos o més elements presents en la mateixa persona que s’interrelacionen i aprofundeixen la discriminació, parlem de l’expressió “discriminació interseccional”, desenvolupada per Kimberlé Crenshaw (1989, 1991). Seguint a Frantz Fanon i Boaventura de Sousa Santos, els individus que habiten la zona del no-ser pateixen la dominació per part dels subjectes de la zona del ser basada en el racisme, juntament amb les possibles discriminacions exercides en la mateixa zona del no-ser en funció de diferents eixos identitaris i d’opressió (classe, gènere, sexualitat, entre d’altres) (Grosfoguel, 2011). Així doncs, a l’hora d’abordar el fenomen de les experiències discriminatòries en fills d’immigrants és vital parar especial atenció a la confluència de la raça amb altres eixos com el gènere o l’estatus socioeconòmic.

3.3. La islamofòbia i la maurofòbia com a formes de prejudici i discriminació

La diversitat cultural i la coexistència de grups ètnics i religiosos diferents en una mateixa societat pot interpretar-se de diverses maneres: d’una banda, pot generar posicions d’obertura a la diferència i al diàleg multicultural; de l’altra, pot despertar actituds negatives i comportaments discriminatoris. Avui en dia ens trobem que determinats mitjans de comunicació, partits polítics i xarxes socials, dirigeixen a l’opinió pública una sèrie de discursos que propaguen notícies exagerades o inexactes sobre el fet migratori, alimentant una postura xenòfoba; entenent la xenofòbia com “el rebuig o l’odi a la persona d’origen estranger” (Sagaama, 2009, 263p.).

Centrant-nos en els subjectes del nostre estudi, els fills i filles d’immigrants, musulmans i d’origen marroquí, aquests són principalment objecte de dues formes de prejudici i discriminació de caràcter racista o xenòfob: la maurofòbia i la islamofòbia.

La primera fa referència a un tipus molt concret de discriminació, definida com la percepció negativa dels àrabs-musulmans en general i dels marroquins en particular

(Corrales, 2002, 2004). Segons la definició del “Diccionario del Español Actual” la maurofòbia – també coneguda com a morofòbia o racisme anti-moro – és “l’aversió cap als moros o allò moro” (Seco, Andrés i Ramos, 2023). En l’imaginari espanyol, aquesta visió negativa, que es remunta al segle VIII amb l’arribada dels musulmans a la península ibèrica, s’ha anat consolidant a través de diversos episodis històrics que han afavorit que s’hagin imposat una sèrie de prejudicis i estereotips envers els marroquins, com el salvatgisme, la crueltat o el fanatisme (Corrales, 2002, 2004).

A més a més, donat que al Marroc gairebé la totalitat de la societat professa l’Islam, i tenint en compte que la societat occidental ha menystingut i estereotipat aquesta religió al llarg dels anys, la maurofòbia en el nostre context no es pot explicar sense fer referència a la islamofòbia (Estrada Rodríguez, 2022). Seguint la definició del Consell d’Europa de l’any 2014, la islamofòbia és el “temor o el prejuici envers l’Islam, els musulmans i tot allò relacionat amb ells” (Andújar, 2008, 68p.). Aquesta, a més, s’ha d’entendre com una forma de racisme, institucional i estructural, que utilitza el marcador de la religió musulmana i s’entrellaça amb altres sistemes d’opressió amb l’objectiu de delimitar un nou enemic, que seria l’Islam i els musulmans (Amazian, 2021).

Pel que fa a les representacions mediàtiques i polítiques dels musulmans a Occident, aquestes són una de les principals fonts de prejudicis, a través de la construcció d’una narrativa de llunyania, homogeneïtzació i essencialització que va calant en la població (Martín, 2012; Navarro, 2002; Sagaama, 2009). S’interpreta l’Islam com una religió monolítica, retrògrada, tancada, estàtica i oposada al canvi (Alaminos i Alaminos, 2020; Foroutan, 2013; Martín, 2012). Així, el progrés i la modernització es consideren valors inherents a Occident, fent que l’Islam no només es vegi com a incompatible (Abu Zayd, 2012; Sagaama, 2009), sinó també com una amenaça per a aquests (Arabi, 2020; Navarro, 2002). Alhora, es fa una construcció estereotipada de l’alteritat immigrant musulmana, que els desposseeix d’humanitat i agència, presentant-los com éssers bàrbars, irracionals, primitius, violents, agressors i sexistes (Álvarez-Benavides, 2024; Handri, 2008; Martín, 2012). Això porta a la construcció social d’un enemic comú musulmà, que va ser accentuada a partir dels atemptats de l’11-S i la consegüent lluita contra el terrorisme global (Abu Zayd, 2012; Álvarez-Benavides, 2024; Foroutan, 2013). Aquest fet ha donat peu a un discurs “nativista”, que construeix identitats excloents i justifica la necessitat de reforçar les fronteres nacionals per protegir la identitat “pròpia” (TTSSC, 2024).

És important ressaltar també que una de les formes més importants que adopta actualment la islamofòbia és la que s'articula a partir de la imaginació i construcció de la figura social de la dona musulmana (Navarro, 2002). Aquesta islamofòbia de gènere va acompanyada d'una percepció reduccionista de les dones musulmanes com a víctimes de la “violència masclista de l'Islam”; un discurs dominat per les nocions de passivitat i victimització. Aquesta visió està molt estesa en les societats occidentals, tendint a dificultar l'adopció d'enfocaments molt més complexos. Concretament, és en la imatge de les dones i les joves amb hijab on es concentren bona part dels fenòmens islamòfobs (Cabrera Abu, 2020; Ramírez i Mijares, 2005). El hijab no és simplement una peça de vestir religiosa, sinó que sovint és percebut com l'expressió d'una "amença islàmica", un perill social per als valors laics, republicans i occidentals. Aquesta percepció ha donat lloc a una tendència a criminalitzar el seu ús (Geisser, 2012). De fet, el discurs informatiu dominant tendeix a presentar-lo exclusivament com un símbol de l'exclusió i opressió de la dona, ignorant el seu caràcter multidimensional (Navarro, 2002) i complex, i la voluntat conscient i deliberada de milions de dones de portar-lo. Davant d'això, en l'extrema dreta apareix el que Sara R. Farris (2012) va designar com a “feminacionalisme”; un discurs que instrumentalitza el feminisme per a legitimar i justificar pràctiques racistes en pro d'una suposada defensa dels drets i la igualtat de les dones.

Així doncs, la discriminació cap a la població marroquina al nostre país s'ha d'entendre com el resultat d'un rebuig històric a la figura del “moro”, sumat al rebuig, temor i desconeixement envers el món islàmic.

Tot això deriva en un context social on cada vegada es fa més palesa la reproducció, des de les societats occidentals, d'un discurs sobre l'Islam, els musulmans i els marroquins que dona peu a una alterització fonamentada en la distinció de realitats que es consideren antagòniques. A més, és una interpretació culturalista i etnocèntrica, que conceptualitza i defensa la idea que tot el que es produeix a Occident és superior i més valuós (Martín, 2012; Martín i Grosfoguel, 2012; Saenz, 2012; Sagaama, 2009; Said, 1978). Això, seguint a Grosfoguel (2011), és el que es coneix com a “racisme epistèmic”. A més, aquesta producció d'alteritats opera en el sí d'un sistema capitalista neo-colonial, al qual li interessa la creació d'aquests discursos hostils envers l'Islam, per tal de mantenir-lo en una posició subordinada i així justificar pràctiques discriminatòries legitimades per la necessitat de defensar i preservar la identitat cultural pròpia davant dels perills i amenaces procedents de l'exterior (Delgado et al., 2002 citat a Sagaama, 2009).

3.4. Teoria del Contacte Intergrup al i segregació espacial

Davant d'un context de conflicte social entre grups, Allport (1954) ens parla de la Teoria del Contacte Intergrup al (TCI). Aquesta postula que, sota certes condicions, el contacte entre grups pot actuar com a mecanisme de reducció del prejudici i l'estereotípia i, consegüentment, de la hostilitat intergrup al. Allport identificava quatre condicions específiques que han de produir-se per tal que la interacció sigui efectiva i es produeixi un canvi en la categorització social: la igualtat de status entre els grups implicats, la consecució d'objectius comuns, la cooperació intergrup al i el suport institucional. Quan aquestes condicions es donen, les persones poden desfer prejudicis arrelats i generar noves formes d'entesa i reconeixement mutu (Smith-Castro, 2006).

Tanmateix, aquest ideal de contacte sovint xoca amb la realitat de moltes ciutats, on la segregació espacial actua com una barrera que impedeix l'establiment d'aquests vincles. La concentració de població immigrant o de determinat origen ètnic en espais concrets, reforça l'aïllament social i cultural, i limita les oportunitats de contacte intergrup al amb persones d'altres zones de la ciutat. Alhora, l'absència de contacte quotidià facilita la consolidació d'imatges estereotipades i narratives negatives sobre "l'altre". A més, aquesta segregació espacial està estretament lligada a una estigmatització territorial, entesa com el procés mitjançant el qual persones que resideixen en barris marcats per la pobresa, la delinqüència i/o l'aïllament racial són percebudes com a menys desitjables a l'hora d'establir-hi relacions socials (Besbris et al. 2015; Goffman 1963; Link and Phelan 2001 citats a Besbris, et al., 2018).

4. Contextualització

Si bé el procés d'immigració marroquina a Espanya es va iniciar a principis dels anys 70, no és fins a mitjans de la dècada dels 80 quan aquest fenomen comença a adquirir unes dimensions importants (Pumares, 1993). Molts marroquins tenien el desig de sortir del país per a millorar les seves condicions de vida, ja que en aquella dècada hi havia molta demanda de mà d'obra en el sector agrícola. En aquell moment era una emigració composta principalment per homes, però amb el pas dels anys i la implementació progressiva del reagrupament familiar, també s'hi han sumat dones (Bougtrib Bougtrib, 2019). Aquests fluxos migratoris que, a partir de 1990 van convertir Espanya en un país atractor de persones migrants, van comportar el sorgiment d'una nova població de nens i

joves d'origen immigrant (Portes i Aparicio, 2013). A Catalunya, segons les dades de l'IDESCAT (2024), actualment hi habiten 241.179 persones marroquines, essent la població estrangera més nombrosa. Tot i que les dades disponibles sobre població marroquina a Catalunya a la dècada dels 90 són escasses, sabem que entre 1992 i 2003 va incrementar més del 532% (Torner, 2005). Pel que fa al col·lectiu concret de fills d'immigrants d'origen marroquí, no es disposa de dades oficials.

Sigui com sigui, podem dir que a Catalunya vivim en el si d'una societat multicultural i pluriètnica, ja que hi coexisteixen grups culturals amb valors, normes, idiomes, religions i costums diferents. Malgrat que, en menor o major mesura, totes són reconegudes, hi ha una jerarquització d'aquestes, on unes són més valorades i respectades que d'altres. L'arribada d'immigrants de diversos indrets i la convivència de diferents cultures han donat lloc a situacions potencialment conflictives i a una creixent polarització, ja que l'atac a la diversitat i l'increment dels nivells de racisme i xenofòbia es fa cada dia més evident (García et al., 1997; Retortillo et al., 2006; Sagaama, 2009; Salhi Mamouni, 2023). Aquesta intolerància, però, no és exclusiva del context català i espanyol, sinó que des dels anys 80 també és cada cop més habitual en els països de la Unió Europea (Foroutan, 2013; Sagaama, 2009). Un fet molt significatiu que ho demostra és la consolidació en diversos països europeus de partits d'extrema dreta en la darrera dècada. El rebuig a la diversitat sempre ha sigut una de les bases fonamentals sobre les quals s'ha sustentat l'ultranacionalisme i, per tant, l'eix central sobre el qual s'ha articulat la ideologia de la ultradreta. Aquest rebuig s'ha traduït al llarg de la història en la persecució d'aquelles minories, individus i col·lectius – com les persones d'origen immigrant – que no s'identifiquessin dins dels límits i característiques d'un ésser nacional definit des dels marcs de les ideologies ultraconservadores (Álvarez-Benavides, 2024). Així mateix, aquests partits ultranacionalistes han evolucionat des de posicions xenòfobes generals cap a una especialització en el discurs explícitament antimusulmà, és a dir, islamòfob.

Els discursos islamòfobs i racistes es troben en diversos àmbits de la nostra vida, però els partits polítics d'extrema dreta en són els impulsors ideològics per excel·lència. En el context català, Aliança Catalana és el cas paradigmàtic d'un partit obertament islamòfob i mauròfob que està en constant creixement, sobretot arran dels atemptats del 17 d'agost de 2017. Aquest va aconseguir 2 diputats a les Eleccions del Parlament de Catalunya de l'any 2024 i, segons el Baròmetre del Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) (2025), s'estima que farà un salt important en els propers anys.

5. Pregunta i objectius de la investigació

En el marc d'aquesta recerca, la pregunta d'investigació que pretén orientar l'anàlisi del fenomen estudiat és:

- Com perceben els fills d'immigrants d'origen marroquí els discursos d'odi (xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs), quina incidència tenen en les seves vivències quotidianes, i quines són les estratègies d'afrontament davant d'aquests?

Davant d'això, i per tot el que hem vist en apartats anteriors, la nostra hipòtesi és que els estereotips i els prejudicis inherents a aquests discursos d'odi creixents en el context català, impacten de manera notable en la quotidianitat d'aquest col·lectiu, en forma de discriminació.

La recerca planteja el següent objectiu general:

- Analitzar la percepció que tenen els fills d'immigrants d'origen marroquí i musulmans sobre l'auge dels discursos xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs en el context català, així com l'impacte d'aquests en les seves experiències quotidianes i en la relació amb els espais que habiten.

Aquest objectiu es desglossa en quatre objectius específics:

- Analitzar com perceben i interpreten els fills d'immigrants d'origen marroquí l'auge dels discursos d'odi xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs
- Estudiar la incidència d'aquests discursos en la seva experiència quotidiana a nivell discriminatori
- Explorar els mecanismes i estratègies d'afrontament que adopten davant dels discursos d'odi i les discriminacions associades
- Comprendre l'impacte d'aquests discursos d'odi en les seves experiències quotidianes en termes socioambientals (les relacions socials que estableixen i els espais que habiten i ocupen)

6. Mètode

6.1. Enfocament de la investigació

La present investigació parteix d'un enfocament qualitatiu inspirat en el paradigma interpretatiu o hermenèutic. Com a tal, el nostre objectiu ha sigut entendre el fenomen a

partir del descobriment del punt de vista de l'actor social, és a dir, ens hem situat el més a dins possible del subjecte d'anàlisi, amb la intenció de veure la realitat social amb els ulls dels subjectes estudiats (Corbetta, 2003). D'aquesta manera, hem procurat entrar en l'entramat simbòlic dels participants per així comprendre les seves experiències, quins elements tenen en compte i com els interpreten. A més, seguint Max Weber, pioner de l'estudi qualitatiu, no només hem tingut en consideració els significats subjectius, sinó també el context on ocorre el fenomen (Ramos, 2015), la qual cosa ha donat profunditat a les dades recollides i ha facilitat la comprensió dels processos socials subjacents.

Tot i la importància atorgada als marcs de sentit i al punt de vista dels nostres informants, les dades recollides sobre el camp han estat en constant diàleg amb les teories pertinents, en un procés cíclic de reflexió i reelaboració de conceptes. Així, seguint l'estil característic dels estudis qualitatius, la relació entre la teoria i el disseny de la investigació ha estat oberta, interactiva, flexible i reflexiva; ja que constantment ens hem adaptat a situacions noves i inesperades que han implicat canvis en les preguntes d'investigació, el guió de les entrevistes, etc. (Corbetta, 2003).

Respecte a la perspectiva epistemològica des de la qual hem realitzat la investigació, podríem dir que ens hem situat a cavall entre la teoria crítica i el constructivisme. D'una banda, la centralitat que prenen les estructures d'opressió, exclusió i poder en el fenomen estudiat ens ha apropat a la teoria crítica, que busca "criticar i transformar les estructures socials, polítiques, culturals, econòmiques, ètniques i de gènere, que limiten i exploten a la humanitat, iniciant enfrontaments i conflictes" (Guba i Lincoln, 2002). Aquesta ofereix eines i ètiques per a pensar, denunciar i, posteriorment, transformar realitats com l'impacte dels discursos d'odi en la vida dels fills d'immigrants. Alhora, seguint algunes de les postures més radicals de la teoria crítica, hem considerat que el judici sobre les accions necessàries s'havia de reservar a aquells individus les vides dels quals es veuran directament afectades per aquestes transformacions; de manera que hem procurat una relació de naturalesa dialèctica amb l'investigat, per tal de transformar la ignorància en una consciència més informada que doni peu a canviar les estructures socials establertes (Guba i Lincoln, 2002). D'altra banda, l'estudi també ens ha remès al constructivisme, ja que el saber no s'ha pretès com a absolut, únic i generalitzat, sinó que s'ha configurat a partir de les múltiples construccions mentals dels individus. Des d'aquesta perspectiva, els significats atorgats a la realitat es troben representats i interpretats segons la percepció

dels qui els sostenen. Alhora, seguint la lògica constructivista, els resultats no han estat aliens al context, al temps, ni als valors de l'investigador (Ramos, 2015).

6.2. Participants i criteris d'inclusió

Els participants de l'estudi han estat 6 fills i filles d'immigrants d'origen marroquí, residents a Catalunya, d'entre 20 i 30 anys, i de religió musulmana ([vegeu Annex1](#)). Tots els participants han nascut a Espanya o han arribat abans de l'edat d'escolarització. Quant al gènere dels nostres participants, hem escollit a 3 homes i 3 dones, ja que les experiències a les quals s'enfronten són diferents, de manera que ens interessava tenir representativitat d'ambdós gèneres. A més a més, hem considerat important que almenys una de les dones entrevistades portés el hijab, perquè és en la imatge de les dones on recauen gran part dels discursos islamòfobs (Cabrera Abu, 2020; Ramírez i Mijares, 2005). Pel que fa a l'edat, entre 20 i 30 anys és el barem on es concentren els fills dels immigrants marroquins que van venir a Espanya en l'onada migratòria dels anys 90 (Pumares, 1993). Alhora, es tracta d'una etapa en què ja han completat els estudis obligatoris i sovint han iniciat els superiors i/o l'entrada al mercat laboral, fet que els permet aportar una visió de l'impacte de les discriminacions en diversos àmbits.

El fet de centrar-nos concretament en persones d'origen marroquí, es deu al fet que no tots els grups ètnics i, per tant, no tots els fills d'immigrants són percebuts de la mateixa forma (Aparicio, 2007). De fet, sobre els marroquins no només hi recauen discursos xenòfobs i islamòfobs, sinó que també són víctimes d'un augment de maurofòbia, la qual cosa fa probable l'accentuació de les experiències discriminatòries en aquest col·lectiu. Alhora també som crítics amb la tendència homogeneïtzadora, de manera que hem cregut necessari concretar i centrar-nos en un origen concret, ja que cada país té uns matisos i característiques singulars que fa que les experiències entre uns i altres puguin diferir. De la mateixa manera, hem escollit informants musulmans, ja que molts dels discursos d'odi recauen sobre l'Islam. A més, és una religió que delimita moltes pautes de la vida quotidiana (Pumares, 2002), de manera que entrevistar persones musulmanes ens permet conèixer com afecten aquestes discriminacions en la seva quotidianitat.

Finalment, en la mesura del possible, també hem procurat assegurar la diversitat de nivells socioeconòmics i ingressos familiars, ja que és una condició que determina les experiències dels seus fills i, conseqüentment, les discriminacions i les eines i mecanismes per fer-hi front. Seguint a Portes, Aparicio i Haller (2017), les diferències en

ingressos familiars entre fills d'immigrants i de nadius són significatives. El 66% dels fills d'immigrants provenen de llars que no superen els 1500€ mensuals; mentre que només una quarta part de les famílies d'origen espanyol ha de subsistir amb menys de 1500€ d'ingrés familiar mensual (Portes i Aparicio, 2013).

Així doncs, en la selecció dels participants hem considerat la dimensió interseccional, entenent que la discriminació no afecta a tots els fills d'immigrants de la mateixa manera, ja que no es fonamenta en criteris estrictament racistes o xenòfobs, sinó que els arguments es combinen amb altres factors com l'origen, la classe social, la religió o el gènere.

Les tècniques principals de captació dels participants han sigut la bola de neu i el contacte amb associacions i entitats del tercer sector social, tant presencialment com via xarxes socials. En total hem contactat amb 7 serveis o entitats socials, els quals ens han posat en contacte amb treballadors/es o membres de la mateixa associació o d'altres properes, que entraven dins dels criteris de selecció. La participació ha sigut voluntària i sense incentius.

6.3. Instruments i tècniques de producció i recol·lecció de dades

L'entrevista en profunditat semi-estructurada ha estat la tècnica utilitzada en l'estudi que ens ha permès la producció i recol·lecció de dades per a complir amb els objectius de la investigació. Hem considerat que era l'instrument més apropiat pel seu caràcter obert, flexible i adaptable en el transcurs de la interacció. Així, disposàvem d'un guió base ([vegeu Annex2](#)) però anàvem decidint lliurement l'ordre de presentació dels temes i el plantejament de les preguntes segons es considerés més oportú, adaptant-nos a l'entrevistat i el context empíric en qüestió (Corbetta, 2007). Això ens ha permès aprofundir en algunes respostes, adaptant-nos als interessos de la investigació i sent sensibles a allò significatiu per a la persona entrevistada. A més a més, l'entrevista semi-estructurada dona peu a establir un estil personal i natural de conversa, que ha facilitat un vincle que fes del diàleg un espai còmode i proper (Taylor i Bogdan, 1987).

Les 6 entrevistes ([vegeu Annex3](#)) s'han realitzat entre els dies 21 de març i 7 de maig de 2025, amb una durada d'entre 1 hora - 1 hora i 30 minuts. 2 d'elles s'han dut a terme de manera presencial i 4 en línia (via Microsoft Teams), segons la proximitat i la conveniència de l'entrevistat/da. Totes les entrevistes van ser enregistrades amb una gravadora de veu, i les que eren en línia també van ser enregistrades en vídeo, a través de la mateixa plataforma Teams. Posteriorment, les entrevistes foren íntegrament transcrites amb el

programa de pagament Sembly.IA, per a la seva posterior anàlisi. Les entrevistes presencials es van procurar fer en espais familiars pels entrevistats per tal de garantir-ne la comoditat, i també silenciosos per facilitar la comunicació i l'enregistrament. Totes les entrevistes es van dur a terme seguint una sèrie de criteris ètics ([vegeu Annex4](#)).

A l'inici del treball de camp vam realitzar una entrevista pilot que ens va servir per provar i validar l'eina abans de posar-la en pràctica, captar l'imprevist i realitzar possibles modificacions subjectes a les necessitats de la investigació, per tal d'obtenir uns resultats més complets, coherents i profunds. Tot i això, el disseny de la investigació ha estat obert i flexible al llarg de tot el procés, de manera que hi ha hagut un procés reflexiu continu respecte de la teoria, els objectius, la mostra, el guió de les entrevistes, etc., en funció dels elements que han anat sorgint, i adaptant-nos a la voluntat i necessitats dels informants i dels objectius de la investigació (Corbetta, 2003; Mendizábal, 2006).

6.4.Tècnica i estratègia d'anàlisi

Un cop recollides les dades i fetes les transcripcions corresponents de les entrevistes, hem dut a terme l'anàlisi qualitatiu interpretatiu d'aquestes. Hem entès la interpretació com el procés de reelaboració dels significats que circulen en el text, que ens porta a aprofundir en la seva comprensió i generar *insights* i coneixements qualitatius. Així, hem anat més enllà de la literalitat de les transcripcions, per mostrar i treure a la llum els significats que no són evidents d'entrada, així com per aclarir i aprofundir en aquells més visibles.

La tècnica analítica interpretativa que hem fet servir en aquest estudi ha estat l'anàlisi temàtic reflexiu. Aquest consisteix en un mètode per identificar, analitzar i reportar patrons en les dades, organitzant-les i descrivint-les de forma rica i detallada (Braun i Clarke, 2006). Seguint les fases de l'anàlisi temàtic proposades per Braun i Clarke (2006), un cop traslladades sobre el paper les entrevistes i els seus matisos paraverbals, hem realitzat lectures i relectures de les transcripcions, per tal de familiaritzar-nos i sentir les primeres impressions respecte de les dades; tot anotant els primers *insights* que ens emergien, en diàleg amb els conceptes i teories presentats al marc teòric. Seguidament, hem dut a terme la codificació inicial de les característiques rellevants de les dades amb un document Excel, a partir de la qual hem obtingut una sèrie de codis semàntics o latents, que ens han servit per capturar idees relacionades amb la pregunta i els objectius de la investigació. A partir d'aquí, hem fet aflorar patrons de significat o temes comuns a diversos codis, i hem dibuixat quatre mapes temàtics ([vegeu Annex5](#)) arran de l'anàlisi de les

entrevistes, que es corresponen amb els objectius específics i els punts del següent apartat. Finalment, seguint a Cabrera (2005) hem fet un treball de triangulació de les diverses categories de l'anàlisi temàtic, amb la pregunta d'investigació, la teoria i la literatura consultada, la qual cosa ens ha conduït a la redacció final dels resultats.

7. Anàlisi

L'anàlisi temàtic de les entrevistes ens ha permès conèixer més en profunditat les experiències i l'impacte dels discursos d'odi xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs en la quotidianitat de joves fills d'immigrants d'origen marroquí nascuts i/o crescuts a Catalunya. A continuació presentarem els resultats obtinguts d'acord amb les veus dels nostres entrevistats, i en diàleg amb les teories i conceptes segons els quals hem emmarcat la problemàtica.

Estructurarem l'apartat en quatre blocs principals. En primer lloc, abordarem la percepció que tenen les persones entrevistades dels discursos d'odi en la seva experiència quotidiana. Tot seguit, analitzarem la seva incidència en termes de discriminació. A continuació, presentarem els mecanismes d'afrontament personals adoptats davant aquesta realitat. Finalment, ens centrarem en l'impacte que tenen aquests discursos en les relacions socials i els espais que ocupen i habiten els nostres informants.

7.1. Percepció actual dels discursos d'odi en el context català (Figura1)

Els participants de l'estudi expressen de forma clara la percepció d'una presència de discursos d'odi dirigits al seu col·lectiu en la societat catalana actual. Tots coincideixen a assenyalar també, que aquest fenomen no només existeix, sinó que va en augment. S'associa com a principal detonant d'aquest creixement l'arribada de partits polítics d'extrema dreta, com Vox i Aliança Catalana.

L'àmbit de difusió d'aquests discursos que més es destaca són les xarxes socials – sobretot Tiktok i Instagram –, pel seu fàcil accés i gran capacitat de difusió. Un altre agent encarregat de llençar missatges xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs amb un gran poder d'influència en l'opinió pública són els mitjans de comunicació, sobretot aquells amb ideologies associades a la dreta o l'extrema dreta. Aquestes fonts són percebudes com a espais on es reproduïxen i s'amplifiquen prejudicis, que afecten directament les

cognicions, emocions i comportaments (Rosenberg i Hovaland, 1960) de la societat catalana respecte a l'objecte actitudinal.

Nogensmenys, alguns informants coincideixen en la presència transversal d'aquests discursos d'odi, que acaben impregnant, en major o menor mesura, la totalitat dels àmbits socials i l'imaginari col·lectiu de la societat catalana. Aquest fet va de la mà d'una manca d'interès i coneixement real per part de la societat catalana envers les cultures d'origen, els valors i les pràctiques religioses dels nostres informants. Aquest tancament cognitiu té un component estructural, ja que comença en l'etapa educativa, on els relats històrics, culturals i socials es presenten des d'una perspectiva marcadament occidentalitzada, sovint invisibilitzant o distorsionant la presència i aportacions d'altres pobles i cultures. Aquesta manca de coneixement envers cultures i religions diverses es fa especialment visible en festivitats i dates assenyalades com el Ramadà. En relació a això, les persones entrevistades en algun cas expressen que aquestes mostres de desconeixement els provoca una certa desconexió respecte de la societat on viuen, en un procés bidireccional de desvinculació que suposa un obstacle per a la coexistència i la convivència social. Així, el desconeixement no és només una absència d'informació contrastada, sinó que esdevé una base estructural sobre la qual es sosté i reproduïx la discriminació.

Aquesta tendència al desconeixement fa que l'imaginari de l'altre es fonamenti principalment en relats preconcebuts, generalment en forma d'estereotips fortament arrelats. Els participants parlen principalment de discursos xenòfobs nativistes, i d'una islamofòbia i maurofòbia que vincula els musulmans o marroquins amb fenòmens socials percebuts com a problemàtics. Així, per exemple, el terrorisme s'associa sistemàticament a les persones musulmanes, i la delinqüència i l'abús de recursos socials i ajudes públiques s'atribueixen especialment a les persones marroquines. A més, la figura del musulmà és representada com a extremista, retrògrada i contrària al progrés. També, la majoria dels participants ratifiquen la tesi proposada per Cabrera Abu (2020) i Ramírez i Mijares (2005), segons la qual és en la imatge de les dones i les joves amb hijab on es concentren bona part dels fenòmens islamòfobs. El vel, en tant que element identificatiu i reduccionista, es converteix en el símbol central sobre el qual es construeix l'estereotip de la dona musulmana, que es presenta com a oprimida i sense agència. També es pressuposa que està casada i amb fills. Això, de retruc, comporta una estigmatització de l'home musulmà, definit com a intrínsecament masclista, maltractador i polígam. Tal com s'apunta en algunes entrevistes, aquesta reducció de l'Islam a una estructura patriarcal,

legítima intervencions que ens remeten a una lògica feminacionalista (Farris, 2012), on, sota el pretext d'alliberar la dona, es reproduïxen formes de control i exclusió. Es constata també que aquests discursos sovint barregen indistintament estereotips xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs, de manera que els prejudicis o actituds negatives que recauen sobre aquests individus també apareixen homogeneïtzats, la qual cosa comporta que tant la cultura com la religió queden contaminades per aquestes idees. Així doncs, es destaca la importància de distingir entre els discursos que ataquen a les persones estrangeres (xenòfobs), a l'Islam i els musulmans (islamòfobs) i als marroquins (mauròfobs), perquè "les actituds i comportaments d'alguns marroquins no tenen res a veure amb la religió" (EP6, noi, 23 anys). Nogensmenys, alguns informants coincideixen a assenyalar la tendència del discurs antiimmigració a dirigir-se cap a la islamofòbia, en tant que estratègia política. L'evidència recollida indica, doncs, que la construcció de l'alteritat es duu a terme a través de la difusió de discursos d'odi basats en estereotips, mitjançant un procés d'homogeneïtzació "exogrupal" i "cultural", segons el qual tots els membres de l'exogrup són iguals, en virtut de l'estereotip i l'estigma (Bravo, 2006; Moya i Bailón, 2006). Es fa una simplificació nociva del col·lectiu d'immigrants d'origen marroquí, sustentada en allò més extrem de l'Islam i en casos o conductes concretes que es prenen com a representatives. Aquesta homogeneïtzació és vista pels entrevistats com un problema greu i perillós, vinculat al poc rigor per part d'agents occidentals generadors d'opinió pública, que emeten missatges que no s'ajusten amb la seva realitat quotidiana, obviant la complexitat i els matisos d'aquesta.

Finalment, entre les persones entrevistades també hi ha una clara percepció de què els discursos d'odi no només creixen, sinó que també són cada vegada més visibles. S'ha creat un clima social on s'ha normalitzat la impunitat i la manca de por a verbalitzar discursos discriminatoris. Així, individus que abans no manifestaven obertament idees xenòfobes, islamòfobes o mauròfobes, ara es troben emparats per un context de legitimació social d'aquests discursos d'odi, especialment propiciat pel creixement de partits polítics d'extrema dreta i la cobertura que en fan els mitjans de comunicació. Això també fa que es constati que, cada vegada més, les persones es contenen a l'hora de mostrar suport o sortir en defensa del col·lectiu discriminat.

7.2. Incidència dels discursos d'odi en l'experiència quotidiana [\(Figura 2\)](#)

Seguint amb la incidència dels discursos d'odi en l'experiència quotidiana, de l'anàlisi de les entrevistes realitzades es desprèn una evidència: l'augment dels discursos d'odi xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs va acompanyat d'un increment percebut de situacions discriminatòries, de manera que els discursos estereotipats que circulen socialment acaben recaient de manera directa sobre els fills d'immigrants d'origen marroquí.

Atenint-nos a la veu dels nostres informants, distingim quatre tipus de discriminació a les quals han de fer front:

En primer lloc, trobem el que hem anomenat “discriminacions directes interpersonals”. Aquestes fan referència a aquelles situacions evidents i fàcilment identificables, en què el tracte discriminatori es produeix de manera oberta i personalitzada entre individus. Inclou accions com insults, comentaris despectius, mirades hostils, rebuig explícit, assetjament, o atacs a les xarxes socials. En segon lloc, parlem de la “discriminació directa estructural”, aquest tipus de discriminació, malgrat ser també explícita, no es produeix en la relació interpersonal directa sinó que s'exerceix de manera sistèmica, des de l'estructura social o institucional. Inclou la manca d'oportunitats laborals, el racisme immobiliari o el racisme policial. Diversos testimonis coincideixen en situacions de “discriminació directa estructural” en l'etapa educativa, marcades per la segregació, les baixes expectatives o l'orientació forçada cap a FP. En tercer lloc, trobem la “discriminació indirecta o simbòlica” – la més constant i transversal a tots els nostres entrevistats –, que fa referència a formes menys explícites i altament normalitzades, que sovint passen desapercebudes com a tals, però que configuren microsituacions de tensió continuades. Aquestes inclourien, per una banda, totes aquelles insinuacions i qüestionaments sobre la “veritable” identitat dels fills d'immigrants, i les constants preguntes i conseqüents sobreexplicacions sobre temes relacionats amb el seu origen, i la seva religió i creences. El fet de ser musulmà o d'origen marroquí passa per sobre de tot, i s'estableix com un identificatiu identitari que impregna la totalitat de la persona (Goffman, 1963; Sinfield, 1996), de manera que aquesta es torna objecte de preguntes i qüestionaments que s'espera que siguin resolts i justificats, donant per suposat un coneixement absolut sobre la realitat en qüestió:

"El fet d'haver de justificar-te, el fet d'haver d'explicar per què la teva mare es posa un hijab, quan tu tens potser 10 anys i tampoc ho saps" (EP5, noia, 23 anys)

“A mí eso me molestaba muchísimo de pequeña. El hecho de tener personas en clase o profesores que te preguntan sobre, por ejemplo, cosas de terrorismo o cosas por el estilo cuando eres una niña de 16 años. Y es como, lo tienes que saber tú mejor que yo. ¿Por qué me tienes que a mí preguntar sobre eso? (...) ¿Por qué yo tengo que tener la carga de estar explicando algo que ni he vivido, que no tengo ni idea sobre ello?” (EP5, noia, 23 anys).

En moltes ocasions recau sobre els fills d’immigrants el pes d’haver d’educar o fer pedagogia a individus d’una societat que, com ja hem comentat anteriorment, té un buit epistemològic en quant a les pràctiques i realitats culturals i religioses que surten dels marcs occidentals. Això fa que les persones d’origen marroquí sovint sentin que es troben justificant-se, explicant pràctiques o actituds que formen part de la seva quotidianitat, però que són percebudes com a alienes o fins i tot sospitoses per part del grup majoritari. Aquesta situació crea una relació asimètrica, on uns han d’explicar-se i justificar-se, mentre que els altres es reserven el dret de jutjar o validar, sovint des d’una posició de superioritat moral (Grosfoguel, 2011). Diverses persones entrevistades coincideixen a assenyalar que la discriminació indirecta o simbòlica és la que suposa una càrrega emocional més negativa pel seu caràcter reiterat i quotidià, la qual cosa comporta conflictes identitaris profunds i canvis en la personalitat, sobretot a les noies i en edats primerenques. Finalment, i de manera més excepcional, alguns informants identifiquen un tipus de “discriminació positiva”, és a dir, un tracte més benèvol i excepcional únicament pel fet de ser identificada com a persona d’origen immigrant. Aquestes actituds no es perceben com a afavoridores, sinó com una forma encoberta de desigualtat, que reproduïx igualment els estereotips i reforça les jerarquies socials existents.

Nogensmenys, el major o menor grau de discriminació percebuda i el tipus de discriminació varia entre els nostres participants. Els resultats obtinguts a partir de les entrevistes posen de manifest que l’experiència discriminatòria està profundament vinculada a la visibilitat dels trets identificatius, ja siguin fenotípics (com el color de pell o el tipus de cabell), culturals o religiosos (com el vel) o simbòlics (els noms o cognoms). En aquest sentit, es constata que “no semblar marroquí” o no portar elements religiosos visibles, suposa una menor exposició a situacions discriminatòries, sobretot a les formes més evidents:

"Pots ser del Marroc, però pots ser del Marroc amb una pell obscura, una pell més blanca, amb ulls clars... Aquest és el problema, que la discriminació té molts matisos. Llavors, si ets una persona del Marroc, però ets molt blanqueta i d’ulls clars, no t’acabaran de vincular o la lectura que faran de tu és... bueno, t’assembles a aquest ideal de persona d’Occident, no? (...) Com que soc una persona una mica més blanca, i parlo relativament bé el català, el castellà i no

tinc restes com del darija o de l'àrab, moltes persones la lectura que em fan potser no és tant 'és d'aquí' sinó 'sembla més com nosaltres'. Llavors la gent de primeres fan una primera bona acollida" (EP4, noi, 27 anys)

El fet de tenir trets distintius evidents, comporta de manera directa l'atribució d'estereotips i prejudicis per part de l'exogrup. Consegüentment, les persones es formen idees (component cognitiu) i generen actituds o sentiments de rebuig (component afectiu) que predisposen a la persona a ser objecte de conductes discriminatòries (component conductual) en diversos àmbits de la quotidianitat (Dovidio, Evans i Tyler, 1986; Rosenberg i Hovaland, 1960).

Així, l'aparença física esdevé el primer filtre de categorització social, fent que les persones amb trets distintius visibles siguin percebudes no com a individus, sinó com a representants del col·lectiu estigmatitzat, absorbint així la seva identitat personal (Goffman, 1963) sota estereotips i prejudicis arrelats en discursos xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs que obvien altres factors com el lloc on ha nascut o crescut i, en general, la complexitat de la persona. Per tant, tenir trets distintius visibles genera barreres i resistències des del primer moment. Aquest procés és especialment evident en relació amb el hijab, símbol clarament carregat d'ideologia en l'imaginari col·lectiu. Així doncs, el gènere juga un paper fonamental en termes de discriminació islamòfoba, ja que la identificació o associació de les filles d'immigrants amb el Marroc o la religió musulmana s'accentua quan porten elements identificatius com el hijab o el burquini, de manera que són particularment vulnerables a patir situacions discriminatòries.

Les entrevistes també revelen que l'exposició a la discriminació no sempre és individual i intrínseca a la persona. Alguns testimonis expliquen que, tot i no tenir aquests trets, el fet d'anar acompanyats de persones que sí que els tenen incrementa la seva pròpia exposició a situacions discriminatòries, evidenciant com la vulnerabilitat es pot transmetre per associació.

També hem constatat que, quan els trets distintius no són tan evidents, disminueix la probabilitat de patir discriminacions directes interpersonals, però persisteix la propensió a ser objecte de discriminacions estructurals o indirectes. El simple nom o cognom, tot i que no acostuma a ser un tret directament visible, actua igualment com a marcador identitari. Així, els fills i filles d'immigrants, malgrat haver nascut o crescut a Catalunya, continuen exposats a la discriminació com els seus pares, ja que els atributs que els identifiquen com a marroquins o musulmans persisteixen de generació en generació. Per

tant, els fills d'immigrants no presenten avantatges evidents en termes d'exposició a situacions discriminatòries respecte dels seus pares, ja que són els trets distintius els que prevalen a l'hora d'estar més o menys exposat a patir-ne. En conseqüència, el lloc de naixement té un paper secundari a l'hora de determinar el grau d'exposició a la discriminació. En aquest sentit, diversos entrevistats ens parlen d'una "motxilla" de fill/a d'immigrants, fent referència a tot aquell conjunt de càrregues i condicionants heretats que arrossegueu pel fet de ser d'origen immigrant.

"El missatge constant de 'l'immigrant no és d'aquí, és igual que tinguis nacionalitat, és igual que hi hagi quatre generacions, el teu ADN d'on és?'. Pots portar un segle que la gent continuarà com 'no, no, no aquest cognom no és de...'. Et persegueix sempre" (EP4, noi, 27 anys)

Aquesta "motxilla" adopta diverses formes, entre les quals se'n destaquen tres: en primer lloc, la classe social, ja que la gran majoria de persones marroquines arribades a Espanya als anys 90 ho van fer per motius econòmics, fet que situa a molts fills i filles d'immigrants en una posició socioeconòmica de partida baixa (Adida, Laitin i Valfort, 2010; Aparicio i Portes, 2014; Portes, Aparicio i Haller, 2017, 2018; Zarazaga, Román i Gómez, 2008), condicionant les seves trajectòries vitals tant per manca de recursos com per l'estigma que això comporta. Això genera una doble opressió basada en l'origen i la classe, com expressa una informant: "una cosa és ser pobre i català, i l'altre cosa és ser pobre i d'origen immigrant" (EP2, noia, 29 anys). En segon lloc, com ja hem comentat anteriorment, el nom i els cognoms són trets distintius que actuen com a marcadors socials d'alteritat, dels quals no és possible desvincular-se. Finalment, alguns entrevistats també destaquen la pressió – no necessàriament percebuda com a negativa – inherent a la condició de ser fills de persones que van deixar el seu país a la recerca d'un futur millor: "els meus pares sempre em recorden, tant a mi com els meus germans, que estan aquí per nosaltres" (EP6, noi, 23 anys). Aquesta situació s'acompanya sovint d'un sentiment d'inferioritat arrelat en les generacions progenitores, que es transmet als fills en forma de missatges com "no facis massa soroll, estudia, treballa, passa desapercebut perquè aquesta no és la nostra terra" (EP4, noi, 27 anys), reflectint un procés d'autoregulació constant per evitar ser etiquetat o criminalitzat.

Així doncs, les entrevistes mostren que els fills d'immigrants no estan exempts de patir discriminacions pel fet d'haver nascut o crescut aquí. Tot i això, aquest fet pot representar certs avantatges dels fills d'immigrants respecte dels seus progenitors. El més destacat és el domini del català i el castellà, pel seu caràcter transversal i la seva incidència en tots

els àmbits de la vida quotidiana. Aquest coneixement lingüístic esdevé una eina fonamental per ampliar el ventall d'oportunitats i facilitar aspectes tan rellevants com la gestió de tràmits legals o administratius. Un altre element rellevant és la percepció de pertinença. Com apunta una entrevistada (EP5, noia, 23 anys): “la primera generació potser no se senten amb el dret de ser espanyols, se senten més reprimits, com que no tenen el dret d'estar en aquest lloc, perquè és com que Espanya els hi està fent un favor”. Aquest sentiment d'inferioritat és menys present entre els fills i filles d'immigrants.

7.3.Estratègies d'afrontament i resistència [\(Figura 3\)](#)

Els fills i filles d'immigrants entrevistats despleguen una sèrie d'estratègies o mecanismes per fer front a les discriminacions i prejudicis que viuen en el seu dia a dia. Aquestes estratègies les hem dividit en: actives, passives i identitàries.

En primer lloc, les estratègies actives són aquelles que es fan de manera conscient i intencionada per afrontar, resistir o transformar situacions de discriminació o incomprensió. Una de les respostes més comunes entre les persones entrevistades són els intents d'explicar i fer entendre una determinada realitat amb la intenció que la persona que té el prejudici es desfai d'aquest. Això implica respondre preguntes, rebateja prejudicis i aportar proves per tal de canviar la percepció de l'altre. Això està directament relacionat amb el desconeixement generalitzat de la societat catalana envers la cultura marroquina i l'Islam, i pot ser considerat una forma de resposta a les discriminacions indirectes exposades anteriorment. Tot i això, es constata una tendència generalitzada dels fills/es d'immigrants a mostrar-se altament comprensius davant el desconeixement i els prejudicis. En segon lloc, s'observa una tendència cap a la confrontació verbal activa, que busca trencar amb la normalització de la discriminació, tant si són atacs directes envers ells, com situacions o comentaris que es presencien en l'entorn. Diversos fills i filles d'immigrants coincideixen a assenyalar un canvi en la manera d'afrontar les discriminacions respecte a l'etapa infantil: mentre que de petits tendien a evitar la confrontació i guardar silenci, amb el temps molts arriben a un punt de saturació —ja sigui per una situació concreta o per l'acumulació de vivències— que els impulsa a trencar aquest silenci. Una altra estratègia significativa és la implicació en entitats i espais de lluita social i comunitària, ja sigui a través d'organitzacions antiracistes, col·lectius musulmans o moviments veïnals. Alguns joves també opten per la denúncia formal com a eina de resistència i canvi, tot i que s'evidencia una tendència a la infradenúncia dins la

comunitat musulmana. Factors com la manca de coneixement dels drets – sobretot en el cas dels pares i mares –, la desconfiança envers el sistema judicial o el missatge familiar de “no fer massa soroll i passar desapercebut” influeixen en aquesta manca de denúncies, que contribueix a la impunitat dels discursos racistes i islamòfobs. En alguns casos també s’adopten estratègies d’adaptació física i conductual, com canviar la manera de vestir, modificar o inhibir l’ús del vel, parlar en català amb autoritats, treure la foto del currículum, etc., per evitar situacions discriminatòries o guanyar oportunitats.

Finalment, en algun cas també es parla de l’adopció d’una actitud de compliment exemplar, consistent en “fer el que toca” com a forma de contrarestar els estigmes i estereotips que recauen sobre ells i que, d’alguna manera, ells mateixos també han integrat. Aquesta actitud beu de l’educació familiar i dels valors de l’Islam, i suposa una manera de mostrar que es vol formar part de la societat de manera positiva.

“Sempre la meua mare m’ha educat dient-me que hem de donar exemple, tant com a marroquins com a musulmans (...). Em recalava: ‘sobretot quan estàs fora, quan estàs en un país que no sigui teu. (...) Al final sí que sents una miqueta, doncs ‘ostres igual m’he de comportar una mica més’ (...). Des del meu punt de vista és important fer-ho per donar aquesta visibilitat de què els que venen, venen amb bona intenció, que volen treballar...” (EP6, noi, 23 anys)

En segon lloc, les estratègies passives són aquelles respostes o actituds que s’adopten sense intervenir-hi activament ni buscar un canvi en l’imaginari de l’altre, sinó que sovint tenen l’objectiu d’evitar conflictes, o adaptar-se a un context hostil protegint-se emocionalment. En aquest marc, algunes de les més habituals són l’evitació d’espais que poden generar incomoditat o on s’anticipa una possible discriminació (Major i Eccleston, 2005); i el silenci davant comentaris, actituds o situacions discriminatòries que, com hem vist, és especialment habitual durant la infància i l’adolescència i també entre els progenitors. Algunes persones també tendeixen a relativitzar o banalitzar certs prejudicis que recauen sobre elles, mitjançant l’humor com a eina per mitigar la tensió i minimitzar l’impacte: “si jo demostro que em molesta alguna cosa, és com que a la gent li agrada més i es fica més en aquell tema (...). Si no li dono bola i segueixo amb el joc d’aquesta broma, doncs és com que se li resta importància” (EP1, noi, 20 anys). En això juga un paper molt important la persona i la detecció de la intenció amb què s’emet el comentari en qüestió. Finalment, davant d’un comentari o acte discriminatori, també s’intenta no malpensar sobre el comportament o l’actitud de l’altra part: “amb els anys he après a intentar que, fins que no es faci super, super, super evident que es tracta d’una situació de discriminació, no pensar que és una situació de discriminació” (EP2, noia, 29 anys).

Per últim, en els nostres informants és habitual un mecanisme d'afrontament identitari davant la islamofòbia, que consisteix a aprofundir en el coneixement de l'Islam. Aquest procés es produeix especialment durant l'adolescència, etapa en què sovint sorgeix la necessitat d'endinsar-se en una religió que fins aleshores havia estat transmesa principalment per tradició familiar. A partir d'aquest moment, es comença a buscar informació de manera activa, estudiar i qüestionar aspectes de la pròpia fe. Aquesta iniciativa s'emmarca en un context de conflicte identitari habitual entre fills i filles d'immigrants, que viuen una tensió constant entre els imaginaris socials i les pròpies decisions individuals. L'aprofundiment en l'Islam esdevé així una oportunitat per contrastar discursos estereotipats i homogeneïtzadors, resoldre dubtes interns i externs, i donar sentit a les pràctiques religioses des d'un coneixement més sòlid. Aquest procés no només reforça la identificació amb la religió, sinó que transforma l'adhesió a l'Islam en una decisió conscient i reflexiva. Alhora, la reafirmació de la construcció d'una identitat pròpia, sòlida i informada, proporciona eines per afrontar discriminacions i prejudicis.

7.4. Relacions socials, segregació espacial i prejudici [\(Figura 4\)](#)

Les relacions socials que estableixen els fills d'immigrants estan condicionades per un entramat complex d'experiències compartides, afectacions emocionals i contextos de segregació estructural. A partir de les entrevistes analitzades, s'observa una tendència general a la separació o agrupació de les relacions socials segons l'origen i la religió, en tant que factors eminentment carregats de prejudicis en el cas dels fills d'immigrants. Així, aquesta separació no sol ser intencionada, sinó que ve condicionada o és una resposta reactiva davant la discriminació.

L'augment de discursos d'odi i discriminacions pot reforçar la percepció d'una identitat social negativa, que pot generar processos de replegament identitari (Moya i Bailón, 2011), en virtut del confort. En aquest cas, i degut a la islamofòbia, la religió – en concret l'Islam – esdevé un eix central en la conformació dels vincles propers. L'allunyament de grups no musulmans sovint es justifica per la incomprensió o el qüestionament de pràctiques religioses, així com per la diversificació d'interessos i realitats, el pes de les discriminacions indirectes i el desconeixement generalitzat de la societat catalana envers aquesta religió. A més, el fet de compartir fe i pràctiques genera un vincle espiritual poderós i un espai de comoditat i reconeixement.

“Parlem el mateix idioma, tenim el mateix codi, ens entenem (...). Aquests últims anys el meu entorn s’ha tornat cada cop més musulmà, perquè em sento més còmoda i sento que m’entenen, i no he d’estar constantment explicant coses” (EP3, noia, 30 anys)

“Quan estic amb el meu grup d’amigues musulmanes sí que em sento com més tranquil·la en el sentit que puc practicar la meua fe sense cap tipus de qüestionament (...). En canvi, amb les meves amistats no musulmanes, sí que encara hi ha alguna cara d’“això que és”, saps?” (EP2, noia, 29 anys).

Els aspectes emocionals tenen un paper central en la configuració d’aquests vincles: la necessitat de sentir-se acceptat, entès i reconegut porta a molts joves d’origen immigrant a establir relacions amb persones que comparteixen la seva mateixa trajectòria vital o creences religioses, augmentant la identificació amb el grup estigmatitzat (Major i Eccleston, 2005). Aquesta qüestió ens remet a la Teoria de la Identitat Social (Tajfel, 1981; Tajfel i Turner, 1986), segons la qual, davant del desconeixement i els prejudicis per part de persones no musulmanes, s’atorga certa avantatja a l’endogrup (favoritisme endogrupal). Algunes entrevistades expressen una preferència i actituds més positives envers l’endogrup musulmà, fruit del confort emocional i la seguretat que aquestes relacions els proporcionen.

Tanmateix, la religió no és l’únic factor aglutinador. L’origen immigrant, especialment quan ve acompanyat de condicions socioeconòmiques similars, també crea una comunitat de comprensió mútua davant l’estigma compartit, que es tradueix en la creació de grups diversos en quant a procedència, però cohesionats pel sentiment d’opressió comuna:

"Jo he tingut la sort de moure'm amb un company de Filipines, d'Armènia, de Bolívia, com una mica de tot arreu (...). I el discurs d'odi mai ha estat entre nosaltres, perquè totes érem persones que enteníem que el discurs d'odi ens afectava a tots i totes" (EP4, noi, 27 anys).

Nogensmenys, alguns entrevistats assenyalen que, en etapes primerenques, seguien altres criteris a l’hora d’establir vincles. Alguns relaten haver-se distanciat de la comunitat musulmana o immigrant (Major i Eccleston, 2005), per evitar l’estigma i afavorir la seva pròpia acceptació social, com a resultat de la interiorització dels estereotips projectats per la societat catalana sobre ells. En aquest cas, i remetent-nos novament a la TIS (Tajfel, 1981; Tajfel i Turner, 1986), l’allunyament del propi endogrup pot ser interpretat com un intent d’evitar la càrrega negativa associada a aquest, que suposa una excepció al patró habitual de favoritisme endogrupal. Així, en contextos marcats per l’estigmatització, alguns individus s’identifiquen estratègicament amb l’exogrup per guanyar acceptació o evitar la discriminació.

Un altre element especialment rellevant que ha aparegut a les entrevistes és el de la unidireccionalitat del prejudici. Alguns joves expressen que el rebuig no parteix d'ells, sinó dels altres: "pels teus prejudicis, doncs no et vols apropar a mi, perquè creus que soc molt diferent a tu, però jo no crec que tingui aquests prejudicis" (EP5, noia, 23 anys). Aquest posicionament evidencia una obertura relacional per part dels fills d'immigrants, que opten per no homogeneïtzar la societat catalana: "és important no fer el mateix que potser ells farien. Hòstia, si és marroquí, no le hablo. Hòstia, si vota a Vox, le hablo, i si podem ser amics, som amics, saps?" (EP6, noi, 23 anys). Això es constata amb el fet que alguns dels nostres informants mantenen relacions de parella o amistat amb persones que defensen ideologies racistes: "encara segueix sent racista, però amb mi ja no" (EP1, noi, 20 anys). Això s'ajusta a la TIS (Tajfel i Turner, 1986), que distingeix entre el comportament com a membre d'un grup i el comportament individual. En aquest sentit, veiem com el prejudici recau sobre el col·lectiu en general, però això no impedeix la construcció de relacions personals amb individus concrets que en formen part, evidenciant una distinció entre la identificació grupal i la interacció individual.

Pel que fa als espais on s'engendren aquestes relacions socials diverses, s'evidencia que els entorns educatius i religiosos – com les mesquites – són determinants. L'estructura del municipi o el barri —més o menys segregada— també influeix directament en la composició dels cercles socials més propers. En entorns on hi ha una presència elevada de població d'origen immigrant, es generen relacions més diverses; contràriament a altres zones, on les relacions tendeixen a ser més homogènies i menys obertes a la diversitat. El fet que la majoria dels nostres entrevistats habitin en entorns amb presència de persones immigrants està directament relacionat amb què els nostres informants tinguin grups relacionals d'orígens i religions diverses. Per tant, el context territorial, marcat per la segregació espacial, determina en gran mesura les xarxes socials establertes.

Així doncs, queda clar que el desenvolupament de relacions socials manté una relació d'influència mútua amb el context ambiental, el qual es veu fortament condicionat per dinàmiques de segregació territorial, que afecta especialment les persones d'origen divers, sobretot aquelles de classe social més baixa. Ara bé, quins són els mecanismes que determinen aquesta segregació ambiental? A partir de les entrevistes hem pogut evidenciar almenys tres factors rellevants: en primer lloc, el nivell econòmic i l'accessibilitat al preu del lloguer emergeixen com a condicions estructurals que limiten la mobilitat residencial i concentren determinats col·lectius en zones específiques.

Tanmateix, aquest fenomen no es pot explicar només per motius econòmics. Un dels factors més determinants de la segregació espacial és el racisme immobiliari, una forma de discriminació estructural en què determinats col·lectius, com els fills d'immigrants, pateixen un tracte desigual en l'accés a l'habitatge per prejudicis associats al col·lectiu del qual formen part, independentment del nivell econòmic.

"Quan hem hagut de llogar un pis, no ens n'hem ensortit anant a una immobiliària, perquè el racisme immobiliari és brutal. (...) Tu vols llogar un pis i tu no pots escollir a quin barri vols anar. O sigui, ja el sistema et fa que vagis a determinats barris: apartats, aïllats, guetos... (...) I no ha sigut per un tema econòmic (...) Encara que tinguis la capacitat econòmica d'anar a viure a altres barris, no tens la possibilitat" (EP3, noia, 30 anys)

Nogensmenys, es constata que aquest procés de segregació és complex i està determinat per diversos factors que s'entrellacen: combina els factors estructurals esmentats anteriorment amb dinàmiques de replegament internes de les pròpies comunitats. Aquestes estan motivades per aspectes emocionals com la recerca de comoditat, la por al rebuig i la voluntat de tenir veïns amb qui comparteixes realitats i experiències similars. També es destaca que la proximitat d'equipaments específics, com mesquites o carnisseries halal, actua com a pol d'atracció que reforça aquesta concentració residencial. Finalment, es constata que emergeixen canals de comunicació i recomanació informals dins les comunitats o famílies que, de manera orgànica, afavoreixen l'establiment en determinades zones i consoliden el procés de segregació.

Com ja hem esmentat, la por a la discriminació pot condicionar el lloc de residència. Alhora, les característiques del barri o ciutat de residència poden determinar l'exposició a situacions discriminatòries. A partir de les entrevistes hem pogut evidenciar que, en el nostre context, els espais o territoris on els fills i filles d'immigrants es senten més segurs o còmodes per la baixa exposició a patir discriminacions xenòfobes, islamòfobes o mauròfobes de diversos tipus, són aquells en què les persones musulmanes o marroquines són més visibles. En aquests contextos, la presència dels fills i filles d'immigrants – sobretot aquells que presenten trets identificatius més evidents – està més naturalitzada. En relació amb això, l'espai públic es presenta com a una eina per visibilitzar realitats diverses i, com a conseqüència, un camí per a mitigar el conflicte social i fomentar la igualtat d'oportunitats, la convivència i l'establiment de relacions socials.

"Treure elements religiosos de l'espai públic implica també treure una gran part de la diversitat de l'espai públic, i implica també anul·lar a persones (...). Si li dius a una persona que no pot ser professora d'una escola amb el hijab, segurament el que estàs fent és fer una política de privació de què una part de la població no pugui ser professora en

una escola (...). Això és treballar absolutament en contra de l'harmonització de les societats i de les cultures dins d'una comunitat" (EP2, noia, 29 anys)

Tanmateix, en termes generals, els informants no associen una major o menor predisposició a patir discriminació o incomoditat a uns espais públics concrets per sobre d'altres, sinó que, com ja s'ha apuntat, aquesta percepció està més vinculada als seus trets identificatius.

7.4.1. Contacte intergrupals i prejudici

La Teoria del Contacte Intergrupals proposada per Allport (1954) ens permet analitzar la relació entre la segregació espacial, les relacions socials i el prejudici, entenent que les persones classifiquen la societat en “nosaltres” (endogrup) i “ells” (exogrup), sovint associant prejudicis al segon. A partir de les entrevistes, hem explorat com el contacte entre fills d'immigrants (endogrup) i membres de la societat catalana (exogrup) pot incidir en la reducció del prejudici i en la millora de l'harmonia intergrupals.

El treball de camp ens ha servit per evidenciar un patró molt comú en situacions de contacte intergrupals entre l'endogrup i persones de l'exogrup que tenen arrelats estereotips islamòfobs o mauròfobs: quan aquestes últimes estableixen contacte amb joves d'origen immigrant que no encaixen amb la seva imatge preestablerta, es genera una dissonància cognitiva –dues creences o actituds entren en conflicte–. Això ens remet al model de personalització de Brewer i Miller (1984), que proposa que per reduir els prejudicis i estereotips intergrupals és efectiu que les persones interaccionin a nivell interpersonal, i no com a representants dels seus grups; és a dir, veient a l'“altre” com una persona única i no com a membre típic d'un grup. Amb això, l'individu que té el prejudici deixa de percebre als “fills d'immigrants” com a part de l'exogrup i comença a veure'ls com a individus concrets que no són representatius del seu grup. Alguns entrevistats apunten que aquestes situacions no solen trencar amb els prejudicis de l'exogrup en general, sinó que es considera a l'individu membre de l'exogrup com “un cas excepcional” o “diferent”, però les idees preestablertes continuen tenint més pes. Això ratificaria la tesi d'Allport (1954, 24p.), segons la qual “els prejudicis es resisteixen activament a tota evidència que pugui pertorbar-los”. Tot i això, d'altres informants coincideixen en què aquest contacte apropa a un trencament del prejudici, ja que, visibilitza l'existència d' “una opció més” i afavoreix una actitud i predisposició més oberta en futures interaccions.

Un altre cas – més excepcional – és el de l'EP4, qui destaca com la seva implicació en el barri, la voluntat de millorar-lo i l'atenció al teixit comunitari han contribuït a transformar la narrativa dominant. Aquesta acció ha permès que l'entorn generi un imaginari alternatiu al promogut per certes ideologies i mitjans de comunicació, associant una persona musulmana i marroquina a valors i accions positives. En aquest cas, algú que és vist com a membre d'un exogrup estigmatitzat passa a ocupar i a tenir rols importants en espais comuns amb persones de l'endogrup, de manera que ja no hi ha un enfrontament entre grups, sinó que es construeix una identitat positiva comuna més àmplia i forta, que aborda els dos grups. Això ens remet al model de la identitat social comuna o recategorització de Gaertner, Dovidio i Bachman (1996), que suggereix que cal que les persones deixin de pensar en termes de “nosaltres” i “ells”, per tal de començar a pensar en un “nosaltres comú”. Així es construeix una nova categorització més àmplia que engloba endogrup i exogrup, fent menys rellevants les anteriors identitats en la interacció, de manera que els prejudicis associats a aquestes també prenen una menor rellevància.

Com a conclusió, els entrevistats coincideixen en el fet que el contacte entre l'endogrup i l'exogrup és positiu en tant que forma d'aproximar-se a la realitat estigmatitzada i conèixer la complexitat d'aquesta. Ara bé, aquest contacte no sempre trenca amb els prejudicis, ja que solen estar molt arrelats en aquelles persones que els sostenen. Com a via de canvi, es planteja la necessitat d'experimentar un cúmul constant de contradiccions derivades del contacte i del coneixement profund de la realitat en qüestió.

“El discurs d'odi no es pot combatre amb discurs, desafortunadament, perquè la persona porta anys o porta molt de temps reafirmant aquestes idees i alimentant-se de continguts que reafirmen aquesta idea. Llavors, jo crec que l'única manera que la gent pot canviar d'opinió o pot reflexionar és a través de la interacció de tu a tu o a través de submergir-se en una altra realitat. (...) una cosa tan simple com anem a un restaurant que no sigui el Bar Manolo. Anem a un restaurant de Síria o de Palestina... ‘Uau, quin menjar!’ . Sortim del ‘todo es cuscús’, hi ha altres coses. Tot això ajuda, per una banda, a què es puguin vincular i puguin acceptar que hi ha altres realitats, i hi ha altres aliments que estan bons, que els agraden, hi ha persones que les tracten bé... Perquè el discurs d'odi s'alimenta molt del desconeixement (...) Llavors, la persona que està molt convençuda d'això, a través d'una contradicció o una constant de contradiccions, ens trobem que comença a produir-se alguna cosa (...) (EP4, noi, 27 anys)

Per tot això, la segregació espacial suposa un obstacle per al trencament dels prejudicis de l'exogrup envers l'endogrup, ja que dificulta l'establiment del contacte entre persones de diferents grups i, consegüentment, l'endinsament i coneixement profund de realitats diverses.

8. Conclusions

Al principi d'aquest estudi ens vam establir com a objectiu principal analitzar la manera com els fills d'immigrants d'origen marroquí perceben els discursos d'odi que recauen sobre ells en el context català, quina incidència tenen aquests en les seves vivències quotidianes en termes discriminatoris i socioambientals, i quines estratègies d'afrontament adopten davant d'això.

L'estudi posa de manifest una presència de discursos d'odi xenòfobs, islamòfobs i mauròfobs en la societat catalana actual, cada cop més creixent i normalitzada, que propicia un augment de discriminacions que es manifesten de manera directa, indirecta i estructural. Aquestes tenen una especial incidència en aquells individus que presenten trets identificatius visibles, siguin fenotípics, culturals, religiosos o simbòlics; la qual cosa torna a les dones amb hijab un col·lectiu especialment exposat. La transmissió generacional d'aquests trets fa que els fills d'immigrants no presentin avantatges en termes d'exposició a la discriminació respecte dels seus pares, ja que és el grau de similitud a l'ideal occidental el que ho determina, més que el fet d'haver nascut o crescut a Catalunya. En aquest context, els joves adopten estratègies diverses, que van des de l'acció conscient fins a formes més discretes d'adaptació i resistència, o l'aprofundiment en la pròpia identitat religiosa. A més, la presència de discursos d'odi en l'imaginari col·lectiu i l'exposició al rebuig determina la configuració de les relacions socials dels fills d'immigrants, afavorint la creació i l'agrupació de cercles afins per motius d'origen o religió, condicionats per la cerca de benestar emocional. Finalment, la segregació espacial es revela com un element clau, tant en la configuració de relacions socials com en la limitació de la convivència intercultural i la reproducció de dinàmiques d'exclusió.

No obstant això, existeix una limitació principal en el nostre treball: el caràcter voluntari de la participació ha pogut generar un biaix en el perfil i característiques dels informants, ja que la majoria de les persones entrevistades mostraven un interès particular envers la temàtica i sovint una implicació en qüestions socials i polítiques. Aquest fet pot haver influït en el tipus de discurs recollit i, per tant, en la naturalesa de la informació obtinguda.

Malgrat això, les troballes poden tenir importants implicacions socials, polítiques, teòriques i pràctiques, extrapolables a altres contextos i col·lectius. Aquestes implicacions adquireixen una rellevància particular en tant que han emergit directament de la veu de

les pròpies persones implicades, cosa que aporta legitimitat i pot obrir la porta al disseny de polítiques i intervencions des d'òptiques innovadores.

S'ha constatat que els fills d'immigrants es senten més còmodes en entorns on hi ha una major presència visible de símbols i persones de cultures i religions diverses, i també s'ha evidenciat una falta de coneixement i comprensió real envers aquesta realitat per part de la societat catalana. Això fa palesa la necessitat de generar espais de trobada i interacció, vetllant per una societat on es trenqui amb la segregació en totes les seves formes, i on sigui central el diàleg, el contacte i la convivència entre grups culturals i religiosos diversos. També resulta fonamental garantir que la diversitat sigui visible, ocupi espais reals dins l'esfera pública i tingui veu pròpia. Això implica també que les persones d'origen marroquí i musulmanes puguin narrar les seves pròpies històries i experiències, i participar activament en la construcció del relat col·lectiu, en comptes de continuar sent representades des d'una òptica externa i sovint carregada de superioritat moral occidental. En aquest sentit, la visibilització, reconeixement i normalització de la diversitat cultural i religiosa contribueixen a una comprensió i coneixement profund d'altres realitats, a la sensibilització de l'opinió pública i al consegüent trencament d'idees i actituds homogeneïtzadores. Tot plegat promou la reducció del conflicte social, i millora el benestar emocional i la qualitat de vida dels fills i filles d'immigrants.

Fomentar processos d'interacció i contacte entre col·lectius i realitats diverses és una manera d'incidir en les estructures que reproduïxen els discursos d'odi. En aquest sentit, aquesta problemàtica no es pot entendre com una qüestió de percepcions individuals o actituds socials puntuals, sinó com un problema estructural on hi convergeixen múltiples dimensions: educatives, legals, laborals, ambientals, emocionals, identitàries, polítiques, econòmiques i religioses. En aquest context, es fa imprescindible que les polítiques públiques i les intervencions socials actuïn de manera transversal sobre aquestes estructures, tenint en compte la naturalesa sistèmica de la problemàtica. Només així es podrà avançar cap a una societat que no només reconegui la diversitat, sinó que la faci visible, la incorpori activament com a part essencial del teixit col·lectiu, i la garanteixi com a dret, trencant amb els mecanismes que perpetuen l'exclusió i la reproducció d'imaginari col·lectius estigmatitzadors.

Referències

- Abu Zayd (2012). Religiones: de la fobia al entendimiento. A G. Martín i R. Grosfoguel (Eds.) *La islamofobia a debate. La genealogía del miedo al islam y la construcción de los discursos antiislámicos* (p. 11-33). Casa Árabe.
- Adida, C. L., Laitin, D. D., i Valfort, M. A. (2010). Identifying barriers to Muslim integration in France. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107(52), 22384-22390. <https://doi.org/10.1073/pnas.1015550107>
- Alaminos, P., i Alaminos, A. (2020). Ethnocentrism and cultural stereotypes of muslims in Spain. *OBETS. Revista de Ciencias Sociales*, 15 (1), 17-42. <https://doi.org/10.14198/OBETS2020.15.1.01>.
- Allport, G. (1954). *The nature of prejudice*. Reading: Addison Wesley.
- Álvarez-Benavides, A. (2024). El homonacionalismo en las derechas radicales occidentales. Génesis, desarrollo y su impacto en el contexto español. *Disjuntiva*, 5(1), 59-74. <https://doi.org/10.14198/DISJUNTIVA2024.5.1.4>
- Álvarez de Sotomayor, A. i Martínez-Cousinou, G. (2016). ¿Capital económico o cultural?: El efecto del origen social sobre las desventajas académicas de los hijos de inmigrantes en España. *Papers (Universitat Autònoma de Barcelona)*, 101(4), 0527-554. <https://doi.org/10.5565/rev/papers.2200>
- Amazian, S. (2021). *Islamofobia institucional y securitización: Análisis del impacto y expansión del paradigma securitario antiterrorista en el ámbito español*. SOS Racisme Catalunya. https://www.sosracisme.org/wp-content/uploads/2021/07/InformeIslamofobia_01072021_INTERACTIVO_CAS T_.pdf
- Andujar, N. (2008). El papel de los jóvenes musulmanes en la transformación del Islam. *Revista de Estudios de Juventud*, (80), 61-75.
- Aparicio, R. (2007). Las "segundas generaciones" en España: marroquíes, dominicanos, peruanos. *Cuadernos Europeos de Deusto*, (36), 19-56.
- Aparicio, R. i Doménech, C. (2020). *Informe sobre la intolerancia y la discriminación hacia los musulmanes en España*. Observatorio Español del Racismo y la

Xenofobia (OBERAXE).
https://www.inclusion.gob.es/oberaxe/es/publicaciones/documentos/documento_0131.htm

Aparicio, R., i Portes, A. (2014). *Creecer en España: La integración de los hijos de inmigrantes*. Obra Social "La Caixa".

Aparicio, R. i Vargas, R. (2022). Crecer en nuestras sociedades diversas: hijos de inmigrantes e identidades. *Mediterráneo económico*, (36), 337-350.

Arabi, H. (2020). El discurso xenófobo en el ámbito político y su impacto social. *Entramado*, 16(1), 166-175. <https://doi.org/10.18041/1900-3803/entramado.1.6085>

Arjona, A., Checa, F. i Belmonte, T. (2011). *Biculturalismo y segundas generaciones. Integración social, escuela y bilingüismo*. Icaria.

Arriaga, P. (21 de març de 2025). Discriminació a Catalunya: SOS Racisme reporta 316 casos durant 2024. *CatalunyaPress*.
<https://www.catalunyapress.cat/article/societat/2025-03-21/5225511-discriminacio-catalunya-sos-racisme-reporta-316-casos-durant-2024>

Bakkali, H. (20 de març de 2025). La Joventut musulmana, motor de canvi contra la islamofòbia. *Social.cat*. <https://www.social.cat/opinio/22835/joventut-musulmana-motor-canvi-contra-islamofobia>

Barth, F. (1976). *Los grupos étnicos y sus fronteras*. FCE.

Besbris, M., Faber, J. W., Rich, P., i Sharkey, P. (2015). Effect of neighborhood stigma on economic transactions. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(16), 4994-4998. <https://doi.org/10.1073/pnas.1414139112>

Besbris, M., Faber, J. W., Rich, P., i Sharkey, P. (2018). The geography of stigma: Experimental methods to identify the penalty of place. A S. Gaddis (ed.), *Audit studies: Behind the scenes with theory, method, and nuance* (p.159-177). https://doi.org/10.1007/978-3-319-71153-9_8

Borrego, I. (2003). Los hijos de inmigrantes como tema sociológico: la cuestión de “la segunda generación”. *Anduli: revista andaluza de ciencias sociales*, 3, 27-46.

- Bougtrib Bougtib, R. (2019). *El miedo, el deseo y la realidad de los hijos e hijas de inmigrantes de origen marroquí* [Treball de fi de Màster, Universidad de Murcia]. Repositorio Institucional de la Universidad de Murcia. <http://hdl.handle.net/10201/91119>
- Bourdieu, P. (1982). La identidad como representación, A. G. Giménez, *La teoría y el análisis de la cultura*. ITESO.
- Braun, V., i Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bravo, P. M. (2006). Crecer en el cruce de culturas: adolescencia, identidad e inmigración. *Revista Internacional de Comunicación Audiovisual, Publicidad y Estudios Culturales*, 1(4), 129-139. <https://doi.org/10.12795/comunicacion.2006.v01.i04.05>
- Brewer, M. B. i Miller, N. (1984). Beyond the contact hypothesis: Theoretical perspectives on desegregation. A. N. Miller i M.B. Brewer (Eds.), *Groups in contact: The psychology of desegregation* (p. 281-302). Fl: Academic Press.
- Brown, R. (1995). *Prejudice: Its social psychology*. Blackwel.
- Cabrera, F. C. (2005). Categorización y triangulación como procesos de validación del conocimiento en investigación cualitativa. *Theoria*, 14(1), 61-71.
- Cabrera Abu, N. (2020). Las segundas generaciones de origen extranjero. *OBITEN*. <https://doi.org/10.25145/r.obitfact.2020.03>
- Carbaña, J. i De Espinosa, E.L. (1978). La teoría social del interaccionismo simbólico: Análisis y valoración crítica. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 1, 159–203. <https://doi.org/10.2307/40176726>
- Castillo, A. M. R. (2015). Jóvenes en tierra de nadie. Hijos de inmigrantes en un barrio de la periferia de Madrid. *Revista Metamorfosis: Revista del Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud*, (3), 70-73.
- Centre d'Estudis d'Opinió (CEO). (2025). *Baròmetre d'Opinió Política*, gener 2025. <https://ceo.gencat.cat/ca/barometre/>

- Checa, J. C. i Arjona, A. (2009). La integración de los inmigrantes de “segunda generación” en Almería: un caso de pluralismo fragmentado. *Revista Internacional de Sociología*, 67(3), 701-727. <https://doi.org/10.3989/ris.2008.04.17>
- Checa, J. C., i Monserrat, M. (2015). La integración social de los hijos de inmigrantes africanos, europeos del este y latinoamericanos: un estudio de caso en España. *Universitas Psychologica*, 14(2), 475-486. <https://doi.org/10.11144/Javeriana.upsy14-2.lish>
- Colectivo Ioé (1993). *Escolarización de niños marroquíes en España. Memoria de Investigación*. CIDE.
- Corbetta, P. (2003). Investigación cuantitativa e investigación cualitativa. A J.M. Cejudo, (ed.), *Metodología y técnicas de investigación social* (p. 31-68). McGraw-Hill.
- Corbetta, P. (2007). *Metodología y técnicas de investigación social*. McGraw-Hill.
- Crenshaw, K. (1989). *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics*. University of Chicago Legal Forum. <https://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8>
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1.241-1.299. <https://doi.org/10.2307/1229039>
- Dieste-Muñoz, S. i Sanz, E. T. (2024). Derecha radical populista e islamofobia en Europa: el caso de Vox en España. *Revista de Estudios Internacionales Mediterráneos*, (36), 133-165.
- Dovidio J.F., Evans N. i Tyler, R.B. (1986). Racial stereotypes: The contents of their cognitive representations. *Journal of experimental social psychology*, 22, 22-37. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(86\)90039-9](https://doi.org/10.1016/0022-1031(86)90039-9)
- Estrada Rodríguez, O. (2022). *La construcció social de l'imaginari al voltant de la població marroquina a Espanya* [Treball de Fi de Grau, Universitat Autònoma de Barcelona]. Dipòsit Digital de Documents de la UAB. https://ddd.uab.cat/pub/tfg/2021/tfg_32473/TFG_ORIOL ESTRADA.pdf

European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) (2024). *Being Muslim in the EU*.
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2024-being-muslim-in-the-eu_en.pdf

Fanon, F. (2009). *Piel negra, máscaras blancas*. Ediciones Akal.

Farris, S. R. (2012). Femonationalism and the “Regular” Army of Labor Called Migrant Women. *History of the Present*, 2(2), 184–199.
<https://doi.org/10.5406/historypresent.2.2.0184>

Foroutan, N. (2013). *Identity and (Muslim) integration in Germany*. Migration Policy Institute.

Foucault, M. (1983). *Vigilar y castigar: nacimiento de la prisión*. Siglo XXI.

Franzé, A. (1996). La población infantil marroquí en la escuela española, A B. López (Ed.), *Atlas de la inmigración magrebí en España*. Universidad Autónoma Ediciones.

Gaertner, S. L., Dovidio, J. F. i Bachman, B. A. (1996). Revisiting the contact hypothesis: The induction of a common ingroup identity. *International Journal of Intercultural Relations*, 20(3-4), 271-290. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(96\)00019-3](https://doi.org/10.1016/0147-1767(96)00019-3)

García, I. (2016). La educación intercultural a prueba: hijos de inmigrantes marroquíes en la escuela. *Migraciones. Publicación Del Instituto Universitario De Estudios Sobre Migraciones*, (2).
<https://revistas.comillas.edu/index.php/revistamigraciones/article/view/4913>

García, F. J., Pulido, R. A., i Montes del Castillo, Á. (1997). La educación multicultural y el concepto de cultura. *Revista Iberoamericana de Educación*, (13).
<https://rieoei.org/historico/oeivirt/rie13a09.htm>

Geisser, V. (2012). Islamofobia: ¿una especificidad francesa en Europa? A G. Martín i R. Grosfoguel (Eds.) *La islamofobia a debate. La genealogía del miedo al islam y la construcción de los discursos antiislámicos* (p. 61-73). Casa Árabe.

Giddens, A. (1993). *Sociology*. Polity Press.

Goffman, I. (1963). *Estigma. La identidad deteriorada*. Amorrortu.

- Grosfoguel, R. (2011). La descolonización del conocimiento: diálogo crítico entre la visión descolonial de Frantz Fanon y la sociología descolonial de Boaventura de Sousa Santos. *Formas-Otras: Saber, nombrar, narrar, hacer*, 97-108.
- Guba, E. i Lincoln, Y. (2002). Paradigmas en competencia en la investigación cualitativa. A C. Denman i J.A. Haro (eds.), *Por los rincones. Antología de métodos cualitativos en la investigación social* (p. 113-145). El Colegio de Sonora.
- Hall, S. (2010). El espectáculo del “Otro”. A E. Restrepo, C. Walsh i V. Vich (Eds.), *Sin garantías: Trayectorias y problemáticas en estudios culturales* (p. 419-445). Envió Editores.
- Handri, N. H. (2008). La identidad mutante. La construcción de la identidad en los hijos de inmigrantes. *Documentación social*, 151, 35-48.
- Institut d'Estadística de Catalunya (2024). *Població estrangera a 1 de gener. Per països* <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=12>.
- Major, B., i Eccleston, C. P. (2005). Stigma and social exclusion. A D. Abrams, M. A. Hogg., i J. M. Marques (Eds.), *The social psychology of inclusion and exclusion*. (p. 63-87). Psychology Press.
- Martín, G. (2012). La islamofobia inconsciente. A G. Martín i R. Grosfoguel (Eds.) *La islamofobia a debate. La genealogía del miedo al islam y la construcción de los discursos antiislámicos* (p. 35-46). Casa Árabe.
- Martín, G., i Grosfoguel, R. (2012). Introducción. A G. Martín i R. Grosfoguel (Eds.) *La islamofobia a debate. La genealogía del miedo al islam y la construcción de los discursos antiislámicos* (p. 7-11). Casa Árabe.
- Martín Corrales, E. (2002). Del moro al inmigrante y del inmigrante al moro: entre la maurofobia y la maurofilia en España en las tres últimas décadas (1975-2003). *Anuari de filologia. Secció G, Filologia romànica*, 24(12), 47-56.
- Martín Corrales, E. (2004). Maurofobia/islamofobia maurofilia/islamofilia en la España del siglo XXI. *Revista CIDOB d'afers internacionals*, 66/67, 39-51. <http://www.jstor.org/stable/40586093>

- Mendizábal, N. (2006). Los componentes del diseño flexible en la investigación cualitativa. A I. Vasilachis de Gialdino (Ed.), *Estrategias de investigación cualitativa*, (p. 65-106). Gedisa.
- Ministerio del Interior. (2023). *Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España* 2023. https://www.interior.gob.es/opencms/export/sites/default/.galleries/galeria-de-prensa/documentos-y-multimedia/balances-e-informes/2023/Informe_evolucion_delitos_odio_Espana_2023.pdf
- Moualhi, D. (2000). Mujeres musulmanas: estereotipos occidentales versus realidad social. *Papers (Universitat Autònoma de Barcelona)*, (60), 291-304.
- Moya, M. i Bailón, R. M. R. (2011). *Fundamentos de psicología social*. Ediciones Pirámide.
- Naciones Unidas. (2019). *Estrategia y plan de acción de las Naciones Unidas sobre el discurso de odio*. https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/Action_plan_on_hate_speech_ES.pdf
- Navarro, L. (2002). Islamofobia y sexismo. Las mujeres musulmanas en los medios de comunicación occidentales. A G. Martín i R. Grosfoguel (Eds.) *La islamofobia a debate. La genealogía del miedo al islam y la construcción de los discursos antiislámicos* (p. 141-166). Casa Árabe.
- Observatorio Andalusí y Unión de Comunidades Islámicas de España. (2022). *Informe Anual 2021. Institución para la Observación y Seguimiento de la Situación del Ciudadano Musulmán y la Islamofobia en España*. <https://ucide.org/wp-content/uploads/2022/11/ia2021.pdf>
- Pascual, J., i Riera, C. (1991). *Identitat cultural i socialització dels fills d'immigrants magrebins a la comarca d'Osona*. Centre d'iniciatives i recerques europees a la Mediterrània (CIREM).
- Portes, A., i Aparicio, R. (2013). Investigación longitudinal sobre la segunda generación en España: reporte de avance. *Real Instituto Elcano*, 34, 1-12.

- Portes, A., Aparicio, R., i Haller, W. (2017). *Investigación longitudinal de la segunda generación (ILSEG) en España. Tercera fase 2016. Informe preliminar*. Fundación José Ortega y Gasset-Gregorio Marañón y Fundación Spencer.
- Portes, A., Aparicio, R. i Haller, W. (2018). Hacerse adulto en España: la integración de los hijos de inmigrantes. *Anuario CIDOB de la Inmigración*, 148-181. <https://doi.org/10.24241/AnuarioCIDOBInmi.2018.148>
- Pumares, P. (1993). Problemática de la inmigración marroquí en España. *Política y Sociedad*, 12, 139-147.
- Pumares, P. (2002). *La inmigración marroquí en la Comunidad de Madrid*. Universidad Complutense de Madrid. <https://hdl.handle.net/20.500.14352/61689>
- Ramírez, A. i Mijares, L. (2005). Gestión del Islam y de la Inmigración en Europa: Tres estudios de caso, *Migraciones*, (18), 77-104.
- Ramos, C. A. (2015). Los paradigmas de la investigación científica. *Avances en psicología*, 23(1), 9-17. <https://doi.org/10.33539/avpsicol.2015.v23n1.167>
- Retortillo, Á., Ovejero, A., Cruz, F. R., Arias, B., i Lucas, S. (2006). Inmigración y modelos de integración: entre la asimilación y el multiculturalismo. *Revista Universitaria de Ciencias del Trabajo*, (7), 123-139. <http://uvadoc.uva.es/handle/10324/11345>
- Rosenberg, M. i Hovland, C. I. (1960). *Attitude Organization and change*. Yale University Press.
- Sabucedo, J.M., D'Adamo, O. i García-Beaudoux, V. (1997). *Fundamentos de psicología social*. Siglo XXI.
- Saenz, R. Y. (2012). Globalization, migration, and national identity: A global perspective on the role of education in second-generation immigrants. *International Journal of Social Science and Humanity*, 2(3), 191. <https://doi.org/10.7763/IJSSH.2012.V2.94>
- Said, E. (1978). *Orientalism*. Vintage Books.

- Sagaama, O. (2009). *Integración lingüística y cultural de los inmigrantes en España. Los marroquíes en Barcelona* [Tesi doctoral, Universitat de Barcelona]. Dipòsit digital de la Universitat de Barcelona. <https://hdl.handle.net/2445/35040>
- Salhi Mamouni, B. (2023). *Identitat creuada: el conflicte d'identitat en immigrants i fills d'immigrants marroquins i com repercuteix aquest en les seves vides* [Treball de fi de grau, Universitat de Girona]. DUGiDocs. <https://dugi-doc.udg.edu/handle/10256/23628>
- Seco, M., Andrés, O., i Ramos, G. (2023). Maurofòbia. A Fundació BBVA, *Diccionario del español actual*. Recuperat el 2 de maig de 2025 de <https://www.fbbva.es/diccionario/maurofobia/>
- Sinfield, A. (1996). Diaspora and hybridity: Queer identities and the ethnicity model. *Textual Practice*, 10(2), 271–293. <https://doi.org/10.1080/09502369608582247>
- Smith-Castro, V. (2006). La psicología social de las relaciones intergrupales: modelos e hipótesis. *Actualidades en psicología*, 20(107), 45-71. <https://doi.org/10.15517/ap.v20i107.37>
- Soriano-Miras, R. M. (2008). Inmigración e identidad social: similitudes y diferencias en el proyecto migratorio de mexicanas a EE. UU. y mujeres marroquíes a España. *Migraciones. Publicación del Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones*, (23), 117-150.
- SOS Racisme. (7 d'abril de 2025). *(In)Visibles. L'estat del racisme a Catalunya 2024*. <https://sosracisme.org/in-visibles-lestat-del-racisme-a-catalunya-2024/>
- Suárez Fernández, T. (2021). *La integración de los hijos de inmigrantes latinoamericanos y musulmanes en el principado de Asturias* [Tesi doctoral, Universidad de Oviedo]. Repositorio Institucional de la Universidad de Oviedo. <http://hdl.handle.net/10651/60434>
- Tajfel, H. (1981). *Human Groups and social categories: Studies in Social Psychology*. Cambridge University Press.

- Tajfel, H. i Turner, J.C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. A S. Worchel i W. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations*, (2a ed., p.7-24). Nelson-Hall.
- Tajfel, H., i Turner, J. (2001). An integrative theory of intergroup conflict. A M. A. Hogg i D. Abrams (Eds.), *Intergroup relations* (p. 94–109). Psychology Press.
- Taula del Tercer Sector Social de Catalunya (juny de 2024). *Fragmentades: una anàlisi dels discursos d'odi, l'auge de l'extrema dreta i el seu impacte social*. https://www.tercersector.cat/sites/default/files/2024-06/dossier_digital_1.pdf
- Taylor, C. (1991). *La ética de la autenticidad*. Paidós.
- Taylor, S. J., i Bogdan, R. (1987). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Paidós.
- Torner, L. (2005, març 3). La población marroquí aumenta en Cataluña el 500% en 12 años. *El País*. https://elpais.com/diario/2005/03/03/catalunya/1109815649_850215.html
- Viladot i Presas, M.A. (2008). *Lengua y comunicación intergrupar*. Editorial UOC.
- Zarazaga, J. M. E., Román, C. R., i Gómez, M. T. R. (2008). La construcción de la identidad en los hijos de inmigrantes marroquíes. *Revista española de pedagogía*, 489-508. <https://www.revistadepedagogia.org/rep/vol66/iss241/4>

ANNEXOS

ANNEX 1. Taula dels participants

Codi	Entrevista	Data realització	Gènere	Edat	Lloc de residència
	Personal				
EP1		24 març	Home	20	Barcelona
EP2		2 d'abril	Dona	29	Vilanova i la Geltrú
EP3		8 d'abril	Dona	30	Salt
EP4		10 d'abril	Home	27	Barcelona
EP5		29 d'abril	Dona	23	Piera
EP6		7 de maig	Home	23	Barcelona

Font: Elaboració pròpia

ANNEX 2. Guió base de les entrevistes

INFORMACIÓ I PERFIL DE LA PERSONA ENTREVISTADA

- Gènere: (representació 50%)
- Edat: (entre 20 i 30 anys)
- País de naixement: (Espanya/Marroc)
- Ciutat de naixement: (indiferent)
- Ciutat de residència: (indiferent Catalunya)
- Barri de residència: (indiferent)
- Nacionalitat que té/ha tingut: (Espanyola i/o marroquina)
- Nivell d'estudis assolit: (indiferent)
- Ocupació: (indiferent)
- País i ciutat de naixement dels pares: (Marroc)
- Religió que practica o amb la què es sent identificat/da: (Musulmana)

GUIÓ DE L'ENTREVISTA

[Presentació i explicació de l'objectiu de l'estudi]

[Garantia de confidencialitat, formulari protecció de dades i consentiment]

[Dubtes]

CONTEXTUALITZACIÓ PERSONAL I FAMILIAR (5-10min):

País d'origen (Marroc):

- Pots explicar-me una mica el procés migratori de la teva família? (tempos, motius, condicions...)
- A què es dediquen els teus pares/avis... i a què es dedicaven quan van arribar?
- Mantens llaços/relacions al Marroc? Amb qui? Per quins mitjans?
- Amb quina freqüència visites el Marroc?
- Com definiries el teu vincle actual amb el Marroc? T'hi sents arrelat d'alguna manera?

Ciutat receptora/de naixement:

- On vius? Des de quan? Els teus pares quan van arribar on vivien? Has viscut a algun altre lloc a part de Catalunya? On?
- Amb qui vius?

Identitat

- Com definiries la teva identitat en termes de cultura i religió? Si m'haguessis de dir, en percentatges, com de català/espanyol/marroquí et consideres, què diries?
- Sempre has sigut musulmà/na? Perquè t'hi aculls (Decisió pròpia, tradició familiar...)? T'ho has replantejat alguna vegada?

PERCEPCIÓ SOBRE (L'AUGE D') ELS DISCURSOS D'ODI (10-15min):

- Creus que en la societat espanyola hi ha una presència de discursos islamòfobs/racistes? Creus que existeix islamofòbia/racisme en l'imaginari col·lectiu?
- Diferències entre xenofòbia/islamofòbia/maurofòbia? Quins discursos atribueixes a cadascun d'ells?
- On creus que sorgeixen aquests discursos/quines fonts principals? On es difonen? Per on t'arriben (mitjans de comunicació, partits polítics, xarxes socials...)? Quins creus que tenen més poder d'influència sobre la societat?
- **POLÍTICA:** Creus que és important la política? Perquè? Coneixes el panorama polític català/espanyol? Segueixes l'actualitat política de Catalunya? (En cas afirmatiu, a través de quins mitjans la segueixes?) Sols anar a votar? Et consideres més de dretes o d'esquerres? Per què? Fins a quin punt creus que els partits polítics influeixen en la difusió d'aquests discursos? Què opines de l'extrema dreta (Vox, Aliança Catalana...)? Consideres que tenen discursos racistes/islamòfobs? Perquè?
- Has percebut un creixement d'aquests discursos a Catalunya/Espanya en els últims anys? A què ho atribueixes?

[Video Silvia Orriols]

- Què sents o penses davant d'aquestes afirmacions?
- Et sents interpel·lat quan escoltes aquests discursos? De quina manera (com a musulmà, com a persona racialitzada, com a persona d'origen marroquí, com a català, com a persona d'esquerres...)?

IMPACTE PSICOSOCIAL I VIVÈNCIA QUOTIDIANA (20-25min):

- A ulls de la societat, com creus que ets percebut/da a nivell d'identitat/etiqueta? Què creus que pensa de tu la gent de primeres, abans de conèixer-te?
 - Creus que recauen prejudicis/estereotips sobre la teva persona? De quina manera (com a musulmà, com a persona racialitzada, com a persona d'origen marroquí, com a català, com a persona d'esquerres...)?
 - Quin paper juga aquí el color de pell, o els trets físics més característics/associats a persones d'origen marroquí?
- Creus que això/aquests discursos suposen una amenaça/perill per tu? Creus que t'afecten d'alguna manera aquestes etiquetes/discursos en el teu dia a dia? Discriminació. EXEMPLES
- Has viscut o conegut casos propers de discriminació o hostilitat per motius ètnics o religiosos? EXEMPLES (habitatge, feina, espai públic, rebuig social per raons identitàries...).
- Has sentit algun tipus d'afectació emocional arran d'aquests discursos o experiències (por, estrès, inseguretat...)?
- Has notat un canvi en els darrers anys respecte a la discriminació patida o les idees/prejudicis que té la gent sobre la teva cultura/religió? Ho vincles a alguna cosa en concret (ex. augment de l'extrema dreta)?
- Hi ha gent del teu cercle proper que abans de conèixer-te tenia unes idees determinades sobre tu o la teva religió i que arrel de conèixer-te han canviat? Creus que el fet que et coneguin trenca amb prejudicis i estereotips? (teoria del contacte)
- Creus que el fet d'haver nascut aquí et suposa una avantatge o no respecte els immigrants de "primera generació"?

ESTRATÈGIES D'AFRONTAMENT (20-25min)

- Quines estratègies creus que fas servir tu en el teu dia a dia per combatre o desmuntar aquests discursos/estereotips que recauen sobre la gent musulmana, de manera conscient o inconscient? (afrontar, ignorar, fas veure que no són reals, assumeixes aquestes atribucions...?) Esforç per desmuntar aquests prejudicis i aquests estereotips? EXEMPLES
- Has canviat hàbits o formes de comportar-te per evitar situacions incòmodes o discriminatòries?

- Creus que d'alguna manera aquest imaginari islamòfob o les possibles situacions discriminatòries a les quals pots enfrontar-te, tenen alguna influència sobre coses de la teva vida diària/quotidiana, (com la gent amb qui et relaciones, la manera de relacionar-t'hi, els espais on vas, el lloc on vius...)? PREGUNTA OBERTA

Relacions socials

- De quina manera creus que aquest racisme/islamofòbia condiciona els vincles que estableixes/has establert? EXEMPLES
 - Qui conforma els seus vincles/relacions/cercle proper?
 - Quin tipus de relació tens amb la comunitat marroquina a la teva ciutat? Tens relació amb gent musulmana més enllà de la família?
 - Formes part d'alguna entitat/associació? Quina? Perquè? Què t'aporta?
 - Creus que actues diferent davant persones immigrants/filles d'immigrants que davant persones "autòctones"? Per què? En quin sentit?
 - EMOCIONS que sents segons la gent amb qui et relaciones (in/tranquil·litat, in/seguretat, des/confiança, benestar/malestar...)

Espais

- De quina manera creus que el racisme/islamofòbia afecta o condiciona els espais on et mous:
 - Llocs de formació/treball: Escola / Universitat
 - Oci
 - Espais públics Per quins llocs et mous més sovint?
 - Influència en el lloc on vius? Com és la zona (molta o poca immigració), on has viscut...?
 - EMOCIONS que sents segons els espais on et mous (in/tranquil·litat, in/seguretat, des/confiança, benestar/malestar...)
- Hi ha llocs on et sents més segur/a i d'altres on et sents més vulnerable? A què ho associes?

HIYAB (5-10min):

- Quina és la teva opinió sobre aquest tema?
- Quins són els motius pels quals no portes hiyab?

- Creus que patiries més discriminacions si portessis vel? Creus que en part que no en portis pot tenir a veure amb això?
- Diferències entre homes i dones en termes de discriminació?

REFLEXIÓ FINAL (5min):

- Creus que seria necessari que es donés algun canvi en la societat per reduir la islamofòbia?
- Què creus que es podria/s'hauria de fer per combatre la islamòfobia a Catalunya?
- Vols afegir alguna experiència o reflexió que no haguem comentat i consideres important?

[Tancament i agraïment]

ANNEX 3. Entrevistes personals

ENTREVISTA 1 (EP1)

- Gènere: Home
- Edat: 20 anys
- País de naixement: Espanya
- Ciutat de naixement: Mataró
- Nacionalitat que té/ha tingut: Espanyola
- Nivell d'estudis assolit: Actualment estudiant Grau en Relacions Laborals
- Ocupació: Relacions laborals a una empresa
- Lloc de naixement dels pares: Ksar El Kebir (Marroc)
- Religió que practica o amb la què es sent identificat: Musulmana

[Presentació i explicació de l'objectiu de l'estudi]

[Garantia de confidencialitat, consentiment i gravació]

[Dubtes]

Bé, llavors, podries explicar-ho una mica, el procés migratori de la teva família...?

Quan van venir, per quins motius, qui va venir...?

Bé, abans de tot, explicar una cosa que... Jo la meva mare no la vaig conèixer perquè quan jo tenia un any va... es va morir. Però el que sí que sé i el que m'han explicat, és que ella vivia aquí i... i ja tenia la seva casa aquí i tot, la seva família també. I el meu pare era del Marroc. No... no era d'aquí. I es van conèixer al Marroc crec que en un cafè. Van estar parlant i tot això. I... clar, el meu pare es creia que ella vivia allà al Marroc. I hi havia vegades que no la veia i es preocupava, no sé què... I amb el temps, que es van començar a conèixer més, més i més, van estar parlant i li va explicar que el temps que ella no estava (al Marroc) era perquè ella venia aquí a treballar...

Aquí, vols dir a Barcelona?

Sí. Bé, a Barcelona no, a Premià de Mar. I a l'estar tant de temps aquí i tot, doncs no li dedicava tant de temps a allà. I el que va passar va ser que el meu pare aquell mateix dia que van estar parlant li volia proposar casar-se i tot. I amb això doncs es van casar i el

meu pare va pujar aquí perquè la meva mare va estar embarassada de mi. I va pujar aquí també una miqueta per cuidar-me. I ja directament es va quedar.

O sigui que el teu pare va venir aquí una mica per amor i per tu, pel fill.

Si

O sigui, no era per cap motiu laboral...

No, perquè allà amb la feina estava molt bé. I quan va pujar aquí, doncs... Era com més estar cuidant-me a mi i després ja buscava una feina així que...per ajudar-me una miqueta a casa.

I de què treballava a Marroc, ell?

Tenia el seu propi negoci.

Vale. I llavors quan va venir aquí treballava d'una altra cosa, clar.

Sí, va estar de repartidor en una pastisseria, crec, i després de cambrer.

Vale. Vale. Llavors ara quin tipus de relació mantens amb el Marroc? No sé si tens família allà...

Si, bueno, tinc els meus cosins, els meus tiets, allà. I... amb el temps, doncs...

Hi vas sovint?

Normalment era cada any. Cada any baixava. Quan tenia vacances era el meu lloc preferit per anar, perquè m'ho passo super bé. Però últimament, ara que estic així amb la universitat i tot, doncs, tinc els meus gastos i penso en... tinc que estar treballant per... per poder assumir tots els gastos que tinc. I segurament aquest estiu, no sé si baixaré o no, però... Si tinc temps, sí.

I quan dius que és el teu lloc preferit, per què? A nivell del vincle amb la gent que tens allà o com?

Bueno, és perquè el lloc en si... jo crec que és perquè com que estic molt a Barcelona, doncs, bueno, he nascut aquí, bueno, he viscut la meva vida aquí, doncs una miqueta cansat. I clar, quan arribo al Marroc és com molt diferent. La gent allà, doncs, tinc els meus amics, que és super divertit estar amb ells. Allà al carrer, doncs, fins a les sis de la nit encara està ple, hi ha *tendes*, hi ha de tot. I... no ho sé. Tinc una imatge del Marroc que

és super xula. I al meu pare... bueno, jo li vaig dir que a mi, en un futur, és que m'agradaria viure allà, perquè és com un lloc molt tranquil.

I els amics que tens allà, com els has fet?

Bueno, com baixava als estius, doncs els feia.

Llavors, aquí a Barcelona, on vius? A quin barri vius?

Al Clot.

Al Clot, vale. I des de quan? Perquè dius que no vas néixer a Barcelona.

Sí, vaig estar a Premià de Mar fins als sis anys. I després vaig venir aquí.

I amb qui vius?

Bé, amb els meus avis.

I els teus avis entenc que són de Marroc?

Sí.

I ells quan van venir a viure aquí? Abans ja vivien, van venir també amb el teu pare...?

No, quan va pujar el meu pare aquí i vaig néixer jo, vaig estar doncs un any, i és quan es va morir la meva mare. I després d'això el meu pare com tenia que portar doncs recursos per poder seguir amb tot i em tenia que pagar els biberons i tot això de bebès, doncs tenia que sortir a treballar i no tenia amb qui deixar-me, perquè no tenia aquí amics ni família. I els meus avis doncs van agafar un visat per pujar, van estar cuidant-me, però després quan van tornar doncs no podien pujar una altra vegada, tenien que demanar un altre visat i allà crec que tarden dos anys o més per donar-te'l. I el meu pare doncs tenia el problema amb qui puc deixar el meu fill. I així buscant solucions i tal, va arribar el moment que els van donar com el passaport, tenen el passaport de Marroc i van pujar aquí.

D'acord. I ja es van quedar.

Bé, sí, es van quedar, però... si els hi preguntes ara mateix, se'n volen anar, però corrents. Sí, perquè van néixer allà, tenen les seves cases, tot allò, i estan molt més a gust allà que aquí. I aquí, sempre que hi ha alguna discussió o alguna cosa així, em diuen... em deixen anar la típica de... "jo estic aquí per tu, solament", i és tipo, joder...

I tu creus que el fet que no estiguin tan a gust aquí té alguna cosa a veure amb la societat? Amb com els han acollit, o són ells que prefereixen estar a Marroc?

No, perquè... és que... sembla que no, però... Jo veig que tenen com més recursos allà que aquí. Estan més tranquils allà, tenen els seus amics, també. Els seus llocs on anar... Aquí no, aquí per exemple, la meva àvia... també tenen més família al Marroc que aquí. Aquí no tenen a ningú. Bueno, em tenen a mi i al meu pare i els meus...

Germans no en tens?

Sí, bueno, no són germans, són de la meva madrastra i el meu... Però sí, serien com els meus germans. I són l'única família. Després ja estan amics del meu pare o... coses així, per exemple. Jo què sé, amics del meu avi o de la meva àvia no trobarem aquí. I és com que estan més a gust al Marroc que aquí. No és per la societat, jo crec.

Ok. Llavors, a nivell d'identitat, en termes de cultura i religió, tu com et definiries? O sigui, si haguessis de dir com en percentatges soc, 100% tal o 50% tal, què diries?

Bueno, a veure... Estic... És que així mai m'ho he preguntat aquesta qüestió de com em sento, perquè si vas al Marroc soc "l'espanyolito", i siestic aquí, doncs soc el, com es diu malament, que és "moro".

Et diuen moro els teus amics i tal?

[00:10:00]

Sí, però no sé, mai m'he posat un percentatge de què soc. Diria que soc 50-50, perquè no... No m'identifico amb cap així en específic. Tinc els dos i em sento bastant bé així.

I en l'àmbit de religió sempre has sigut musulmà?

Si

I és una decisió que et ve perquè és algo de la família o algun cop has fet com el replantejament?

Bé, va ser al principi de tot com era un nen petit, doncs no tenia el cap ben posat i vaig ser musulmà per la meva família i ara que ja soc adult i tot això, bueno, jove, doncs m'he replantejat bastantes coses. Veig que algunes coses que jo dic, ostres, no tenen sentit, però després començo a investigar, a preguntar i a tot això i li trobo el sentit, així que de petit doncs era per família i ara és més de...

...que tu has replantejat i és decisió pròpia.

Si

Però quines coses... quan dius això de coses que has hagut de preguntar, informar-te i tal, quines eren?

Bueno, per exemple, una cosa és el Ramadan, que ara mateix estic fent Ramadan, doncs era una qüestió que jo deia “per què es fa el Ramadan, no sé què”, i aquesta pregunta l'hi vaig fer a moltes persones i em van explicar que és com un dels pilars per ser musulmà. A més, és com una manera de purificació, perquè és com que et neteja el cos i... També és com posar-te en la pell de la gent que no té, per com ser una miqueta més, no sé com dir-ho.

Empàtic o solidari?

Sí, més solidari. I això més o menys.

Llavors, a ulls de la societat, o sigui, jo què sé, quan la gent que no et coneix evidentment et veu pel carrer o així, com creus que ets percebut a nivell de... Com t'etiqueta la gent o com et veuen?

Aquí, en aquesta part...bé, jo, per exemple, amb la meva novia... els seus pares doncs eren racistes i ella també

La teva novia és catalana?

Sí, és catalana.. Però, quan ens vam conèixer i tot això, doncs ara no son gens racistes i som, doncs... És que no sé com dir-ho, son com molt amables...

Perquè t'han conegut i...

Sí. Jo crec que normalment tots son racistes, fins el punt de conèixer a la persona.

Tota la gent, dius?

No tota, hi ha excepcions. Hi ha excepcions però són molt petites. Perquè, per exemple, que jo l'entenc, que perquè una cosa que no estic a favor és de la gent doncs que està aquí, de... ja sigui del Marroc o alguna cosa així, o de qualsevol país, i que s'aprofita fent coses que no s'haurien de fer, per exemple, robar o alguna cosa així. Perquè això ens dona imatge a la resta de “ser dolents”, quan no és així, no... no té res a veure, és... depèn de la

persona i com sigui, i com s'ha criat. I, clar, tu puges al metro, per exemple, i de vegades és tipus... hi ha gent que es canvia de lloc directament.

T'ho notes, eh? O sigui, et passa.

Sí, es nota. Es nota o el típic de... hi ha persones que... està el metro doncs molt ple o no, no molt, sinó una miqueta, i tu et poses en un lloc, i justament perquè t'has posat tu, la gent és com que agafa el seu bolso, o el gira, o la motxilla. I és tipus... això ho veus i dius, joder, en plan... Et fa sentir una miqueta malament, però en teoria dius...

Ho entens, també, o no?

Ho entenc, perquè hi ha gent que fa coses que no s'han de fer. Però bueno, això és el que hi ha i tampoc és per criticar-ho.

D'acord. Després entrarem més en casos així, i que m'expliquis. Llavors, pel que m'has dit fins ara entenc que sí, però tu creus que hi ha a la societat espanyola en general una presència de racisme, i islamofòbia concretament?

Sí.

I on creus que es construeixen aquests discursos islamòfobs? O sigui, no sé, quines són les fonts principals que fan...? No sé si és l'experiència directa de dir “un dia un moro em va robar el bolso al metro” o si són discursos que...

A veure, tenen part... alguns discursos tenen alguna part.... No n'he escoltat cap perquè mai m'he interessat a escoltar discursos així que són medio tontos, però també és una miqueta la forma en què es cria o el que s'ensenya. Perquè, per exemple, la meva novia era racista...Bueno, era racista perquè escoltava el típic de...és que la dona al Marroc, bueno, la dona musulmana, està obligada a posar-se el vel. Doncs això no és així, sinó és totalment diferent, no està obligada. I es clar, tenen com una idea de ser musulmà o marroquí o com vulguis dir-ho molt errònia, perquè no... no és així. És molt diferent de la imatge que... que tenen. I més que discursos, jo crec que és la idea que agafen en... en el carrer o quan estan passejant.

O sigui tu creus que ve més de l'experiència directa que no de quan miren, per exemple, els mitjans de comunicació, o les xarxes socials o així...?

Bueno, això també. També és el que es veu, una miqueta...Es sent com que els mitjans també influeixen bastant, perquè comenten coses que... Què tu veus, per exemple, moltes

notícies, quan es tracta d'un noi que és marroquí, ho posen directament. Diuen, ah, no sé què, d'origen marroquí. I pot ser que sigui d'Algèria o d'algun país d'aquests. Però no, sempre diuen que és d'origen marroquí, que ho entenc. Però després, si és de qualsevol altre origen, és com... els costa més dir d'on és. I això sí que... tu dius, joder, mira... toca molt els collons. I per exemple, jo que utilitzo bastant Instagram o TikTok, sempre que em surten com... bueno, segueixo una compta que és de notícies, doncs sempre que surt alguna notícia d'alguna baralla o alguna cosa així semblant, doncs sempre els comentaris són “adivina la nacionalidad”. I tots, “moro, no sé què, tal”. I és tipus... “informa't, informa't”, perquè després si investigues i t'informes de la notícia. I hi ha persones que ho busquen i diuen que no, que no és d'aquell origen, sinó que potser és de Sud-amèrica o és espanyol directament, i els que estan allà amb el comentari de “adivina la nacionalitat, como no, los que no comen cerdo, o alguna cosa així”; doncs tu dius, joder.

I per què creus que van a atacar concretament els marroquins o l'islam moltes vegades o... en aquests discursos?

Jo crec que també hi ha una influència de... aquí sí que em ficaré una miqueta amb polítics, que diguem. Que mengen una miqueta el cap de com han de ser les coses i hi ha unes altres persones que s'ho prenen molt més a pit, tipo... Li diuen, per exemple, no s'ha de fer això o alguna cosa així i és com que s'ho prenen més... És que no em sé explicar bé en aquest tema. Però bé, sí, crec que també hi ha una influència política també, en aquesta part.

O sigui, al tema polític hi estàs posat més o menys o t'interessa o saps...?

Els temes polítics fa temps que em vaig deixar d'interessar. Perquè... Qualsevol partit, hi ha coses que estic a favor, hi ha coses que estic en contra, no tinc algun que estigui allà més ficat. I... ja em vaig deixar d'interessar perquè veia que tot el que deien, doncs, hi havia coses que, bueno, tot el que deien, la meitat, no ho complien. I... per exemple, també vaig deixar de votar. Perquè dic, és que és una tonteria perquè votaré alguna persona que després, quan estigui al poder, doncs no farà res del que diu i això em molestarà un mogollón perquè dic pfff, quina tonteria. I... res més, és això.

I, per exemple, per molt que no estiguis molt enterat, coneixes a Aliança Catalana, per exemple?

Sí.

És un partit polític que ara té tres diputats al Parlament i que basa gran part del seu discurs en la islamofòbia. Què penses tu d'aquests partits polítics? Bé, creus que hi ha un creixement de... O Vox, mateix, de partits que basen els seus discursos d'odi en això?

Bé, sí, una miqueta sí. Però no sé si soc jo el que ho està notant ara, però perquè m'estic fent més gran. O ho noto perquè estic més atent a la realitat i tot això, o està canviant de veritat.

[00:20:00]

O sigui et refereixes a com afecten a les experiències que vius tu?

Sí.

I... Has notat un creixement, dius?

Jo crec que sí. I no sé, és com raro, perquè jo... Bé, hi ha la típica conya, perquè com que jugo a futbol, hi ha la típica conya de Silvia Oriols. Que aquesta sí que és... Doncs... La meua opinió sobre aquesta persona, doncs, és... És neutra perquè és una persona que no sé què li haurà passat en la vida per tenir aquest odi. I... No entenc d'on li ha sortit, però tampoc em vull involucrar, perquè tindrà els seus motius o alguna cosa així semblant. Però jo crec que el que tindria que fer seria conèixer a algunes persones, doncs, que sí que... Perquè hi ha bones persones, que diguem. No tots són dolents, ni res, però... No sé, jo crec que es basa molt en que tots som molt dolents, que això de l'islam està perjudicant molt a Espanya i no sé què. I no té res a veure amb això que diu.

Tu quines idees creus que tenen respecte a la cultura marroquina i a l'islam, aquests discursos, per exemple? Quins estereotips marquen?

Ho tenen tot molt negatiu. Tipo, veuen una persona islàmica com alguna cosa molt extrema. Per exemple, això de... Hi ha les típiques bromes o això que es fan, que és la de "no sé què, el musulmà, que s'explota, no sé què". I això és que no té res a veure, perquè una persona que és conscient no fa aquestes coses i... i... i això no és de ser musulmà, perquè ser musulmà el primer de tot és tenir respecte a cap a tota mena de persones.

Algú que dius que s'explota, què vols dir?

Tipo... és lo de... no sé si has vist... bueno, sí, els atemptats i tot això.

Ah, vale, vale, si.

I que ho relacionen amb ser musulmà i no és així, perquè un musulmà doncs això no ho fa. Està prohibit en la religió. I és clar, com que hi ha persones que estan desequilibrades mentalment i ho fan, doncs la culpa recau als que són musulmans. Però ser musulmà, la cultura en si ja t'ensenya a respectar als altres, a tenir uns valors, uns criteris, a seguir les normes de tota societat on estiguis, i a tenir respecte. I, per exemple, jo que sóc musulmà, doncs hi ha coses que mica en mica les estic fent, però no les faig sempre. I és perquè és una religió que també és molt permissiva. Tipo... Amb el Ramadà, per exemple, els nens petits està prohibit que ho facin. Perquè és com, encara són petits, no ho poden fer. I si són grans, doncs, i no ho volen fer, doncs tampoc els mataran ni res. Tipo...doncs, mica en mica, si vols ser musulmà, doncs ho aniràs fent. Però si tu dius que no ets musulmà i no vols fer el Ramadà, doncs aparcat està, i no es parla més del tema.

I amb el tema del vel, per exemple? Perquè la Sílvia Orriols, per exemple, és algú que, en nom del feminisme, ataca molt total la qüestió del vel.

Sí. Aquest tema... aquest tema és molt heavy, perquè moltes persones que jo conec, totes, totes em pregunten sobre... “és que no és normal”... bueno, no em pregunten, em diuen “es que no es normal que obliguéis a las mujeres a llevar velo”. I no és així.

Quan dius que t'ho diuen “totes les persones” a qui et refereixes? Qui t'ho diu?

Ah, persones del meu entorn. O persones que conec.

Amics teus o col·legues teus...

Sí, persones que estic coneixent, o una cosa així, em diuen. “Ah, ets musulmà? Bueno, jo tengo una pregunta”, per exemple, aquí a la feina tinc companys que m'han dit “però això, jo estic super en contra” i li dic, “és que no és així”. Jo, per exemple, la meva tieta mai porta velo i va amb el cabell (solt) pel carrer i no passa res. I al Marroc o en molts països no portar velo no significa res. Tipo, segueixes sent musulmà, no és cap normativa, no és obligatori, si no t'ho poses no et pagaran o no. No, això no té res a veure. I, per exemple, això també...amb la meva noia, em va dir “yo no me voy a poner un velo, eh?” És que, jo no vull que et posis un velo. Si tu no vols, doncs no t'ho posis. I la meva madrastra tampoc s'ho posa. I el velo és més optatiu, si t'ho vols posar, t'ho poses, i si no doncs endavant. No et passa res. Però ho tenen com molt... “No, es que si no te lo pones te matan, no sé què.” I això jo crec que és més d'una persona que porta l'Islam a uns extrems

molt *heavies* i aquests extrems, doncs, no són de l'islam. Perquè hi ha l'Alcorà, que és el llibre de l'islam, que crec que hi ha cent vint capítols o més, o més, és que no sé quants són. I... i una gran part, bueno, una sisena part, està dedicat tot a les dones, a que han de rebre un bon tracte, que sempre el que necessitin són les primeres. I... no sé, d'això mai es parla. Però perquè la gent no... no llegeix, encara que hi ha llibres que són l'Alcorà però en castellà o català. I... i no sé, jo crec que l'islam, amb aquest tema del velo i tot això, és molt permissiu, que no... que no passa res. Però la gent, amb les idees que li han anat donant i coses que han anat escoltant, doncs, ho tenen molt... molt heavy. És com ara, per exemple aquí, si un que és de Sud-Amèrica, doncs, maltracta la seva noia per X motiu, doncs jo no diré que és el cristianisme, perquè no és així... és com l'han educat a ell o com li han ensenyat com han de ser les coses. I la seva mentalitat que té sobre algunes coses.

I creus que, a part del velo i a part del tema de delinquir i tal, hi ha algun altre estereotip que es fiqui sobre les persones musulmanes? O que a tu t'arribi, de dir “els meus col·legues em pregunten sobre això sempre”?

Bé, ara mateix, és que segurament sí que hi ha, però ara mateix no em surt res.

I no vincules...o sigui, tu això de què et vingui gent a preguntar concretament, perquè ara hi ha una fixació pel tema del vel, per exemple, tu això ho has vist com més als últims anys? És una cosa que la gent, com que està molt més centrada en aquest tema, com que tenen una fixació en el tema del vel o amb el tema de robar o coses així, o ho has vist com...?

Bé, sí. Últimament sí que estan més com ficats en el tema. No sé si això és pels partits polítics, per la ideologia que estan donant, o per les persones que... no sé què els hi està passant. Però sí que he vist que hi ha un increment de... que les persones es fixen molt en temes de... el vel, li donen molta importància, o... a l'hora de... quan roba alguna persona, el primer que pregunten és la nacionalitat, o coses així, per exemple. Però no sé, jo l'increment sí que ho he notat. Però no sé què dir-te d'aquest tema.

I creus que hi ha alguna veritat en aquests estereotips? S'ajusten a la realitat musulmana en algun aspecte?

No. És que cap, cap, cap d'aquests d'estereotips. Jo, per exemple, sóc musulmà, i... una cosa que està prohibida és... bueno, coses que estan prohibides, que això és en general, i

molta gent no ho fa, és, per exemple, robar. Si tu robes, directament, ets com... has fet un pecat. I això hi ha directament cap a l'infern, com es diu. Beure alcohol, fumar, estar com drogat... o alguna cosa així, tot això es considera pecat. I tu surts fora i veus a gent que diu que és musulmana que fa tot això. I clar, tu fent tot això no ets musulmà. Ho sento que t'ho digui, però no se't considera musulmà. Només perquè no comes jamón, per això no seràs musulmà. Hi ha molts requisits per ser musulmà. I poc a poc hi ha gent que, anant a les mesquites, per exemple, doncs els hi fan com... Els hi expliquen que això està malament, no s'ha de fer, no sé què... Però bueno, hi ha persones que no aprenen i no sé, veuen la realitat d'una manera diferent i no sé què dir-te. Però ser musulmà no té res a veure.

Vale. I llavors tu, bueno, ja m'ho has dit una mica però, a part de, per exemple, quan vas al metro i una senyora s'agafi el bolso i aquestes coses, de quina manera creus que t'interpel·la això? O sigui, què sents en el fet que tot i ser català t'interpel·lin aquests discursos tan estereotipats, o quins creus que són els prejudicis que cauen sobre tu com a persona individual?

[00:30:00]

Bé, a mi és com que em molesta una miqueta, perquè dius, joder, és que no... no sóc d'aquest tipus de persones que fan aquestes coses. I penses que està molt malament la societat, pensant que tot el món per X motiu doncs roba o alguna cosa així. I... no sé, em sento com malament, perquè s'ha agafat una imatge, doncs molt dolenta. I en aquesta part, doncs, ho entenc una miqueta, perquè les persones que hi ha aquí, no totes, no totes, una certa minoria sí que és la que fa coses que no es tindrien que fer mai. Però, clar, una cosa dolenta, doncs, salta més que moltes coses bones. No sé si m'explico. I... i no sé, es té una imatge molt dolenta d'aquest tema, i això, doncs, a una persona en si... Jo, per exemple, amb els pares o amb la família en si, jo tinc com una idea molt... molt extrema, també. Que... bueno, això, un amic meu que també era racista a full, però ens vam conèixer en el futbol i ens vam tornar super amics. Encara segueix sent racista, però amb mi ja no. I... ell també comparteix la meva idea que és, si una persona està aquí en aquest país, sigui d'on sigui, i roba o fa alguna cosa que no és deguda, doncs directament és exportar-lo. És una idea molt extrema.

Dius que tu també la tens aquesta idea?

Sí, en part sí. Perquè és... si una persona puja aquí per treballar o per fer el bé, que diguem, per mi, ok, està tot bé, però si puges aquí per robar, per assassinar, per fer mal tracte o alguna cosa així semblant, doncs no em sembla bé. I per això, millor que estiguis a presó, o que estiguis en el teu país, perquè si has anat d'allà és perquè estàs escapant d'alguna cosa. I si estàs escapant d'alguna cosa, el millor és, quan estiguis aquí, doncs no comportar-te com estaves allà o comportar-te pitjor de com estaves allà. I no sé, és una idea molt extrema que tinc, però estic molt d'acord amb aquest tema per...

I pot ser en part perquè a tu directament també t'afecta que hi hagi imatges i vídeos de gent marroquina robant...

Sí, sí. Totalment d'acord. Per exemple, en el Raval, si que he vist moltes imatges que surt algun marroquí amb una espada o alguna cosa així per al carrer perquè va borratxo perdut, que no sap on està, doncs fent el retrassat, bàsicament, o amenaçant a la gent. Doncs, per exemple, persones com aquestes, cap a fora.

Vale. Llavors, per molt que tu siguis català, tu creus que et posen el mateix sac que... O sigui, us posen a tots els immigrants o les persones racialitzades marroquines en el mateix sac?

Sí, sí, sí, ens posen a tots. A veure, això sí que sí.

Hi ha algun factor com l'idioma? Jo què sé, hi ha algun lloc on tu i parles català i la gent et mira diferent? O la classe social o alguna cosa que diguis, llavors ja et miren diferent?

Bé, jo per exemple, això sí, quan conec als familiars d'algun amic o alguna cosa així, es sorprenen perquè diuen que jo soc diferent, que jo soc diferent, que soc un bon nano, que no sé què. I això és lo dolent, que s'ha agafat una idea d'una persona marroquí, doncs com una persona que és impresentable o alguna cosa així. I clar, em coneixen a mi i em diuen ostras, pues eres diferente. I és tipo, pues no, encara...

Que potser el diferent és el que roba, no?

Sí, per això. I no sé, amb això jo ho he parlat bastant amb la meva àvia i sempre em diu... és que han agafat una imatge nostra que és molt dolenta. Per exemple, amb la meva àvia, quan em va explicar el que li va passar, em va... què és, ella va pujar al metro, la meva àvia sí que porta el vel, i una persona, és com que la va mirar amb una cara de asco, va

escopir a terra i es va canviar de lloc. I clar, tu veus això i dius, joder, que asco de persona. I... i no sé, em fa sentir com una miqueta de... que ràbia.

I tens algun cas més així, com de discriminació? I no cal que sigui una cosa tan clara, eh? Pot ser, jo què sé, a nivell de trobar feina o... o trobar un pis o alguna cosa així, tu creus que tindràs més dificultat, tu?

Jo crec que sí. Jo crec que sí.

T'ho has trobat?

Sí, per exemple, un amic per trobar feina... quan va entrar a l'entrevista, li van preguntar el seu origen, tipo, per la cara.

Però i el teu amic és català? O sigui, va néixer a Catalunya?

Si, és d'aquí, va néixer aquí. I li van preguntar... no li havien preguntat a ningú... perquè van anar dos amics, perquè estaven els dos interessats en el lloc de feina. I crec que hi havia molts llocs. I van anar els dos, i a un no li van preguntar res d'on era, i al meu amic, que té cara de què és marroquí, doncs li van preguntar que si era del Marroc. I és com una pregunta que jo dic... “que t'interessa saber si és marroquí o no?”.

I és tot per l'aparença... per la cara, tu creus, per l'aparença física, al final, que...?

Si. I clar, tu veus això i dius, joder. Clar, després veus el meu amic, el que és... bueno, que és espanyol, doncs que sí que el van agafar, i a l'altre doncs no. I tu dius... Joder. I... i veus, tipo, parles amb el meu amic aquest, el que és català, i et diu 100% que si estàs tu, estaria millor que els companys que tinc, alguns companys que tinc. I clar, tu estàs allà escoltant la conversa que tenen aquests dos i dius, joder, que mal. I no sé, jo en temes també de tirar currículum a algun lloc, sento que també no m'agafen per la foto que tinc. I quan la vaig treure, sí que em van trucar més.

Has fet algun canvi així de dir...

Sí, vaig treure la foto.

Vas treure la foto del currículum, i et van trucar més.

Sí.

I has fet alguna altra cosa així, com de dir, mira, si evito això, potser...

Uf, és que ara mateix no en tinc ni idea.

Vale. Llavors, tu quan et trobes davant d'aquest tipus de situacions, no sé, si ho veus pel carrer, un atac racista, o quan veus un discurs a la tele davant d'un polític, emocionalment quines sensacions tens?

Bueno, em dona tristesa saber el que expliquen o els discursos que fan alguns de... No, els que són de l'Islam han d'estar al seu país o alguna cosa així. Doncs és tipus... És que a la majoria li s'agradaria estar en el seu país, només que allà, doncs, no tenen oportunitats, o per X motius no... no poden estar. O... jo què sé, la política allà, doncs, està molt... com... com ho diria? Molt...

Corrompuda?

Sí, corrompuda. I clar, tu vens a un país, doncs, que tu penses, doncs, buah, aquí la política, doncs, més o menys està bé. I després veus comentaris així i dius, joder, que malament, no? I res, el sentiment que em porta és tristesa. I és bastant. Perquè em resulta com molt fort que... que encara a dia d'avui encara estigui com molt dividida la societat de “no, tu aquí, tu a l'altre”. És un planeta, en plan, tots som persones, tots tenim sentiments, i que una persona faci alguna cosa malament no significa que tots els d'aquell mateix lloc ho facin o alguna cosa així. O encara que no siguin d'aquell mateix lloc, que aparentin ser d'aquell mateix lloc, doncs, ho facin. I és tipo... No sé si has vist pel·lícules que surten persones com gigantes, superfortes, que tu dius, joder, me va matar; però després són super sensibles. I dius, clar, amb idees com aquestes, doncs, et vas adonant que no tot el món és igual. I cada persona té la seva forma de ser, la seva forma de pensar. Però que amb la política generalitzin molt de... “és que tots són iguals, tots han de tornar al seu país, no sé què”; doncs, tu dius, joder, és un putadón. Perquè després això surt a la tele, clarament, i les persones estan... “Joder, estoy muy de acuerdo, no sé què”, i justament després d'aquesta... d'aquesta notícia que donen, surt una altra que és “atacant a no sé que, dos no sé què, de X origen”, i tu dius... Joder, una miqueta més i ha dit “que todos se vayan a su país ya”.

[00:40:00]

D'acord, ara t'ensenyaré una cosa que he portat, que és una propaganda de VOX, i a veure què opines d'aquesta frase [“Nacer en España no te hace espanyol”].

Nacer en España no te hace español. A veure, això entenc, vull entendre, que va generalitzat cap a tots. Però si va generalitzat, doncs, per ser marroquí o alguna cosa així...

O sigui, per ser, fill d'un immigrant o així.

Sí, fill d'un immigrant o alguna cosa així. Doncs, em sembla una miqueta bastant racista, de la seva part. Que després surten molt a les notícies, bueno, per exemple, en moltes xarxes socials i tot això, que diuen no, no és un partit racista, no sé què, sinó nosaltres lluitem contra la immigració il·legal o alguna cosa així. Clar, una persona que neix a Espanya, crec que no és immigració il·legal, no? Per exemple, els meus pares estan aquí però no és immigració il·legal. I jo he nascut aquí. I si jo em vull considerar espanyol, doncs crec que tinc tot el dret perquè tinc el passaport, el DNI...

T'ha costat a tu aconseguir la nacionalitat, per exemple? Perquè he llegit algun cas de gent que per molt que hagi nascut aquí i tot, per tenir origen de fora, els hi ha costat com molt tenir la nacionalitat espanyola, o no l'han arribat a tenir mai, o...

Bé, no sé de cap cas. Jo, per exemple, no vaig tenir cap problema.

Vale, llavors, tu creus que, d'alguna manera, tot això que m'has explicat, aquesta islamofòbia, aquesta exposició a coses discriminatòries, tenen alguna influència sobre la teva vida quotidiana? És a dir, sobre, jo què sé, la gent amb qui et relaciones, els espais on vas, o la manera com et vesteixes en certes situacions...?

Bueno, sí. Sí, sí que té molt a veure. Per exemple, amb aquests discursos, ara sortir de festa, per exemple, hi ha discoteques, que per ser... per tenir una miqueta pintes de que ets marroquí o de Senegal o de qualsevol... bueno, la pell diferent bàsicament

És tot per la pell, realment, no?

Sí. I ja és com "tu no, tu no passes".

El porter això?

Sí, sí, el porter, directament. Jo, per exemple, això sí que va passar...

T'ho has trobat?

Si, si, sempre que surto de festa sempre em trobo...que és que agafen el DNI, i vaig tenir un porter que es va posar a rascar, a veure si era fals. I jo, doncs em vaig posar a riure i li vaig dir "rasca, rasca, a ver si sacas algo". I, clar, aquell porter es va enfadar, però coneixia

a molts... bueno, no són porters però que treballen dins, que són amics meus. I vaig parlar amb ells, tal, i després aquesta persona, doncs, el porter aquest em va demanar perdó, i em va dir “no, és que me tienes que entender que hay gente que solo viene a comportarse mal, que no sé què...”, i és tipo ja, però...

I què li vas dir?

Li vaig dir, vale si, que entenc que hi ha persones que vinguin i es comportin malament, però aquestes persones poden ser tan espanyoles com d'un altre origen, que això no té res a veure, depèn de la persona que sigui. I... i res, em va demanar perdó, li vaig dir, bueno, no passa res, però... Li vaig dir, a la pròxima no discriminis per les seves aparences o alguna cosa així, sinó... deixa-la passar i si veus que, doncs, es comporta malament, doncs aquesta persona ja la *tachas* directament. Te'n recordaràs de la seva cara, perquè si es comporta malament, quan surti es comportarà el triple de malament, igual t'amenaça o alguna cosa així, segur. I res, i ara... ara som... som amics, també.

Vale, i alguna cosa més? Per exemple el teu entorn, els teus amics...Quin perfil tenen, com són? Està condicionat...

Això és una miqueta molt fort, perquè els meus amics tinc com quatre amics que són molt de... “yo voy a votar a Vox”

Ah si, eh?

Sí, sí.

Amics del cole?

Bé, per exemple, l'amic que t'he dit abans que era racista, que és del futbol, doncs aquest sí que... és de votar a Vox. També tinc un amic que és de l'institut, que el vaig conèixer, i que ara són molt amics. I ell no és d'aquí tampoc, és d'Armènia, però va néixer a Madrid i es va vindre a viure aquí. Però la seva idea és votar a Vox. I també un amic de primària que també té la mentalitat de votar a Vox. Clar, jo pregunto el per què i diuen, “és que claro, el que fan és agafar a les persones que es comporten malament o alguna cosa així i deportar-les”, o comentaris com de... “la gente que se comporta mal para su país, no sé què”. Algunes coses com així, però jo dic... és que jo crec que Vox no és així, eh. Jo veig a Vox.. que hi ha parts que jo dic, en aquesta part sí que estic una miqueta d'acord. Però la majoria dic...

Però amb coses tema racisme o...?

No, no, no tema racisme, sinó tema de coses que expliquen algunes vegades, que dius... Bueno, si van així encaminats, doncs d'acord. Però és que la majoria de les parts és tipus... No, és que... com per exemple va sortir que el nom més popular aquí a Catalunya, o a Barcelona crec que era, és Mohamed. I és tipus... és com si ara vaig a algun lloc i em canvio el nom a Òscar, doncs... Sí, hi ha molta... jo què sé, moltes persones que es diuen així i estan gairebé totes en un mateix lloc, doncs vale, que és normal, però que et molesti que es diguin Mohamed o alguna cosa així, perquè... bueno, que sí, que són marroquís o alguna cosa així. Doncs és tipus... “què té a veure que sigui marroquí... bueno, que té a veure que es digui Mohamed a que sigui un delinqüent o alguna cosa així?”. I no sé, ho tenen com... mi territorio, mi tesoro. En plan, només els que estan dins, però és que les persones que estan dins és tipus...

I el fet de conèixer-te a tu i tenir un amic d'origen marroquí i veure que no passes, que està tot bé, no els hi canvia una mica...?

Bueno, ara el que sí que passa és que no discriminen a un marroquí ja directament per les seves pintes, sinó que el coneixen. Per exemple, jo, que tinc amics que són marroquins, doncs el meu equip de futbol, crec que hi ha dos que són de Vox, però heavy, però que amb mi són super amics i tot això, i els altres doncs, més... no sé, més d'esquerres o del centre. Bueno, la majoria són d'esquerres. I... clar, vaig portar un amic meu.

Un amic teu marroquí?

Sí, marroquí. A jugar en aquest equip. I és com... no van tenir com la primera vegada que em van conèixer a mi, que va ser tipo...

I veies diferència entre els dos aquests de Vox i els que eren d'Esquerres en com et van rebre el primer cop que vas anar a l'equip?

No, en veritat no, perquè aquests dos de Vox doncs ja els coneixia d'abans. I era com tipo... Ei, hola, no sé què, què tal? I els vaig presentar al meu amic. I no... no va ser tipo... el típic que entres a un equip o que entres al metro o alguna cosa així i et fan com la típica mirada de “que asco” o alguna cosa així. Si no que el van conèixer i tot, i ara doncs som com un grup. Tipo, dins de l'equip de futbol doncs hem creat un grup a part dels que som com així més joves. I som com super amics tots. I les persones que em coneixen doncs... tots, és que no és per exagerar, però tots, és com que han canviat una miqueta la seva

forma de veure les persones que són del Marroc o de qualsevol altra procedència. I és com que li donen com l'oportunitat de conèixer aquella persona i després ja jutjar de si és bona persona o no. I això doncs em posa una miqueta content perquè estic canviant la forma de veure de moltes persones, de... A veure, és que tots som bons però hi ha una excepció que és molt dolenta. I no per aquesta excepció tots som dolents. I no sé, mica en mica...

[00:50:00]

I el que em deies dels pares de la teva novia, això que de primeres...?

Buah, de primeres, de primeres va ser molt fort perquè a mi la meva nòvia el primer dia, bueno, quan ens vam conèixer em va dir “es que tu para mi eres un deslíz”, i clar, i li vaig dir “com que un deslíz?”. I em diu... és que.. perquè ella no sé si era d'Esquerra o del que m'has dit ara, que no me'n recordo quin era.

Aliança?

Sí, no sé si era d'algun partit d'aquests, o d'Esquerra Republicana crec que és. I va ser tipo... em va dir allò del deslíz i li dic per què? I em diu “és que... con un moro es un poco... que als meus pares no les agrada i a mi tampoc, perquè tenen com una imatge molt negativa”. I li dic “ah, que soc un deslíz, vale, vale.”. Em vaig quedar com una cara de... no, no, ja no en parlis més. I em va dir “no, és que tu ets diferent, no sé què”. I li dic no, això és erroni, no és que siguem diferents sinó... som iguals però perquè tots som del mateix origen que diem. I totes les persones doncs tenim les nostres formes de ser. No és que jo sigui diferent per algun motiu sinó... doncs jo em comporto bé perquè sé com m'han criat, com és la meva religió i com em tinc que comportar. Doncs seré així, seguiré la meva religió i el que m'han ensenyat a casa. Després hi ha persones que no segueixen la religió però diuen que sí que la segueixen, i que no sé com els han educat a casa, que després quan surten al carrer semblen animals i es comporten d'aquesta manera. Però això no vol dir que tots siguem animals. I a dia d'avui, doncs... no ho sé, als seus pares, per exemple, els hi agrada bastant, o això és el que crec. I no ho sé, estan contents pel que jo sé. I el seu germà, doncs, que és més gran que ella, doncs l'estic coneixent de mica en mica, i som bastant amics. I res més.

Vale, i alguna... això, alguna influència que... en la gent amb qui et relaciones? No ho sé, això, tens molts amics que són també marroquins? O t'ajuntes... o és indiferent?

Mira, abans tenia un grup que era... més que marroquins... bé, érem tres marroquins, un que era d'Azerbaitjan, un altre que és de Senegal, i era com un grup de... Quan anàvem a qualsevol lloc ens deien la ONG. Però ara, jo també sóc d'aquestes persones que em fa molta gràcia, perquè entenc una cosa que és, si jo demostró que em molesta alguna cosa, doncs és com que la gent li agrada més i es fica més en aquell tema. Però si jo estic de risses i faig com que...jo per exemple en el futbol tinc un amic, bueno, és el meu amic, que les seves bromes sempre eren "hostias el bombas, no tires una mochila, no sé què". I jo, doncs, no em posava a plorar ni res de l'estil, sinó el que feia era seguir la broma de "no, no, sí, voy a plantar una bomba en tu casa". Així, tipus conya, i a dia d'avui, doncs, les conyes aquestes de posar una bomba o alguna cosa així, doncs és que ja no les escolto. Perquè jo crec que si no li dono bola i segueixo amb el joc d'aquesta broma, doncs és com que li resta en importància.

I aquest grup de col·legues que tenies, que m'has dit, d'on els coneixies, del cole?

Bé, un el vaig conèixer del parc, vam ser amics i després ens vam trobar a un institut, al grau superior. Un altre va ser al grau superior, uns altres dos va ser al Batxillerat. Tots han sigut del cole i tot això. I d'aquest grup ja no estic gaire relacionat amb ell, però perquè, hi va haver... ja no temes de ser amics o no, sinó que hi va haver una discussió entre jo i un de "no, és que tu has fet això", que em va semblar una falta de respecte, i ell diu que no, que no sé què, i ens vam separar. Em vaig sortir jo del grup perquè ja no estava gaire còmode. I, clar, el grup es vol tornar a formar perquè des que em vaig separar és com que ja no estem junts tots. Sinó, abans érem un grup igual de vuit persones, alguna cosa així, i ara el grup és només... queden com tres persones, o dos, estan molt més separats. I res.

I tens algun tipus de relació amb gent musulmana més enllà de la família? No sé, amics...

Bé, sí, tinc alguna relació amb... sí, tinc alguns amics que són musulmans, això sí.

Però tu creus que t'has fet més amic seu pel fet de ser musulmans?

Pel fet de ser musulmans? No.

O són que podries haver...

No, podria haver sigut qualsevol.

D'acord. I tens algun tipus de relació amb alguna entitat, alguna associació marroquina a Barcelona o així?

No. Això sí que no. No. Tipo... Bé, de petit anava a la mesquita, però això és per aprendre l'Alcorà, en plan, t'ensenyaven l'Alcorà.

Aquí a Barcelona, eh?

Si, al Clot. I, clar, allò que t'ensenyen l'Alcorà... una miqueta de la societat i tot. I no sé, això és l'únic que vaig tindre. Els meus germans ara estan anant, perquè són petits, i és com que els hi estan ensenyant l'Alcorà una miqueta, encara que fan el que volen, perquè... Ja veus, ets petit i el que vols és jugar. I... i res més, és tipo... vaig anar, això sí que sí, vaig anar de petit, perquè la meva àvia em va dir, bueno, tens que aprendre l'Alcorà, no sé què, així ho vas escoltant. I em va despertar un interès de... això sent petit, eh, que em va sorprendre, de...doncs, vull anar a escoltar. I vaig anar i vaig començar a aprendre. I d'allà em van començar a treure molts dubtes i tot això, i allà on anava doncs podia preguntar, i m'explicaven bastantes coses. És com això del velo i tot això. A veure si que m'ho han ensenyat també a casa. Però, clar, quan ho preguntava a casa, em deien, no, que és normal, no sé què, però jo deia... M'ho estaran dient per dir-me que sí, que sí, que em calli? I vaig anar a la mesquita, vaig preguntar i em van dir, no, no passa res, en plan... I res, en plan... Així un vincle que vaig tenir va ser de petit. Ara el que sí és com que vaig a la mesquita, però per resar i després anar a casa. Però res més.

Vale, o sigui, no creus que et portis amb més gent marroquina que catalana? O que et facis més amics només pel fet de ser marroquins i de compartir com una cultura i tal? Creus que no influeix gens en el teu cercle?

No. És que ara mateix, el meu entorn, és que et diria que, d'amics, el 40% són persones que són catalanes o espanyoles, després un 30% són de Sud-Amèrica o... d'Amèrica o del nord d'Europa. I després es quedaria com... bueno, un 10% d'Àsia o alguna cosa així, perquè no tinc molts amics, així que diguem. I el 30% que sobra, doncs, diria que són del Marroc. Perquè no té res a veure si és musulmà o no, perquè conec amics que diuen que són musulmans, però que no ho són.

Però jo, per exemple, potser pel barri on visc i el col·legi on he anat i tot, però jo no tinc quasi cap amic immigrant, per exemple. I tu, en canvi, en tens molts. Creus que això ha vingut condicionat pel barri on has viscut o...?

Bueno, jo crec que sí, jo crec que és una miqueta també pel barri. Perquè jo, per exemple, al Clot... o si tu ets de l'Hospitalet o alguna cosa així, segur que tindràs amics que són d'orígens estrangers. Perquè viuen bastantes persones d'un origen estranger en aquell lloc. Però si vas a Pedralbes, per exemple, que allà és com més català o espanyol... [1:00:00] I...a veure, que conec amics que són de Pedralbes, i clar, tu veus allà i és tipo... el seu entorn és com més de... poc estranger. És tipo més el nostre entorn i punto. I en altres barris com el Raval, per exemple, tot està ple de persones que són marroquines, paquistaneses xineses, catalanes també... I allà l'entorn és com molt més familiar, encara que hi ha molta delinqüència i tot això que em sembla...

Però tu et mous pel Raval? Tens algun tipus de vincle amb el Raval?

No, al Raval doncs estic perquè la meua novia estudia en un institut que està allà. Fent un grau superior. I normalment vaig allà doncs a buscar-la. O, si no, perquè hi ha un restaurant que està per al Raval que està molt bo.

Quin és?

Es diu com Tetuan. El seu nom és Tetuan. I està com... no sé si és un gos o que hi ha una figura d'un...

Sí, un gat, un gat. A la Rambla del Raval, no?

Sí. I allà doncs el menjar que hi ha en aquests llocs està molt bo. I no sé, és que moure'm em moc per molts llocs. Per exemple, a la Mina també vaig anar, perquè tinc amics allà. I a la Mina doncs, si tu vas, està ple de gitanos. Sí, la majoria són gitanos allà o d'origen marroquí. I els meus amics aquí són més gitanos que diguem....o a Sant Roc, per exemple. Sant Roc sí que no ho toco molt perquè és un lloc que no tinc molts amics, però sí que hi tinc una amiga, que la visito algunes vegades. Fa molt que no la veig. Però no sé... Vagi on vagi, conec a algunes persones, però no és perquè siguin del seu origen, sinó perquè són persones que en el seu moment les vaig conèixer, em vaig relacionar bé amb elles, vam tenir com moltes idees conjuntes, i unes altres que estàvem molt en desacord, però va ser com... jo crec que em vaig fer amics de tots aquests, no perquè siguin d'X ètnia o

alguna cosa així, sinó perquè eren com persones molt agradables. Estàs amb elles i no et tracten diferent.

Creus que hi ha un punt en què et sents més a gust amb alguns d'aquests grups, a nivell de discriminació?

Sí. Jo, per exemple, amb els que em feien aquestes bromes o alguna cosa així... abans que em comencin a fer alguna broma, abans de tot això, el primer és que ens coneixem i tot això, i que siguin agradables. Quan són agradables i tot, doncs, les bromes, doncs, són tipic, "ah, no passa res", i segueixo la broma. Però clar, jo vaig entrar, per exemple, a l'entorn de la meua novia...

D'on és ella? De quin barri?

És catalana, del Clot. I els seus amics, doncs, és tipic "un moro, que asco", o alguna cosa així. I clar, em van conèixer a mi, i... el primer comentari va ser... és que no recordo quin va ser, però va ser un que em va molestar. I vaig fer, tipic...

Davant teu el van fer?

Sí, sí, davant meu. I vaig dir... és que si seguimos así yo me voy y paso de estar aquí de mal rollo con nadie. I, mica en mica, és com que m'han anat coneixent, i ara bueno...som bastant... bueno, no molt amics. Menys un, que ara veiem junts el futbol, el Barça i tot això, i ara anem junts a veure el Barça o alguna cosa així. I sempre que ens veiem, doncs, és com molt familiar tot ara. Però no ho sé, és com... quan estàs en un entorn agradable, doncs, és com que et relaciones més que en un entorn, doncs, que no estàs a gust.

I dius que sí que creus que hi ha una certa tendència a estar més a gust, o que et tractin millor, més agradable, en entorns...

Sí

...amb gent, doncs, potser també d'origen immigrant o el que sigui.

Sí, això sí. Però perquè viuen... perquè ells creuen que has viscut el mateix que ells. Encara que no... no hagi passat el mateix, però tenen com una imatge de... No, és que als dos ens tenen... bueno "nos tienen asco". És com "l'amic del meu enemic és el meu amic". Però en veritat no és així, és com... tots som amics, però hi ha persones que es creuen que són enemics de X persones, però en realitat no saben ni que existeixes. És tipic... pues, molt bé.

[1:05:00]

I hi ha algun barri, alguna zona de Barna que també et faci sentir com més fora de lloc o més discriminat en contraposició d'altres? Per exemple, et sentiries més a gust al Raval que a Pedralbes? O creus que...

No, jo crec que no.

O sigui, és més a nivell de gent individual que d'un barri?

Sí, jo crec que sí. Bé, sí, a veure, en Pedralbes...

Bé, he anat als extrems, eh, també, vull dir, no...

Sí, és que en Pedralbes també tenen com una imatge de... Aquí sí que jo crec que la política ha afectat bastant, perquè allà sí que tenen una imatge de..."si no es mi vecino, i és de origen extranjero..." ja sigui marroquí o dominicà o d'un altre lloc, o senegalès o alguna cosa així, és tipo... "Cuidado, eh, que este nos puede robar". I no sé, he anat moltes vegades amb amics que viuen allà, i clar, quan anava sol, és com que la gent es quedava com així mirant una miqueta. I era tipo, picava una porta i es quedaven com... "Què? Viu aquí?". I es com "es que qué tontos que sois...". I res més. I em fa molta gràcia aquests temes. Perquè...

Vale, i última pregunta: què creus que seria necessari perquè hi hagués un canvi en la gent? Alguna cosa que s'hauria de fer per combatre aquesta islamofòbia que hi ha.

Deixar de... que una persona et mengi el cap i conèixer tu a les persones. Perquè canviaria molt la perspectiva que tinguis sobre les persones que estàs jutjant.

I... Quan dius persones dius també, per exemple, una cultura o una religió?

Sí, sí, de tot. Perquè jo, per exemple, on treballa el meu pare que és a Collblanc, doncs ahir el vaig ajudar... Ahir em vaig enterar que una dona, que és... bueno, que és catalana i que ha nascut aquí i tot, és musulmana. I em vaig quedar com... què? Això em vaig enterar ahir. I és perquè va conèixer la cultura i tot això. Són una parella, un és espanyol, crec que de Huesca, i ella és catalana d'aquí. I em vaig quedar com, tipo, què?

Però en quin sentit? En plan bé o no?

Sí, en plan de sorpresa, de que siguin musulmans. I és perquè va conèixer la religió i tot això, i clar, va venir al lloc on treballa el meu pare i va dir, és que tot el que s'explica és fals. En plan, tot el que es propaga i tot això no té res a veure amb ser musulmà o no, amb l'islam... I clar, el meu pare li diu, és que... el que expliquen i el que és, és molt diferent. I és el que dic jo. Jo, per exemple, les notícies les he deixat de veure perquè, en part, m'he deixat de creure moltes coses que diuen, per X coses que han anat passant amb el temps, que dic jo “joder, és que si expliquen això i és mentida”... o he viscut alguna cosa i justament ha sortit a les notícies, i ho relaten d'una manera que dius tu “què? On som?”. I dic jo, pues no em crec tant les notícies ni tampoc les polítiques perquè...

I creus que a tu t'afecta igual no votar o votar a un Vox que a un... ? A nivell del que defensen

Jo el que opino és, els partits polítics haurien de deixar de centrar-se més en la ubicació d'on ha nascut una persona o la seva religió, i centrar-se més en aquest tipus de persones, la seva mentalitat i la seva criança que han tingut, per X motius. I l'únic canvi que a mi m'agradaria que passés és que les persones deixin de jutjar de primeres i que coneguin primer a la persona, i que després no ens centrem en d'on és la persona o... jo què sé, el seu sexe o alguna cosa així, per exemple. I ens centrem més en com està mentalment aquesta persona, i el per què ho fa... Tindrà algun motiu pel qual es comporti d'aquesta manera. Perquè tota persona fa alguna acció per algun motiu. Això... En la psicologia que té com estímul, no sé què, i després la resposta, doncs és així també. Les persones tenen algun estímul per fer alguna cosa, i el seu cos doncs respon d'aquella manera. I més que la religió d'on provens, és més saber què li passa a aquella persona i per què ho fa. I res més.

D'acord, doncs molt bé, no sé si vols afegir alguna altra cosa, o si no, per part meva ja està. Moltes gràcies.

ENTREVISTA 2 (EP2)

- Gènere: Dona
- Edat: 29 anys
- País de naixement: Espanya
- Ciutat de naixement: Vilanova i la Geltrú
- Nacionalitat que té/ha tingut: Quan jo vaig néixer, segons l'ordenament jurídic espanyol, tenim la nacionalitat dels nostres pares. Els meus pares encara tenien la nacionalitat marroquina. Llavors, no va ser fins que vaig complir un any d'edat que els meus pares van poder tramitar la nacionalitat. I llavors la vaig obtenir.
- Nivell d'estudis assolit: Grau en Ciències Polítiques; Màster en Drets Humans, Democràcia i Globalització i un altre Màster sobre Diplomàcia i Organitzacions Internacionals.
- Ocupació: Tècnica al Gabinet del Conseller d'Unió Europea i Acció Exterior, i també faig docència a la UOC.
- País i ciutat de naixement dels pares: Casablanca (Marroc)
- Religió que practica o amb la què es sent identificat: Musulmana

[Presentació i explicació de l'objectiu de l'estudi]

[Garantia de confidencialitat, consentiment i gravació]

[Dubtes]

Llavors, podries explicar-me una mica a trets generals, el procés migratori de la teva família, quan va ser, qui va venir, els motius i una mica tot això?

Sí, el meu pare havia treballat per una empresa al Marroc que l'havien enviat a diversos llocs, a Egipte i al Líban, però després llavors el van portar a Itàlia. Llavors va estar uns anys treballant a Itàlia i després va trobar una feina a Espanya. Llavors era a Segur de Calafell, crec, va treballar en una empresa de construcció, crec que feien construcció i així, a Segur de Calafell, i llavors molt més tard, quan es va casar amb la meva mare, va fer el reagrupament familiar.

Però quan es va casar amb la teva mare ja vivia a Espanya, ell?

Sí, exacte.

I es van conèixer aquí?

No, es van conèixer allà perquè la meva mare i el meu pare són família. Bueno, són... Sí, i llavors... O sigui, bueno, això. El meu pare baixava bastant al Marroc, sempre que podia, llavors es va casar amb la meva mare, i després van fer el reagrupament familiar, que va costar molt, molt, molt, molt, molt, molt, poder-ho fer. Llavors, quan ho van aconseguir, la meva mare ja estava embarassada de mi, i una setmana després que la meva mare arribés aquí, vaig néixer jo. O sigui, molt in extremis tot.

I la feina del teu pare tenia a veure... O sigui, del que treballava aquí quan va arribar, tenia a veure amb el que treballava al Marroc?

Sí. Sí, sí, sí, sí.

I ara quin tipus de vincle mantens amb el Marroc? No sé, si tens família encara allà, hi vas molt, no hi vas...?

Hi vaig bastant, perquè tinc les meves àvies allà, i la major part de la meva família està allà, perquè aquí, de fet, a Catalunya, estem sols, tenim el tiet... Però ja està. I la resta, la majoria, estan al Marroc. Llavors, sí que baixem molt, sobretot per les meves àvies, per poder-les veure, i també a la resta de la família. I també perquè ens agrada molt, sincerament, estar allà, la veritat.

I tens germans o germanes?

Sí, dos germans, més petits, que també van néixer aquí.

D'acord. Llavors, tu ara vius a Vilanova? Sempre has viscut a Vilanova?

Sí, bueno...Sí, visc a Vilanova, però estic com en període de mudança a Vilafranca.

Ah, d'acord. I els teus pares, quan van arribar, vivien a Segur de Calafell? I després es van mudar a Vilanova? O han viscut a l'altre lloc?

El meu pare va començar a viure a Segur de Calafell, però després va venir a Vilanova. I llavors, la meva mare, quan va venir, ja estava a Vilanova.

D'acord. Perfecte. I ara amb qui vius? Vius sola o?

Amb la meva parella.

Llavors, en termes d'identitat, tu com et definiries? O sigui, si haguessis de dir en percentatges...soc tant % marroquina, catalana, el que sigui, com et definiries?

És molt complicat, això. O sigui, tot el tema identitari ha estat molt complicat... al llarg de tota la vida. Això, sentir-me identificada amb alguna... No ho sé, jo diria que soc... 60-40, potser. 60% catalana i 40% marroquina. Perquè mantinc moltes de les tradicions, cultura... i també... valors de la societat marroquí, però també incorpore... O sigui, també, perquè m'he escolaritzat aquí, m'he socialitzat aquí, tota la meva vida, doncs també tinc... O sigui, jo crec que gran part de la meva identitat es fonamenta en això, en l'estructura social catalana.

D'acord. I a nivell de religió, sempre has sigut musulmana? No sé si t'ho has plantejat alguna vegada, o ha sigut com per tradició familiar, o com és això?

Clar, al principi era tradició familiar, sense saber tampoc què és la fe ni res d'això. O sigui, eren més tradicions i cultura que no pas fe com a tal. Però llavors... jo crec que havia d'anar a batxillerat. Sí, quan anava a batxillerat o així, als 16 anys, 17, em vaig començar a interessar sobre l'islam, i llavors és quan vaig començar a fer la meva recerca, buscar informació, llegir molt, molts llibres en relació amb l'islam, i llavors és quan em vaig reafirmar en la meva fe.

D'acord. Aleshores, passem a parlar una mica més concretament dels discursos islamòfobs. Creus que en la societat catalana avui en dia hi ha presència d'islamofòbia?

O sigui, jo diria que sí, però sobretot és perquè hi ha també una opinió majoritària que segurament, sense voler, acaba sent islamòfoba. Perquè, per exemple, moltes persones amb les que jo tracto estan convençudes que a Catalunya, per exemple, s'hauria d'aplicar un tipus de sistema laic i això implicaria un cert punt d'assimilacionisme de les persones musulmanes a la tradició mainstream catalana, que seria una tradició judeocatòlica. I això, des del meu punt de vista, acaba sent islamòfob, perquè llavors no estàs acceptant que hi hagi persones que tinguin fes diferents a les mainstream a Catalunya, sinó que prefereixes, en pro de la convivència i tal, prefereixes alliberar, sobretot a les dones, de certes idees que són perjudicials per elles mateixes.

D'acord. I creus que això està basat en què hi ha uns estereotips, uns prejudicis sobre...?

Sí, sí, sí, 100%. Però també, o sigui, a vegades, malgrat ho expliqui, tinc la sensació que no s'entén. O sigui, jo no porto el hijab, però hi ha moltes dones que porten el hijab. I, des del meu punt de vista, és igual de patriarcat el fet que s'obligui a portar el hijab, com és igual de patriarcat obligar a les dones a què es treguin el que elles es volen posar. Llavors, aquesta opinió, que és meva, hi ha molta gent que no ho comparteix. Entenc que la gent no comparteixi les mateixes idees, només faltaria, però... O sigui, hi ha tot un esquema que des del meu punt de vista, l'extrema dreta ha fonamentat des de molt de temps, que les dones en l'islam estan sotmeses als homes, que són incapaços d'entendre que realment les dones puguin decidir per elles mateixes posar-se o treure peces de roba, o tenir una creença o una altra.

[0:10:00]

D'acord, després entraré concretament en el tema del hijab, perquè també m'interessa tractar-lo, però ho has dit ara una mica, però on creus que es difonen més aquest tipus d'idees que calen tant en la societat o aquest tipus de discursos? Has dit a l'extrema dreta, discursos polítics, alguna altre font que creguis que...?

Les xarxes socials. Crec que a vegades, com en el nostre dia a dia, no sorgeixen temes de debat polític que puguin sortir aquests temes de forma tan quotidiana, però en canvi des de les xarxes socials és com que tot es posa en debat, i llavors allà és on crec que escalen més aquests tipus de discursos i perquè també és molt més fàcil.

D'acord. I has percebut un creixement en els últims anys?

Sí, sobretot amb l'arribada de Vox i també molt, molt, molt a Catalunya amb el Front Nacional i després Aliança Catalana.

D'acord. Justament t'anava a posar un vídeo, ara, perquè em donessis la teva opinió, que bé, ja és una mica el que m'estàs dient, d'acord? A veure també què sents o què penses, davant d'aquest tipus de discursos....

[Vídeo Entrevista Silvia Orriols a La Sexta]

Bé et poso només aquest tros, que pel que m'has dit ja deus estar bastant familiaritzada amb el tema. Suposo que ja saps una mica per on van els tiros d'aquests discursos de la Sílvia Orriols....

Sí, perquè, a més, estic a l'oficina de relacions institucionals al Parlament, i llavors la sento cada dia al Parlament parlar. Una mica de tortura. [Riu]

Doncs això, què penses d'aquest fenomen d'Aliança Catalana, d'aquest tipus de discursos i de què estigui calant tant en la gent?

Perdó, abans he dit xarxes socials, però quan he vist això que és de la Sexta, també els mitjans de comunicació, sobretot hi havia un canal, ara mateix no me'n recordo...

8TV potser?

8TV, sí, 8TV. Sí, clar, bueno, doncs allà també, el mateix. I, bueno, sobre el vídeo, o sigui, per mi és un error entendre...o sigui, la pràctica islàmica que pugui haver en països de majoria musulmana que no són països on realment s'implementi la pràctica islàmica com a tal, o sigui, l'experiència que puguin tenir aquestes persones és diferent a l'experiència que puguin tenir les persones en un país occidental. No sé si m'estic explicant, eh? Però, o sigui, per exemple, si jo hagués viscut al Marroc, hagués tingut una experiència sobre l'islam diferent a viure a Catalunya, o a viure a França, o a viure al Líban, o a viure a l'Iran. O sigui, són experiències absolutament diferents.

Que depèn molt del context vols dir, no?

Totalment, o sigui, del context, de la societat, de la classe social en la que hagi nascut, de l'educació que hagi rebut, o sigui, de molts factors. De si els teus pares són persones, no sé, d'una tendència o d'una altra tendència, dins de l'islam, clar, o sigui, la Silvia Orriols quan parla, parla com si totes les persones musulmanes fóssim fidels seguidors d'Aràbia Saudita o d'Iran. I no és així. O sigui, si no, segurament no viuríem aquí, i viuríem tots a l'Iran o a l'Aràbia Saudita, perquè ens trobaríem més còmodes en aquells espais. Però no és així. Llavors, ella juga molt amb això, sempre. [0:15:00] Però és la sensació que tinc jo. La sensació que tinc és creure que l'islam és... O sigui, que la pràctica islàmica de les persones és única i que, per tant, totes les persones fem el mateix, totes les persones pensem igual, i pensem igual a com ho fan des de l'Iran o com ho fan des d'Aràbia Saudita les elits d'allà, perquè tampoc el poble d'Iran o el poble d'Aràbia Saudita, sinó les elits d'aquests dos països, o d'Afganistan amb els talibans, però no de la població.

O sigui, com que homogeneïtza molt una realitat molt complexa, no?

Sí, sí, exacte. Però és molt més complex que això, perquè a l'islam hi ha dues branques molt grans, dins de cada branca hi ha moltes escoles de pensament, i després, aterrat a la

ciutadania normal, a la gent normal, les pràctiques varien molt de família en família, fins i tot. O sigui, així com si vens a casa meua et trobaràs unes pràctiques, a casa d'una altra família trobaràs unes pràctiques potser similars o potser diferents en molts àmbits. Però això... És a dir, el populisme el que fa és sempre homogeneïtzar-ho tot. I això és un problema molt greu, perquè llavors no estem reconeixent la diversitat dins de la diversitat.

I, però malgrat això, creus que hi ha algun tipus d'ajustament amb la realitat? No només en això d'ara, sinó en tots els estereotips que hi ha ara mateix sobre els musulmans. Tu creus que hi ha alguna cosa que es pugui ajustar a la realitat?

I tant. O sigui jo estic convençuda, i estic convençuda també perquè ho he vist, que molts dels estereotips, no sé si tots, però molts dels estereotips es donen perquè hi ha hagut casos... en els que ha passat, és a dir, hi ha hagut casos en què a una nena de 12 anys se li ha imposat el hijab. Hi ha hagut casos en què una noia jove, adolescent, quan s'ha volgut treure el hijab, se l'ha repudiat. Hi ha hagut casos de tot tipus. Però és el de sempre, no podem agafar els casos que n'hi ha i fer-los com si allò fos la tendència de tota la comunitat musulmana a Catalunya, perquè no és així. És molt fàcil fer afirmacions categòriques, que és el que fa constantment la Sílvia Oriols, sense basar-se en dades. Però també perquè la gent segurament ha vist que veïns o veïnes han pogut fer alguna cosa o una altra que s'assimila una mica al que diu la Sílvia Oriols i llavors també senten simpatia respecte a tots aquests discursos. Abans Vox tirava molt per el discurs anti-immigració, però ara també a Catalunya s'estan donant compte que si no parlen en termes islamòfobs, la Sílvia Oriols agafa vots. I llavors estan també... almenys és el que estic veient al Parlament últimament, que sembla que estiguin competint per veure qui és més islamòfob que l'altre.

Com que ara una mica el racisme s'està basant molt en la islamofòbia, no?

Sí, això ha passat a França durant els últims anys. A França des de sempre s'ha aplicat una política migratòria assimilacionista. I en aquest context, que no dic que estigui d'acord, no estic dient que estigui d'acord, estic dient que en el context...que ja de partida la immigració per ells hagi de fer esforços per assimilar-se a la cultura mainstream francesa ja és un problema. I llavors, a partir d'aquí es deriva tota la resta. Es deriva que es prohibeixi el hiyab, que es prohibeixi el banyador llarg a les platges, es deriva tota una sèrie de coses. Però s'ha centrat només en l'Islam perquè Marine Le Pen i els seus antecessors, el seu pare, el seu avi, tots s'han centrat en això des de la guerra d'Algèria. És la tendència que hi ha hagut a França des de fa moltíssims anys. Però jo crec que no

ha de ser el cas a Catalunya. [0:20:00] A Catalunya sempre s'ha advocat per ser terra d'acollida, processos més multiculturals, integracionistes, que no pas assimilacionistes, que podem posar en dubte tot el tema d'integració i tal, però ja no és el mateix discurs que té França, que és una mica diferent, llavors això també s'ha de tenir en compte. Espero que no arribem mai a l'extrem aquest de França.

A nivell personal tu com creus que... una persona que no et coneix a tu a nivell personal, com creus que et veu de primeres? Quins estereotips creus que recauen sobre tu?

Clar, o sigui, jo físicament no tinc res que m'identifiqui de primeres com a musulmana. I això és una gran diferència amb les meves amigues que sí que porten el hijab. Molta diferència. Moltíssima.

En quin sentit? En quines coses ho veus?

Jo, sincerament, no me n'havia adonat mai, perquè no havia tingut de petita amigues musulmanes, i llavors, no és fins que em vaig fer... fins als 20 i escaig anys, que llavors vaig començar a conèixer noies musulmanes que moltes d'elles porten el hijab, i quan vaig començar a sortir amb elles, em vaig adonar del nivell... O sigui, si jo pateixo racisme per altres coses, és a dir, pel meu color de pell, o pel meu tipus de cabell, elles pateixen el racisme per això i també per el hijab. I és molt fort, o sigui, jo he arribat a tenir situacions amb elles que m'he quedat parada, o sigui, que un cotxe passi i et cridi, no sé, que triguin molt a servir-te en un restaurant, que una amiga fa poc estava buscant pis i no en trobava enlloc perquè no li volien llogar a ella, però això també a amigues que no porten hijab també els hi ha passat.

Pel color de pell?

Sí. I, fins i tot, jo, en la meva experiència, fins i tot a la universitat, me'n recordo, que hi havia, hi va haver un professor que, no ho sé, es devia pensar que jo devia just d'arribar a Catalunya, i em va veure que parlava el català molt bé i tal, i és com... em tenia un tracte que no era normal. O sigui, no era el tracte amb què tractaven els seus companys i companyes, de fet, em va posar una nota, que no sé d'on venia...

O sigui, era millor, el tracte?

Sí, sí, sí. O sigui, discriminació positiva, en aquest cas. Que no deixa de ser discriminació, perquè, vull dir, aquests estereotips que tens...M'he trobat de tot. O sigui, m'he trobat discriminació positiva i, també, negativa.

Em pots posar un exemple més així de... Però tu creus que tots es basen en el teu color de pell, no?, en el teu cas. O sigui, és simplement pel color de pell...

Sí, no és per la meva fe. No. No. Per la meva fe ha passat amb el tema de l'alcohol, amb el tema del porc... És una constant això. Sí que és una constant, doncs, estar amb gent... i que constantment t'estiguin dient... i o sigui, ells saben que jo no bec alcohol.

O sigui, gent del teu cercle proper?

Sí, sí, sí. I que estiguin constantment... Va, prova això, va, no sé què... Un cop, això sí que per mi va ser molt violent, estava en una boda i van servir com sorbet de llimona... que a vegades porta cava i a vegades no en porta, crec, no ho sé. Però jo sí que he provat sorbets que no tenien alcohol, però aquell sí que portava alcohol. I jo vaig preguntar, perdó, porta alcohol? I la persona que m'havia convidat a la boda, que era la núvia, va dir, no, no, beu, que no passa res, en plan, que no en porta. Però al olorar-ho, clar, és que la olor de l'alcohol es nota molt, o almenys jo, que no en bec, ho noto molt. I clar, allò, clarament, n'havia de portar. I no m'ho vaig beure, no? Però sí que ho vaig trobar com molt violent, de dir, no estàs respectant el fet que jo no begui alcohol. O sigui... Jo no obligo la gent a beure o a deixar de beure. No m'enganyis, o sigui, en aquell moment em vaig sentir com enganyada. En plan, m'estàs enganyant? I saps que no bec alcohol? No el beuré tampoc en aquesta boda, i m'ho passaré molt bé igualment, o sigui, una cosa no treu l'altra. Sí, no ho sé. Després, també, el mateix m'ha passat amb el porc, quan era petita. El menjador de l'escola o a les colònies, quan anava no?, que et diguessin... No sé si es feia com una truita de patates amb pernil, o era una truita d'ou amb pernil, no me'n recordo. No?, i que et diguessin... No, no, això no porta carn. I llavors talles i veus allà el pernil, saps? Bueno, no sé, constantment com coses així. Que és com... Et fan desconfiar constantment de la gent que tens al teu voltant. De dir, tio, és que ningú m'ho respecta, i has d'estar tot el rato amb les antenes alertes per no menjar porc ni beure alcohol.

I dius que et passa inclús amb el teu cercle més proper? Que et coneixen de...

Sí, sí, sí. I tant, i tant. Sí, sí, sí. Que em coneixen de tota la vida. De tota la vida.

I a nivell més, no ho sé, com a... discriminacions així potser més d'accés a l'habitatge, de trobar feina o alguna cosa així, t'has trobat en alguna situació...?

O sigui, que jo sàpiga... Vull dir, a mi mai m'han dit no et contractem per el teu color de pell o perquè ets musulmana. Això no m'ho han dit mai. I l'accés a l'habitatge, en el meu cas, he tingut la sort que, de casa els meus pares, he anat a casa de la meva parella. Llavors, no he hagut mai de demanar... O sigui, de buscar pis o així. Llavors, no m'he trobat amb aquesta situació. I quan vaig estar vivint a fora, vaig estar vivint a casa dels meus tiets. Vull dir, que mai he tingut aquesta experiència així. I el meu nom si ets una persona del món àrab, sabràs que és un nom àrab, però, si no, pots no saber-ho. Llavors, és com un nom raro d'algun país raro.

Aleshores tu creus que quan et veuen, per exemple, no t'identifiquen directament com a marroquina?

No, jo crec que no.

I llavors això, has notat canvi en els últims anys a nivell de... No sé, per exemple, l'altre dia vaig entrevistar un noi que em deia és que ara ve gent a preguntar-me directament 'ostres, això que li feu a les noies, a les dones està fatal', saps? Com gent que et vingui a preguntar directament o veure com que és una cosa que està molt més a l'ordre del dia... la curiositat o els prejudicis entorn a l'Islam i tot això. Has notat un canvi en aquest sentit i també a nivell de discriminació?

O sigui, m'he trobat amb situacions que em pregunten, i això sí que de forma molt constant els últims mesos, de la gent que porta el hijab, per què el porta? Però ja amb el prejudici posat. O sigui, no persones obertes a intentar entendre formes de pensar i de fer diferents, sinó ja amb el prejudici posat. Sí que m'he trobat això, i també m'he trobat entorn a les festes tradicionals islàmiques, com la matança del xai, el ramadà, la festa del ramadà, encara molt desconeixement, cosa que a mi em sorprèn moltíssim, perquè l'islam no és nou aquí, no acaba de venir ahir. Llavors, com pot ser que encara hi hagi tant de desconeixement sobre aquestes pràctiques? Vull dir, jo ho conec gairebé tot sobre el Nadal, i gairebé tot sobre Pasqua, i gairebé tot sobre les festes majors, i les processons, i les cercaviles, i saps? Vull dir, crec que hauria de ser normal que se sàpigues què és el ramadà, què és un iftar, les hores de dejuni... vull dir que tampoc espero que la gent sàpiga moltíssim sobre tot, però vull dir, com el bàsic, no?

Ni que sigui per convivència, no?

Sí, sí, sí, bueno, perquè els teus veïns i veïnes, hi ha part de veïns i veïnes que tenen aquestes pràctiques i que celebren aquestes coses, i s'ha de felicitar el dia, i això, felicitar la Eid i tal. [0:30:00] I també em trobo que així com, per exemple, abans, en política, fa uns anys, constantment es donaven les felicitacions de l'Eid o tal, no sé què, per exemple, aquest any, no he vist res.

En política, què vols dir? Al lloc on treballes?

No, no, vull dir que així com abans sempre hi havia, jo què sé, diputats i diputades o partits polítics que feien alguna publicació o alguna cosa, com felicitant l'Eid a les persones musulmanes i tal, aquest any no ho he trobat. Potser està fet, però no ho he vist. Cada cop està una mica mal vist el fet de felicitar les festes religioses, però en canvi sí que felicitem el Nadal, perquè el Nadal és cultura, no és religió, però hi ha un background religiós, i ningú celebra el Nadal, perquè si el Nadal es va començar a celebrar en un moment històric determinat, dins d'un context cristià, i es continua celebrant fins ara, i moltes persones segurament ho fan a nivell cultural i per estar en família, i em sembla estupendo, però és una festa religiosa, i negar aquesta part de la religiositat d'aquesta festa és com negar part de la teva pròpia història, saps? És una cosa que jo no entenc gaire. Hi ha persones també musulmanes que celebren el Ramadà, com un fet cultural molt més que religiós perquè ha estat una pràctica tradicional en la seva família i en l'àmbit en què s'ha socialitzat i s'ha criat. Però també els hi podem felicitar l'Eid a aquestes persones, no?. No ho sé, vull dir, sincerament, el dia de l'Eid, aquest any, crec que... Ara estic fent memòria per intentar no ser injusta, eh?, però... traient totes les meves amistats musulmanes, les no musulmanes, ningú m'ha felicitat l'Eid. Cosa que abans era molt comú fer-ho.

I això, o sigui, altres anys sí que ho feien?

Sí, sí, sí, i tant. Però aquest any sí que em va sorprendre, perquè em vaig quedar una mica disgustada, en plan, que estrany. No sé, és un dia feliç per mi, doncs no sé. Vull dir que no espero rebre un munt de felicitacions, però com que de la gent més propera i així, dir-me "ei, felicitats"... Clar, i aquestes coses també fan que... O sigui, no replantejar-te les amistats com a tal, però sí que trobes com cert punt de desconexió amb la societat d'aquí, de la qual jo em sento part, eh?. Però és com..._aquesta convivència, aquesta coexistència, costa una mica quan en els dies importants teus ningú els té en compte. I, en canvi, jo, el

dia de Nadal, felicito el Nadal a tothom. I el dia de Pasqua, doncs bona Pasqua a tothom, saps? Vull dir, cap problema. Però sí que... sí, no sé.

A què ho vincules, això que creus que pot haver passat aquí? Ho vincules una mica a aquest augment d'islamofòbia?

És que jo recordo molta gent comentar Eid Mubarak als meus amics i amigues musulmanes i que hi haguessin a les xarxes socials un munt de gent dient, a veure si diem el mateix per Nadal o coses d'aquestes, saps? No sé si això ha pogut afectar, però sincerament o sigui encara estic en procés de reflexió sobre per què ha pogut passar això perquè clar, ha estat molt recent, ha estat aquest diumenge passat i tinc pendent encara preguntar a les meves amistats, “hola, per què no heu fet això?”. Bé, com per saber la seva opinió

Els hi preguntaràs?

I tant, i tant

I aleshores creus que també d'alguna manera gent del teu cercle proper potser abans tenia unes idees sobre l'islam, sobre les persones musulmanes diferents a quan ja t'han conegut... a tu personalment, o en general? Si creus que canvia, no? Les idees que tens quan coneixes una persona...

Sí

En quin sentit?

El típic de, ai, però és que tu ets diferent. Doncs això m'ho ha trobat un munt, també. Sí, sí, sí, m'ho he trobat moltíssim. Jo què sé, és que ara els moros l'únic que fan és robar-nos les ajudes, tal. No, no, no, però és que clar, la teva família i tu sou diferents, tal, perquè no és el mateix. Jo què sé. Sempre fan servir el nom aquest super despectiu dels moros. És que els moros l'únic que fan és robar-nos ajudes, o ara també els habitatges de protecció oficial. Perquè ara també, no sé per què, i no sé d'on han sortit aquestes dades, però els pocs habitatges de protecció oficial, tot són pels marroquins. O que, no sé, bueno, el típic d'aquestes coses, ajudes, prestacions socials, subvencions de les escoles, material gratuït a les escoles... tot això és només pels marroquins. Però la teva família i tu sou diferents, vull dir, no em refereixo a vosaltres...ja però és que a mi m'estàs ofenent igual, saps? En què et bases per dir això?. Això sí que m'ho he trobat molt al llarg de la meva vida.

Però creus que per molt que diguin això que tu ets el cas diferent, tu creus que després potser si coneixen una altra persona marroquina s'enfronten a aquesta persona d'una altra manera després d'haver conegut ja a algú i haver trencat una mica amb aquestes idees que tenien? O sigui creus que canvia una mica o et veuen com el cas diferent però no canvia res la seva...

No, jo crec que segurament hi haurà excepcions, però jo crec que de la gent que he conegut, segueixen tenint aquesta visió malgrat els hi intentis fer entendre que això no és així, o que les dades de criminalitat, la major part dels robatoris o de les persones reincidents són persones marroquines. Però a vegades desconec també si la paraula marroquí... O sigui, si entenen, ser marroquí és ser musulmà. No sé si m'explico. Perquè molts cops parlen de marroquins i a vegades parlen com de musulmans. I no sé fins a quin punt hi ha algun tipus de distinció al respecte de la gent quan parlen en aquests termes. Una cosa és dir que les persones immigrants, o els marroquins, són uns lladres. Però no sé si amb això estan atacant el fet que siguin persones musulmanes. Perquè això tampoc es treu molt a la llum, no? Bé, no ho sé. Com que hi ha estereotips molt típics de l'Islam, que són estereotips molts cops que no són similars als estereotips del fet de ser una persona marroquina.

És veritat que aquesta distinció no l'havia pensat mai i crec que és veritat que és important.

Ser marroquí és una persona que treu les ajudes socials, les subvencions, els habitatges, etc. I ser una persona musulmana implica doncs un home que maltractes a les dones, i ser una dona implica que estàs maltractada per l'home. Com així en general, vull dir.

Igual el que implica l'Islam va molt dirigit també a l'islamofòbia de gènere, no?

Sí, 100%. Quan es parla d'Islam majoritàriament es parla d'això. Es parla de la pobra dona maltractada i dels homes que practiquen la poligàmia, que no tenen en compte les opinions de les dones... Es parla molt més de l'estructura patriarcal de l'Islam.

És veritat que el marroquí que et diuen que et roba la cartera al metro i no sé què, aquesta idea no té res a veure amb la religió segurament, és veritat. [0:40:00] Aleshores, també et volia preguntar si creus que el fet d'haver nascut aquí, de ser catalana... bueno ja m'ho has dit una mica abans que amb l'idioma i tal t'has trobat en situacions... però creus que et suposa un avantatge i en quin sentit respecte a uns

immigrants de primera generació que es diu? Has notat...? O inclús veient el cas dels teus pares

Sí, clar, o sigui... Si vens a Catalunya sense recursos, has de començar des de zero. I començar des de zero a nivell de tot, a nivell d'idiomes, de feina, de trobar habitatge... O sigui, construir la teva vida des de zero és molt més difícil que seguir la vida que ja s'ha construït. O sigui, en el meu cas, jo he seguit una vida que ja estaven construint els meus pares. Però jo no l'he hagut de construir com a tal. Però, en canvi, sí que porto la motxilla de la vida que han construït els meus pares. Perquè jo no he fet el procés migratori, però sí que duc la motxilla de filla d'immigrants.

I aquesta motxilla, tu creus que és exclusivament a nivell de color de pell o d'aparença física? Hi ha algun altre que incideix aquí?

O sigui, incideix... des del meu punt de vista, el principal és un tema de classe social. O sigui, clar, els meus pares, quan venen aquí no són persones super riques que compren una casa i tal. O sigui, no ha estat el cas. Segurament és el cas de moltes persones immigrants, però no és el meu cas. I llavors, clar, hi ha un tema de racisme institucional i social, i després hi ha un tema de classe social per pertànyer a una classe baixa aquí a Catalunya. I això et dificulta una mica tot, perquè clar, per exemple, a l'escola, me'n recordo a la primària, tots els nens no tenien cap tipus de dificultat en poder pagar un munt d'extraescolars, o sigui, els pares dels nens, un munt d'extraescolars, les colònies, tot, vull dir tot. Els meus pares ho intentaven i per això jo els veia patir a casa, fent mils d'hores extres per poder pagar les extraescolars dels seus fills i les colònies, i tot i així l'escola ajudava subvencionant part de les colònies, però clar, llavors, si els nens s'enteraven que amb un se'ls hi subvencionava i amb ells no, doncs hi havia situacions de discriminació perquè no ets ric, saps? Després també quan havia de triar batxillerat, em vaig trobar amb una professora que no em va animar a fer el batxillerat, ni tampoc a anar a la universitat, perquè això em quedava massa gran per mi, i que el més coherent, segons ella, era que fes un cicle mitjà, que tot el meu respecte cap a la formació professional, no ho estic dient com una forma de... Tot el contrari. De fet, amb els anys, me n'he empenedit de no haver fet formació professional abans. Però és com que hi ha un cert estigma en què les persones d'origen migrant o persones de classe social baixa no poden arribar a la universitat no poden arribar a la universitat, que socialment està més ben valorat, tot i que és una tonteria, però socialment està més ben valorat anar a la universitat que fer una formació professional, perquè no han tingut com el background que han tingut les

persones que no formen part d'aquesta classe social. I llavors, clar, aquestes coses sí que me les he trobat a la meva vida. No sé, jo què sé, en el tema de vestir, les marques, les marques de roba... Jo me'n recordo, jo me'n recordo a l'ESO, en la meva generació estava super de moda les marques aquestes, que es deien Roxy, Quicksilver, Carhartt... estaven super de moda, però clar, una sudadera d'aquestes costava com 60 euros, no me'n recordo quant, i era caríssim. O sigui, jo no podia permetre'm aquesta roba, saps? Jo comprava roba que no era d'aquestes, no tenia cap marca. Les sabates, les vambes... Tot era supercar, saps? O sigui, 120 euros per unes vambes, que ara està supernormalitzat, però és que en aquella època, jo me'n recordo, almenys jo ho veia com moltíssim, saps? I ho continuo veient com molts diners, però vull dir, ara estic en una altra fase de la meva vida, en el sentit que m'és igual tot això. Però clar, jo de petita era com... Els adolescents, doncs, això, no?, competien en plan qui tenia les vambes més xules, les vambes més noves, el mòbil més nou, tot, no? I clar, jo, no ho sé, a vegades hi havia coses que me les podia permetre, i hi havia coses que no. Però igual que jo, hi havia altres persones que tampoc se les podien permetre i que són de pares i avis i tal, catalans, però és diferent, perquè clar, una cosa és ser pobre i català i l'altra cosa és ser pobra i d'origen immigrant.

En quin sentit, això?

Que llavors era pitjor, saps?

Tens una doble discriminació en aquest sentit, no?

Sí, sí, o sigui, és com, és que no t'ho pots permetre perquè ets una persona immigrant. Vull dir, no és dient que no t'ho pots permetre.

O sigui, que la classe social era indissociable de la condició d'immigrant, no?

100%. I això, de més gran, també m'he adonat, per exemple, moltes de les meves amistats, els seus pares, o la família, en general, tenien com béns patrimonials que amb l'herència s'havien de vendre o accedien a una persona, o molts dels meus amics han pogut independitzar-se perquè als seus pares els hi sobrava un pis. Que és com, buah, que fort, saps? Els meus pares, per pagar-se la hipoteca del pis en què viuen, han hagut de suar el que no està escrit. Però, clar, aquestes facilitats per desenvolupar la teva vida com a adult... també han determinat, o sigui, també han determinat molt la meva vida. Vull dir, no és el mateix... Jo crec que no és el mateix una persona que té la capacitat de poder-se independitzar de molt jove, pràcticament de forma gratuïta, perquè, vull dir, l'herència no

l'ha suat ningú. O sigui, l'ha suat la persona que va fer... o sigui, que va comprar tot allò, o que va treballar tot allò, i que després va morir. Però les persones que hereten aquest capital no l'han suat, diguéssim, no? Llavors, o sigui, és com això, no? És un regal que et fa la vida. I molts cops, a vegades, sento com queixes de... No ho sé, de... és que, no ho sé, queixes que penso, tio, això són problemes del primer món. Perquè, o sigui, ojalà poder-me jo queixar d'aquestes coses, saps? Vull dir...

Encara ara, eh?

I tant, i tant, i tant, sí, sí. Per exemple la meua parella mateixa està visquent a la casa dels seus pares. Jo ara mateix estic visquent a la casa dels seus pares, però si ara estiguéssim separats, ell ha tingut la capacitat de poder-se independitzar a la casa dels seus pares. Jo no he tingut aquesta oportunitat. Vull dir, no existeix la possibilitat de què jo em pugui independitzar a la casa on viuen els meus pares.

Llavors, després et tornaré a preguntar una mica per temes que has tractat ara, però quines estratègies tu creus que fas servir en el teu dia a dia o has fet servir per combatre aquest tipus de discriminacions que t'has anat trobant al llarg de la vida?

A mi em passava molt de petita que em callava molt, fins que un dia no sé què em va agafar, que em vaig com revelar, i des de llavors que no em callo. Llavors, quan passen coses, senzillament no em callo. Intento no callar-me.

Em pots posar un exemple?

Doncs, per exemple... A veure... No ho sé, ara mateix estic intentant, com en l'últim cop que em vaig queixar d'alguna cosa. Per exemple, un dia estàvem discutint sobre què és l'Harem. En les societats antigues, o sigui, durant l'Imperi Otomà, i també en les societats antigues de l'actual món àrab, hi havia hagut el que són els Harems. [0:50:00] I algú em deia això és un prostíbul. I jo li deia, doncs no, no és un prostíbul. O sigui, podràs estar més o menys d'acord amb la idea de què és un Harem, però no és un prostíbul, o sigui, no són prostitutes les persones que hi ha allà. O sigui, és constantment com intentar fer pedagogia sobre coses que han existit en la història de l'Islam.

Creus que el fet que m'has dit abans que hi va haver un moment en què et vas voler informar molt sobre l'Islam, pot tenir a veure una mica amb això? De dir, mira, doncs tenir alguna cosa amb la qual rebatre i parlar...

Sí, sí, totalment. De fet, això ho vaig fer perquè em va agafar un venazo, perquè hi havia moltes coses que jo mateixa no entenia. Clar, jo he estat una persona sempre de fer moltes preguntes als meus pares, però, clar, els meus pares, pobres, arriben on arriben, saps? I llavors vaig començar a investigar moltíssim. I llavors, més que res, això, com que crec que és molt important a la vida tenir instruments... O sigui, no, crec que és molt important a la vida, primer, saber qui ets, o sigui, les teves identitats, quines són, i entendre per què cada cosa que fas a la vida, o sigui, entendre per què la fas. O sigui, vull dir, si faig el ramadà, doncs per què faig el ramadà? Si faig la matança del xai, per què la celebro? O sigui, si faig Salat, per què faig Salat? O sigui, entendre-ho tot. I després, això també t'ajuda a tenir mecanismes o instruments, arguments per poder, per poder, doncs això, rebatre els discursos d'odi. Intentar-ho, que no sempre s'aconsegueix, però com a mínim intentar-ho.

Aleshores, això, creus que ser filla d'immigrants, els discursos islamòfobs i tot això, ha tingut alguna influència sobre... o sigui, per exemple, abans m'has dit el que estudiaves, o el que has estudiat, el que treballaves... tu creus que en aquest àmbit ha influït d'alguna manera? En el teu context, en el teu... en el que has estudiat? Després et preguntaré per altres àmbits

Jo vaig estudiar el que vaig estudiar perquè estava molt interessada en la política i en la història dels països de la Mediterrània, tant nord com sud, i les relacions que hi ha entre aquests països. I això era o fer relacions internacionals, que llavors no hi havia cap pública i que per tant era Blanquerna, i que per tant implicava pagar un munt de diners que no em podia permetre, o fer ciències polítiques. Llavors vaig fer ciències polítiques.

O sigui no ho vincles massa... I a nivell de relacions socials, per exemple? Que abans m'has dit que sí que tens moltes amigues musulmanes i tal, i no sé si m'has dit que a partir d'una edat vas començar a fer més amigues musulmanes, això va venir així donat? O era el cole on anaves, o com...?

O sigui, clar, a l'escola a la qual anava, jo era l'única persona musulmana. Era una escola d'una línia, era una escola molt petita. Llavors a Vilanova no hi havia molta població musulmana, i el Llebetx, que és una escola que està com superlluny, donava la casualitat... És que llavors no hi havia circumscripcions úniques als municipis, i llavors no és que et pogués tocar com a l'altra escola de l'altra punta del municipi o coses així. Llavors, per proximitat, també, em va tocar aquella escola. I donava la casualitat que allà no hi havia

cap persona musulmana, i de fet vaig ser l'única durant tota la meva escolarització. Va haver-hi un nen del Sudan, va néixer al Sudan i va venir a Catalunya, es va escolaritzar a Catalunya, però després va tornar al Sudan un altre cop, però en general vaig ser l'única persona musulmana, i després a l'institut...

Això a la primària, i després vas fer ESO i Batxillerat a un altre lloc?

Sí, l'ESO i el batxillerat els vaig fer a un altre lloc, i a l'institut on anava, també era un institut on era jo, i hi havia una noia d'un any més gran que jo, però ja està, no hi havia més persones. O sigui, érem molt poques persones les persones musulmanes, que hi havia allà.

I et portaves amb elles o...?

Amb la noia aquesta sí. Sí, sí, sí, perquè la meva mare també es va conèixer amb ella, i llavors anàvem a l'escola i tornàvem a l'escola juntes, perquè la seva mare no la podia portar, i llavors ens portàven juntes a l'escola. I llavors, bueno, compartíem els trajectes, però més enllà d'això, tampoc...

I la gent que forma ara els teus vincles propers, més enllà de la família, hi ha de tot o hi ha un punt...?

Hi ha de tot, hi ha de tot, però estan separats, o sigui... Hi ha de tot, però, per exemple, les meves amistats no musulmanes, o sigui, no comparteixen grup amb les meves amistats musulmanes.

O sigui, ho tens com separat

Sí, tinc grups, sí, sí. I llavors, les meves amigues musulmanes les vaig conèixer a través de Khayrukum, no sé si ho coneixes, que és una escola de ciències islàmiques que hi ha a Badalona. Les vaig conèixer a través d'allà, que també quan vaig fer... L'any abans de la pandèmia va obrir aquesta escola i m'hi vaig inscriure per aprofundir més en els coneixements sobre l'islam.

És una escola on t'ensenyen...

Sí, hi ha professors i s'ensenyen tot tipus de ciències dins de l'Islam. Hi ha dret i jurisprudència, hi ha Coran, hi ha una mica de tot. Hi ha història... I a través d'aquest espai vaig conèixer a un grup de noies, que és ara amb qui també m'hi faig molt. I són musulmanes, sí.

I a nivell de com tu et sents en aquests grups, notes algun tipus de diferència? No sé si et sents millor en un grup que en un altre? Més tranquil·la per parlar de certes coses? A nivell més de sentiments o emocions quan estàs en un grup o en un altre?

Quan estic amb el meu grup d'amigues musulmanes sí que em sento com més... més tranquil·la en el sentit que puc practicar la meva fe sense cap tipus de qüestionament sobre res. Però, en canvi, amb les meves amistats no musulmanes, sí que encara hi ha alguna cara d'això que és, saps? O hi ha coses que costen, que potser no els costen a ells, però potser em costen a mi, perquè ells no tenen aquestes pràctiques, i potser soc jo la que em sento jutjada, i en realitat no estic sent jutjada. Vull dir que molts cops també això ho he hagut de reflexionar molt en certs espais per no confondre les coses. Però sí que la meva pràctica islàmica se'm fa molt més fàcil en grups de majoria musulmana, perquè en els grups de majoria no musulmana encara no s'ha arribat a comprendre del tot l'islam en general, o sigui, la fe. I a més, en la societat en què vivim ara, que almenys la que a mi m'envolta, de no musulmana, és una societat molt atea i molt reivindicativa atea. O sigui, de constantment fer-ho valer, i constantment dir-ho, i constantment tal, no? I això cansa una mica, en el sentit que jo no estic fent la lluita contra vosaltres ni ningú, deixeu-me fer i jo us deixo fer

Però es parla sobre el tema, teniu debats i tal?

I tant, i tant, i tant, sí, sí. Però és com... Sí, sí, sí. Però vull dir que igual que jo entenc i comprenc i respecto absolutament que aquestes persones siguin atees, doncs a mi també m'agradaria això. I tampoc entenc la necessitat que té la gent de constantment dir... És que soc ateo perquè jo i la religió no, jo i l'Església no, perquè jo no em passo el dia dient que a mi m'encanta la mesquita i m'encanta anar a la mesquita, i jo soc musulmana. Vull dir que aquestes coses jo no les faig i se'm fa estrany que la gent ho faci.

I a nivell de... no sé si formes part d'alguna entitat, d'una associació, milites en algun lloc així més relacionat amb...

A Unitat Contra el Feixisme i el Racisme, que també hi ha una part de lluita contra la islamofòbia.

I què feu... o sigui, és una associació?

Sí, és una entitat que va sorgir fa molts anys, que fan activisme, hi ha campanyes i tal, en contra del feixisme, del racisme, i ara també de la islamofòbia, des de fa uns anys. I

llavors, bàsicament, es munten campanyes. Fa poc es va fer un concert, també per recaudar fons i així pel Dia Internacional contra el Racisme. També s'aprofita...

És a Vilanova, o és a...?

O sigui, jo estic a l'Unitat Contra el Racisme i el Feixisme comarca del Garraf, però també estic a nivell Barcelona, que és a nivell nacional. O sigui, nacional Catalunya, vull dir.

I alguna altra cosa, així?

[1:00:00]

No, ara mateix, sobretot, estic aquí. Abans sí que havia estat a Euroàrab, a SalamShalom, en altres entitats així com de Barcelona, però després vaig passar un període que estava treballant a Vilanova i em va costar seguir amb aquestes entitats que estaven a Barcelona, per la distància, més que res.

I a nivell no tant de relacions socials o d'entitats i tal, sinó més...per exemple, creus que el lloc on, la ciutat on has viscut, no conec Vilanova, però el barri o la zona de Vilanova on has viscut, tu creus que ha vingut també una mica condicionada o...?

O sigui, jo al sortir de Vilanova és quan m'he adonat que realment he tingut sort de viure a Vilanova perquè, dins del que he pogut conèixer fora de Vilanova, és una ciutat molt oberta amb tot, o sigui, molt oberta amb tot. L'escola primària, abans he dit que era l'única musulmana, però l'escola primària va ser com un lloc de zona de confort màxim perquè tant el professorat com els meus companys... excepte durant una època de la meua vida que vaig patir bullying pel simple fet de ser musulmana, però excepte aquest any o any i mig que va ser, tota la resta va anar molt bé, o sigui, va ser molt guai. I Vilanova sí que és veritat que és com un lloc bastant, bastant... Per exemple, a Vilanova seria molt poc probable que Aliança Catalana o Vox tinguessin un regidor. Fins ara no n'han tingut mai cap. En canvi, a tota la resta dels municipis del Garraf sí que n'han tingut.

I tu dius que això a nivell de vivència teua personal ho hauries notat si haguessis viscut a una altra ciutat?

Sí, jo crec que si hagués viscut en un altre lloc, on hi ha molta més segregació social, guetos, tal, jo crec que hauria tingut una vivència bastant diferent, segurament.

Llavors, ja anem acabant...a nivell d'espais, on et sentis com més segura i espais que potser no tant, o llocs que freqüentis més i llocs que freqüentis menys perquè creguis que puguis...?

De l'espai públic en general, no?

Espai públic, inclús espais d'oci...

A mi, o sigui, jo no he tingut problemes en freqüentar tot tipus d'espais, o sigui, em sento igual de còmoda en un museu, com en una mesquita, com en una església, com en una discoteca. Però amb els anys, hi ha espais que sí que m'han anat com... que se'm fan una mica bola. O sigui, que em costen una mica més. I són en general, sobretot, els espais d'oci nocturn, sí que fa molts anys que no freqüento cap, perquè és com no... o sigui, no hi tinc res en contra. Senzillament, que quan n'hi arribo, no és que no em senti còmoda, és que em sento cansada, en plan, vull anar a dormir. Però això suposo que... jo crec que deu ser una cosa molt personal, que crec que no té res a veure amb el fet que sigui musulmana. Jo he freqüentat aquests espais durant tota la meva vida adolescent i fins als 25 anys o així, però en els últims anys sí que m'ha costat molt. O sigui, no sé, no...

Vull dir, no saps, o sigui, no per res concret, sinó simplement...

No, no, no, senzillament que no... tampoc és que m'hi senti incòmode, però... el que sí que aquest any en aquest Ramadà he notat una mica d'incomoditat o de fatiga és en anar a dinars quan jo no puc dinar. Això ho he fet molt i aquest any també ho he fet, però aquest any sí que he començat a pensar 'ostres, no sé si el ramadà següent ho voldria fer, perquè és com..."

Però per què aquest any concretament? Ho associes a alguna cosa?

No ho sé, em fa molt de pal, o sigui, cada cop em fa més pal haver d'estar constantment explicant tot, perquè, clar, la gent no sap què és el Ramadà encara i llavors és com que cada any haig d'explicar un altre cop què és el dejuni i tal, no sé què, no, és que no puc menjar, aigua tampoc? No. Aigua tampoc en puc beure, vull dir, tot això, bueno, no ho sé, jo crec que m'estic cansant, però jo crec que en algun moment se'm passarà, eh?

No és que potser t'ho preguntin més ara, no?

No, no, no, no, no, és el mateix, eh? És el mateix, però clar, jo crec que no cal que cada any em preguntin, o sigui, les mateixes persones em preguntin cada any el mateix perquè,

vull dir, el Ramadà va ser el mateix l'any passat que ha estat aquest any i que serà l'any següent, o sigui, no canvia res, saps? Llavors, bueno, que també entenc que la gent tingui altres preocupacions i tal i no hi posin molta atenció, no? Però, no ho sé, aquest any sí que m'he començat a sentir cansada.

Davant d'això, què fas o què faràs dels propers anys? Tu creus que evitaràs anar a dinars així, o simplement hi aniràs però menys cansada, o ho evitaràs?

Eh... o sigui, jo crec que intentaré, en la mesura del possible, arribar després del dinar, o sigui, allò que quan estan fent el cafè, saps? O no anar-hi possiblement, perquè, bueno, no sé, aquest any he acabat una mica cansada de... quin pal tot plegat, també perquè a la feina també m'ho han preguntat moltíssim, moltíssim, o sigui... molt heavy, i a més tothom, i el dia que jo tenia la regla que podia menjar, és com... Per què estàs menjant? Bueno, és que puc fer el que vulgui, no? I crec que no he de donar explicacions a ningú. Bueno, no ho sé, però, o sigui... I, clar, havia d'estar constantment dient a la gent... És que tinc la regla, puc menjar. I és com, cal? O sigui, bueno, no ho sé... Aquest any he acabat com una mica cansada de tot plegat. I llavors, no sé si l'any que ve... Eh... eh... Seguirem aquesta tendència que faig d'intentar fer dinar normal en dejuni.

I, a part d'això, algun altre lloc o espai que se't vingui a la ment?

Eh... no.

I alguna cosa que hagis deixat de fer?

No. Únicament els espais d'oci nocturn, que en els últims anys... Però jo crec que, sincerament, no crec que sigui per alguna cosa relacionada amb el Islam, sinó que, senzillament, és que jo per les nits estic morta, vull dir, jo necessito dormir. I llavors, vull dir... Però espera, eh, perquè ara estic pensant, i ara mateix, per exemple, si em convidessin a... Si fóssim a l'estiu i em convidessin a un xiringuito o a una festa a la tarda, crec que tampoc aniria, o sigui, bueno, no ho sé.

Potser ja és que ens estem fent grans, no?

Pot ser, pot ser. I també m'està costant molt aguantar certes persones quan van molt borratxes.

El tema de l'alcohol també potser... No? Tu no anar borratxa i els altres...

Clar, o sigui, jo de tota la vida, sense prendre alcohol, m'he divertit moltíssim. Moltíssim, moltíssim, moltíssim. Però hi ha persones que quan prenen alcohol són super divertides i m'ho passo molt bé, i hi ha altres persones que no. Doncs les persones que no, em costa més aguantar-les, jo sent conscient del drama que estan muntant per una tonteria. I llavors... O sigui, perdó, perquè potser estic... [riu]

No, no, ja ho entenc, ja ho entenc. D'acord. I això, no hi ha cap espai... A nivell d'emocions o sentiments en l'espai públic, algun que se t'acudeixi que diguis mira, aquí em sento molt més segura que a un altre lloc...? Més per temes, potser sí que de discriminació i així.

No. I també amb els anys he après a intentar no pensar que, o sigui, fins que no es faci super, super, super evident que es tracta d'una situació de discriminació, no pensar que és una situació de discriminació.

Està bé. I et serveix?

Sí, sí, sí. Vull dir, ara mateix, això, doncs... Fins i tot un dia, sortint de la feina, em vaig trobar amb una mega manifestació d'Aliança Catalana, però en un desplegament que no havia vist en la meua vida, molt heavy, i vaig passar per allà al mig com si res. Però no ho vaig fer a propòsit, vull dir, em nego a haver de donar tota la volta perquè hi ha una manifestació d'Aliança Catalana, o sigui, aquell és el meu camí que faig cada dia per anar al tren i jo passaré per allà.

Vale, llavors sobre el hijab. Tu entenc que mai n'has portat, no t'ho has plantejat mai o...?

No, sí que m'ho he plantejat molts cops, però també és veritat que m'ha fet bastanta cosa perquè crec que continua sent una cosa hiper no acceptada aquí i és una cosa que també em costaria molt d'afrontar en el meu dia a dia.

[1:10:00]

Vale, o sigui, creus que un dels motius pels quals no el portes és per evitar afrontar-te a certes situacions.

Sí, sí, sí, sí. 100%

Però creus que és el motiu principal o...?

Bueno, és un dels motius. És un dels motius bastant de pes, o sigui, vull dir bastant de pes, que potser no és gaire important, però a mi em provoca molt de no ganes de posar-me'l per això.

Vale. I, en general, sobre el tema del hijab, sobre el que s'està dient, sobre l'estereotip que recau sobre les persones que el porten, què diries?

Una mica el que he dit abans, que crec que es concep que les experiències de les persones musulmanes aquí no pot ser gaire diferent del que tenen al Marroc o a qualsevol altre país àrab. I que, per tant, que a més també és injust dir això perquè és com si al Marroc totes les persones que porten el hijab ho fessin de forma obligatòria. O sigui, és molt interessant analitzar per què les dones porten el hijab al Marroc. O sigui, és molt interessant perquè hi ha igual de persones, igual de raons. O sigui, molt heavy. Vull dir, hi ha persones que porten el hijab i no són practicants, ni tampoc són super creients, i el porten perquè... Una amiga, me'n recordo que em va dir fa molts anys, que ara ja no viu al Marroc, però quan vivia al Marroc, em deia, és que el porto perquè queda bé amb la meua cara, saps? I aquesta tia, doncs, no...vull dir, lo justet a nivell de pràctiques islàmiques, vull dir, ni la salat, vull dir, res, no feia absolutament res, el Ramadà, perquè és cultura i perquè tothom ho fa i tal, però ja està, vull dir que igual de raons, igual de... I això, crec que aquí es tendeix a pensar que totes les persones que porten el hijab, ho fan perquè els seus pares, o els seus marits, o els seus germans els ho han imposat, i no se'ls hi passa pel cap que una dona pugui portar el hijab perquè elles no ho farien mai. O sigui, com que elles mai es taparien el cabell perquè portar el cabell suelto és molt guai i queda molt bé i tal, entenen que una dona no tindria raons mai per tapar-se'l. Això és el que m'he trobat jo, eh? O sigui, arguments que m'he trobat jo. I llavors, per mi, això és absolutament erroni, perquè, vull dir, les persones poden portar el hijab, o poden portar, jo què sé, una peça de roba o una altra peça de roba, és igual, val? És cert que hi ha punt de pressió estètica en absolutament tot, o sigui, les marques també promouen pressió estètica, vull dir, el capitalisme promou pressió estètica, o sigui, això és una cosa intrínseca en la societat en què vivim ara mateix, i cert que segurament hi ha persones que se'ls imposa el hijab per voluntat de la família, no parlo només dels pares, sinó que també hi ha mares, que això, però és que la proporció de persones que el porten a contravoluntat, realment, o sigui, a mi m'agradaria saber quines dades podríem treure d'això, perquè, clar, jo n'he conegut molt poques, de noies, que realment... no sé, és que potser un parell o tres en la meua vida, de totes les persones musulmanes que he conegut, que són moltíssimes. I sí que és

veritat que també és veritat que determina molt la família en què hagi viscut, que potser als 12, 13 anys, 14, dius, ai, doncs me'l vull posar jo també, perquè tot el teu entorn el porta i perquè el trobes com una cosa atractiva per posar-te'l. Bueno, això és un fet social que potser cal analitzar o que cal treballar, perquè hi ha persones musulmanes mateixes, o sigui, jo he tingut professores d'Islam, que elles mateixes deien que no és normal que una nena de 12 anys se'l posi. O sigui, no hauríeu d'incentivar a què nenes tan petites se'l posin, perquè és una cosa que s'ha de portar amb molta consciència. O sigui, molta consciència, primer, a nivell de fe, en plan què implica portar el hijab a nivell de fe, però també el què implica a nivell de societat posar-te'l. Perquè això implica que aquesta nena de 12 anys ha d'afrontar un racisme que no se sap si aquesta nena tindrà la capacitat de poder-lo afrontar de tan petita. O sigui, que tingui els mecanismes de poder-ho afrontar i tal, no? Tenint en compte que és un període d'impàs entre escola primària i escola secundària, que pot ser que siguin en centres diferents i que, per tant, siguin companys i companyes diferents, que no saps quins companys i companyes tindràs, si ho acceptaran més o ho acceptaran menys, vull dir que el context social és molt important. Sí, per una banda, no és que estigui en contra, però tinc certes reticències en què noies molt joves portin el hijab, perquè no sé fins a quin punt fer-ho de tan jove ho pots fer realment amb molta consciència sobre què implica portar-lo a nivell de fe i després també què implica a nivell social. Però d'altra banda, a mi em molesta que la societat no pugui acceptar que hi hagi dones que el portin no per sotmetiment a un home, per res del món, sinó per sotmetiment a Déu, que és el per què moltes el porten. I aquesta distinció és molt important. Déu no entès com una persona, o sigui, entès des de la tradició musulmana que no té imatge, no sabem si és persona o no, és com una mena d'energia o unitat, hi ha moltes formes de dir-ho. Però això, que no és que hi hagi dones que realment el portin per sotmetiment a una persona, sigui home o dona, sinó que el porten per sotmetiment a la seva religió, i és diferent, això per mi és una cosa molt diferent. I des del meu punt de vista, igual que... O sigui, des del meu punt de vista, tot el tema que té a veure amb la laïcitat... És a dir, la laïcitat es pot entendre de moltes formes, perquè hi ha moltíssimes definicions al respecte. Però, des del meu punt de vista, treure elements religiosos de l'espai públic implica també treure part de la diversitat de l'espai públic, bueno, part de la diversitat no, una gran part de la diversitat de l'espai públic, i implica també anul·lar a persones, perquè, és a dir, si a una persona li dius "és que amb el hijab no pots entrar a la universitat", estàs privant que aquesta persona pugui anar a la universitat. O si li dius a una persona que no pot ser professora d'una escola amb el hijab, segurament el que estàs

fent és fer una política de privació de què una part de la població no pugui ser professora en una escola, o no pugui ser policia, o no pugui treballar al SOC, jo què sé, qualsevol cosa que sigui d'atenció al públic. Però estàs privant que hi hagi una part de la població que no pugui dur a terme aquestes tasques. I, des del meu punt de vista, això és, per una banda, és perdre talent; i per altra banda és treballar absolutament en contra de l'harmonització de les societats i de les cultures dins d'una comunitat. Mentre hi hagi aquestes coses, sempre hi haurà xocs dins de la multiculturalitat perquè hi haurà una part de la població que no es sentirà part de la societat que s'està construint aquí.

Perfecte. Em quedaria aquí 50 hores escoltant-te perquè m'interessa moltíssim tot això, però bueno, ja t'he robat minuts de més, o sigui que no....Però bueno, no sé si creus que... no sé si vols afegir alguna cosa més que creus que sigui important? O què creus que s'hauria de fer per combatre tot això com a societat?

Jo crec que estaria bé ser molt més inclusius, per exemple, a les escoles. O sigui, que igual que hi ha aquestes... bueno, hi ha festes, no? I hi ha vacances i tal, per les festes, que a més coincideixen amb dates que són religioses. [1:20:00] Les persones musulmanes tenen dret, segons la legislació espanyola, de poder-se agafar dies de vacances a les escoles i als instituts per a l'Eid o per dates musulmanes que són destacades. Doncs poder respectar les vacances d'aquestes persones per poder passar les festes en família. No sé, que es faci molta més educació i molta més consciència sobre el respecte a la multiculturalitat, sobre el respecte a la diversitat de creences i diversitat de religions. I caminar cap a una societat que sigui molt més oberta de mires, molt més educada en la diversitat religiosa i de creences, molt més educada en què les coses es facin d'una forma diferent, en què si no esmorzes amb vi, perquè al Penedès és molt típic esmorzar amb vi, no passa absolutament res, vull dir, saps? O sigui, no passa res, ets penedesenca igualment, saps? Aquestes coses...

[Tancament i agraïment]

ENTREVISTA 3 (EP3)

- Gènere: Dona
- Edat: 30 anys
- País de naixement: Espanya
- Ciutat de naixement: Almería, Andalusia
- Ciutat de residència: Salt, Girona
- Nacionalitat que té/ha tingut: Espanyola
- Formació: Grau en Treball Social i Màster en Feminisme
- Ocupació: Treballadora social a l'Ajuntament de Girona
- País i ciutat de naixement dels pares: Kasr-Al-Kabir, Marroc
- Religió que practica o amb la què es sent identificat: Musulmana

[Presentació i explicació de l'objectiu de l'estudi]

[Garantia de confidencialitat, consentiment i gravació]

[Dubtes]

Llavors, podries explicar-me una mica el procés migratori de la teva família, quan va ser, qui va venir, una mica els motius...?

D'acord, doncs van venir l'any 1990, va venir primer el meu pare, va venir amb un visat per estudiar, perquè ell estava fent batxillerat i ho va acabar. Llavors, volia estudiar a la Universitat de Granada. Llavors, ell va venir el primer any, va fer el primer any del grau, no? i al següent any va portar a la meva mare. La meva mare també va venir amb un visat com a estudiant. La meva mare no va... O sigui, va fer el primer any de batxiller, i li faltava, crec, un altre o dos, no sé, encara li faltava, eh?, però ella va venir abans. Llavors, clar, la idea del meu pare era venir aquí per estudiar, i per un futur millor, i demés, perquè la situació econòmica, doncs, era molt... molt... O sigui, molt, molt pèssima, i era com per buscar una millora, no? Però clar, es van trobar que havien de començar a treballar ja. I, a més a més, en aquell moment, es necessitaven persones per treballar aquí a Espanya, saps?

De què treballaven? Al sector agrícola o així?

Sí, del sector agrícola, sí. Llavors, clar, hi havia com molta, molta, molta demanda. Llavors, clar, ells van veure una necessitat econòmica, que s'havien de mantenir, i, a més

a més, enviar diners als pares, germans i demés, i el que van fer és això, deixar els estudis i començar a treballar al màxim. Què passa? El meu pare... O sigui, va venir perquè ell és el primer que va sortir a Espanya, eh?, de la família seva. Però, clar, ells... bueno, no tenia pare, la seva mare tampoc estava treballant, saps? Son com vuit germans... La situació era com super precària econòmicament, ell era el més petit, llavors va veure l'oportunitat de sortir. [00:05:00]. I la meua mare, diferent, el seu pare era militar, però per motius de salut es va pre-jubilar. Tenia una jubilació molt petita, o sigui, potser eren 50 euros. Però tenien una casa en propietat. Però, clar, encara i així, amb 50 euros anaven com super justos. Llavors, la meua mare va veure aquesta motivació per sortir, pel tema de buscar una millora de futur...

Però quan va venir ja estava amb el teu pare?

Sí. O sigui, ells es van conèixer a l'institut, han estudiat sempre junts, i es van conèixer a l'institut, i per això va motivar que vingués primer el meu pare, per fer com una mica l'exploració, per veure si hi ha feina, si pot estudiar, quines opcions hi ha... Perquè, clar, al no haver-hi comunicació, no t'ho imagines, no és com ara, que pots buscar-ho tot a internet. Llavors ell no sabia què es trobaria aquí a Espanya, era com una mica a cegues. I quan va veure que podia... doncs això que va deixar els estudis i va començar a treballar, i que hi havia feina, llavors és quan va dir a la meua mare... Vine tu també, i ja comencem a treballar.

I els dos van... o sigui, llavors no van poder estudiar al final aquí?

No.

I els dos es van posar a treballar al sector agrícola?

Sí, els dos

I sempre han treballat d'això, o després van canviar de feina?

No, van canviar. O sigui, van començar al sector agrícola, el que passa que era com molt... amb uns horaris... no sé, molta explotació, bàsicament, perquè es passaven treballant potser 20 hores. O sigui, coses que ara dius no és possible. El salari era molt baix. Llavors van començar al sector agrícola. Van estar... van estar rotllo, no sé, 7-8 anys, més o menys. Llavors, després ja van canviar. Van començar en el sector de telecomunicacions, perquè al meu pare li agradava molt la informàtica, i els ordinadors, els mòbils i tal, i va fer com el seu propi negoci.

I llavors, ara mateix tens família a Marroc, o mantens relació amb gent d'allà, hi vas molt, o quina relació tens amb el Marroc?

Jo, ara, al Marroc, hi vaig cada any, intento anar un o dos cops de vacances, però família ja no em queda allà. O sigui, els meus avis van morir, les meves tietes estan aquí a Espanya, els meus tiets també... És com que ja no tinc família propera, o sigui, tinc família però com molt llunyana. Cosins d'aquests, molt, molt llunyans.

Van acabar venint tots, pràcticament.

Sí, sí. Llavors, i és això, i amb la parella amb la qual estic ara també, tota la seva família està per Europa.

És de Marroc també?

Sí, sí, ell també.

D'acord. Llavors tu ara vius a Girona ciutat mateix?

A Salt.

I quan vas venir a Catalunya?

A Catalunya vaig venir als 6 anys, vaig fer Almeria, als 6 anys Catalunya fins als 16 anys. A partir dels 16 anys vaig anar a Bilbao, i de Bilbao he vingut cap a Girona. A Girona porto ara 5 anys.

Però llavors a l'escola sí que vas...

Aquí, sí.

Era a Girona també?

No, a Terrassa. O sigui, he fet la primària... Bé, sí, primària i secundària a Terrassa.

D'acord, i després vas estudiar alguna cosa a la universitat o així?

Sí, batxiller i universitat i màster al País Basc, a Bilbao. I a l'acabar he tornat aquí, a Catalunya, però a Girona.

I els teus pares ara també viuen aquí?

No, la meva mare viu a Bilbao i amb el meu pare... no sé on està, crec que al Marroc, no hi tinc relació.

I tu vius amb la teva parella i el teu fill?

I el meu fill, sí.

Molt bé, llavors, si m'haguessis de definir en termes d'identitat, en termes de cultura i religió, com et definiries ara mateix? De dir, em sento 50% o 100% catalana o espanyola o marroquina o... què diries? Sé que és una pregunta una mica difícil.

Jo això ho he parlat molts cops i jo sento que estic en un limbo. En un limbo de que com que no pertanys a cap lloc, saps? Perquè quan vas al Marroc... i això sí que amb persones de la meva generació també és força compartit. Quan vas al Marroc senten que tu no ets d'allà, perquè els hàbits són diferents, els costums, les maneres de relacionar-se... O sigui, hi ha molts codis que tu no entens, o sigui, que t'ho han d'explicar... hi ha coses que tu saps que no t'identifiques, saps? Ells també et perceben que ets de fora, i des d'aquí et perceben que tampoc ets d'aquí, que ets de fora. Saps? I és constantment que, no ho sé, jo ho dic sempre, que sento que estic en un limbo, ni d'aquí ni d'allà, estic, no ho sé, a la meitat... O sigui, no em percebo com de cap lloc. Crec que quan he fet un canvi, quan era més petita, em sentia potser més espanyola, perquè refutava més tota la part identitària marroquina més, però jo crec que és també per la idea que... La idea que et transmeten les xarxes, la televisió, els llibres d'història, tot, de "això és lo dolent, això és lo lleig"... [00:10:00] Llavors, clar, jo em percebia més com espanyola, i això ho deixo aparcats perquè no va amb mi, jo no soc d'aquí, jo no tinc res a veure amb això, però, clar, quan vas siguent més adulta... i entens tot el que està passant, i connectes també amb tu mateixa, amb les teves emocions, veus, realment, perquè jo és això... A mi em poses un plat de couscous i una paella, i t'escolliré couscous. I em poses música àrab, i em poso música espanyola, i emocionalment em toca molt més l'àrab. I els olors, i moltes coses, llavors, vas veient que estàs com a la meitat, que no acabes d'estar aquí ni allà, però sí que hi ha hagut un canvi. O sigui, ara soc més conscient que potser una part de la meua vida he dit això o no, però per tota la pressió que tenia. I per estar com acceptada socialment, saps?

D'acord. Després jo crec que hi entrarem una mica més, en aquests temes. Llavors, a nivell de religió, sempre has sigut musulmana, no sé si és una cosa que et ve de tradició familiar o si ha sigut un plantejament que més endavant t'has replantejat i és una decisió més conscient, o com ha sigut això?

No, tradició. Tradició, clarament. Heretat completament.

D'acord. O sigui, mai t'ho has plantejat o...?

No, o sigui, algun cop he tingut com dubtes, i he volgut formar-me i tal, saps? Però és com que jo percebo la religió i la faig una mica com a la meva manera. O sigui, jo sé el que posa en el llibre, jo tinc els meus dubtes, però... saps? Em quedo amb el que crec que he de fer, no amb tot. O sigui, no segueixo tot estrictament, sinó que és com, bueno, això ho veig raonable, sí, i això no. I vaig fent com aquest filtre.

Vale, llavors, això, creus que a la societat catalana avui en dia... hi ha presència de discursos islamòfobs? Creus que existeix islamofòbia?

Sí.

I en quin sentit? O sigui, en quines coses ho veus, per exemple?

En tots. És que esta en tots els àmbits.

Per exemple?

Veus la tele, les xarxes, la feina, els discursos que hi ha a la feina, estàs un dia en una terrassa... o sigui, en l'oci, també. És que els discursos estan a tots els llocs. O sigui, la pregunta seria “on no estan?”, Perquè és que jo percebo que estan a tots els llocs.

I has percebut un creixement als últims anys, també?

Sí, sí.

I a què l'atribueixes?

Suposo que és perquè, com que ja s'han normalitzat certs discursos islamòfobs, racistes i demés, la gent és com que sense... Com que ho sents a la tele i té com tota la veracitat, no? i ho estan dient els polítics, ho està dient tal, doncs la gent és com que copia el discurs i ja està. O sigui, com que no fan cap tipus de filtre o d'investigació de...No, és com que em molesta això i ja està. I veig que el discurs està augmentant moltíssim. Almenys aquí, moltíssim.

I quina diferència... O sigui, diferències en els discursos entre islamòfobs i xenòfobs? O sigui, en aquest sentit, quins discursos i quines idees atribueixes a cadascun dels discursos? No sé si m'explico.

Jo crec que hi ha molta barreja. Clar, jo veig que hi ha alguns que estan molt enfocats a la religió. O sigui, que estan molt enfocats a la religió amb el tema, per exemple, del vel.

Jo sempre ho he dit. He dit, clar, per què molesta una senyora amb vel, però no molesta una monja amb la seva roba? Perquè atribuïm negativament... O sigui, quan veus una monja, i això ho dic jo també, quan veus una monja, tu no perceps res negatiu. Perceps, ai, mira, saps? Tot al contrari. Tens com una percepció de... Ai, mira que maca, no sé què, tal... No és com un... No, no perceps com un odi o tal, però amb l'ajuda de la televisió, les xarxes i tal, tu, quan estàs pel carrer i la gent veu un senyor amb barba i amb una túnica, ja és com que s'espanta, saps? Llavors, és com... Jo crec que està molt enfocat... O sigui, hi ha vegades que estan barrejats els discursos, però n'hi ha uns que són completament islamofobs, perquè amb el tema del vel, per exemple, el vel, el Ramadà, el resar... El que es pugui resar en espais públics quan hi ha una festivitat, que és per nosaltres important, tot el discurs que es fa... jo crec que moltes vegades està barrejat, però alguns cops és molt islamòfob.

Vale.

No sé si m'he explicat bé

[00:15:00]

Sí, sí, t'has explicat perfectament. I, o sigui, has notat que, concretament, els islamofobs també han crescut en els últims anys, no?

Sí.

I notes com algun àmbit on es difonguin més aquest tipus de discursos?

A les xarxes socials, jo crec que en el tema polític, perquè el creixement també de tot el tema de Vox i tot el que se li està donant a l'extrema dreta, diguin com es diguin, doncs jo percebo que estan creixent... A les xarxes socials jo crec que més, molt, molt més. Inclús ara ja ens estem trobant també inclús a l'administració pública, en el tema laboral també, també ens estem trobant que està creixent.

I creus que se centren bastant, has dit, en una islamofòbia de gènere, en el tema del hijab i tot això.

Sí.

I tu què opines d'aquest tema? Quina és la teva opinió al respecte? No sé... entenc que mai has portat vel o...?

No, no, però jo soc una persona de dir... Jo, per exemple, a l'estiu ja fa uns anys, per decisió pròpia, no vull portar biquini. Perquè no vull portar biquini, llavors em poso per la piscina o a la platja, o el que sigui, el burquini, que se't veu la cara, es veu tot, però és tapat, no? És una vestimenta que et tapa, que no te mostra, no? Llavors, a mi, o sigui, el que no puc entendre... és per què les persones, igual que tenen la llibertat de poder treure's la roba, o sigui, de dir, vale, doncs mira, soc nudista, i m'agrada, i puc escollir això... però per què no pots escollir lo altre? El tapar-te? I, a més a més, quan ets dona. Perquè també hi ha el tema de gènere, saps? Llavors és com... per què m'he de destapar si jo no vull? I jo això ho he començat a percebre, ja t'he dit, quan he sigut més gran, perquè jo abans portava biquini i m'era igual, però mira, després de ser mare i tal, dius, doncs mira, prefereixo tapar-me una mica més. I dius, ostres, i per què m'he de sentir violentada en aquest sentit? Llavors és com que entenc més a les dones que es volen tapar. Perquè és com, mira, si una noia vol portar el vel, doncs per què se li ha de dir que no pot portar-ho per un tema religiós? O que no pot anar a estudiar perquè porta el vel. Em sembla que és com un retrocés. Saps el que et vull dir? Jo soc de les que penso, mira, que cadascú tingui la seva llibertat, si vol creure en un déu, si vol creure en energies, si vol creure en jo què sé el què, però que cadascú cregui el que vulgui, sempre que pugui respectar els altres, doncs, val, però perquè s'ha de limitar?

I tu, quan vas a la platja i portes el burquini i tal, notes alguna reacció estranya per part de la gent? O com creus que... com et perceben? O sigui, com notes la reacció?

Sí.

Què notes?

Doncs noto moltes mirades, comentaris... L'any passat, a la piscina, també va venir un de seguretat a comentar-me... perquè, clar, tinc el burquini, però després tinc un que és curt, que és fins al genoll, i és màniga curta. Però és del Decathlon, o sigui, és per banyar-se, saps? I, clar, i un cop, l'any passat mateix, em va venir un de seguretat i em va dir... "Perdona, és que el que portes no és per entrar a l'aigua, no? És per fer esport". I dic "no". I diu "és que hi ha una senyora que s'està queixant moltíssim, que posarà una reclamació, perquè diu que tu no pots venir amb això, que això no és higiènic". I dic, bueno, però és que primer, a ella què li importa? O sigui, primer de tot, a ella què li importa? Perquè, per saber aquestes coses, esteu vosaltres que esteu controlant l'entrada, què porta cada persona, no?

Li vas dir això? O sigui davant d'aquests comentaris respons?

Jo ara responc, sí. I, de fet, vaig agafar el mòbil del Decathlon, o sigui, on ho vaig comprar, i l'hi vaig ensenyar al de seguretat i li vaig dir, em pots dir quina és la senyora? Perquè és que l'hi vull ensenyar. I vaig anar a la senyora i li vaig dir... Perdoneu, això no és un legging i una samarreta de fer esport. Això és de piscina. Mira, ho tens aquí, en el Decathlon. Ho llegeixes, que és per aigua, o sigui, ho pots mirar... I ella es va quedar així, com... Ja, bueno, però és que aquí cadascú ve com vol. I dic, bueno, si el problema és que et molesta com la gent ve de tapada o destapada, no ho enfoquis en mi. [00:20:00]. Dic, perquè això és un problema teu. Perquè aquí podem banyar-nos com ens dona la gana, perquè igual que tu pots banyar-te en biquini, si a mi no em ve de gust ensenyar-ho, doncs no ho ensenyo. Per què m'he de sentir jo aquí obligada a ensenyar el que no vull? I la senyora es va començar a picar. Clar, és que vosaltres veniu, no sé què, feu el que voleu, aquí a la piscina abans tothom venia d'una manera, i ara està tot ple de vosaltres. I dic, jo no he vingut de cap lloc, jo he nascut aquí, i m'és igual. I si hagués vingut d'un altre lloc, és que no tens dret a dir-me això. Perquè aquest país és igual teu que meu. Jo visc aquí, jo pago els meus impostos aquí, jo faig vida aquí, llavors és el teu problema si sents que soc de fora. Però sí que m'he trobat en situacions així, i a la feina també em vaig trobar amb una companya, que vam arribar a fer denúncia i tot, o sigui...

Després et preguntaré això també... però el motiu pel qual portes el burquini és estètic o també hi ha un tema religiós darrere?

No, és estètic.

Ah, és purament estètic. Vale, vale.

Perquè el meu cos ha canviat arrel de ser mare, llavors he trobat aquesta alternativa i he dit, mira, me la poso i em sento jo més còmoda i més lliure. Però com que tothom ho associa al tema islàmic, és com que veig que hi ha una... saps? Hi ha una... no ens agrada, saps? I els estranya més perquè, clar, com que porto el cabell sense tapar, és com que els estranya més.

Perquè t'anava a preguntar. O sigui, de primeres, quan algú et coneix, tu creus que, al no portar hijab ni res, tu creus que t'identifiquen com a marroquina o com et percep la gent?

Depèn, hi ha gent que no, però hi ha molta, molta gent que sí. I em comencen a preguntar, però tu d'on ets? Ets latina, o... saps? O sigui, per físicament, molta gent sí que m'ho pregunta. O sigui, jo crec que es perceben més que soc... que m'identifiquen en un lloc fora d'Espanya, que tot el contrari.

Clar, però és un lloc que pot ser Perú, com pot ser Marroc, no?

Exacte. Sí, sí.

D'acord. I aleshores, això, tu creus que d'alguna manera... Clar, si no et perceben directament com a musulmana és diferent, però tu creus que d'alguna manera... creus que aquests discursos islamòfobs són una amenaça, un perill per tu, en general? A part de en situacions com les que portes el burquini i tal, però en altres situacions creus que et poden afectar, o has tingut casos de discriminació, com el que deies de la feina i tal?

Bé, doncs, sí, a la feina ho vaig tenir amb una companya. Clar, ella sí que sabia qui soc, tota la història i demés, però, a la feina...

Potser al no ser tan evident de primeres, t'ho trobes més amb gent que et coneix ja, o no?

Mira, si vaig sola, m'ho trobo més amb gent que conec. Però si vaig acompanyada de la meva parella o el meu fill, ja és més visible, eh? Amb gent que no conec també. Perquè la meva parella, físicament, és molt més morè, és alt... Llavors ja fàcilment l'identifiquen amb Marroc, saps? És veure-li la cara i dir tu ets de Marroc. Llavors m'ho trobo més amb ell, sí.

I això, algun exemple, com el que em deies... què va passar a la feina?

Molts. Bé, a lo de la feina jo considero que va ser una agressió racista cap a mi. Molt directament, de fet. Bueno, s'ha intentat obrir un expedient disciplinari a aquesta persona, hi ha hagut una denúncia a l'oficina d'Igualtat de Tracte i No-discriminació de la Generalitat... I on ho percebo també? Bueno, quan porto el burquini a molts llocs, però ho percebo també, quan vaig amb la meva parella a l'oci, molt. Quan vas als restaurants, a bars a prendre algo, sí que ho percebo molt. Tipo de què si vaig sola amb una amiga no ho noto molt, però si vaig amb ell és com la incomoditat, saps? A vegades et fan preguntes com molt estranyes, saps?

Tens algun exemple?

Sí, o sigui, mira, jo hi ha un bar que vaig deixar d'anar, allà a prop de casa meva. Quan jo anava sola al principi bé, o amb una amiga, doncs bé, però quan vaig començar a anar amb la meva parella, era que nosaltres no podíem escollir el lloc on seure. O sigui, tu veies que estava la meitat buida, i tu t'asseies a un lloc i venia el propietari, o el cambrer, i et deia, no, et pots posar en aquesta, si us plau? [00:25:00]. Com en una més apartada, saps? Dins, apartada. I si tu volies seure a la terrassa, era com "posa't dins i apartada". I era com... per què? Saps? I la rapidesa, també. Portaven amb molta rapidesa, en plan, demanes, molt ràpid t'ho porten, i després t'ho has acabat i ja t'ho estan recollint, saps? Aquesta manera de fer-ho ràpid, saps? D'intentar que marxis ràpid, bàsicament. I això ho noto, per exemple, quan vaig amb ell. A molts llocs, eh.

I tens algun altre exemple?

Sí, després, quan vaig amb ell, també... Bé, ell ha sigut molt de temps àrbitre de futbol, no? I què passa? Amb els àrbitres ja es fiquen molt, siguin com siguin, ja es fiquen molt. Aleshores, clar, a nosaltres com que ens vèiem que anàvem amb ell, eren com molts insults, cap a ell i cap a nosaltres. O sigui, nosaltres ens sentàvem i tal, i veies que la gent començava... "Eh... este moro que no sabe, no sé qué, y esta mujer suya, la mora esta, que vienen ahora y nos van a arbitrar, que no tienen ni idea, que no saben de futbol, qué van a decir"... Clar, com situacions superviolentes, d'insults i tot. Que, de fet, jo vaig deixar d'anar per això, eh, perquè dius... O sigui, jo puc venir aquí a gaudir d'un partit que estic veient com està arbitrant, però per sentir aquests insults cap a ell i cap a mi, perquè ja veien que veníem junts, era com... ostres!

Això a nivell emocional, com t'afecta això? Què sents?

Doncs molta ràbia. Molta ràbia perquè tu veus... Que a tu t'han venut la història de què t'has d'integrar, que has de fer les coses bé, has de ser correcte, no has de robar, no has de fer cap cosa malament, perquè siguis acceptada, i veus que encara que fas tot el que normalment hauries de fer, encara i així estàs amb la etiqueta, i et persegueixen, facis el que facis, saps? És com... jo sento moltes vegades un impacte emocional molt fort, perquè dius, ostres, és que ho hem fet tot. I encara així no podem viure tranquils, saps? O, per exemple, quan hem hagut de llogar un pis, no ens hem sortit, anant a una immobiliària. Perquè el racisme immobiliari és brutal. O sigui, jo trucava i deia, sí, soc la X, i em deien, vale si, pots venir a veure el pis. Però després es presentava ell, o els dos, o portàvem les

nòmines o el DNI, i era com, “ah, no, és que s'ha avançat una altra persona; ah, no, és que no vol gent de fora”... És que no soc jo, però és que els propietaris no volen, no sé què, i dius, ostres...et sents molt malament, perquè sents com que et falta alguna cosa que tu no tens, saps? O sigui, què és? Perquè tu vols llogar un pis i tu no pots escollir a quin barri vols anar. O sigui, ja el sistema et fa que vagis a determinats barris: apartats, aïllats, guetos... tu no tens la llibertat d'escollir, doncs mira, econòmicament puc, doncs vull venir viure al centre. Doncs no, perquè serà super complicat, i sinó et donaran un pis que està fet una merda.

O sigui, ara vius en una zona segregada, diries?

Molt, sí. Sí, o sigui, nosaltres ho vam intentar molt amb immobiliàries, 6 mesos abans de venir jo aquí, perquè abans que vingués jo aquí ell ja estava buscant molt, i jo des d'allà. I ho vam trobar al final amb contactes, o sigui, un amic del seu amic li va oferir aquest pis. Però ell estava amb immobiliàries, amb contactes, amb tothom.

Perquè moltes vegades la segregació va lligada a la capacitat econòmica que tinguis per pagar un pis, però en aquest cas no era, no? Era exclusivament perquè en algunes zones no et volien i a les altres sí.

Sí, exacte. O sigui, no ha sigut per un tema econòmic, sinó per... I això ho he parlat amb més persones i es troben amb el mateix, de que no pots escollir. Encara que tinguis la capacitat econòmica d'anar a viure a altres barris, no tens la possibilitat, perquè és que ho intentes i no t'ho ofereixen. Només pots accedir si compres.

Ja, ja, ja. I llavors creus que a nivell de discriminació no es fa cap mena de distinció entre si ets immigrant de primera generació que es diu, o si ets filla d'immigrants i parles el català perfecte, etc. Tu creus que no tens cap mena d'avantatge per... ?

Jo crec que no. Cert privilegi puc tenir perquè conec els meus drets, em puc defensar millor i tal, però l'impacte que té és exactament el mateix. [00:30:00]. O sigui, perquè amb els teus cognoms, ja, t'identifiquen i ja hi ha aquest estigma. Després, si tens alguns rasgos físicament, també, llavors, encara que hagi passat la generació, jo veig que, no ho sé, que heretem certes coses, saps? Encara que hagin canviat de generació, jo ho veig igual. El que passa és que abans, potser, no coneixes els teus drets, no saps com defensar-te, passes moltes coses... però, per lo demés, és igual.

I tu creus que el teu fill també s'ho trobarà, per exemple?

Sí. Jo estic segura que sí.

**I has notat un canvi, en els últims anys, a nivell d'aquest tipus de discriminacions?
O sigui, han anat a l'augment o les has viscut sempre?**

Jo crec que han anat en augment

I ho vincles d'alguna manera a alguna cosa?

Jo crec que sí, que l'augment de discursos de l'extrema dreta i demés, i que, a més a més, és un bombardeig, perquè estan a les xarxes, a la tele, a la ràdio, a tots els llocs, doncs la gent se sent amb la llibertat de dir aquests discursos, però ja és igual on. Tu vas al súper, et trobes amb la veïna, la veïna sap d'on ets, però a la mínima ja t'està dient... Bueno, és que venen, ocupen els pisos, no treballen, fan això, fan això, fan allò... O sigui, que la gent és com que reproduïx els discursos i es queda tan tranquil·la. I és igual l'impacte que tingui sobre tu. I jo crec que és per això, per l'augment de l'extrema dreta, i potser perquè també, a nivell econòmic i laboral, a Espanya, a Catalunya, també estan en un altre moment.

Què vols dir?

Doncs, que abans, com que hi havia... O sigui, s'ha fet com una associació de... Vale, nosaltres diem quan necessitem que vingui gent i quan no. Quan hi hagi falta de ma d'obra doncs sí, ens hi interessa, però quan no hi hagi falta, doncs no els volem, i fora. Saps? Jo crec que en el 1990, estava en un altre moment, de necessitat que vinguin, i ara estem en un altre de... No, ja som suficients, ja no en necessitem més, i ara hi ha com una lluita entre els recursos, entre les feines, entre tot.

O sigui, creus que hi ha uns interessos, també, darrere d'aquests discursos, que és que se'n vagi, no?

Sí, sí, sí.

Llavors, notes, per exemple, que... no sé, gent del teu cercle proper, que abans, potser, tenia idees més racistes, o era més reticent respecte a l'islam, o a les persones musulmanes ¿Tu creus que el fet de conèixer-te els canvia, d'alguna manera, la percepció que tenen sobre la religió? Potser sobre tu com a persona, sí, però sobre la realitat general de la immigració, de l'islam i tal, ¿Tu creus que canvia el fet de conèixer a algú d'a prop?

Alguna persona potser sí que faci el canvi, perquè et fan preguntes i demés, et coneixen i veuen com ets, però hi ha altres que no. O sigui, et trobes persones que estan en un discurs de... no volem persones que vinguin a delinquir, persones que vinguin a treure coses, persones que vinguin a ocupar...i és com, si tu estàs treballant, tens un fill, estàs pagant el teu lloguer... t'accepto. Però si parlem d'altres persones que es troben en una situació de vulnerabilitat i que al final s'estan buscant la vida, doncs a aquelles persones no se les accepta de cap manera. Saps què et vull dir? Jo t'ho dic, per exemple, amb els menors no acompanyats. Clar, a mi una persona que em faci un discurs molt racista, em coneix a mi, i és com si tu sí, però ells no. No, tu sí però ells no, no pot ser. Perquè per mi això ja és racista, també. Si tu sí perquè estàs fent les coses bé, però ells no perquè no haurien d'estar aquí, perquè no es pot entrar...perquè és que delinqueixen perquè és que no sé què, per mi això ja és un discurs racista. Perquè és com, encara que els expliques, i els dius, mira, és que el sistema és així, llavors tu veus que el sistema els fa anar cap a una direcció, que alguns se'n salvaran, però és que és molt fàcil que acabin anant tots a la mateixa direcció, perquè és que és molt fàcil, si no tens per menjar, no tens NIE, no tens res, què faràs? O sigui, què faràs? Et tires a terra i esperes a que te mueras? Doncs et buscaràs la vida com ho farà tothom, jo crec. [00:35:00] És com que jo crec que encara que em coneixin, hi ha punts que no. I amb l'islam, també. Amb l'islam, quan parles amb les persones, per molt que els expliqui que la religió és així, que és així, que és així, és com, sí, però no. Però no. O sigui, veig que hi ha més islamofòbia en aquest sentit. O sigui, que no hi ha un interès per conèixer o per aprendre, sinó que és més...

Com que ja van amb el prejudici posat i d'aquí no els treus, no?

Sí. Sí.

Tens algun cas concret d'algú que t'hagi preguntat coses sobre l'islam? I que... no ho sé, et ve algun cas quan em parles d'això?

Sí. Varios. A veure... Això m'ha passat molt amb persones quan he estat estudiant. Tant al batxiller, com a la uni... Doncs veig, en l'àmbit social, eh?, veig que hi ha molta gent molt interessada en conèixer aspectes de la religió, però és constantment com... “És que no sé com feu això, si això és molt atrasat”. O l'altre dia, per exemple, una companya de feina, en una formació, parlant, o sigui, estàvem esmorzant, i jo vaig dir que no esmorzava perquè estava fent el ramadà, i em va fer com preguntes, no? Dubtes. I em va fer un comentari que va ser com, ostres, i em va dir, “és que jo no sé com fas el ramadà amb tot,

amb tota, o sigui, amb totes les capacitats que tens d'estudis i tot, i tal i com ha avançat la ciència, si tu saps que el ramadà no és bo per la teva salut, perquè et deshidrates, no entenc com és possible que encara la gent ho faci, perquè teniu accés a la informació, sabeu com funciona... llavors el ramadà no és apte aquí, perquè no tenim els horaris d'allà. Llavors, una persona que treballa [inintel·ligible], com fa el ramadà? O tu que t'has d'aixecar a les 8 del matí per treballar, és que no entenc per què ho feu. És una cosa molt antiga i... saps?"

I què li vas dir, què vas fer?

No, jo li vaig explicar, jo li vaig dir, a veure, és que tota aquesta informació crec que està equivocada. Primer, deshidratar-te, no et deshidrates, perquè si tu t'hidrates bé durant les hores que no estàs fent el dejú, no t'has de deshidratar, a no ser que tinguis un problema de salut, i si hi ha problemes de salut no ho has de fer. Primer punt. Segon, està demostrat científicament que el dejú sec, sense aigua i tal, està demostrat que va molt bé, científicament, i això pots ficar-te a Google i buscar-ho. Saps? que dius, entra i busca-ho. Hi ha estudis de salut, que et demostren, que et diuen que està bé per al cos, i no per fer una dieta, que està bé per malalties que puguis tenir, per fer una neteja, un detox... per mil històries. Llavors, clar, és com... No és una qüestió de què nosaltres... A més a més, és una qüestió de fe. Jo li vaig dir... Jo em trobo amb companyes que creuen en energies. Està demostrat científicament que portar una polsera de color vermell o portar pedres t'ajudarà?. Doncs no ho sé si està demostrat científicament, però si la persona vol creure en això, jo ho respecto, i jo crec que la base és que s'ha de respectar. Jo tinc companyes que creuen en aquestes coses i em sembla perfecte. I no els hi qüestiono ni els hi pregunto ni els hi faig preguntes, així com... bueno, ets estúpida per pensar en una pedra? Jo no faré aquests comentaris. Cadascú que cregui en el que vulgui. I jo també puc portar una polsera vermella. I què passa? I una pedra. Si jo ho crec... és una qüestió de fe, i li vaig dir que les religions i tot és una qüestió de fe, i llavors s'ha de respectar. Però notes això, que fan preguntes com... Estàs en la edad de piedra o què passa? I és com... O moltes preguntes de per què no portes el vel. Però són preguntes que no són per saber, sinó com per tenir algun argument per després dir, aquesta no ho porta perquè tal, tal, tal, saps? O sigui, com per utilitzar-ho... per altres persones que sí que ho portin. I és com... no, i això m'ha passat amb persones properes, de dir "no, jo tinc el meu argument, cadascú té el seu, saps?" I per què se m'ha de preguntar si porto el vel? Jo et pregunto a tu quan et conec si vas a missa? Doncs no, és que no m'interessa tampoc. O sigui, és com...

I has notat que cada cop et pregunten més aquestes coses?

Sí, més.

I llavors, tu després d'això què fas? O sigui gent propera a tu et fa aquest tipus de preguntes que a tu entenc que t'incomoden. Llavors, t'entra per una orella i et surt per una altra, o d'alguna manera t'afecta i dius, ostres, aquesta persona ara...no ho sé, et desconnectes una mica d'aquesta gent, o com ho portes?

[00:40:00]

Depèn. Depèn, o sigui, jo... Per mi, influeix molt, aquests comentaris que es fan influeix molt en el tipus de relació que tindria amb aquesta persona. O sigui, si aquesta persona té una sèrie de comentaris que a mi em fan mal, i a més a més pots percebre que em fan mal, perquè contesto i contesto com més... No puc contestar dolça i agraïda, sinó que ja contesto amb un altre to, llavors, per mi defineix molt la relació, perquè potser em començo a distanciar d'aquesta persona, si veig aquests tipus de comentaris. Si veig que és una persona que ho fa amb respecte amb empatia, cuidant...i que veig que és simplement curiositat, o que vol potser aprendre o trencar mites o coses que ha escoltat, perquè a vegades és com que repeteixen discursos de polítics, saps? Doncs dius, vale, doncs ho està fent des de la innocència, des del dubte, des de la curiositat, doncs ja li responc bé i ja està, i no m'afecta. Però hi ha certes persones que depèn del discurs ja ho percep. Llavors, a mi què m'ha passat? Jo he vist aquests últims anys que el meu entorn s'ha tornat cada cop més musulmà. Perquè em sento més còmode. O sigui, àrabs o el que sigui, però normalment són musulmans. Però perquè em sento més còmode i sento que m'entenen, i no he d'estar explicant tantes coses. Amb àrabs, marroquins, bueno, però musulmans. Però és per aquest component, perquè és com que em sento més còmode... i sento que no he d'estar constantment explicant, ho he d'estar constantment vigilant. Perquè també hi ha comentaris que són supersubtils, que no detectes en aquell moment, però amb el temps els detectes, saps? Llavors jo em vaig trobant amb això de què m'estic com apartant. Que abans eren més com doncs d'aquí i d'aquí m'és igual, i ara, bueno, em sento més còmode en el meu espai personal, en els caps de setmana, oci i tal, doncs estar més amb el meu grup d'amics que siguin àrabs o musulmans o el que sigui.

Perquè, per exemple, dels teus amics que no són musulmans... o sigui, t'has trobat amb amics que també tenen...

Sí, però aquí a Girona ja et dic porto 5 anys i només en tinc una. Aquí a Girona, una, perquè és amb una noia amb qui vaig coincidir treballant i tenim molt bona relació. I és

per això, perquè ho entén, pregunta des de la curiositat, saps? Sense fer... sense utilitzar cap argument de res, no sé.

O sigui, creus que això és bastant un filtre de amb qui et portes i no et portes.

Sí. I això ho he estat compartint amb força gent i crec que ens passa a molts, que a l'adolescència tirem més a espanyols i tal, com que estem una mica així revelats i provant coses, i quan ens anem més grans és com que ho anem tancant, saps? I ens anem com més a on ens sentim més segurs i més protegits, saps?

Per exemple, el cole i tal et portaves... Bé, clar, el teu cole, no ho sé, el perfil de gent que hi havia, hi havia molta immigració, era molt...

Sí, a Terrassa, sí. A Terrassa, sí, però a Terrassa van fer una cosa que és que a mi a l'institut ens van posar a tots els de fora al D, a la classe D. Que aquestes pràctiques ja no es poden fer.

A tots els de fora, però tu també? O sigui, els de fora i fills d'immigrants també, és igual on hagi nascut

Sí. O sigui, era com nouvinguts o amb cognoms. Tots d'allà. I els altres a l'ABC.

I això, de quina manera afectava?

Afectava molt, perquè el rendiment acadèmic... Jo vaig baixar molt el rendiment acadèmic, i això va fer que la meva mare em portés a una concertada. Perquè, clar, les necessitats que tenen persones que acaben d'arribar amb l'idioma, amb tot, no són les mateixes que persones que han nascut aquí i que saben l'idioma i demés. Tu, si et comuniqués només en castellà, quan portes molts anys comunicant-te en català, vas perdre. [00:45:00]. I si els profes també s'han de comunicar en castellà perquè els alumnes no entenen, això a tu et fa que el teu rendiment també baixi. I que per els deures que s'haurien de corregir en 20 minuts, triguem una hora... Llavors, això va fer, que la meva mare veiés que el rendiment havia baixat moltíssim, i per demanar un canvi que li van dir que no, em va fer un canvi d'escola.

Perquè a Terrassa també vivies com a una zona així més segregada?

Sí, també.

Llavors, una mica el cole que vas anar va anar determinat per això, tu creus, o...?

No, perquè sí que era una zona segregada, però en el moment jo estava... hi havia immigració, però tampoc era com és ara. Saps què et vull dir? O sigui, omplies una classe, sí, però amb dificultats. O sigui, sí que tenies 3 altres... que no hi havia ni immigrants, perquè el que feien era omplir una. Encara que no arribés al mínim, o sigui, jo què sé, potser el cupo era A, B, C, hi havia jo què sé, ara no me'n recordo, però potser són 20 alumnes. Doncs a l'altre que siguin 13. Llavors, els fem tots en una classe, saps? Però no era per la zona, perquè jo me'n recordo que el barri on vivia era...hi havia tot tipus de persona, eh? i molt variat. Jo crec que ho va fer per distinció, eh? I això ho vaig passar a Terrassa, però aquí a Girona em van explicar que també hi va haver uns anys que ho van fer, però que després els hi van dir això no ho podeu fer... No podeu agrupar a la gent nouvinguda en un lloc. Una cosa és que facis unes aules per a persones nouvingudes, perquè aprenguin l'idioma i tal, i que els hi posis un reforç i apartis a tres, quatre... Perquè és un reforç. Però no pots posar a persones segons el seu cognom, tots aquí.

I després a la concertada, va canviar alguna cosa?

Molt.

Perquè no hi havia immigració o perquè els barrejaven o per què?

No, perquè a la concertada... Jo recordo que en la meua classe érem dos. Era al mateix barri, eh? O sigui, entre un cole i un altre, hi havia com dos carrers, eh? O sigui, el mateix barri. Però, clar, a la concertada eren tots catalans, espanyols... Jo recordo que en aquell moment només hi havia una noia paquistanesa i jo.

I entre els companys notaves algun tipus de discriminació envers a tu?

No, en aquella època no notava tant. No. Era com més la curiositat, de què no et coneixien, de què mai s'havien trobat amb algú, saps? Era tot com super nou, però no vaig notar res. O sigui, encara que jo vingués nova, jugaven amb mi normal, sortíem juntes a les taules normals, saps? O sigui, no notava aquestes diferències. Però a nivell acadèmic fatal, perquè, ja et dic, ells sabien dividir i jo encara estava sumant i restant.

Clar, clar, clar. Perquè quants cursos vas estar a l'altre cole, llavors? Així, separada, a la classe D?

A l'altre cole vaig fer 6è i 1r d'ESO, i el vaig acabar, i a l'altre vaig fer segon, tercer i quart d'ESO.

I després al Batxillerat m'has dit que vas anar a Bilbao?

Sí.

I vas notar alguna diferència, a nivell de societat respecte a la catalana?

Sí, molta. Molta. Mm... allà no... O sigui, la percepció del racisme està començant ara mateix. Doncs jo he notat molts canvis a la societat basca, com és d'acollidora... És una altra cosa, eh? Jo allà no notava cap... així, que diguis, visible, cap discurs ni res. Però per què? Per què? Per exemple, jo no estava a Bilbao, però estava en una ciutat que és força gran. Doncs, clar, no hi havia volum. O sigui, allà et trobaves... O sigui, no et trobaves amb gent immigrant ni de primera ni de segona generació. [00:50:00] Hi havia molt, molt, molt pocs. De fet, jo, al batxiller, vaig coincidir només amb una noia que va venir feia poc de Romania. Després hi havia una altre noi que venia de Colòmbia i ja està. A la carrera, no vaig coincidir amb cap tampoc. És que ja et dic de primera ni de segona, com diuen, que a mi no m'agrada dir-ho així, però bueno... O sigui, llavors, clar, és diferent. Ells estan començant ara a sentir que hi ha molta població. Jo crec que també amb els discursos i tot estan començant com... És que ara ja són massa, saps? En canvi, jo, quan vaig estar allà, eren com, bueno, encara són poquets i no es nota gaire i tal, però ara ja és com... s'estan obrint mesquites, tal, llavors s'està començant a sentir el "què passa aquí". Per què necessitem quatre mesquites aquí? Ja els veiem més al súper, ja els veiem més a totes les escoles. Ostres, ja no ens agraden tant. Ara que són més visibles, ara no ens agraden tant. Si són poquets, vale, però si són molts, ja no cal. Saps?

D'acord. Abans em deies que ara et portes molt més, almenys a Girona, amb persones musulmanes, o el teu cercle proper són... A nivell de sentiments o emocions, com tranquil·litat, benestar, tal, què t'aporten...? O sigui, quina diferència notes entre quan... Bueno, entenc que tampoc et juntes amb gent... Per això, a nivell de sentiments o emocions, quines diries que t'aporten?

Clar, jo, per exemple, amb el meu grup, que cada vegada és més àrab, musulmà i tal, sento com un sentiment com més de pertinença, no identitat, però més de pertànyer a alguna cosa. A més a més, com aquest sentiment molts cops, a la meva generació és compartit de... no em sento ni d'aquí ni d'allí, sinó queestic aquí al mig, saps? De confiança, de benestar.. que veus que hi ha empatia, que t'entenen, que parlem el mateix codi.

I no tenen per què ser marroquins, no?

No. Àrabs o que comparteixen religió, per exemple. També tinc amigues de Senegal, de Camerun... que compartim la religió, però és igual, és com que compartim com una experiència, no? Llavors, és com que parlen el mateix idioma, saps?. Et facilita més perquè parlem el mateix idioma, tenim el mateix codi, ens entenem. A la nostra manera, ens entenem, saps? Cosa que de l'altra manera em costa molt. Saps?

Sí, sí. Però bueno, és estrany, perquè al final tu ets catalana, vull dir... Per què tanta diferència, saps?

Sí, però és com que quan estàs en un cercle català, castellà o el que sigui, o al carrer, és que caminant, perquè no saps per on et vindran. És com que jo, si m'he de fer un dibuix, és com que he d'anar constantment amb una armadura. Perquè tu estàs anant al super amb els teus fills caminant i ja estàs sentint que estan parlant del no sé qui i del no sé què... O sigui, és un discurs que està constantment al teu voltant. Saps? És com que he d'anar constantment amb l'armadura i constantment m'he de justificar. Perquè, clar, jo ara estic en un moment... Abans escoltava i em callava i ja està, i m'entrava i em sortia per aquí, però ara estic en un altre moment de la meva vida. Estic en un moment de la meva vida que és que no en passaré ni una. O sigui, si jo sento en una conversa, encara que sigui la caixa amb una senyora gran, em ficaré en aquella conversa i diré la meva. Si els hi sembla bé, bé. Si no els hi sembla bé, m'és igual. Perquè com que també es fan comentaris sense empatitzar amb ningú, jo també faig comentaris. I si ho entenen bé i si no, també. Perquè, clar, si la gent va fent mal... i és igual qui l'escolti, doncs jo contestaré també al meu parer, el que a mi em sembli. Llavors, és com que he d'anar constantment protegint-me, saps? O protegint als meus.

I per què creus que es va donar aquest canvi en tu de dir... ja no em callo més? O sigui, quan va ser més o menys?

Perquè jo crec que hi ha hagut sempre molts comentaris... Bueno, sempre menys a Bilbao, que a Bilbao no detectava aquestes coses, però des que vaig patir una agressió racista amb una companyia de feina que em va portar molt al límit de tot a nivell emocional...

És aquesta última que m'has dit abans?

[00:55:00] Sí, sí. Llavors, des d'aquí, jo he hagut de fer un seguiment psicològic... I des d'aquí, ara no callo ni una. Sí, ja està. Ara no em callaré, ja està. Si estem anant cap aquí, ja no penso callar, no penso passar comentaris, no penso afirmar o no comentar res per

deixar passar la conversa, sinó que ara ja em posaré com més estricta. I perquè crec que la societat ha de canviar, o sigui, no podem tots anar com... Vale, vale, sí, sí. Hem de començar a fer canvis. Denunciar a qui s'hagi de denunciar i anant a per totes, perquè és que no es poden acceptar certes coses. Tothom té llibertat d'expressió, però s'han de posar límits, i jo crec que ara estic a un moment de posar-hi límits.

I més a nivell de... no sé si milites a algun lloc, o estàs en alguna associació o alguna cosa així?

No, ara en aquests moments, no.

Has estat?

Sí, abans sí que vaig estar participant, però com aquí hi ha molt el tema de l'habitatge i tal, aquí a Salt, llavors sí que vaig estar participant en tot el tema del desnonament i tot això, no? Que també fan xerrades antiracistes i tal, però ara mateix no estic participant. Ara mateix estic com... Bé, amb la feina que tinc ja primària, perquè els comentaris que sento estant aquí son tela, de persones usuàries cap a mi, no m'acompanyes.

Ah, sí? Però d'aquests temes?

Sí, sí, sí, sí, sí. Bé, perquè la gent ve i t'explica la situació, i dius, bé, és que, clar, si no me pongo el velo, a mi no me dais nada. Bueno, es que claro, todo es para los de fuera, ¿no?. I així constantment. Bueno, claro, es que si yo no me llamo Mohamed yo no tengo derecho a nada, todo es para ellos, todo es para ellos. I comentaris així, constants.

Clar. O sigui, que no t'identifiquen gens com a persona marroquina a qui li poden afectar

O sí, o sí. O sí, però els és igual. Jo crec que la gent ara... Hi ha molta gent que és que ja els hi és igual. Yo te lo suelto, porque total, ¿qué va a pasar? Porque si ho estan dient a la tele i ho estan dient a tots els llocs... O si jo dic que les ajudes són totes per als de fora, jo ho dic. I si et sents atacada, és el teu problema. Perquè com s'està dient per tots els llocs...

Vale. I a nivell del que has estudiat, per exemple, d'haver estudiat Treball Social, o sigui, tu creus que ha vingut marcat per la teva experiència vital, d'alguna manera?

Jo crec que sí, perquè jo de sempre... m'ha agradat com molt l'acompanyament a persones vulnerables. De fet, jo, quan vaig anar, per exemple, a Bilbao, que és quan vaig començar tot el tema social, a mi i a la meua família i tal ens van... Bueno, vam anar a una entitat

per ajudar-nos per tot el tema del padró, bueno, totes les coses que són gestions que de primeres quan arribes a un lloc no saps fer, i t'acompanyen. Llavors, clar, jo al veure aquesta feina va fer que a mi m'interessés molt. Llavors, jo, abans, quan estava allà al batxiller, ja estava de voluntària a diferents associacions. O sigui, o inclús fent de traducció, a la meua manera, tot i que era menor, però bueno, fent la traducció de manera voluntària, o d'acompanyar dones que mira que tenen hora a l'Ajuntament i no saben com anar, doncs acompanyar-les, o a Creu Roja i tal. Llavors, és com que jo he tingut aquest interès en aquell moment. I per la necessitat de dir com conec a moltes persones que necessiten molt de suport en tràmits i en gestions i que no se'n surten, doncs com per facilitar-ho, saps? De dir doncs, mira, ho facilito i ja està. Però... i perquè la gent també estigui informada dels seus drets, perquè no passin per davant, i per això, jo crec. Sí, el món social sempre m'ha agradat molt.

Vale. I llavors, ja per acabar, a nivell d'espais més físics, d'espai públic, o espais d'oci, o... hi ha alguns llocs on et sentis millor que d'altres, o més segura, més insegura, o més còmoda...

Sí. Llocs físics, jo, per exemple, a una mesquita em costa molt anar. Perquè penso que vindrà algun boig i em farà alguna cosa.

[1:00:00]

Tipus? O sigui, algun boig d'on? Algun espanyol, algun marroquí o...?

Espanyol. Algun espanyol. Penso i dic... Qualsevol dia em posaran aquí una bomba o alguna cosa i tots fora. T'ho juro, no sé per què, perquè és com... És una por que tinc jo de dir... O sigui, en els espais on ens podem concentrar, com ja notes que l'ambient està molt tens per mirades...perquè ara, per exemple, pel ramadà, doncs es celebren com molts iftars comunitaris, o jo què sé, o fan... L'altre dia feien aquí a Salt, tot el carrer major amb diferents estans de coses del tema del ramadà, però que venien robes, mocadors, vels, diferents coses, hennes, tal... Doncs com percep l'ambient tan carregat, és com que et fa por, perquè dius, aquí, a qualsevol moment, passarà alguna cosa. Jo ho poso com a bomba perquè vaig com al límit, però és com... No cal que sigui una bomba. Un comentari, una agressió física, una cosa de dir, ostres, perquè ja em va passar. He tingut una experiència, quan estava embarassada, que aquí, el de seguretat de Renfe, el del tren. La meua parella va aparcar malament en un lloc on no li tocava. Però jo estava embarassada de molts mesos i ell el que volia era aparcar, agafar-me ràpid, o sigui, eren cinc minuts, agafar-me

ràpid i venir. Ja sé que estic aparcant malament. Doncs va venir un de seguretat, que, de fet, hi ha molts problemes aquí amb els de seguretat de Renfe, doncs va venir un de seguretat i va començar a tocar el cotxe, la roda, així, fent gestos, en plan, malament, saps? Ell ens veia a venir, eh? Però encara i així estava com molt... i el que li vaig dir a la meva parella és... Tu què passa? No... no... A tu t'han donat el carnet gratis o què? I li diu, mira, perdó? I diu, sí, ¿tú no sabes que no puedes aparcar aquí? O es que no te enteras? I, clar, allà la meva parella es va posar a mil. Perquè va detectar que era una cosa, que no era... O sigui, dius, si jo hagués sigut espanyol no m'haguessis tractat així. O sigui tu m'estas veient així, estàs veient a la meva dona embarassada i dius... I el meu home es va posar com "tu eres imbecil? No ves que està embarazada y la he venido a buscar? Y he aparcado 5 minutos...y ya sé que no me toca. Tu eres policia para decirme donde tengo que aparcar?".. Dice no, pues llamamos a la policia. Llavors, quan jo vaig agafar el telèfon per trucar a la policia, el de seguretat va agafar el meu mòbil i el va tirar. Hòstia. Llavors, clar, allà el meu home es va tornar boig, clar. El va agafar d'aquí (de la samarreta), i li va dir, què fas? I va dir, sí, pegame, pegame, ja veuràs, pegame. I jo li vaig dir, home, no li peguis, perquè aquest el que vol és que et posis agressiu o et posis... Relaxa't, truquem a la policia, que vingui, i ja ens diran si ell ens ha de dir on hem d'aparcar, perquè ell ha d'estar dins de Renfe, no ha d'estar fora. Que ja sabem que ho he fet malament i que tenim el risc que t' enxampi la policia. I això ho fa molta gent tots els dies. Però t'has de posar així? I clar, és com que... a mi em queda la sensació que dius no saps en quin moment algú et pot fer alguna cosa.

Sempre, eh? A tot arreu.

Clar, quan vaig amb ell, que és més identificable, sí. Quan vaig sola, no. Però és com que depèn de l'ambient, és com... no sé per on et poden sortir, saps? És com una sensació de por, d'incomoditat, o sigui, no tant de por, perquè mai arribo... Jo què sé, no porto el vel, ningú m'arribarà i em dirà...em traurà el vel o m'enpenyarà, saps? Hi va haver un cas també aquí a l'autobús que a una noia li van treure el vel. D'acord, a mi això no em passarà, però és com que sempre estàs incòmode. I vaig amb noies que sí que porten el vel. Llavors, quan vaig amb elles, és com que vaig una mica patint per elles, per dir... Ui, aquesta mirada, ui, aquest per aquí, ui, m'aparco... Bé, anem a seure millor a aquesta terrassa i no a aquesta, perquè no ens sentirem còmodes, o hi ha mirades rares... millor marxem, saps?

O sigui que et sents més així no quan vas sola, sinó quan vas acompanyada d'algú que té com trets distintius...

Quan vaig acompanyada, sí. Quan vaig sola, jo no, perquè normalment ningú em diu res així al carrer de primera. Puc sentir comentaris racistes, però no s'estan dirigint cap a mi, estan parlant. Però quan vaig amb el meu home o amb amigues o amb la meva sogra, que també és gran i porta el vel i tal, sí que...

[1:05:00]

I això, algun espai més públic que diguis, no ho sé, un espai d'oci o així, ja m'has dit abans una mica, però...

Bars, sobretot. Bars i restaurants.

És on més comentaris i discriminació perceps?

Sí, encara que hi ha llocs que m'estic sorprenent, eh? Perquè hi ha llocs que dius, mira, està molt bé, perquè, jo què sé, estàs demanant alguna cosa, i te diuen, ah, però mira, això no és halal, perquè ho sàpigues. I és com, ui, que guai! Dius, ostres, que guai! O mira, que sàpigues que això porta porc, per si ho vols... I és com... O gelatina de cerdo, saps? L'altre dia vaig anar a comprar unes xuxes, i em van dir, mira, això porta gelatina de cerdo, no sé si... I dic, ah, doncs això sí que m'agrada, saps?

Gent que no et coneixia?

Sí, gent que no et coneix. I que et diu, ui, això porta tal... No sé si pots...

I també has notat com que creixen aquestes coses més positives? O sigui, que hi ha més coneixement?

Jo crec que sí, que hi ha persones que estan com més conscienciades, sobretot joves, que ja et van preguntant i et van dient coses, saps? Jo veig que la gent està com més conscienciada. O de, per exemple, vaig apuntar el meu nen al cole al setembre, i jo vaig pujar allà pel sistema "no carn", que no pot menjar porc ni res, doncs "no carn". I jo què sé, em va venir una profe i em va dir... Ostres, però per què és al·lèrgic o alguna cosa? Perquè nosaltres aquest any hem començat amb el menú halal, el portem d'aquest lloc, que ho sàpigues, tal... Perquè si és per això, és un lloc de confiança, ens ho porta el càterring, i jo... Ostres, que guai, gràcies per avisar, saps? I diu, sí, perquè els pares que

veiem que potser és un tema més religiós i tal us ho diem per si voleu el menú halal. Si voleu el no-carn, el no-carn, però... I dius, ostres, que bé, que s'estigui conscienciant.

Però és un col·legi que està a Salt a una zona amb molta immigració, o sigui, hi ha molta immigració o tu creus que ho podríem fer a qualsevol?

No, hi ha molta, hi ha molta immigració i és públic. Però s'està fent a tots, ja. A no ser que siguin concertats, ja s'estan oferint a tots. Perquè com és el mateix càtering del Consell Comarcal que gestiona tot, llavors ja s'estan oferint a tots. Si hi ha demanda prou gran, doncs ja ho donen. Et donen l'opció. Els concertats, de moment, crec que algun només. Però que dius, ostres, això està super bé, saps? És una tranquil·litat.

Doncs no sé si vols afegir alguna cosa més que creguis que no t'he preguntat i que sigui important. O alguna cosa que creguis que s'hagi de canviar a la societat, o algun comentari que vulguis afegir.

Doncs crec que, que encara no està, però que ja hauria de posar-se en marxa o plantejar-se algun protocol de quan hi ha alguna agressió racista o alguna cosa. I com alguna cosa més sancionadora.

A nivell legal?

A nivell legal, sí. Perquè està molt bé que es facin campanyes, que es faci conscienciació i tal, però clar, jo crec que hi ha d'haver una mica més de... un protocol d'actuació, per determinats casos, cosa que no hi ha, saps? Alguna cosa com més dura, en aquest sentit. Perquè si no, no sé, no anem bé. Perquè et trobes que hi ha les persones que es consciencien que són les de sempre, persones molt obertes i que volen, però després hi ha altres que no hi ha manera. Llavors jo crec que, no sé... està la llei de la no-discriminació, està el servei com a tal, però jo crec que encara s'ha de posar més tot en pràctica.

[Tancament i agraïment]

ENTREVISTA 4 (EP4)

- Gènere: Home
- Edat: 27 anys
- País de naixement: Marroc
- Ciutat de naixement: Nador
- Ciutat de residència: Barcelona, hi va venir amb 2 anys
- Nacionalitat que té/ha tingut: Tinc el passaport del Marroc i des de fa sis anys que tinc el NIE, perquè vaig estar deu anys en situació irregular. Llavors, sí que als dos anys em van regularitzar, als deu anys per circumstàncies vitals no me'n renovar i després els requisits per renovar-me, amb una mare monoparental a càrrec de tres fills, el que li demanaven era que tingués un ingrés de 1.300 euros. Llavors, sempre que presentaven per regularitzar la meva situació, el criteri econòmic era el que ens tiraven darrere. Llavors, fins als 19 anys no vaig poder regularitzar la meva situació. Ara tinc el NIE només i estic tramitant el DNI també.
- Formació: Integrador Social. Estudiant del Grau de Treball Social
- Ocupació: Interventor Social
- País i ciutat de naixement dels pares: Nador, Marroc
- Religió que practica o amb la què es sent identificat: Musulmana

[Presentació i explicació de l'objectiu de l'estudi]

[Garantia de confidencialitat, consentiment i gravació]

[Dubtes]

Aleshores, això, explica'm una mica el teu procés migratori, el procés migratori de la teva família, com va ser, qui va venir, quins motius...

Bueno, la història familiar comença no amb la meva família directa, sinó amb la meva tieta, la germana de la meva mare decideix venir a Barcelona per un tema de buscar feina. Llavors ella s'hi instal·la a Platja d'Aro. Llavors ella viu dos o tres anys i el missatge que envia cap a la família és bueno...

Quan va ser això? Quan va venir?

Va venir al 97. No, abans, al 95. Va venir al 95, llavors ella el missatge que envia cap a la família és que hi havia feina, que era un bon moment, que el lloguer estava barat...

O sigui, va venir per qüestions econòmiques.

Correcte, per buscar-se la vida, principalment. Després de 3 anys o 4, la meva mare, que ja s'havia casat, ja m'havia tingut a mi com a primer fill, decideix donar aquesta passa amb el seu marit d'aquella, primer ve ella i després ve el meu pare, a mi em deixen amb la meva família al Marroc, ells aconsegueixen regularitzar la seva situació i després tornen a baixar i amb dos anys és quan em porten cap aquí, cap a Barcelona.

O sigui, ells van venir just quan tu acabaves de néixer, pràcticament, i després...

Correcte.

I quan van arribar, vivien a Platja d'Aro o...?

Al barri de Poblesec, sempre hem viscut a Poble-Sec.

Perfecte. I a què es dedicaven els teus pares quan van arribar?

La meva mare, quan va arribar, va començar a treballar a l'hostaleria, en un restaurant, primer netejant plats i després com a cambrera, i el meu pare va venir i va començar a treballar... No sé quin va ser el seu primer treball, però treballava a l'aeroport amb el tema de la maquinària de portar les coses, i tenia una altra feina, que era... Sí, era el tema de l'aeroport i el tema com dels magatzems amb el que li diuen el toro aquest d'aixecar el material. I tenia com dues feines, compaginava aquestes dues feines.

O sigui, entenc que no tenia res a veure amb la feina que tenien al Marroc.

No, no, de res.

I ara mateix mantens algun tipus de relació amb el Marroc? No sé si tens família al Marroc, si mantens algun tipus relació, si ho visites molt...

Sí, sí, sí. Sobretot amb la part de la meva mare, mantinc el contacte, la família de part del meu pare sí que està una mica més distribuïda pel món, han anat cap a Alemanya, cap a Holanda, família que està aquí al Prat, a Badalona... Llavors, del Marroc tinc més la família de part de la meva mare, que viuen pràcticament tots i totes en un mateix edifici que és com familiar.

I tu hi vas sovint i tal?

Fa anys que no hi vaig. Aquest any, després de... 8 anys? De 8 anys, no, no, com de 10 anys, una cosa així. Perquè com que em vaig quedar sense documentació, tot aquest període no podia tornar cap al Marroc perquè si no no tornava cap aquí. Llavors aquest any, si tot va bé... ja hem agafat els bitllets i la idea és anar a visitar la família i a veure com ha canviat tot això.

Que xulo, molt bé. I això, al Poble-Sec, sempre has viscut a la mateixa casa, al mateix lloc?

No. Hem canviat de domicili uns sis cops, pràcticament, en tots aquests anys.

I això per algun motiu?

Si. En el moment que els meus pares es van divorciar, la situació econòmica no ens permetia continuar vivint en el primer domicili, llavors vam haver de buscar un més econòmic, igual vam estar un temps, a la meva mare no li acabava de convèncer perquè hi havia un tema d'humitats, vam canviar, també vam tenir com una altra crisi econòmica, des de serveis socials van activar un subsidi a la meva mare, vam canviar de domicili i va ser com anar...

[00:05:00]

I tu ara vius a casa...?

Continuo, sí.

O sigui, no estàs independentitzat.

No, encara no.

Llavors, com definiries... si m'haguessis de dir en percentatges la teva identitat, de dir soc 50%.... o em sento català, espanyol, marroquí, no ho sé. Què diries?

Jo diria que potser un 30% de Nador, amazigh, com del poble amazigh, i un 50%-60% català i després del Poble-sec.

Del Poble-Sec, eh?

Sí. Per mi és una part com identitària molt significativa.

Després entraré a preguntar-te sobre això, també. I a nivell de religió, sempre has sigut musulmà? No sé si és algo que et ve de tradició familiar o ha sigut algo que algun cop t'has replantejat i...

Bueno, jo creia que fins fa uns anys, jo practicava l'islam però em vaig adonar en el moment d'investigar i estudiar l'islam, que a casa meva no es practicava l'islam. Es practicava com una mescla cultural, tradicions, de religió, que no tenia res a veure amb l'islam. I quan vaig començar a estudiar l'islam, vaig entendre que, bueno, que més enllà de la part espiritual, hi havia tota una part social, comunitària, deures amb els teus veïns, veïnes, amb la família, amb l'entorn... I bueno, a mi em va agradar molt aquesta part i bueno, també vaig tenir l'oportunitat de contrastar tots aquests discursos que deien, no? "L'islam és l'odi, és no sé quantos"... Quan vaig començar a estudiar-ho, em vaig adonar que, ostres, aquesta religió no és ni el que practicàvem a casa, ni de molt lluny, o sigui, al contrari, era com... Bueno, hi havia matisos, el ramadà, però bueno... I tampoc era com el relat aquest de... com que no havia estudiat mai l'islam, amb profunditat, no m'havia llegit l'Alcorà, no havia estudiat la vida del profeta, ni la summa, tot això, doncs tenia com una idea molt vaga i no acabava de sentir-me identificat perquè no tenia coneixement. Llavors, quan vaig començar a investigar una mica...

Per què vas començar a investigar, va ser algo que va sortir de tu o com va ser?

Sí, bueno, jo ara mateix estic casat, llavors, la que abans de ser la meva dona, bueno, coincidíem en un casal. Llavors, ella, a casa seva votants de Vox, no sé què... Tenia el seu discurs com molt...Sí, perquè tal, tal, tal...

Ella és catalana, entenc?

Sí, correcte, com catalana i gallega. Pare gallec i mare catalana. Llavors ella, amb el seu discurs com molt programat, no? "Perquè l'islam tal, l'islam tal". Jo em vaig veure amb la necessitat de dir ostres, em fa preguntes molt bàsiques que no sé respondre. Llavors jo puc dir que soc musulmà però no acabo de practicar ni tenir el coneixement. Llavors en aquest procés vaig començar a investigar. Ella també em va acompanyar en aquest procés de, mira, trobava aquesta informació, em preguntaves tal... Hi ha un centre cultural islàmic català de Barcelona que els diumenges fan xerrades en castellà sobre l'islam, sobre el matrimoni, sobre la importància d'estudiar i moltes coses sempre tenen com una temàtica i allà va ser també un bon moment on vaig poder entendre la religió en castellà, en aquest cas que era un idioma que controlava, perquè l'àrab no el parlo, parlo amazigh.

Llavors en aquest procés la meva dona que era com... també li va canviar una mica tot això perquè va començar a dir “ostres, doncs, a casa meva em van dir això, això, això”, però m'estic adonant que això, això, això no és l'islam, sinó potser són la pràctica d'algunes persones que no tenen a veure gaire amb l'islam. Llavors en aquest procés vam acabar casats.

Després et preguntaré també un altre cop per això. Llavors això, creus que a la societat catalana hi ha presència de discursos islamòfobs?

Sí, i crec que cada cop més. Jo crec que fins ara era tot un discurs, una pràctica discriminatòria, racista, molt subtil, molt camuflada a nivell estructural, a nivell administratiu... la gent no ho verbalitzava o no feien atemptats. Potser als 80, 90, potser sí. Després va haver-hi un període on tot això era com una cosa impensable, però ara ens trobem que els mitjans de comunicació donen cobertura a certes persones que obertament diuen “fora els musulmans, fora la comunitat del Marroc”. Ara trobem partits constituïts, que són la tercera força a nivell d'Espanya, que tenen discursos oberts de hem d'expulsar l'immigrant, i aquí a Catalunya trobem l'Aliança Catalana, que també... llavors sí que trobem que hi ha un discurs que intenta reduir els problemes de la societat a un tema de la persona immigrant o d'origen divers, quan potser el problema que tu no puguis arribar a final de mes no té res a veure amb la persona immigrant, que potser està en la mateixa situació, sinó per uns altres temes. [00:10:00]. Llavors sí que estic veient que cada cop més comencen a organitzar-se, comencen a perdre la vergonya i la por a verbalitzar tot això i ara surten influencers que el que busquem és això, estigmatitzar, continuar amb el discurs d'odi i crec que hi ha hagut aquesta visibilització, verbalització i que ara va acompanyada d'accions com ha passat fa poc a la Universitat Autònoma de Barcelona, que van posar una pancarta gegant de «Esta es la Cataluña que queréis» o no sé què i fiquen a dones amb el vel. Llavors veig que ja comencen a convidar a les persones a que s'activin, a que ataquin, a que no sé què, i això ho veig bastant perillós, i veig que l'administració pública... sí que hi ha denúncies, però potser no són les suficients i tampoc ho acaben de veure com una amenaça, però què s'ha d'esperar a que algú acabi agredit o mort o atacats? Per què es vegi aquests grups de persones joves, moltes d'aquestes, que comencen a tancar-se la cara, anar cap aquí, ara comencen amb pancartes, ara comencen amb vídeos, però després comencen amb manifestacions davant del consolat del Marroc, davant del consolat de no sé on, i arribarà un moment que començaran a armar-se, com ha passat en altres països, i passaran les coses que passen.

Si? Creus que arribarem a aquest punt?

No et sabia dir. Fins ara, totes aquestes persones semblaven impunes perquè d'alguna manera ningú acabava en presó o ningú tenia conseqüències a nivell legal. Fa poc la Isabel, no sé què, que era del grup aquest del Frente Obrero, bueno, sembla que hi ha una sentència que li demanen 3 anys de presó. Crec que això pot ajudar a que aquesta gent que s'estava com creixent molt, creien que no hi hauria conseqüències, quan agafen a una portaveu com és aquesta persona, potser ajuda a que aquestes persones o es regulin i tornin a contenir-se, o que utilitzin això com un lema de “no ens detindran, seguirem endavant.”

I en aquests discursos tu veus que hi ha com una distinció entre xenofòbia i islamofòbia? O sigui, quins estereotips o discursos atribueixes a un racisme més generalitzat i quins altres a la islamofòbia?

Quan agafen el discurs de “el inmigrante” crec que projecten una mica tot allò que és divers. Como “la persona inmigrante tiene que estar fuera, la persona inmigrante... Todos los delitos són por parte de inmigrantes”, però quan volen enfocar-se en el tema de les persones musulmanes tenen els seus discursos també molt estructurats. La dona musulmana és una dona oprimida, és una dona no sé què, l'home musulmà és un home masclista, sinó mireu aquests països... Tenen un altre discurs molt organitzat per a cada col·lectiu desafortunadament han creat una narrativa. La persona de Colòmbia tenen la seva narrativa. La persona de no sé on, el discurs d'odi ha aconseguit això, que a través d'aquestes narratives, a través de l'humor i a través de generar estigma, quan volen carregar contra algú ja tenen totes les etiquetes necessàries per fer-ho. Aquí també veiem que aquestes persones s'alimenten d'un discurs postcolonial o colonial, on Occident va crear tota una campanya a través de pel·lícules, a través de discursos i campanyes contra països de territoris on eren de majoria musulmana amb l'objectiu d'envair, però tota aquesta campanya ha acabat en l'imaginari col·lectiu. Quan parles d'Islam, la vinculació directa és terrorisme, quan parles de no sé què... i aquí Occident també té una part de responsabilitat amb tota la campanya que han fet i la poca responsabilitat a l'hora de tractar la informació i la poca rigorositat. Si hi ha grups terroristes, parlem d'aquests grups, però agafar la paraula Islam, que representa un percentatge tan gran del món, i dir que els musulmans són terroristes crec que és bastant irresponsable perquè ara mateix els discursos d'odi s'alimenten d'això, la por i les comunitats tendeixen a tancar-se davant d'aquests discursos i trobem que es creen barris pràcticament d'una comunitat o territoris

d'una única comunitat perquè també tenen aquesta por a la discriminació, al rebuig, perquè també les persones reben aquest missatge. Potser a vegades t'ho verbalitzen als mitjans de comunicació, però després al dia a dia també veus que la gent té residus de tot aquest discurs. [00:15:00]

I a nivell de la islamofòbia, tu creus que la principal discurs i es basa en una islamofòbia de gènere? O sigui, creus que està molt vinculat a tot el tema del hijab i tot això? O creus que hi ha molts altres discursos?

Bé, al final s'agafen una mica a tot allò on poden. En un inici el discurs era anem a protegir la llibertat dels països tal, tal, tal. Anem a Iraq, anem a Iran, anem a Afganistan per salvar les persones oprimides. Llavors crec que vam començar amb el discurs aquest de llibertat o alliberar. El resultat han sigut un milió de morts a Afganistan, 500.000 morts a Iraq, i països que no es recuperaran mai i que estan en mans ara sí de sectes i grups terroristes. Els talibans aquests, ara sí que estan en mans de veritables terroristes, finançats per Occident molts cops. Llavors, jo crec que van començar amb això de les dones oprimides, estan oprimides per l'home musulmà, que és el dolent, el malvat, les hem d'alliberar, després van enfocar-se, per fer-ho més senzill, en el tema del vel, el vel és una opressió, el vel no sé què, crec que ha anat evolucionant, i ara com la manera més senzilla d'estigmatitzar és anar per una cosa tan identificativa com és el vel d'una dona. Han agafat el discurs del feminisme, ho han intentat vincular... s'alimenten de la narrativa hegemònica per continuar atacant la comunitat, i concretament a la dona.

Llavors, a nivell teu personal, quan una persona no et coneix de res i et veu de primeres, com creus que t'identifiquen? Creus que recauen algun tipus de prejudicis sobre tu abans de conèixer-te, o d'estereotips?

Jo, personalment, crec que la primera mirada cap a mi no és aquesta. Perquè la discriminació no és només... pots ser del Marroc, però pots ser del Marroc amb una pell obscura, una pell més blanca, amb ulls clars... Aquest és el problema, que la discriminació té molts matisos. Llavors, si ets una persona del Marroc, però ets molt blanqueta i ulls clars no sé què, tot i ser tu del Marroc i tenir descendència, no t'acabaran de vincular o la lectura que faran de tu és...bueno, t'assembles a aquest ideal de persona d'Occident, no? Llavors, bueno, encara passa. Si et dius Mohammed o Hisham, uf, ja està, però si et dius, no sé, un altre nom més... saps? Doncs, bueno, tot això que s'assembli o s'apropi a l'ideal de la persona occidental, que no hi ha cap ideal perquè Occident té mil matisos, però tot

això que s'apropi, doncs jo tinc això, no? Com que soc una persona una mica més blanca... Parlo relativament bé el català, el castellà i no tinc restes com del darija o de l'àrab. Moltes persones, la lectura que em fan potser no és tan d'aquí sinó "sembla més com nosaltres". Llavors crec que a l'hora d'apropar-me la gent de primeres fan una primera bona acollida i no entro en aquesta etiqueta social que potser tenen de... Si fos d'una pell més obscura, crec que hi hauria moltes més barreres i resistències en un inici, però crec que en un inici sí que em trobo això.

I quan saben el teu nom, per exemple, llavors notes un canvi o has notat algun canvi?

No directament perquè no acaben de fer la lectura. Jo sí que ho he vist com... Si ets Hamsa, i ets una mica més obscur i tens el cabell més rissat, sí que les distàncies que ens fan en un inici crec jo que es noten, i en el meu entorn sobretot quan ho parles. Ostres, que la policia ja t'estigui mirant i tu només estàs caminant i baixin la velocitat i.... Ostres, porto tota la vida aquí, si ja em coneixen, però bueno...

O sigui creus que la discriminació passa molt molt molt per l'aparença física, no?

Sí, sí, sí. Jo crec que hi ha mil variables però ara la manera més fàcil de discriminar és a través de l'aparença i de l'aspecte que tinguis.

Vale. Entenc que si no t'identifiquen, potser no tant per tu, però creus que aquest augment de discursos es materialitza en un augment d'amenaça o perill de discriminació? T'ho has trobat? O casos propers?

Si, no directament però sí que a les xarxes socials, sí que veus que les persones no tenen cap por a l'hora d'atacar contra una comunitat o contra unes persones. [00:20:00] Jo crec que també hi ha una diferència quan parles de l'home del Magreb o l'home musulmà i la dona musulmana del Magreb. Identifiquen molt més ràpid a la dona per la seva vestimenta, per les seves característiques fisionòmiques, i també entenen que potser aquesta persona no sortirà a defensar-se si carreguem contra ella. L'home del Magreb i tal potser no té tantes coses identificatives, però sí que jo crec que és molt més vulnerable la dona, sobretot perquè moltes vegades va amb la vestimenta i tot allò que l'identifica com una persona diferent, no és d'aquí. Jo no he sentit cap a mi directament un tracte discriminatori, però sí que al meu barri, al Poblesec, a la plaça Margarida Xirgu, els meus companys, un és d'Armènia, un és de Bolívia, altres companys del Marroc de pell més obscura i sí que veus que la policia sí o sí en algun moment ha de parar i fins que no

troben que parlem català o ens troben que responem amb cordialitat i correctament, no se'n van.

O sigui, quan parlen català ja canvien una mica...?

Sí, i tant, i és trist, però és una de les maneres, no? Se t'apropa la policia a parlar en català...

O sigui, tu ho fas servir com a estratègia o els teus companys de dir...

Correcte. Per què? Perquè la lectura que faran de tu és... Bueno, aquesta és una persona que porta més temps aquí o s'ha adaptat o s'ha integrat, com diuen, no? Llavors, parlar en català és una manera de... Bueno, potser et deixaran molt més aviat que si no... Que si es troben una persona del Senegal que encara no domina l'idioma, llavors li diuen “espera’t aquí”, saps?

I alguna altra cosa per l'idioma que creguis que... o que es pugui fer servir com a estratègia per evitar discriminacions o...?

Bueno, com et dirigeixes a l'autoritat. Jo crec que la lectura és com comuniqués al final. També, si vas vestit com elegant, crec que potser no et molestaran, perquè normalment molesten a la persona pobre, d'origen divers, que consideren que podria ser delictiva, no sé què, quan desafortunadament les persones que van amb tratge són les que més mal fan a la societat, perquè no s'emporten un iPhone o un rellotge, s'emporten milions i milions i retallen de sanitat, d'educació, aquestes són un perill, però aquestes mai les pararan, al contrari, li posaran la catifa vermella perquè entrin per la porta principal.

O sigui, a tu directament, a nivell de discriminació, no has notat...

No, perquè crec que no m'han acabat d'identificar o sempre tindran el dubte de, bueno, no acaben d'estar al 100% segur que sigui d'aquí o d'allà.

Perquè, per exemple, a l'escola, que vaig llegir l'entrevista aquesta que vas fer per El Periodico, en aquest sentit, per ser fill d'immigrants i per ser immigrant...

Sí, bueno, i per l'escola d'on vens...

Vull dir, que discriminació no em refereixo només a què et peguin pel carrer o que et pari la policia, vull dir, coses més estructurals també, més de...

Sí, bueno, el que tu dius, ens trobem això, que a la primària unes professores amb un nivell de consciència, empatia i humanitat que aconsegueixen això, que d'un barri on el 40% o el 50%, que són de famílies moltes amb risc d'exclusió social, molt vulnerables d'origen o bagatge migratori, doncs van a aquesta escola i et trobes unes professores que entenen tota aquesta realitat, entenen les dificultats socioeconòmiques... i la manera de tractar l'alumnat i de dirigir-se a les mares i els pares fan que aconsegueixin acabar tot el circuit aquest de primària i que no només això, sinó que se'n vagin a la secundària amb ganes d'estudiar i amb aquest sentiment i aquesta motivació de vull continuar estudiant, que és el que em va passar a mi. I després arribes a l'ESO i et trobes una altra manera de funcionar i de tractar la gent. La meva percepció és que l'institut es considerava molt elitista o aspirava a ser un institut d'elit, cosa que és possible, però no ha de passar per el maltractament de certs alumnes o l'expulsió a 3r d'ESO de tants alumnes i sobretot la manera de dirigir-te cap a uns i altres. Jo ho veia molt clar, com la manera de dirigir-se a la companya Carlota era tan afable, tan amigable, tan proper i després, vosaltres què? Com el rebanyo, dius, ostres! Som nens, però tot això es veu, i tot això ho sents, i tot això...

I creus que emocionalment t'afectava d'alguna manera?

Clar, jo sempre ho dic, no? En aquestes edats, li treus importància, et rius o... [00:25:00] Bueno, no passa res, però un dels comentaris que sí que se'm va quedar gravat, perquè ho recordo, saps? Si hagués estat una cosa ínfima... però que el professor d'Educació Física ens digués què feien en el vostre col·legi, us tiraven el bocata i els deixaven allà... Uau, això... Clar, la gent es va riure, hi, hi, ha, ha, però passa el temps i quan busco experiències a l'escola, a l'institut, sempre que penso a l'institut, me'n recordo d'això. Per què ens redueix a això, no? Som adolescents, som persones amb tota una història, i som aquí perquè ens motiveu per continuar estudiant, per seguir endavant, i la realitat és que, exceptuant algunes professores i algun professor, la majoria era com... Si suspens o si no aconsegueix això, és que no hi havia alternativa, no hi havia compassió, era com... Fum, per darrere, per darrere. I després arriba a 3r de l'ESO... que això no sortia a l'entrevista, trobes alumnes que potser arrossegaven una assignatura o dos, que insistien molt a les famílies a través de reunions, de "havia de continuar però fent una formació professional, havia de fer una altra cosa, una cosa més pràctica", i aconseguien convèncer les famílies, tot i que el nen o la nena volia continuar estudiant perquè tenia els seus amics allà, perquè considerava que pot, però tot i així es feia la neteja. Però després hi havia com aquestes

excepcions d'un noi amb família catalana o autòctona que arrossegava quatre o cinc, però per alguna raó continuava. La contradicció era evident, no?, sobretot perquè el noi deia Ostres, han echado al Germán, pero yo sigo aquí”. I ho veies i dius, això amb qui parles? Amb qui no sé què? Bé, tu ets un estudiant i no saps ni quins mecanismes de defensa tens, ni quins canals de denúncia tens, i la teva família molt menys encara, saps? Llavors tot això ho veus i acabes la secundària, o en el meu cas i altres persones, que no volíem continuar estudiant. Perquè estava convençut que... Perquè m’ho verbalitzava, en aquest cas una professora catalana, batxillerat, no?, és massa complicat, la gent que fa batxillerat normalment té un 8, té un no sé què, aquesta gent que pot fer batxillerat, i això el mateix missatge com a unes quantes persones. I la gent no anava a fer batxillerat, no s’ho plantejava.

I tu per què vas fer-ho?

Jo en un inici estava convençut que no faria batxillerat, llavors vaig estar mirant amb un amic meu un grau de soldadura, un grau mig. Per què? Perquè tenia sortides, volíem treballar... perquè estàvem convençuts que haviem de treballar o trobar una cosa pràctica. Aquest amic té un germà més gran...

Perdó, eh. Però pot ser que també el fet de fer FPs ve una mica de la classe social, de les famílies, que moltes vegades és com... Has de treballar, has de tenir diners, has de fer alguna cosa que sigui el més pràctic possible per guanyar diners el més aviat possible. Potser que vingués una mica condicionat per això també?

Hi ha les dues realitats. Hi ha gent que tenia la capacitat de continuar estudiant i no ho va fer perquè van limitar les teves aspiracions a això. Com que han fet fora tres amics meus, jo m'aniré a fer el que fa el meu entorn. Imites una mica el que trobes al teu entorn o el missatge que reps. Jo estic segur que molts, molts alumnes, si el professorat, el missatge que hagués donat fos un altre, heu de continuar. Ens haguessin insistit, com quan vam fer el batxillerat. Per això jo vaig acabar el batxillerat, vaig anar després al grau superior i ara estic a la carrera perquè el missatge era aquest.

O sigui al batxillerat t'animaven molt més?

I tant. Ens insistien, pràcticament ens obligaven a fer la selectivitat. Jo no volia saber res de la selectivitat, jo deia, jo? Jamás en la universidad. Això si que ho tenia superclaríssim, i mira, aquí estic. Per això, com el procés vital, trobar-te persones que estan en, no en la

mateixa situació, però persones de referència, que tenen altres aspiracions, altres motivacions, professors i professores que et conviden i t'insisteixen a...Heu de continuar, no us quedeu aquí. Això t'obre unes portes i unes finestres que tu no tenies o no contemplaves. Llavors, en el cas de batxillerat, ens vam trobar això, que el germà gran d'un amic nostre va anar al... l'Institut XX, que mai dic el nom de l'institut perquè potser han canviat de professors i professores i vull dir, no vull ara llançar un... per això a El Periodico no la menciono perquè dic, potser han canviat tot els professors i ara llanço jo una campanya... [00:30:00] Llavors, estava a l'altre cantó, o sigui, un era a X X i l'altre era baixant, baixant, baixant al carrer, a X X i estava com el Batxillerat. Hi havia tot un estigma de oh, la gent que va al XX, que tots són immigrants, tots són no sé què... I ja teníem nosaltres com aquest estigma, però teníem el germà gran d'un amic que va fer allà al Batxillerat i que el feedback que ens va donar era és fantàstic, les professores, els professors, jo m'ho he tret aquí, jo que no valgo para estudiar ni para nada i aquí m'han ajudat no sé què. I he acabat i ara estic fent un grau superior de Comerç Internacional. Llavors, aquest missatge dius, ostres... Aquesta persona que viu al mateix barri que nosaltres, que el coneixem perquè el veiem a la plaça, mira'l on està. Està fent un grau superior, saps?, que no sabíem ben bé què era, però ja sonava com una cosa fora de lo comú. I va ser per aquesta raó que ens vam apropar i vam consultar, i als cinc dies, perquè vam arribar supertard, perquè ja vam fer la preinscripció del grau de soldadura i tota la història, i vam anar al setembre a consultar i ens deien, bueno, feu la preinscripció, no se sap si passareu o no, i als cinc dies ens van enviar, no, ens van trucar i ens van enviar un correu, i vam començar a estudiar, i ens vam presentar allà.

Quan dius “vam”, ets tu i un amic teu?

Sí, un amic meu i jo

De Marroc també?

Correcte, sí, sí. Llavors vam acabar allà, saps? I era com molt utòpic, perquè d'una cosa que anàvem super convençuts, i que, a més, ens havíem autoconvençut de que si la soldadura és el futur, que sí, que és molt necessari, perquè hi ha tot un mercat per treballar aquí, però...i vam anar com a comprovar-ho i definitivament va ser així. El meu company va fer Criminologia, va oposar, desafortunadament va acabar de Mosso d'Esquadra i aquell és el gran fracàs, dic ostres, se l'han emportat cap a....[riures] Sí, sí, sí, i va acabar

allà i jo doncs això, vaig acabar Integració Social i ara estic fent la carrera i més vinculat al món social, comunitari, a nivell de barri.

Aleshores, tornant una mica al que m'has comentat abans de la teva parella, la teva dona. Tu creus que hi ha gent del teu cercle poper, com ella, que abans tenia uns prejudicis, unes idees molt clares, molt marcades, i que al conèixer-te a tu trenquen amb això? O no sol passar? O et solen veure com l'excepció però segueixen tenint les mateixes idees? O com va això?

El que sempre dic és que el discurs d'odi no es pot combatre amb discurs, desafortunadament, perquè la persona porta anys o porta molt de temps reafirmant aquestes idees i alimentant-se de continguts que reafirma aquesta idea. Llavors, jo crec que l'única manera que la gent pot canviar d'opinió o pot reflexionar és a través de la interacció de tu a tu o a través de submergir-se en una altra realitat. Desafortunadament, la gent que està molt ficada en aquest món de discurs d'odi tendeix a tancar-se molt a la seva zona de confort i a la seva zona de seguretat, on tothom replica i aquest discurs es retroalimenta constantment. Però, per exemple, el pare de la meva dona, també molt convençut del seu discurs, ens trobem que ara el seu discurs no és aquest. Per què? Perquè més enllà de trobar-se amb mi... en un inici et diuen “sí, l'excepció”, es troba que hi ha, a través de mi, com que hi ha comunitats, que hi ha persones que estan estudiant... No és la idea de l'immigrant que no estudia, delinque, molesta, sinó es troba que hi ha tot un món de persones que estan estudiant, que estan contribuint, que estan participant socialment, que s'estan organitzant, que donen respostes a emergències, a urgències que succeeixen a nivell mundial, a nivell estatal... Llavors, tot això... La persona que està molt convençuda d'això, a través d'una contradicció o una constant de contradiccions, ens trobem que comença a produir-se alguna cosa que és el que jo he vist; començant per la meva dona, per una banda, i començant per la seva família, que, en un inici, evidentment, es confirma la teoria de sempre tancats observant la televisió alimentant-se de tres canals de Telegram d'aquestes persones i tot el que consumeixen és això, es troben que, quan surten al carrer, o quan van, en aquest cas, a un liftar popular al barri del Poblesec o al barri del Clot, i la gent...

Però ells donen el pas d'anar-hi, o sigui, no hi ha un tancament.

Hi ha un esforç per arrossegar, que és diferent, perquè ells no volen participar de res d'això. Llavors, aquest esforç... Nosaltres anirem aquí o una cosa tan simple com anem a

un restaurant que no sigui el Bar Manolo, saps què et vull dir? Anem a un restaurant de Síria o de Palestina... Uau, quin menjar! Sortim del “todo es cuscús”, saps? Hi ha altres coses. Tot això ajuda, per una banda, a que es puguin vincular i puguin acceptar que hi ha altres realitats, i hi ha altres aliments que estan bons, que els agraden. I hi ha persones que les tracten bé, saps? Perquè el discurs d'odi s'alimenta molt del desconeixement. Quan desconeixes, tens el dret d'inventar-te el que sigui, que a l'altra persona desafortunadament li generes aquesta por, aquesta barrera i t'assegures que no s'aproparà, mantindrà les distàncies i continuarà en aquest discurs perquè no sortirà de la seva bombolla. Llavors, aquestes coses tan simbòliques de ves cap aquí...

Però has hagut de fer tu el pas i l'esforç de dir...

Més la meva dona.

Però tu també li vas fer primer a la teva dona o va donar ella el pas de voler conèixer, o com va ser això?

La història... A través d'ella, jo vaig conèixer l'Islam, no sé si m'entens. Ella és qui en aquest procés s'informa de l'Islam més que jo i ella és qui em comença..., és com contradictori, em comença a ensenyar de l'Islam. I en tot aquest procés, quan ens casem, ella és qui també em diu això ho estàs fent malament, o sigui, ella és qui s'ha informat i qui m'informa, i qui, a més, és curiós, perquè quan anem a esdeveniments o no sé què, informa a altres noies, saps? Bueno, li agrada llegir, té bona capacitat de memoritzar, i ella també a casa seva, a través d'un canvi d'actitud, una manera de tractar la família, la gent veu que el canvi que ha fet no ha sigut cap a un terrorisme, sinó, ostres, ella que no ajudava, que no contribuïa, que no em convidava a res, sinó que estava només a la seva història, ara vol sortir amb mi, vol passejar, vol anar de viatge amb mi, ostres, això no és la X que fa uns anys... Llavors això també ajuda com a reflexionar, perquè, imagino, crec, que diu, ostres, tot i que desagrada, perquè el missatge aquest encara el tenen en el seu cap molt interioritzat, no poden negar el fet que la seva filla ha fet un canvi de vida, laboral, estudiant, de motivació, que potser abans no tenia. I el tracte, sobretot, cap al seu germà, el seu pare, doncs això no ho poden negar. I són aquestes coses que ajuden com a reflexionar i entendre de bona manera. Què li ha passat a aquesta persona, no? Tot i que ella, el tema de la seva religió, amb la seva mare bé, amb el seu germà bé, però amb el pare, com que els seus pares estan divorciats, sempre intenta no parlar gaire, perquè el seu pare és... o que ja ho sap, perquè ha fet el Ramadà, ha fet tot, però tot i així intenta no

parlar-li gaire perquè el seu pare encara no vol sortir de...I no vol informar-se, que aquesta és l'altra.

I la seva mare sí? Notes una diferència?

Sí, però tot i així estem parlant de molts anys amb un discurs... Llavors, tot i així, sempre que veuen alguna notícia o alguna cosa, diuen, mira, mira, mira això!

Alguna notícia, què vols dir?

Més...Va sortir fa poc, com una notícia de...

O sigui, més tirant cap a racista, vols dir? Que s'aferren a aquesta...

Sí, clar. Sí, sí, sempre intentant buscar com... Això t'ho reenvio, mira això, eh? Que no et creguis que tot és... Mira això! Continuen fent la seva campanya, també.

I a nivell més general, o sigui, a part del cas concret de la teva dona, potser altres... no ho sé, amistats o gent del teu entorn proper d'altres àmbits, veus també aquest interès d'informar-se o segueixen amb les seves idees de...?

El meu entorn, eh? Bé, jo he tingut la sort de moure'm amb un company de Filipines, d'Armènia, de Bolívia, com una mica de tot arreu, i mai hem parlat de temes espirituals, ni de religió, ni res, sempre era com esport, riure, estudiar, mai era com tractar aquest tema. I el discurs d'Odi mai ha estat entre nosaltres, perquè totes érem persones que enteníem que el discurs d'Odi ens afectava a tots i totes, o la persona, diguem, espanyola o catalana, havia crescut amb nosaltres, havia compartit totes les nostres tradicions... [00:40:00] Llavors, aquest discurs entre nosaltres nono ha sorgit, però sí que ha passat una cosa, i és que hi ha hagut canvis crec jo que cap a bé, a nivell d'actituds, de comportament, d'aspiracions, en el moment que jo entenc que l'Islam és això, i jo ho vull començar a practicar. Llavors no aniré a certs locals d'oci nocturn o no sé què, això no compteu amb mi, amb això no sé què, que a l'inici xoca molt, perquè dius, però si era el pla de sempre, si era no sé quantos, si ens quedàvem fins a les 3...

A quina edat vas començar com a practicar més tot això?

Amb 20, 20-21 diria.

És quan vas conèixer la teva parella més o menys?

Sí, bueno, sí, en aquestes dates, correcte. Llavors en aquest procés, bé, també intentava que les meves amistats, perquè hi havia companys que eren molt malparlats i jo, ostres... Ja no som nens, som persones adultes. Parla una mica bé. I això també va generar una mica de distància. Jo també em vaig apartar una mica, dic, ostres, doncs no anem... Jo dos anys després em vaig casar, ells estaven en una altra realitat, encara estaven que si viatges per aquí, que si... Estaven amb altres objectius. Però sí, amb el pas del temps, sí que he trobat això que... Crec que la gent veu la direcció d'algunes persones i potser ha ajudat. Crec que una cosa que ha ajudat a entendre que l'islam o la persona musulmana no és com això és la implicació que he tingut jo, en aquest cas, a nivell de barri, les transformacions que s'han generat, la voluntat de millorar el barri... Tot això, jo sempre ho he dit, si no hagués entès l'islam, el barri, tot això, no m'hagués importat gaire o no hagués estat el meu tarannà. Però entendre que tot això, la vinculació al barri o millorar el barri, el teu entorn, l'atenció al que li passa al teu veí, és una responsabilitat dins de l'islam, em va engegar aquest motor com... Ostres, anem a implicar-nos. Li vaig agafar el gust de "constituïm una associació i reivindicuem un equipament juvenil. Això pot fer molt de bé als joves, a les persones, a no sé quan..." És necessari. Perquè què passa quan no tenim aquests serveis? En aquest procés em va començar a apassionar tot el tema de participació, tot el tema juvenil, reivindicació... I trobava que tot tenia molta coherència, en aquest cas, amb la meua religió o amb la meua fe. Llavors, era com tot en sintonia. I crec que això també ajuda la gent a... Ostres, doncs... Aquesta persona que és musulmana, perquè jo m'identifico a les xarxes, em conviden a parlar a vegades de l'islam o la participació des de la mirada comunitària de les persones musulmanes, i la gent vincula això, com una persona que s'implica a nivell de barri, que intenta millorar la situació, que és musulmana, llavors crec que tot això ajuda a generar una narrativa, un imaginari diferent a això que impulsen des dels mitjans de comunicació. Llavors potser això ha ajudat el meu entorn més pròxim a fer aquesta reflexió. Potser hi ha alguna cosa d'això que creu que ajuda, si no, no ho estaria fent.

Llavors, això quines altres estratègies, perquè d'alguna manera tot aquest tema comunitari pot ser vist com una estratègia en sí mateixa, però quines estratègies fas servir tu en el teu dia a dia, no? Quines coses fas per desmuntar, acabar amb tot això, quines lluites fas?

Jo ho tinc molt clar i és l'actitud al dia a dia. Al final al meu barri jo em moc molt, vaig a comprar al Condis, vaig a comprar a la papereria no sé què...doncs el bon tracte i les bones

paraules i estar al servei. Si cal alguna cosa, no només de paraules, sinó després, quan t'ho demana, estar-hi present, és un tema d'actituds i de modals i d'atenció del que passa al teu entorn. No és com vaig a fer no? Sinó, cal alguna cosa, estic aquí, al veí, no sé què, no et preocupis, m'encarrego jo, et costa pujar això, saps? No és com una estratègia, sinó, jo compleixo amb la part que em toca, com a persona, amb els meus ideals i principis i amb la meua fe, i això, quan s'aplica és quan... no has de fer més estratègia que fer el que et toca, a nivell islàmic. [00:45:00]

Però, i davant de situacions discriminatòries evidents, per exemple, com t'hi enfrontes?

Bueno, si és alguna persona... en aquest cas, les últimes més recents, a mi m'agrada molt denunciar directament.

Tens algun exemple?

Sí, hi ha un personatge que es diu Roberto Vaquero, que surt del Frente Obrero, i el seu discurs principal és contra tot allò divers, carrega contra la comunitat LGTBI, contra les persones musulmanes... a vegades t'apareix a l'Instagram i tal, però veus que amb certes comunitats van en compte perquè denuncien. La comunitat LGTBI, amb l'Observatori no sé què, en el moment que va dir algunes coses, pum, Afrofemines també van carregar molt ràpid i aquesta persona va recular. Però veies que amb la comunitat musulmana continuava com “y estos, no sé qué, y estos...” Llavors vaig dir a un grup de persones que juguem a futbol, que practiquem esport, que són musulmanes també, i vaig dir, ostres, com denunciem això? no sé què. Llavors vaig contactar amb l'oficina de la no-discriminació, amb SOS Racisme i tot això, i fa tres setmanes vam presentar una denúncia a la Fiscalia de Delictes d'Odi amb una sèrie d'evidències contra aquest personatge. I això és interessant perquè una cosa que passa és que la comunitat musulmana denuncia molt poc.

Per què creus que passa això?

Bé, perquè... Són diverses coses. Per una banda, les nostres famílies no ens han acabat d'educar a nivell de drets, de lleis... sinó el missatge que reps a casa és “no facis massa soroll, estudia, treballa. Passa desapercbut perquè aquesta no és la nostra terra, saps?”

O sigui que d'alguna manera han interioritzat inclús el missatge de la societat.

I tant, i tant que ho han interioritzat, sí, sí. I per l'altra banda, el missatge constant de "l'immigrant no és d'aquí, dona igual que tinguis nacionalitat, dona igual que hi hagi quatre generacions, el teu ADN d'on és, saps?" És com, pots portar un segle que la gent continuarà com, no, no, no, aquest cognom no és de... Et persegueix sempre. Llavors, crec que per aquestes dues bandes, la falta de coneixements dels drets i dels mecanismes de defensa que hi ha, doncs l'OND és municipal, SOS Racisme és una entitat que treballa per això, l'Associació per la Integració Marroquí que estan a Màlaga, que també fan molt bona tasca... hi ha moltes entitats que treballen per això. El desconeixement d'això i el missatge constant de no ets d'aquí, no sé què, al final intentes passar desapercebut o desapercebuda, moure't en entorns de seguretat i intentar evitar, el que m'ha dit això la persona de l'autobús, o... d'igual, passem, no passa res, és racista. Tot passa per...la confrontació es queda en un debat, en un tema de si aquesta persona m'ha dit això "bueno no pasa nada porque es racista". És com que fins i tot justifiques i dius... I hi ha com tot un tema, de infradenúncia, que és el que permet també que aquests discursos contra la comunitat musulmana continuïn creixent, perquè aquestes gent se sent amb total llibertat i impunitat. Llavors, una cosa que, bé, recentment, no és una cosa habitual, ostres, tenim dret a denunciar, tenim dret a portar això per la via penal, administrativa, els serveis aquests, l'oficina d'afers religiosos, la OAR... Llavors, hi ha tota una sèrie de serveis i d'entitats que treballen per lluitar contra això, però que, desafortunadament, parlaré de la comunitat musulmana i marroquí, no acabem d'utilitzar. Llavors aquí sí que, de manera proactiva, jo com que participo també de l'associació d'estudiants musulmans de Catalunya i d'algunes entitats, doncs, quan vaig fer la convocatòria, perquè era com revisar un munt de vídeos d'aquesta persona i trobar declaracions molt específiques, perquè el delicte d'odi deixa un marge molt gran, ha de ser una cosa concreta, que inciti a l'atac, que inciti... Si no, pot dir, els moros són tal, tal, tal... Bé, no passa res, ha de ser una cosa... Llavors... Vaig fer això. "Necessitem un grup de persones per poder revisar uns vídeos, no sé què". Es van presentar quatre. Però bueno, l'important de tot això és que el missatge, que s'anava a treballar una cosa d'aquesta tipologia, va arribar a molta gent. I després, també, el resultat i la denúncia també va arribar a molta gent. I, sobretot, que quedés constància que ho hem fet a través de l'Associació de la Integració Marroquí, l'Oficina de la No-Discriminació... Crec que, a nivell estratègic, que quedi aquest missatge que, si vèieu això... [00:50:00] Després d'això va sortir el tema, curiosament, "Las Juventudes del Frente Obrero"... No és que tinguessin correlació, però a la Universitat Autònoma de Barcelona va sortir això i em van contactar perquè em van dir

hòstia, vosaltres que vau fer això, doncs mira, què fem? Contactem amb la OND, amb el director. I ara també s'ha activat com un altre mecanisme. BTV, recentment, va fer una notícia que va posar per les notícies, que era “el terrorismo islámico”. I dius, ostres, com poses terrorismo islámico, saps? Si és una persona de, jo què sé, de Hezbollah, pots dir el terrorista de Hezbollah. Què és terrorismo islámico? I vam fer, igual, un comunicat, un escrit que vam enviar a moltes persones. Llavors, tot això s'està produint com un procés d'aprenentatge de, vale, podem denunciar i hi ha resultats. BTV va respondre demanant disculpes i retirant la notícia i redactant-la amb rigorositat, que era una de les coses que demanàvem. Com t'asseus i escrius una notícia de qualsevol manera i deixes l'etiqueta aquesta, no? La persona el que llegeix és “terrorismo islámico”. La persona musulmana...

Et quedes amb aquesta idea, si si. I ara, mentre m'estaves dient, al principi m'has dit que se solen moure molt en les seves zones de seguretat, o no sé com m'has dit. A què et refereixes amb això? Que les persones musulmanes se solen moure molt en els seus...

Sí, bueno, al final, la persona... Jo el que crec, eh, que quan tu oprimeixes una comunitat o el missatge que envies és hostil cap a una comunitat, la comunitat tendeix a replegar-se. En lloc d'obrir-se, en lloc de construir projectes... No, no, la tendència és, aquí, les víctimes tendeixen a agrupar-se i a fer-se com el seu nínjol. I crec que passa això, que quan alguna persona... Bueno, i sense això, eh, la gent... Tu ets del Barça, doncs jo també, i fem pinya, que hi ha coses identificatives, però jo crec que concretament quan hi ha una comunitat que està sent assetjada amb missatges d'aquests, tendeixen a moure's, ja perquè el missatge és tan freqüent que tu creus, de manera irracional, que potser l'altra persona ja pensa d'aquesta manera, o creus que la resta no t'acolliran, o tu mateixa acceptes que no m'acceptaran, i ho veus a tot arreu. Desafortunadament, a la universitat, veus que les noies del Marroc acaben... i dius, ostres, això per mi és un fracàs, perquè la gràcia d'anar a estudiar o de freqüentar certs espais és poder compartir experiències, poder establir relacions amb altres persones, no passar 3-4 anys amb un grupet de persones, perquè tenim coses en comú i sentim que potser no se'ns discrimina. Tot això ha fet que les comunitats, no només la musulmana, es replegui, sinó que moltes persones intenten buscar la seva zona de confort.

A Joves Units del Poble-Sec intentes això, vull dir, ho promous? Hi ha moltes persones musulmanes que hi formen part?

A Joves Units l'objectiu, no és que només siguin persones musulmanes, sinó que l'associació sigui representativa del barri. I al nostre barri tenim gent de República Dominicana. Aquest és un repte majúscul, que participin del món associatiu i ho estem aconseguint. I ara t'explicaré algunes estratègies de Filipines, de Pakistan, d'Índia, del Marroc, cristianes, musulmanes, jueves, no n'hem vist, però segurament també, i d'altres confessions. La idea és que l'associació sigui representativa. Llavors, perquè sigui representativa, hem d'aconseguir arribar a joves d'origen divers. Per dues bandes, d'origen divers, que ja és un repte, i per l'altra, participació per part dels joves, que això també és un altre repte.

I com ho fas per arribar-hi?

Els primers anys vam entendre que convocar reunions i convidar a certs espais no era motivador per ningú, o podien venir un cop i després ja no tornaven, o venien dos cops i després ja no. Llavors hem generat tota una sèrie d'activitats, en aquest cas tenim un tema de futbol sala, de voleibol, de bàdminton, de bàsquet... I a través d'aquests projectes que són totalment gratuïts i que no paguen res de res... d'aquests mateixos grups que s'han conformat, hi ha líders o lideresses naturals que acaben fent-se responsable del grup sense cobrar res. Llavors, al voleibol està el X, que és de la comunitat xina, que ara també és el tresorer de l'associació. Llavors, a través del projecte esportiu no sé què, l'hem aconseguit vincular a l'associació i ara també ve a reunions amb el districte, reunions dels pressupostos... La X, que és una noia del Marroc i que és musulmana, amb el tema del bàdminton... Ella deia, ostres, el bàdminton està guai, podríem organitzar alguna cosa. I les noies de la comunitat musulmana, és que no fem esport perquè no trobem espais segurs. Doncs ella ara lidera com el grup de bàdminton, tenen el seu espai al pavelló Itàlia, els dissabtes a la tarda. [00:55:00] El X, que és de la comunitat dominicana, amb el bàsquet, saps? També estem jugant molt a l'etiqueta bàsica, però a través d'això intentem arrossegar aquestes persones, o aquestes persones referents a nivell de barri, en aquest cas en l'àmbit esportiu, a un tema més associatiu, més de participació, perquè és com una de les estratègies. Al X, que és del barri i és català, amb el tema de l'hort, amb la X... Cada persona s'ha anat apropant per uns interessos i unes motivacions i hem aconseguit que un grup de l'associació sigui divers, aportin des de la seva mirada i comparteixin també les seves necessitats. Per què no és la mateixa una necessitat d'una persona, d'un altre, d'un jove? Llavors la idea i l'estratègia era aquesta i més o menys ho estem aconseguint tot i que ens falta arribar a moltes comunitats perquè, bé, som voluntaris i a vegades la gent es

queda perquè això li motiva, perquè el que està fent li agrada, li motiva. Si no, no participarien en una cosa com aquesta.

Creus que d'alguna manera, ja m'has anat dient coses com això de l'escola, tota aquesta implicació social que tens, però de quina manera tota la teva experiència, tot el que has viscut, ha tingut influència sobre les coses de la teva vida? Sobre, no sé, per exemple, el nivell de les relacions socials que tens, els teus grups d'amics, qui els conforma o el barri on has viscut, com ha vingut determinat per això?

Bé, els grups d'amics, bàsicament, era per... Bé, ens agradava l'esport, per una banda, érem tots pobres, no ens podíem pagar ni els llibres de l'escola, no ens podíem pagar extraescolars, llavors teníem molt de temps lliure, llavors el que fèiem era anar a plaça, o a jugar, en aquest cas, a futbol, o a jugar a vegades a rugbi, o a jugar... Llavors, molts factors que ens feien empatitzar molt l'un amb l'altre, tots sabíem que el X tenia una situació complicada a casa, igual que jo, igual que ell, igual...

I era més factor econòmic o factor d'origen?

Era tot un pack, era tot un pack, jo diria que era tot un pack. Era, per una banda, la passió, en aquest cas, de la primària, per jugar a futbol, i jugàvem fora de l'escola, i intentàvem quedar, per una banda... No et sabia dir. Eren molts factors, però connectàvem molt, tot i ser cadascú de la seva casa. Però crec que el tema esportiu, el tema de riure, era com un grup on rèiem molt.

I amb persones de la comunitat marroquina o musulmana a Barcelona concretament, tens un tipus de [inintel·ligible] més concreta o tens molta relació?

Jo, la comunitat marroquina i musulmana sempre ha sigut una comunitat que jo m'he apartat molt.

Per què?

Perquè tenia el meu grup d'amistats i perquè no acabava de sentir-me... Fins que no vaig començar a estudiar més de l'islam i vaig començar a investigar sobre si hi havia entitats, em va donar una molt bona alegria trobar que hi havia associacions d'estudiants musulmans, que no sabia que existia una cosa així, o una organització que es diu Islamic Relief, d'ajuda humanitària, d'aquestes tipus. I que estaven conformades per persones molt competents. Jo també amb la idea de la persona marroquina... mira el barri com està, ningú ha acabat els estudis, ningú no sé què...Que la realitat és que no és així. També hi

ha molta gent que ha acabat els estudis però no estàvem en la mateixa realitat o no coincidíem. Jo coincidia més amb l'altra realitat, com la gent més humil, més pobre, la gent que potser havia deixat d'estudiar o no li motivava. Desconeixia tot aquest món de persones del Marroc o musulmanes que estaven estudiant a la universitat, que estaven ocupant càrrecs de responsabilitat a l'administració pública, a la política, etc. Llavors, quan començo a investigar això... m'emporto com aquesta bona sensació, bona referència, dic, ostres, hi ha tot un món que desconeixia i com jo també havia caigut en l'estigma de tothom és així. I des de fa uns anys intento participar en l'associació d'estudiants musulmans, jo tinc un projecte que es diu Hacemos Islam Barcelona, que bàsicament consisteix a alimentar gats i cosetes d'aquestes a nivell de barri i alguna iniciativa de millorar alguna mesquita a Gàmbia, que és la que hem fet aquest any amb un grup de joves, hi havia una mesquita que s'estava caient, hem fet una petita recaudació i estem intentant millorar alguna coseta. [1:00:00] Llavors aquí és on he començat a connectar més amb la comunitat musulmana i a trobar bones referències i a intentar participar més en això perquè també a nivell islàmic és beneficiós, tot allò que aportes a la gent o tota aquesta situació que millores cap a les persones és una cosa que compta a favor teu en el dia que moris i siguis jutjat per les teves accions.

Llavors, a nivell més d'emocions o sentiments quan et relaciones amb gent musulmana o gent no musulmana, notes algun tipus de diferència? O sigui, amb uns et sents més segur per parlar d'algunes coses o...?

Jo crec que el vincle espiritual és molt poderós, el fet de tu identificar una persona que potser té coses semblants o creences semblants, podríem dir una ideologia, la gent que sent que l'altra persona és molt conscient amb el medi ambient no sé què, li agafes com una estima, per posar un exemple. O la gent que té una protectora d'animals i a tu t'apassionen els animals, doncs tens aquesta estima. I jo, quan connecto amb persones musulmanes, i més encara si sé que participen d'alguna entitat, a mi em fa aquesta il·lusió i l'agafes. Però després et trobes amb l'altra...

És un plus si estan implicats també en el tema i tal?

Sí, hi ha un tema de reconeixement, d'admiració, hi ha tot això. I després hi ha un tema de si he pogut fer molts cafès i molts tes amb tu, l'estima no com a amic, però sí que és una alegria veure't i saber que estàs bé, que estàs fent les teves coses bé, que estàs aportant a la gent del teu entorn, això és sempre una alegria. I per l'altra part, tota la meva

participació associativa comunitària no passa per l'Islam. Jo estic al Poble Sec, formo part de la Coordinadora, participo del Consell Municipal d'Immigració, d'espais que no té presència la comunitat musulmana. I aquí també tens aquesta estima, perquè jo sé el nivell d'hores que dediquen les persones voluntàries i l'esforç que fan, i tinc com... bueno... Són estimes semblants, però una arriba més a una part més espiritual, l'altra és una part emocional. Tot passa per l'emocional, per dir-ho d'alguna manera. Però sí que a mi el que sí que m'agrada molt, i ho he de dir, és quan algú parla amazigh, que és com la meua llengua materna, i que no ho trobo... No és una cosa... hi ha molta gent que ho parla, però ningú ho parla, o sigui, es poden trobar, i quan l'altre em diu i em comencen a parlar, és com una cosa que em fa especial il·lusió, el tema de l'idioma. I amb això sí que connecto molt més que tota la història.

Llavors, abans també m'has dit que hi havia espais que havies deixat de freqüentar, no? Com espais d'oci i tal, en un moment de la teua vida determinat. Explica'm una mica això, quins espais i per què...

Espais era més com... considerava que era perdre el temps al final, perquè quedàvem molt per fer cafès, per prendre i tal, però el que parlàvem no anava més enllà. Era, ostres, quedem, no sé què estem, dues hores, es parla de futbol, es parla de... i era com una roda que ja estava una mica fart. Parla'm de cap a on vols anar a la teua vida o què... També passa, sobretot en els grups, crec jo, en el grup dels homes, que mai parlem de... O pels entorns que jo m'he mogut, mai parlem com això profund o això de qualitat, i en aquest cas el grup d'amics era sempre com... A nadie le pasaba nada malo, era com "has visto el resultado de tal?". Y era como que estaves així...exceptuant algun moment que es parlava de "a mí me gustaría tener familia y tal, pero bueno, era..." Lo important per a mi no es parlava. I et trobaves que, bueno, amb els grups d'amics, portaven molts anys, però no... A la pràctica no sabies gaire d'aquesta persona, més enllà que has passat molt bons moments, molt bones experiències, però no sabies res de les seves motivacions, aspiracions o preocupacions, i això em va començar a tirar cap enrere. I per mi una cosa molt important era parlar sobre el tema espiritual, sobre el tema de l'islam, era com, en aquell moment vital, necessitava compartir aquestes coses amb altres persones. I allà em faltava a mi.

Però si ho haguessis intentat, com ho haguessin rebut?

No, si es va intentar. Però no... Cada persona, al final, avança en... Bueno, els moments vitals et fan estar en un estat o en un altre, i ells estaven en un estat més de... Alguns ja... [1:05:00]. El grup d'amistats, alguns comencen a sortir de festa, i a mi això no m'agradava gaire, sobretot el consum d'alcohol, de drogues, és una cosa que en el nostre grup mai ningú, però quan arriba una edat, la gent comença a sortir de festa, i aquí ja va haver-hi certes contradiccions, no per mi, sinó per alguns companys i altres. I a mi ja no em va semblar còmode, sobretot perquè alguns començaven a quedar més amb uns i altres amb molts, doncs una mica amb qui estaves més en sintonia. Llavors crec que això va com distanciar, distanciar. Però bueno, ara em retrobo amb ells i alguns estan en un moment fantàstic, dic, uau, quin canvi, quina persona, i altres continuen com a la mateixa línia, amb el mateix discurs després de deu anys i dius, uf, quina llàstima.

A què et refereixes amb el mateix discurs? O sigui, però perquè eren coses directament cap a les teves pràctiques o...?

No, no, no, era, doncs, no sé, eren moments vitals diferents, no sé si m'entens. No, no, no t'ho sabia dir.

Però més en general, no eren directament de temes de l'Islam.

Correcte.

I alguna cosa més que deixessis de fer o espais que deixessis d'anar o...?

No, bueno, és que el grup d'amistats aquell era com un grup d'amistats on passava moltes hores o jugant a escacs per una banda, o fent cafès, fèiem com molts cafès, saps? Sortia caríssim. I anàvem a sopar, però no... arribàvem a un punt com que ja sentia de... estem parlant una mica sempre del mateix. I era com aquesta sensació de... no estem avançant i la sensació de que et quedaves una mica estancat i que al final no t'aportaven. Però no és una cosa que et ve d'un dia, sinó una cosa que ja durant anys vas veient, vas veient, fins que et trobes també amb altres persones que tenen altres motivacions, i dius, ostres, aquesta persona m'està aportant... I després et trobes que les que eren les meves amistats, anys després, coincidim i tal, i dius, uau, doncs un està a punt de casar-se, un s'ha anat cap a Austràlia, i dic, tu, cap a Austràlia? Si eres un miedoso, i dic, ostres, hi ha hagut evolucions i m'he alegrat moltíssim. I altres que, bé, desafortunadament s'han quedat en aquesta... 5 anys han passat, potser, i continuen amb la idea de... doncs jo vull ser milionari, jo vull ser així, però què has fet? Han passat 5 anys.

D'acord, i tornant una mica al tema de la discriminació, creus que hi ha diferència entre homes i dones, o més predisposició d'un dels dos gèneres a patir discriminació? Per l'islamofòbia, eh?

Sí, sí, i tant. Jo crec que sí, 100%. 100%. Més enllà de l'islamofòbia, hi ha tota una estructura masclista que posa en una posició a la dona que és inevitable. I més encara si afegeixes el discurs islamòfob i tot això, el que fa és, a la cadena de precarització i discriminació, doncs, ampliar-la, ampliar-la i ofegar-la, i tant. I tant, i tant.

I creus que hi ha hagut un canvi durant els últims anys, no sé, al teu cercle més proper de persones musulmanes i tal, a nivell de situacions discriminatòries que s'han trobat, per les experiències que saps?

Bueno, hi ha hagut per les dues bandes. Algunes millores, coses tan... Com a la feina, no? Abans la gent... Nosaltres, les persones musulmanes, hem de pregar 5 cops al dia. Pregàries de 4-5 minuts. Hi ha gent que acumulava les pregàries perquè a la feina no volia dir que necessitava sortir 5 minuts a pregar i tornar a la feina. Ara la gent té una mica més de confiança i diu, bueno... I ja molts llocs de feina saben...

Creus que hi ha més coneixement a la societat sobre aquestes coses?

Bueno, pot haver coneixement, però també hi ha la part individual. Hi ha persones que han acceptat que no pregaré aquí, o no vull que se'm vinculi massa amb l'islam, i aquí no mostraré la meua part espiritual o musulmana. Hi ha altres persones que sí, que a l'inici de l'entrevista ja diuen jo necessitaré, si l'horari és de 8 a 17h, a les 14h necessitaré sortir un moment i fer una pregària de 5 minuts, 6 minuts... Bé... Hi ha persones així que m'he trobat i dius molt bé, ben fet. Perquè, si no, estàs allà a la feina amb aquest malestar interior i preocupació de... I després, quan se t'acumulen les pregàries, això sí que és mal de cap, perquè ja no són 5 minuts, potser són 15, 20, i a vegades no pagues i et sents ja...[1:10:00] Llavors jo crec que això ha millorat una mica, una situació a l'UB també, algunes companyes amb la necessitat de pregar necessitaven un espai per no fer-ho al passadís, llavors la sala d'estudiants és una sala que a l'inici es deixava, després deien que no, va haver com una sèrie de reunions de no sé què i al final van accedir i van deixar a la Universitat de Barcelona, a Mundet. Jo vaig estar allà perquè era bastant indignant, que preguem a les escales? Llavors van accedir i ara deixen la sala d'estudiants. Bé, ens deien que hi havia una sala més amunt, no sé si ubiques molt bé les instal·lacions de Mundet.

Bueno si, ubico la Facultat de Psicologia.

Tu puges, puges i hi ha com una església, llavors tirant cap a l'esquerra hi ha com un auditori que surts ja de Mundet, per dir-ho d'alguna manera. Llavors deien que podíeu anar allà, i era com nosaltres que estudiàvem a l'edifici migdia 1, havíem d'agafar el bus, pujar i ja et saltaves mitja classe. Llavors, el cap d'estudis al principi, que no, perquè no sé quan, no sé què, quan vam començar a veure que contactàvem amb la UAR o no sé què, hem parlat amb qui, necessitem un protocol, ja quan vam començar a reclamar un protocol contra l'islamofòbia ja és quan vam dir, no avancem amb això perquè són massa drets, us donem això, que tampoc està bé. O sigui, vam aconseguir això perquè vam començar a reclamar.

Vale, llavors, no sé si tens alguna cosa més que vulguis dir, que creus que s'hauria de tractar i no t'he preguntat?

No ho sé, res més ara mateix

Si no, què creus que seria necessari que es donés per... com a canvi en la societat per reduir segons quines situacions i reduir aquesta islamofòbia, per on passaria per tu?

Bueno, hi ha observatoris, al final, que persegueixen o fan aquesta tasca d'investigació, com tu ho estàs fent ara, o entrevistes, no sé què. Necessitem dades empíriques, coses contrastables, que es vegi que sí que s'està produint això. A vegades, molts cops, l'administració pública... o no té protocols o mecanismes per frenar tot això perquè falten dades. SOS Racisme presenta informes, però sembla que a vegades és insuficient, no? I falta també, crec jo, voluntat política per elaborar estratègies per frenar tot aquest discurs que avui és amb la comunitat musulmana, després serà amb la comunitat tal, i totes les minories i tot allò que surt de l'eslògan, del perfil que ha de ser o el perfil d'Espanya es tal, acabaran caient una per una. Llavors, ara és això, però inevitablement el discurs d'odi arrossega i s'emporta tot això diferent, passant pel català, passant per tot, ho intenten. Llavors, si no s'estableixen mecanismes que protegeixin, sobretot a nivell de mitjans de comunicació o procediments molt més àgils per poder denunciar això, el que passa que la Fiscalia, quant tardarà? Aquesta persona potser ha fet la seva campanya, ha guanyat les eleccions i després donaran els resultats de la Fiscalia, no se si m'entens. Llavors, agilitzar tots aquests procediments i sobretot formar des de la primària, des de la secundària, teniu aquests canals per denunciar, si observeu tal... conscienciar, saps? Que això és important perquè tenim una oficina fantàstica com l'OND i tenim entitats com SOS Racisme, que

les persones que més pateixen discriminació no les coneixen. Què és l'OND? Doncs és tal, tal, tal. Hi ha professionals, hi ha advocats, hi ha gent que atenen a persones que pateixen tot això i ningú ho sap. I és un servei gratuït, municipal, llavors...

Vale. Però tot això que m'has dit és una mica més post-discriminació, no? Però com a prevenció, no sé si una mica més d'educació a les escoles o més iniciatives comunitàries com les teves que millorin el contacte entre...

Sí, bueno... És que el canvi ve... hauríem de començar per dignificar els sous per l'accés a la vivenda. Aquests discursos també creixen molt en un context de precarietat, en un context d'inseguretat, en un context on la gent no pot arribar als objectius que es planteja i ara si et trobes a gent que té dificultats per accedir a la vivenda, que cobra poc, que té problemes de salut mental, ansietat... Aquest missatge és com la resposta senzilla i ràpida. La gent no està per reflexionar o indagar i juguen amb això, no? Aquest problema? Ataca aquí. [1:15:00] Això? Fora això. Problema aquí? Llavors... Per això, quan hi ha grans crisis la tendència és que creixin aquests grups perquè el missatge que envien és molt senzill i per això és preocupant, no? Si hem de començar a canviar això, hauríem de començar per dignificar la situació de les persones de tot arreu, accés a la vivenda, educació...

Ara que dius això de l'habitatge, de quina manera, no t'ho he preguntat abans, creus que...a nivell de segregació urbana, no? O sigui, per exemple, en el teu cas personal, creus que ha vingut determinat d'alguna manera que visquis al Poble Sec i no a un altre lloc?

En el meu cas... No ho sé. No per algun factor, però no sé si el meu pare coneixia a algú del barri i li va dir, hi ha un pis aquí, i va ser com per recomanació més que res. No va ser com una intenció. Però sí que molta gent... En la comunitat musulmana una cosa que s'agraeix molt és tenir una mesquita on poder anar a pregar, saps? I al barri de Poble Sec, fins fa 3 anys, no teníem una mesquita on pregar. Hi havia una, com a l'altra banda, més prop de la Tres Xemeneies, i la gent se n'anava fins al Raval a pregar o pregava a casa. Llavors, a vegades, una de les coses que la gent busca és que el lloguer sigui assequible, o que hi hagi carnisseries halal, on poder comprar coses per alimentar-te, recomanacions, també, el meu fill, si la teva amiga o la teva persona coneguda porta el seu fill a aquesta escola, i el feedback que et donen és positiu, la tendència és que la gent com vagi cap allà, que això passa molt amb la comunitat pakistanesa. No sé què passa que en aquest institut

va tota la comunitat pakistanesa, i és perquè les mares parlen entre elles, o perquè no van a serveis socials, perquè les mares i els pares parlen entre ells i diuen aquí no... Tot això tenen els seus canals de comunicació, i si diverses persones coincideixen en alguna cosa, doncs passa. No vagis aquí, això s'estén entre mares, pares, no sé què, i no anirà cap persona, i es genera com aquesta segregació. I a vegades també els mateixos instituts posen traves, i en el cas del Besós, amb la comunitat gitana, magrebí també, és una clara evidència de segregació absoluta.

[Tancament i agraïment]

ENTREVISTA 5 (EP5)

- Gènere: Dona
- Edat: 23 anys
- País de naixement: Marroc
- Ciutat de naixement: Oujda
- Ciutat de residència: Piera, hi va venir amb 1 any
- Nacionalitat que té/ha tingut: Espanyola
- Formació: Grau en Enginyeria en Sistemes biològics i ara cursant un Màster en Bioinformàtica i Bioestadística
- País de naixement dels pares: Marroc
- Religió que practica o amb la què es sent identificat: Musulmana

[Presentació i explicació de l'objectiu de l'estudi]

[Garantia de confidencialitat, consentiment i gravació]

[Dubtes]

Aleshores, això, no sé si pots explicar-me una mica el procés migratori, quan van venir els teus pares o la teva família, per què vas ser, quins motius...?

Els meus pares van vindre crec que al 2000, o per allà. Quan la mare es va quedar embarassada, va decidir tornar a estar amb la seva família, perquè aquí no tenia a ningú. I el meu pare es va quedar aquí, pel que m'explicava al començament eren uns anys bastant difícils, perquè els meus dos pares van estudiar. Ma mare no va acabar la carrera, però el meu pare sí que va acabar la carrera de Matemàtiques i Física. I doncs, quan va venir aquí, no va poder homologar la carrera, perquè els processos administratius i tal eren bastant difícils, i no sé si va anar primer a França, perquè des del Marroc en aquella època era més fàcil acabar a França i aconseguir la nacionalitat francesa. Sincerament, no ho sé. Però el cas és que va acabar aquí, a Martorell. I després d'estar uns mesos aquí va vindre ma mare, perquè va venir ell primer, i després la meva mare. I bueno, la meva mare es va quedar embarassada i va tornar. Va tornar i el meu pare es va quedar treballant, del que sigui, va treballar de conserge... Només me'n recordo d'això, la veritat.

Però no treballava del que havia estudiat ni del que treballava al Marroc, no?

No, no, no, no. El meu pare va estudiar, però clar, ell tenia una botiga del seu pare i treballava en això. Perquè clar, el motiu d'emigrar és poder buscar una millor vida i unes millors oportunitats, perquè el Marroc no et donava aquestes oportunitats, tot i que hakis estudiat. I que no vol dir que en totes les ciutats passi el mateix, però en aquella època, en aquells anys, doncs estava com una mica, no vull dir de moda, però sí que era molt comú que la gent emigri a Europa, sobretot a França. I doncs, en aquella època també era més fàcil de fer-ho i ho van fer.

I saps per què van anar a Piera? Per feina o per...?

No. O sigui, a Piera suposo que perquè va aconseguir el pis, a Piera, perquè ell va aconseguir treball a Martorell, i és per aquest motiu.

[00:05:00]

I ara vas amb freqüència a Marroc, tens família allà o mantens algun tipus de relació?

Sí, vaig bastant. Cada any vaig al Marroc. Tinc les meves àvies i els meus avis allà, per tant, sí, baixo bastant, una vegada a l'any o dos.

I ara aquí vius amb els teus pares?

Sí, jo encara visc amb els meus pares.

Tens germans?

Sí, tinc dos germans, més petits que jo.

Ok, llavors, a nivell d'identitat, si t'haguessis de definir en percentatges, què diries? Soc tant per cent marroquina, tant per cent catalana o espanyola, com et definiries?

És que jo em sento 100% marroquí i 100% espanyol. No puc dir com 50 i 50. Em sento totalment marroquí, totalment espanyola.

I a nivell de religió, entenc que sempre has sigut musulmana?

Sí, els meus pares són musulmans i bueno... jo vaig decidir també ser-ho.

D'acord. O sigui, no és una cosa que només et vingui de tradició familiar, sinó que també ha sigut un... que t'ho has replantejat i ho has decidit tu...

Sí, sí, sí. Va ser decidit. O sigui, jo me'n recordo que a la meua adolescència vaig fer com la decisió, saps? O sigui, perquè els meus... O sigui, sí que, òbviament, vivia en un entorn musulmà, els meus pares eren musulmans, fèiem el ramadà i tal, però tampoc... És com que en aquell moment sí que sentia que només era com una herència, no? Com... ho he heretat dels meus pares i ja està, però tampoc és com que creia profundament o sabia en què consistia la religió. Fins que vaig fer quan les meves preguntes, el meu... Bé, vaig investigar per el meu compte i vaig decidir ser-ho.

I això dius que va ser a l'adolescència, o així, no?

Sí, sí, no me'n recordo en l'any, però... Perquè en aquell moment, doncs, sentia com... com dir-ho... És que no sé com es diu el concepte en si, com... És que lo tengo en la punta de la lengua. Eh... de esto de identidad

Crisi d'identitat?

Exacte, sí. Com que tenia una crisi d'identitat. I doncs això em va fer, doncs, investigar, buscar, entendre... i decidir, doncs, on volia tirar, no?

Bé. I quin canvi va suposar per tu? O sigui, et va com fer estar millor o...?

Si et soc sincera, el canvi no va ser com alguna cosa física, o que vaig canviar la manera de ser, sinó que va ser un canvi d'entendre, d'entendre els conceptes, d'entendre per què es feia cada cosa... Per exemple, jo, quan vaig créixer, a mi sempre em van dir que em sentiria... O sigui, com dir-ho... La meua part més occidental, bé, el meu entorn més occidental, doncs, considero que em donava uns discursos i uns consells... i m'explicava que arribaria un moment que, com una dona lliure, em sentiria opresa per la meua part musulmana, la meua part estrangera, que em sentiria d'aquesta manera. I jo, doncs, creixia i esperava aquest moment, esperava que algú em digui alguna cosa, per jo, doncs, defensar-me, no? I mai havia arribat. I jo crec que va ser com al revés, que em vaig sentir opresa per la meua part més occidental, pel meu entorn més occidental, que l'estranger. Em vaig sentir menys..., o sigui, como menos comprendida. O sigui és que jo sóc castellano-parlant, eh.

Vols parlar en castellà?

No, no, no, o sigui, és que... em dona igual, però és com que les paraules em surten de vegades en castellà.

Cap problema, cap problema

Doncs és això, que em sentia més entesa per la part estrangera que la part occidental, saps?

[00:10:00]

Per gent del teu entorn i així, dius?

Exacte. No sempre, no sempre, òbviament, però sí que més, molt més. Sempre m'he sentit com... o sigui, per la part occidental em sentia com que havia de justificar tot el que fèiem.

D'acord. Després suposo que tornem a aquest tema, però quan dius estranger, parles de gent immigrant en general?

T'ho explico. Perquè jo sí que ho entenc, però entenc que no ho entenguis tu. Quan parlo de la part occidental parlo de les meves amigues catalanes, dels pares de les meves amigues catalanes, dels meus professors i dels meus veïns espanyols, saps? I catalans. I quan parlo de la meua part estrangera parlo de la meua família, dels meus pares i de les meves amigues que diuen que han viscut el mateix que jo. Les meves amigues que també són d'origen musulmà.

D'acord. Però és musulmà en concret, no? Una persona que és, per exemple, immigrant però d'una altra religió?

Musulmà. Sí, sí

D'acord. Aleshores, creus que a la societat catalana hi ha presència de discursos islamòfobs? O xenòfobs?

Sí.

En quines coses ho veus? En quins discursos?

Discursos polítics, sobretot. I actituds amb professors, actituds amb jefes, o sigui, en el treball, actituds socials. Sí que és veritat que abans era més, ara no ho veig tant, perquè com, bueno, en els discursos sí, però, o sigui, en els discursos polítics i tal sí, però en les actituds menys, perquè potser hi ha molta més immigració que abans. Suposo, no ho sé, és la meua percepció que com que la joventut té unes idees molt diferents o diferents que els seus pares i els seus avis, però sí, per exemple, sento que hi ha xenofòbia o racisme en moltes escoles, moltes empreses, no sé, al supermercat, quan surts a comprar... En les

tendes, en pobles més petits, o sigui, en les ciutats no ho veig tant, eh, però que jo soc de poble sí que ho veig.

I quin perfil diries que és més propens a fer aquest tipus de discursos? Al teu poble hi ha molta immigració, per exemple, a Piera?

A què et refereixes que hi hagi molta immigració o poca immigració?

O sigui, és un lloc...per exemple, la teva classe, el teu cole, era una escola amb moltes persones d'origen immigrant?

No. També és que jo vaig anar a una escola concertada. Per tant, per exemple... No hi havia... O sigui, era l'única... Bueno, eren dos immigrants en tota l'ESO, crec. I els altres immigrants eren els nostres germans, en tota l'escola. A batxillerat, que vaig anar a una pública, sí que hi havia més, però, per exemple, comparat quan jo estudiava a l'ESO i a batxillerat ara, sí que hi ha una mica més. No sé si m'entens. Ara hi ha com més que abans.

Llavors, m'has dit que sí que has percebut un creixement d'aquests discursos, però no un creixement de discriminació cap a tu, per exemple?

Pots repetir la pregunta?

[00:15:00]

Si. Abans m'has dit que sí que has percebut que hi ha hagut un creixement de discursos islamòfobs, no?

Sí.

I, per exemple, creus que això s'ha plasmat, també, en què has vist un augment de les actituds discriminatòries i islamòfobes?

És que clar, per exemple, jo considero que he viscut un tipus de racisme... per exemple, que en els discursos polítics o els discursos socials generals, tipo a Twitter i tal, és un tipus de racisme... és un altre tipus de racisme. No sé si... és que no sé com explicar-t'ho.

Posa'm exemples concrets si vols

D'acord. Per exemple, considero que sí que hi ha discursos xenòfobs i racistes a les xarxes socials, com a la televisió, com a qualsevol lloc. Per exemple, sobre els MENAs. Sobre la immigració que ve ara, no? A mi mai m'han dit "mora de mierda vete a tu país".

D'acord? Però sí que indirectament, a mi el racisme m'ha afectat en la meva vida i en el meu... o sigui, quan vaig créixer. O sigui, a causa d'això, doncs vaig patir la crisi d'identitat, vaig patir el tenir que justificar-me cada vegada, o cada cop que feia una cosa diferent als altres, o que la meva família feia diferent...O sigui, fèiem alguna cosa de diferent. I crec que no es parla bastant d'aquesta part. És que crec que m'estic explicant fatal...

No, no, t'estic entenent, tranquil·la.

Sí? Vale. És a dir, crec que estem acostumats a un tipus de racisme, bueno, a identificar un tipus de racisme, que consisteix només a “me han insultado, me han denigrado...no me quieren aquí”, por ejemplo. Lo que nos dicen que “hay que reducir, o sea, los MENAs, por ejemplo, no pueden estar aquí, o no tienen que estar aquí. O la inmigración no regularizada, pues que no venga, por ejemplo. O se tienen que devolver a los países de orígenes. No sé qué”. Estamos acostumbrados a ver este tipo, o identificar este tipo de racismo. En cambio nos habla de otra parte que es mucho más profunda y que es mucho más normalizada en la sociedad española y catalana que también nos afecta a Nosotros. Y nos afecta, sobre todo, a los hijos de inmigrantes, porque sí, hay como un racismo directo hacia la persona racializada, pero cuando es una persona que ha crecido aquí, que ha nacido aquí, recibimos creo que otro tipo de racismo que no se sabe identificar. Con esto me refiero, por ejemplo, el hecho de tener que justificarnos siempre, el hecho de que yo, por ejemplo, observo que mis padres, y muchos padres, no solo los míos, muchos padres de amistades, en general, que es como que no se sienten con derecho de pedir algo. Por ejemplo, un ejemplo tontísimo, ¿eh? Alguien, o sea, una persona española se cuele en una fila del Mercadona. Pues es como que no voy a decir nada porque, uno, muchas personas no saben cómo defenderse, no saben hablar, no saben el idioma, y también, por una parte, es como que no se sienten con derecho de hacerlo. O sea, esto es un ejemplo tontísimo, pero es que, por ejemplo, yo siento que yo siempre he sido una persona que he estudiado mucho, toda mi vida. [00:20:00] Pues es el hecho de, por ejemplo, recuerdo que cuando pasé de primaria a la ESO, a mí me pusieron en un grupo de personas que necesitaban ayuda, ¿sabes? Como que la clase estaba dividida en dos grupos, el grupo de los listos, por decirlo de alguna manera, y el grupo de los tontos, ¿vale? Por decirlo de una manera como... Pues yo recuerdo que me pusieron en el grupo de los tontos. Por la cara, ¿vale? Y al final, pues yo siempre he sido buena estudiante, y al final pues tenían que escoger a unas personas para un concurso de escritura, en castellano y en catalán.

Pues me tuvieron que coger a mi porque lo hacía bastante bien. Y yo recuerdo unas palabras de la profesora, que era como, me alegro, y me dijo tal cual, que se había sorprendido y se alegra mucho de que yo me haya adaptado. Y es como, ¿adaptarme de qué? Si llevo toda mi vida aquí, ¿sabes? Es como que yo no me tenía que adaptar, es simplemente que tus prejuicios te han hecho sentir de esta manera. O por ejemplo el hecho de que se sorprendan, o comentarios, yo lo llamo como el racismo bueno, pero que sigue siendo racismo. Comentarios como “qué lista eres para ser de fuera”, “o qué guapa eres para ser de fuera”, “o me pareces muy guapa porque eres así como morenita con el pelo rizado, pero es que tienes como rasgos europeos”, refiriéndote como que te estoy dando un halago, pero que en realidad no son halagos, simplemente son prejuicios que las personas tienen en la cabeza y que pues cada día nos estamos, o sea, nos dan esos... o sea recibimos esos comentarios. Que mira que yo, si es una persona de 70 años que... no pasa nada, o sea, me lo cojo como halago y ya está, no le voy a explicar nada más porque tampoco me voy a poner a explicarle, pero si lo dice por ejemplo alguien de mi edad o de nuestra edad, a mí me choca tener que escuchar comentarios así como “qué raro que es que tú puedas”, o por ejemplo, comentarios como... bueno, a ver, que yo me acuerde ahora. Bueno, no sé si me has entendido el concepto del racismo que te estoy hablando.

Como un racismo más sutil igual, no?

No sé si más sutil, pero como más normalizado. Claro, “como es algo bueno, te estoy halagando”, o el hecho de tener que preguntar. Por ejemplo, a mí eso me molestaba muchísimo desde pequeña. El hecho de tener personas de clase o profesores que te preguntan sobre, por ejemplo, cosas de terrorismo o cosas por el estilo cuando eres una niña de 16 años. Y es como, lo tienes que saber tú mejor que yo. ¿Por qué me tienes que a mí preguntar sobre eso? Porque no tengo ni idea. O el hecho de hacerte sentir que tienes que explicarlo o tienes que educar. Siempre cargamos con esa mochila de tener que educaros, o sea, en general como sociedad, cuando no tenemos por qué hacerlo, ¿sabes? Y yo sí que, o sea, habrá gente que le encante explicarlo y les dé igual hacerlo, pero es que yo no tengo por qué hacerlo.

¿Qué sueles hacer delante de personas que te preguntan de más cosas que no te tendrías que justificar? ¿Qué haces normalmente?

[00:25:00]

Antes sí que me justificaba muchísimo. Ahora simplemente digo que no lo sé. Es que estoy igual que tú, no tengo ni idea. Porque es que muchas veces no tengo ni idea, o sea, a veces me preguntan cosas del islam y yo no te sé responder. Yo entiendo que a lo mejor vayas con... que es una pregunta genuina.

¿Se te viene alguna a la cabeza?

Yo recuerdo una en específico, aquí en el pueblo había como una familia musulmana conversa que, bueno, un día llegó la policía y les puso la casa patas arriba porque se ve que el hijo mayor tenía dudas de que estaba en un grupo terrorista o algo por el estilo. Yo no conocía esta familia, no tenía ni idea de lo que era el terrorismo y yo recuerdo que la tarde que yo llegué al instituto todos se pusieron a preguntarme sobre ello. Y era como, no tengo ni idea, es decir, por qué yo tengo que tener la carga de estar explicando algo que ni he vivido, que no tengo ni idea sobre ello. ¿Sabes? Como que es algo que la gente se... como que lo tiene normalizado el hecho de ir y preguntar, ¿sabes? Y creo que es algo que no se debería de hacer. Es decir, si tú tienes... Si yo fuese una profesora de islam o una profesora de historia o del mundo árabe o del mundo norteafricano, no sé, pues podría darte una información válida y una información que hagi tret de llocs que...

Sí, que no tens per què conèixer les coses, ser una experta...

Exacte. Doncs coses així

I has notat...perquè una pregunta que t'anava a fer, perquè si que m'he trobat altra gent que m'ho ha dit, és el que m'acabes de dir ara, que la gent no té cap tipus d'apuro a fer preguntes així, com moltes, sobre... que poden fer sentir una mica malament, de dir per què m'estàs preguntant a mi això? Que no és un racisme tan directe i tan... Tu has notat això com cada vegada més? O que és bastant freqüent, o com...?

Sí, és que és el fet... O sigui, a mi m'ha fet més mal, per dir-ho d'una manera. Aquestes coses, que literalment dir-me “mora”, per exemple, despectivament, saps? Perquè és com... aquestes coses, doncs, o sigui, és una cosa que, al final, t'ho facin o no t'ho facin, doncs ja saps que passen aquestes coses, no t'afecta. Però el fet de tenir que justificar-te, el fet de tenir que explicar per què la teva mare es posa en un hijab, quan tu tens potser 10 anys i tampoc ho saps. M'entens? Jo entenc el hijab fa res, 3 anys, i tinc 23 anys. Saps? O, per exemple, doncs això, justificar-te per aquestes coses. O que hakis d' esforçar-te el

doble o el triple per estar al mateix lloc que els teus companys. A mi això m'ha fet ser una persona super perfeccionista, una persona que es frustra moltíssim, molt ambiciosa, i que quan no aconsegueixo alguna cosa o no faig una cosa bé a la primera vegada, doncs ja ho deixo. Són coses que, òbviament, no és culpa de la societat, haig de dir, és cosa meva, però que sí que aquestes coses venen d'aquest motiu, saps? De tenir que estar justificant-me tot el rato, i és que jo me'n recordo que la mare de la meva millor amiga, doncs recordo que em deia coses com “que la teva mare no t'entén, perquè, o sigui, tu el que has de fer, doncs, és...”. Com que m'estava reeducant. I jo, en aquest moment, doncs, ho veia i deia... Sí, és que té raó, és que m'hauria d'empoderar, que sí, eh?, sempre ens hem d'empoderar, però és que ella ho feia com que l'empoderament era anar contra la teva família, contra els ideals de la teva família, com que em dibuixava un enemic que en realitat no existia.

Des d'una superioritat de “lo meu és lo vàlid i lo altre no”, no?

[00:30:00]

Exacte, lo meu és lo vàlid i lo correcte, i jo soc super lliure i tal, i... i el que tu coneixes no ho és. I a mi, doncs, em dona pena, perquè jo és que... em recordo que arribava a casa meva i la meva mare em donava pena, perquè no era una dona lliure, com les dones lliures que coneixia, i mira'm ara, saps? O sigui, vesteixo igual que ma mare, i ho he entès, saps? I crec que... Crec que la societat espanyola té com una superioritat, saps? Una superioritat, i no fa falta anar a Àfrica per veure el trastorn del Salvador Blanco. O sigui, ho pots veure i ho pots viure aquí mateix, perfectament. I no només, en plan, mares d'amigues meves, sinó professors també.

Vale. Llavors, clar, des d'aquest punt de vista de superioritat, quins prejudicis creus que recauen directament sobre tu? Quins adjectius, quan una persona, abans de conèixer-te, o de primeres...?

És que no ho estic entenent bé. No sé si m'ho pots explicar millor.

Sí, o sigui, per exemple, si algú que no et coneix et veu de primeres, quins pensaments, com hem dit, des d'aquest punt de vista més occidental, més de superioritat, creus que tenen sobre tu?

Jo crec que creuen que soc una persona tonta. Que no té estudis, ni entén... Crec que moltes vegades m'ha passat que creuen que no sé parlar castellà ni català. M'ha passat a moltes entrevistes de treball, que...Fa poc vaig anar a una entrevista i al conserge li vaig

dir “bon dia” i la seva resposta és “no hace falta que actues, que conmigo puedes hablar español”. Y yo me he quedado... ¿Es que qué le vas a contestar?

Què li vas dir?

Digo no, no, es que yo te puedo... O sea, yo hablo perfectamente catalán. Es el tener que justificarme de decir... Es que yo hablo... Es que yo estoy cansada de decirlo, ¿eh? Es que hablo perfectamente catalán y te entiendo perfectamente. Estoy muy cansada de decir eso. O el tener que, o sea, en las entrevistas decirles... En el currículum pone catalán nativo, castellano nativo. “Pero seguro que hablas catalán, ¿lo entiendes?” Que sí, que te estoy diciendo que es nativo. O sea, se me da mejor el catalán que el árabe, ¿sabes? Y es una cosa que es tener que responderlo. Pues eso, que creen que no sé hablar los idiomas. Y... ¿qué más? A veces creen que, por ejemplo, tengo hijos o tengo un marido...m'he trobat bastant en aquesta situació.

Com ho veus això? T'ho pregunten directament?

Bé, això és més la gent gran, eh? Quan vaig amb el meu pare, o amb el meu germà gran, es creuen que soc la dona del meu pare. O la mare del meu germà. Saps? O sigui...Que, clar, que... És que no ho puc entendre, perquè per mi és com molt X, saps? O sigui... No passaria això si no portés el hijab, crec jo.

D'acord, això t'anava a preguntar. Quin paper creus que té el hijab en això? En aquests...

Doncs crec que perjudica molt més. A nivell de què, doncs, jo fa uns anys doncs no ho portava i aquestes preguntes i tal, doncs no... O sigui, és com que abans no era tan visible. O sigui, no era una estrangera visible, per dir-ho d'alguna manera. Però ara que porto el hijab o que vesteixo modestament, és més visible, saps? És de fora, ja ho sé. Jo crec que això és el que perjudica més. I bueno... Sí, és el que... Sobretot relacionat amb les meves capacitats i amb la meva intel·ligència, que creuen que no ets capaç de res. També crec que creuen que estic oprimida. Moltes vegades et pregunten que “per què t'ho poses?” o “estaries molt més guapa sense el hijab”. Opinions i consells que no hem demanat. I... bueno, sí, aquestes.

I a tu, a nivell emocional, com t'afecta això? O sigui, què... què et suposa?

És que, sincerament, a mi no... emocionalment no m'afecta gens, sincerament, eh? Comentarís, percepcions de la gent no m'afecten. El que més m'afecta és el que t'he dit,

crec jo. Els problemes... A ver, con problemas mentales no me refiero a que tenga trastornos ni nada, que yo sepa, pero me refiero con que el hecho de ser tan perfeccionista, el hecho de ser tan ambiciosa, el hecho de tener que hacerlo todo bien, el hecho de tener... Porque eso te refuerza al final que si tienes estudios eres más válida, ¿no? Cuando realmente no. Pero para una persona que es extranjera y que a lo mejor... O sea, extranjera, yo no me lo considero, pero que es visiblemente de fuera, el hecho de tener que probar que eres válida, que eres capaz, pues es algo que yo lo relaciono mucho con tener estudios y tener, pues eso, tener un título que lo acredite, ¿sabes? Y tener un trabajo que que lo acredite. Entonces, para mí, es más, la parte emocional y tal, no es lo que crea la gente de mí o lo que opine o lo que me dice, sino lo que yo me creo de mí misma, el hecho de tener que... porque al final se te queda el hecho de tener que justificarte o querer justificarte. Aunque tú intentes decir, no, es que no me voy a justificar, es que te mueres por justificarte, aunque no lo tengas que hacer. Yo creo que eso es lo que más me afecta de lo que yo he vivido como hija de inmigrantes, personalmente

O sigui, com una mica les exigències que et poses tu o que t'has posat tu sobre tu mateixa, no? I els teus canvis en la personalitat, d'acord.

De tenir que validar-te cada vegada, de tenir unes exigències que no pots amb elles.

No, no, és interessant això. D'acord, llavors, creus que hi ha gent del teu cercle proper o gent que abans de conèixer-te potser tenia unes idees determinades sobre l'islam, sobre el tema del hijab, determinats prejudicis, i que el fet de conèixer-te, d'estar en contacte amb tu, de veure que la realitat és una altra, canvia d'opinió? O creus que moltes vegades...perquè moltes vegades m'han dit, no, és que a mi em veuen com l'excepció, però les idees les segueixen tenint. Com ho veus això?

És que és depenent, depenent de la persona. Jo, per exemple, si que... Jo t'explico el cas d'un professor de la universitat. Jo em vaig posar el hijab just enmig de la meva carrera. O sigui, a tercer de carrera m'ho vaig posar. Per tant, anys anterior no el portava. Vestia, doncs, normal, pantalons, tops... normal, per dir-ho d'alguna manera. A veure que vesteixo normal igualment, però ja m'has entès. Doncs jo sempre he sigut una persona bastant extrovertida, parlava amb tothom, parlava amb tots els professors, m'asseia al principi de la classe, feia bromes amb els meus companys, amb els professors... O sigui, era bastant extrovertida. Quan jo em vaig posar el hijab, òbviament la meva personalitat no va canviar, només em vaig posar una tela sobre el cap i vaig seguir sent extrovertida,

parlava amb tothom... O sigui, era com una prenda més, per mi, saps? I jo me'n recordo que el meu professor em va explicar que es va alegrar que jo no canviés, que sigués igual. És com que jo crec que ell va veure com una opció més, [00:40:00] perquè em va dir, em va explicar, que normalment les nenes que portaven el hijab o no anaven a totes les classes, o s'asseien al final, no parlaven amb els companys... Aquests eren els casos que ell havia vist en la seva experiència, però que ara es veu com més opcions. O sigui, la nena que porta el hijab a l'escola no ha de ser la nena que sigui introvertida, que no parla molt, que no xerra, que no es socialitza amb la gent, saps? Que hi ha com més opcions, hi ha com més personalitats, saps? O sigui, que puc portar el hijab i ser extravertida, puc portar hijab i ser una xerraire. I això, tenir com aquesta seguretat en tu mateixa. I això per ell era com una cosa diferent, no? I ell es va alegrar per veure que no era la típica "hijabi", o sigui, nena que porta el hijab, que està callada, oprimida, que s'asseu al final. I això a mi em va... doncs em va... com dir-ho? O sigui, vaig veure els ideals que tenia aquest professor, no? Bé, no els ideals, em refereixo a l'experiència que ha tingut. I bé... Puc entendre que jo, sincerament, sé que aquest professor és un bon professor i és bastant objectiu, i només m'estava explicant el que veia, no eren els seus ideals. I és veritat que, òbviament, no en totes les carreres, o no en totes les disciplines, però, per exemple, en la meva escola d'enginyeria, que ja són poques nenes de normal, doncs sí que puc entendre que les nenes que s'assemblaven a mi i que portaven el hijab, doncs, o sigui, siguin com menys extravertides, perquè, o sigui, les he conegut. Això no vol dir que totes ho siguin, però sí que com que veig com que hi ha com un canvi, com que ara la generació que està estudiant ara, que ve a la meva escola i que porta el hijab, doncs és totalment diferent. És com que... és el que t'estava explicant al principi de tot...que, abans, la primera generació, potser no se senten amb el dret de ser espanyols, saps? O sea, se sienten como más reprimidos, como que no tienen el derecho de estar en ese sitio, por ejemplo, que no se sienten con el derecho de tener un buen trabajo, porque es como que España le está haciendo un favor, ¿no? Y creo que ahora todo lo que viene es como que ya nos sentimos con el derecho de serlo, de ser españoles, de estar en los sitios donde estamos. Por ejemplo, se puede observar más que no nos callamos a las injusticias, hoy en día es como nos reivindicamos más, creemos que tenemos más derecho. Por ejemplo, bueno, es que yo me voy de un concepto a otro....

No, està bé, la següent pregunta era si creies que et donava algun avantatge el fet d'haver-te criat aquí, de no ser com "la primera generació" que es diu.

Sí, totalment, perquè és com que jo al haver crescut amb gent d'aquí, de, per dir-ho d'una manera, “ser acollida” per totes les persones, doncs és com que jo no sento que estigui en un país que no és meu. Jo em sento en el meu país. O sigui, jo no puc... [00:45:00] O sigui, jo puc anar, jo què sé, a Holanda, i sentir-me una mica... com dir-ho? Insegura, doncs perquè potser no conec l'idioma, no conec el sistema sanitari, el sistema educatiu, el sistema polític, o sigui, no ho conec. Per tant, com totes les persones, al principi es pot sentir d'aquesta manera, però crec que jo aquí no. És el meu país. I crec que els nostres pares doncs sí que se senten d'aquesta manera que t'he explicat abans, no només perquè és un lloc nou per ells, i que molts d'ells no coneixen l'idioma, molts d'ells ni tan sols tenen estudis per conèixer... o sigui, son analfabets i tal, i a sobre d'això, es senten inferiors a la societat d'aquí, perquè la societat d'aquí es sent superior, saps? O sigui, tu, per exemple, tu, quan vas a Suïssa, no et sentiràs que Suïssa t'ha donat alguna cosa si treballes allà, no? No et sents d'aquesta manera. Doncs jo crec que hi ha molts pares, molta gent, que ve de fora sí que es sent d'aquesta manera. Per exemple... A Barcelona va haver-hi un atac terrorista, a les Rambles. I jo me'n recordo que totes les comunitats marroquines de tots els pobles van sortir reivindicant-se dient “no en el meu nom”, perquè es va fer en el nom de l'Islam, d'alguna manera. I és com... jo vaig estar super en contra. O sigui, per què ens hem de justificar amb això? O sigui, he sigut jo, el que ha fet l'atac terrorista? He sigut jo, la que ha ido a la Rambla. No, ¿verdad? Entonces, ¿por qué yo tengo que hablar sobre eso? Es decir, por ejemplo, jo no vinc aquí i culpo als espanyols per la batalla d'Annual ¿no? O culpo a la gent, al meu veí, de que, bueno, por culpa de tus antepasados, pues mucha gente en el RIF a día de hoy se está muriendo por cáncer, gracias al gas mostaza. No lo hago. Entonces, ¿por qué nos tenemos que justificar de estas cosas? Es como... no tiene sentido. Yo lo veo de esta manera. Entiendo que lo vean de otra manera por lo que te he dicho, porque creo que viene de allí, ¿no? Del hecho de sentirte inferior, de estar en un país que no conoces, y el hecho de sentirte inferior. Entonces, es como que sientes que debes, les debes algo, ¿no? En plan, me lo han dado, gracias por darme trabajo, gracias por darme estudios, gracias por acogerme, cuando no.

Vale, i entrant una mica en el tema del hijab, quin és el teu posicionament davant d'això? Tenint en compte tot el que es diu, tots els estigmes i tots els estereotips que recauen sobre el vel, quin és el teu posicionament?

Jo t'explico una mica així per sobre i tu em fas preguntes concretes. Jo, el hijab, el porto per convicció religiosa. Perquè a mi Déu m'ho ha dit. Posa-t'ho, m'ha explicat el per què,

perquè et sentiràs més protegida i tal, doncs, bueno, per convicció religiosa. Punt. O sigui, ja està. Jo puc entendre... Per mi, portar el hijab és un acte feminista. Per mi, per la meua ideologia. Entenc que una altra noia, una altra dona, doncs, es vesteixi menys modestament per acte feminista, i ho entenc. El que no entenc és el per què jo, a mi, m'ataquen com que no ho soc? O sigui, que no és un acte feminista, que és un acte que fa mal a la dona, que és un acte de poc empoderament. O sigui, soc menys lliure. [00:50:00] O sigui, aquest posicionament de què tu ets menys perquè portes el hijab, és el que no entenc. Per exemple, jo et puc dir les meves ideologies, i per què el porto. Per mi, portar el hijab és una acte feminista perquè no m'estic sexualitzant, perquè tinc el poder total del meu cos, jo ensenyo el que vull a qui vull, jo em sento més empoderada, més lliure, portant el hijab, en veritat, portant el hijab o no portant el hijab, jo em sento d'igual manera. I et pots sentir protegida o menys protegida a qualsevol lloc. A mi, sincerament, personalment, porto el hijab per convicció religiosa. Per això només, si no hi hagués aquesta convicció religiosa, si l'islam et diu que no fa falta portar el hijab, jo no el portaria, per comoditat. Fer esport amb això és horrible, sincerament. Anar a la platja amb burquini... el burquini és el pitjor que hi ha, sincerament. Personalment, eh? Per tant, jo no el portaria. Però sí que... O sigui, lluito perquè totes les persones que es vulguin posar el hijab ho puguin fer i que ningú li digui res. Saps? No sé què explicar més. O sigui, sí, jo et puc dir. Per exemple, em sento més protegida portant el hijab aquí. Però, per exemple, jo vaig estar de viatge a les Azores, i em sentia zero protegida per portar el hijab. Per què? Perquè era una societat cristiana, que no hi havia ningú a tota l'aïlla que portés hijab, doncs era com, saps? el més visible.

Però quan dius que aquí sí que et sents més protegida, en quin sentit ho dius?

Em refereixo a què molta gent diu que porta el hijab per protecció, saps? És veritat que aquí a Espanya, per exemple, ja et dic, eh? jo em sentiria protegida, lliure i empoderada, amb el hijab i sense el hijab. Per mi, portar el hijab, personalment, és per convicció religiosa. Punt, no hi ha més. Però si que puc entendre que diguis que et sents més protegida, o sigui, com que... Crec que aquests conceptes de “jo m'ho poso per estar més protegida”, no funcionen a tot arreu, saps? Perquè jo, per exemple, vaig estar a São Miguel, i em sentia zero protegida per portar el hijab

Que depèn del context, no?

Exacte. Si estàs a Aràbia Saudí, doncs et sentiràs més protegida portant el hijab.

Perquè m'has dit que te'l vas començar a posar a tercera de carrera, no?

Sí.

Aleshores, clar, entenc que tens bastant la visió aquesta de dir què pensava de mi o com em veia la societat quan no en portava i quan en portava i com m'afectava quan en portava i quan no en portava? Quines diferències així més clares has vist entre el fet de portar-ne o no portar-ne?

Doncs, per exemple, jo, quan portava el hijab, hi havia molta gent que jo coneixia que va deixar de parlar.

Quan te'l vas posar?

Sí, a la carrera. No eren, òbviament, amics meus, però sí que em van deixar de parlar. Feien com que no em reconeixien, saps? I anàvem a la mateixa casa. No sé per què, sincerament. A dia d'avui, no ho sé. També que tinc menys oportunitats. Jo crec que, o sigui, no sempre, o sigui, sincerament, per mi el hijab no és un problema, saps? per tenir treball, per estudiar o per viatjar, tal, però sí que és ben sabut i se sap que tens menys oportunitats. [00:55:00] O sigui que, si no el portes, tindries molt més portes obertes.

Per exemple, vaig a entrevistar a un noi que em deia “m'he tret la foto del currículum perquè em truquen molt més sense foto que quan tenia foto”. Tu fas alguna cosa així?

Per exemple, en el currículum tinc una foto que no porto el hijab, per exemple. Però no per res, és perquè no l'he actualitzat encara, ho hauria de fer.

Però no deixaries de... tu no ho faries com a estratègia perquè t'agafin més a una feina, o sí?

No, és que encara no...

No t'has trobat el cas

Exacte. Per exemple, si jo ara actualitzo la meva foto i veig que no em truquen de cap lloc, doncs sí que ho faria servir com a estratègia, sincerament. Però per exemple si que no em trauria el hijab per treballar, per exemple. Però sí que en una entrevista sí que m'he topat moltes vegades que t'agafaran abans perquè no portes el hijab, després et coneixen a l'entrevista i et volen, saps? Però buscar feina ja és enrevessat i molt difícil per a tothom.

Per tant, és que no ho sé, no posaria la mà al foc de dir és que em pillarien més sense hijab, saps? Perquè jo tinc amigues molt preparades que porten el hijab, tenen la foto del currículum amb el hijab i tal, i les truquen, i treballen, i estan en llocs... saps?

Però per exemple creus que han de demostrar el doble que una persona que no porta, o no té per què ser així, o depèn de la feina, o...?

Jo crec que depèn de la feina, depèn del lloc, depèn de la feina. Per exemple, no crec que passi en empreses multinacionals, sobretot. Saps? No... del que jo m'he... no ho crec. Que potser en el treball... és que no ho sé. Jo encara no he entrat en el món laboral per conèixer aquest món, aquest sector, i explicar-te, saps?

Vale vale, no, no, tranquil·la. Llavors, això m'estaves dient abans, diferències entre quan portaves el hijab i quan no el portaves.

Doncs em sentia menys observada. Què més? Sí, menys observada, menys... És que la gent no t'és racista a la teva cara, saps?. Sincerament, tampoc m'he vist amb moltes diferències. Potser això que van deixar de parlar-me, que crec que hi ha menys oportunitats en general, em sento més observada, i com que la gent ja té una idea sobre tu sense conèixer-te.

I a nivell del que et deia abans, de les preguntes que et fa la gent. Has notat que ara et pregunten més? Pot ser que no, eh

No, no, no.

D'acord, d'acord. Bé, i això, no ho sé, se t'ha passat algun cop pel cap de dir ostres....clar, entenc que si tampoc ho vius molt diferent a nivell discriminacions potser és diferent...però de plantejar-te de treure-te'l per evitar certes situacions? O la convicció és més forta...

Mira, et seré super sincera, d'acord? Super sincera. Jo m'he l'he tret, o sigui, no en un moment llarg en el temps, però me l'he tret per anar a la platja, o sigui, sí que portava el burquini, però el hijab no el portava, per fer hiking, o sigui per anar a una muntanya. I ja està. O sigui, per fer esport. [1:00:00] Per comoditat, sí. Però, per exemple, d'anar a un lloc sense el hijab, per alguna cosa en concret, no. És només per comoditat meva de, jo, és que no puc fer esport bé. Perquè sí que hi ha hijabs transpirables, que pots respirar més i tal, però jo no els tinc. I quan vaig fer aquestes activitats, per mi era com impossible portar-ho, saps? I m'ho vaig treure. Però, o sigui, no per... O sigui, no per altres situacions,

saps? Ni per la gent, ni per el que pensaran, o perquè seran menys xenòfobs o menys racistes, o perquè em jutjaran menys, saps?

Sí, sí. I ja, últimes preguntes, creus que d'alguna manera, a nivell més d'influència, ja m'has dit que hi ha gent que et va deixar de parlar i això, però, en general, d'alguna manera la teva religió, el teu origen immigrant i tot això, et condiciona les relacions socials, qui conforma el teu cercle proper, la gent amb qui més et relaciones, amb qui més a gust et sents, i això?

Sí, influeix bastant, jo crec, en el meu cas. Perquè, al ser... O sigui, sempre et sents com més còmode. Amb la gent que t'entén, que viu el mateix. Però també, sincerament, al meu entorn no només el conformen persones musulmanes del Marroc, sinó aquelles persones que no et jutgen, que t'entenen, que no veuen una religió o veuen un origen, sinó que et veuen a tu com a persona, saps? La teva personalitat, com ets, els teus ideals... perquè jo potser tinc molt més en comú amb tu que amb la meva amiga, que és marroquí i musulmana, però amb els meus ideals, amb les meves vivències i tal, m'entenc molt més amb tu, saps? Per tant, jo crec que sí, influeix. O sigui, que és unidireccional, que influeix en les persones que és com, pels teus prejudicis, doncs no et vols apropar a mi, perquè creus que soc molt diferent a tu, però jo no crec que tingui aquests prejudicis, de què no aniré amb tu perquè no m'entendràs, o perquè no has viscut el mateix que jo, saps? Al final, doncs, és un ventall molt gran de personalitats, d'ideals, de vivències, d'experiències... Per tant, crec que és unidireccional, aquesta influència de la religió i del meu origen

I a nivell d'això, de relacions socials, tens alguna cosa més a dir?

Sí, o sigui, parlant d'això, o sigui, sempre es parla que nosaltres ens adaptem a la societat d'aquí, però crec que hi ha un *gap* molt gran en què les altres persones... o sigui, la societat espanyola, catalana, s'adapti a nosaltres, més que nosaltres a ells, perquè nosaltres ja estem molt adaptats, saps? Crec que el problema aquí és... O sigui, quan et parlava de la unidireccionalitat, és com que falta molt més treball en la societat castellana o catalana, que en la nostra societat, perquè nosaltres ja fem més del nostre esforç. I jo vaig observar això en el meu treball final de carrera, que vaig fer un treball d'epidemiologia a Vall d'Hebron, doncs estudiant l'hepatitis C i la malaltia de Chagas, que és una malaltia infecciosa, un paràsit que s'observa molt a Amèrica Llatina. [1:05:00] Vaig estudiar la comunitats xinesa i paquistaní a Barcelona per l'hepatitis C i a la comunitat boliviana per

la malaltia de Chagas. I vaig observar que, per exemple, per la comunitat boliviana tot el procés de cribatge, els projectes de sensibilització i tal tenien molt més èxit que en les comunitats pakistaneses i xineses. I vaig observar que era perquè la comunitat boliviana estava com molt més adaptada a la societat que la pakistanesa i la xinesa, saps?

És super interessant això.

Parlen la mateixa llengua, que és l'espanyol i, per tant, quan tu parles amb ells t'entenen perfectament, i la cultura és molt similar. O sigui, les dues cultures van ser cristianes, al final Bolívia és un país llatinoamericà, per tant, la cultura s'assembla molt. En canvi, la paquistanesa i la xinesa, les cultures són com molt diferents, i crec que en projectes de sensibilització i tal el sistema sanitari fallava en això, fallava en no adaptar-se ell a aquestes comunitats per poder millorar els cribatges i millorar la detecció d'aquestes malalties. I això em va fer a mi pensar que potser hauria d'haver molt més treball en la comunitat catalana i espanyola d'adaptar-se elles a les altres comunitats que viuen a Barcelona.

Què seria per tu adaptar-se? Quines mesures serien?

Parles del projecte o en general?

Sí, en general.

Per exemple, ajudaria molt més que hi hagi professionals que parlin diferents idiomes, entendre les cultures, les cultures que es viuen i que hi hagi un canvi bidireccional d'entendre, per exemple hi ha molta gent que és catalana, però que entén per què nosaltres, els musulmans, fan el ramadà, no? Entenen per què l'animal, o sigui, la vaca, és molt sagrada en la comunitat índia, no? Tenir, doncs, com més cultura general en aquest sentit, saps? O sigui, jo crec que això de poder entendre coses que són bastant essencials, doncs ens faria a nosaltres la vida com més fàcil, no?

Per exemple, sobre el tema de l'hijab. En teoria, la cultura catalana sap molt d'aquest tema. Una mica entre cometes, eh? Però, clar, les idees que tenen... És una història construïda des d'un punt... que ha estat molt occidentalitzat. Molt de... ui es que és violència masclista, saps?

Aquest és el problema. molt del que ells han escrit a la història, no del que nosaltres cridem i diem i expliquem. En comptes de parlar per nosaltres, o dir que a la dona musulmana li passa això i això i això i això, donar-nos veu, en comptes de parlar. Perquè

arriba un moment que nosaltres tenim veu i estem parlant i cridem, però ningú ens escolta. És com més escoltar-nos tots i entendre'ns tots. [1:10:00] Més que, doncs, això, entendre la vida només de la teva perspectiva, de la perspectiva occidental. Hi ha molt poques perspectives.

Vale perquè més a nivell...no sé si formes part d'alguna associació o entitat, o milites a algun lloc...o alguna cosa així?

Jo estic en una associació, que es diu Associació d'Estudiants Musulmans, que, bueno, que la vam fundar fa un parell d'anys ja, del 2021, crec, o el 2022, o una cosa així. I, bueno, el nostre objectiu de l'associació, doncs, és una mica ajudar... bueno, les generacions que venen, en temes d'estudis, temes d'empoderament, i que, al final, perquè sempre ens hem... Bueno, ens hem... ens hem sentit, no sé com explicar-ho, com que no teníem, des de petits, creixent, com que no teníem a ningú que s'assembla a nosaltres, que...

Un referent.

Exacte. I, doncs, el nostre objectiu era ser una mica doncs, aquests referents, poder ajudar a la nostra comunitat, donant classes, fent events, vam fer un parell de grans events sobre la dona musulmana i el hijab, també feiem xerrades a escoles, i, per exemple, a Badalona hi havia una escola que tot l'alumnat era racialitzat, i no hi havia AMPA. Després de les nostres xerrades i de la nostra implicació, els pares i mares van decidir fer una AMPA. I una mica així també fem repàs de tots els cursos, amb mesquites, a l'Ajuntament de Barcelona... Tot el que puguem ajudar ho fem, que és el nostre objectiu.

Perquè sou molts? Sou molta gent?

Abans no, ara doncs sí, però sí, som bastanta gent. Són moltíssima, ara som cent i pico.

I llavors això, per acabar, igual que t'he preguntat a nivell de relacions socials... a nivell d'espais on tu et sentis més còmode, o que freqüentis més o que hagi anat o deixis d'anar?

És que no crec que, o sigui...

Potser que no, eh?

No, o sigui, no... O sigui, em sento còmoda a tot arreu, sincerament. O sigui, no... Per exemple, eh... Com t'explico? Potser no aniria....És que no sé com explicar-t'ho. És que,

sincerament, em sento còmoda a tot arreu. O sigui, jo, sí, em sento còmoda a tot arreu, podria anar a tot arreu, no tinc cap problema, ni ho veig. Es que no entenc la pregunta.

O sigui, la pregunta... Molta gent m'ha respost llocs concrets on sent... Potser tu com m'has dit que el fet de sentir-te observada en alguns llocs o en alguns altres no és una cosa que t'afecti no....potser això té a veure amb què et sigui igual, però...

O sigui, òbviament, si vaig a una mesquita, no em sentiré observada, i em sentiré molt més còmoda perquè tothom allà porta hijab, saps? Si vaig al gym, doncs em sento més observada.

A això em referia, si

Doncs, per exemple, el gimnàs. El gimnàs, jo vaig començar portant el hijab, tothom em mirava. Després em vaig passar a la caputxa, perquè ja no saben si porto hijab o no porto hijab, saps? Què més? Els cafès i tal mai, o sigui, mai m'he sentit com rara. Però sí, al gimnàs, sí. Al principi em vaig sentir com molt rara perquè... no ho sé. Què més? Jo crec que en els llocs on em sentiria menys còmode són els llocs on normalment no es veuen dones musulmanes, o sigui, dones amb hijab. Per exemple, fa poc... a mi m'agrada molt ballar i fer ioga i aquest tipus de coses. I hi havia un centre que feia aquestes activitats, dansa del ventre, baile aloha, diferentes disciplinas de baile. I jo dic, a mi m'encantaria, perquè m'encanta, però no t'atreveixes a anar-hi, perquè dius, què pensaran?, què pinto allà?, què faig allà?, per exemple.

I no hi vas llavors? Evites anar-hi?

No, no és que eviti anar, és que m'ho he pensat però mai m'he dit, vinga, va, anem. Y ya está. Cosas así es que no se me ocurre ahora. Hay, existen seguro que en algún lugar digo, ay, mejor que no. Mira por ejemplo un bar. Un bar donde estén todos los José Antonio...

Un Bar Manolo, ¿no?

A mí me encanta, ¿eh? Pedirte una coca-cola con unas patatas bravas, en verano es lo mejor que hay. Pero cuando entro me siento muy observada por los señores.

O sea, un tipo concreto de bar, ¿no?

Sí, sí. No el típico bar de Barcelona que está ahí, pero un bar de pueblo así, que dices que solo hay señores mayores, y tal, sí que me siento un poco cohibida por entrar. Porque es como que no es un lugar donde suelen ver personas con velo, ¿sabes? Y te diria

que...[1:15:00] ¡Ah, mira, se me acaba de ocurrir! Vale. No es un sitio al que evitaría ir, pero sí que me he sentido como incómoda y muy observada. Es en una escuela privada, de estas que son como inglesas. Aquí hay una que se llama El Ágora.

Son muy católicas, ¿no?

No es nada católico. Es una privada, que la gente con mucho, mucho dinero. Solo la gente que tiene mucho dinero pues va a esas escuelas. Y yo recuerdo que fui acompañando a una amiga para coger un título o algo así y las dos llevabamos hijab, íbamos de negro, por casualidad, ¿sabes? Y todo el mundo que entraba nos miraba de arriba abajo. O sea, de abajo a arriba. Como si habían visto un fantasma. Y eso si que me sentí....Como qué haces aquí ¿sabes?

Notes diferències entre quan vas amb amigues teves que també porten hijab, per exemple, o quan vas amb amigues que no en porten?

Sí, sí, es creuen que quan anem amb grup doncs somos más fuertes o algo, les vamos a robar más o algo así por el estilo.

A robar, eh?

No, no, eso sí, tal cual. Es una experiencia que yo he vivido. Fuimos, justo después de volver del Ágora, fuimos a comer. Y se nos unió una amiga. Éramos tres hijabis, con el pañuelo. Nos sentamos en la mesa y había una señora con su novio tomándose un café. Y tenía el bolso en una silla y ella estaba sentada en otra. Entonces, cuando mi amiga se fue afuera para hacer una llamada y tal, vino el camarero, nos preguntó qué quería y le dije esperate que voy a preguntarle a mi amiga. Fui, volví y le di sin querer a la silla en la que estaba el bolso. Y yo, pues nada, me volví a sentar. O sea, claro, es que no piensas en esas cosas. Y de repente, mi amiga me dice...¿Por qué esta señora nos está mirando mucho? Y me giro y veo a la señora mirándonos fijamente como enfadada. Y yo no entendía el por qué, dije, no sé. Y yo veo que coge el bolso y se lo pone aquí, ¿sabes? Como que... O sea, y estaba a nuestro lado. Es decir, ha hecho todo el gesto, y nosotras mirándola, ¿sabes? Y mirando si le falta algo en el bolso. A lo que yo voy y le digo... Señora, no se preocupe, que no le he robado nada

Li vas dir, eh?

Li vaig dir porque es como...Y me dice, y ahí cuando se da cuenta, me dice... “No, es por si querías la silla”. No quiero ni la silla ni tu bolso, tranquila. Es que no sé, no sé qué se creen, pero bueno...

I en aquell moment tu com et sents? Com et sents davant d'aquestes coses? T'és absolutament igual o sí que et fa una mica de ràbia?

Em dona impotència, perquè és com... Perquè no ho entenc, no ho entenc. O sigui, jo, mira, jo soc super empàtica i puc entendre que aquest fet t'hagi, t'hagi... Jo què sé, potser, jo què sé, vas pel metro, saps?, i notes que te empujan o algo, doncs, òbviament, saco mi bolso i veo si le falta algo no, saps? Perquè és una cosa normal, jo ho puc entendre. Però és el fet de fer tot el gest, de veure el teu bolso, el tocar-lo així i així, és impossible que jo hagués agafat... o sigui, agafar-te alguna cosa del bolso que estava tancat, saps? I el fet de mirar-nos malament, saps? De jo dir-li a la meva amiga en veu alta perquè tu deixis de mirar-nos malament “és que es creu que jo li he robat alguna cosa”. Tu escoltar-ho i tot i així seguir mirant-nos malament, [1:20:00] y hasta no decirte, oye, yo no te he robado nada, y ponerte en evidencia y como humillarte, por decirlo de una manera, no te hayas percatado, ¿sabes? Eso es lo que a mí me da rabia, es el hecho de...tengo un perjuicio, o sea, como que te odio o no me fío de ti, y encima te lo hago saber. ¿Sabes? Yo entiendo que no te puedas fiar, yo entiendo que creas que... es que es algo que es normal y puedo entenderlo, y puedo llegar a entender que tengas perjuicios. Pero es el hecho de hacerlo notar, el hecho de ponerte incómoda, de hacerte sentir mal porque sí. Eso es lo que me da impotencia y rabia a mí.

[Tancament i agraïment]

ENTREVISTA 6 (EP6)

- Gènere: Home
- Edat: 23 anys
- País de naixement: Marroc
- Ciutat de naixement: Tànger
- Ciutat de residència: Barcelona, hi va venir amb 1 any i mig
- Barri residència: Sants-Montjuïc
- Nacionalitat que té/ha tingut: Espanyola
- Formació: Cicle de Grau Superior d'Ensenyament i Animació Socioesportiva. Curs Grau d'Educació Social
- País de naixement dels pares: Tànger, Marroc
- Religió que practica o amb la què es sent identificat: Musulmana

[Presentació i explicació de l'objectiu de l'estudi]

[Garantia de confidencialitat, consentiment i gravació]

[Dubtes]

Doncs això, em pots explicar una mica quan van venir, per què van venir, una mica on van venir i tot això.

Sí, bueno, quan es van conèixer els meus pares, que va ser allà, bueno de fet el meu pare era el superior de la meua mare, a una fàbrica, i... bueno, es van conèixer i tal, no sé què, i llavors, bueno, es van casar i tal, i en principi ells no tenien la idea d'emigrar en cap moment. O sigui, la cosa sí que estava complicada allà a Tànger, però no tenien aquesta idea d'emigrar. Llavors, buscaven un... O sigui, tampoc tenien diners per buscar-se un pis o el que sigui, la cosa era o viure amb la meua àvia o el meu avi.... Què passa, que com que... no es podia, perquè... perquè davant del meu pare, sobretot per la part de la família del meu pare, davant del meu pare hi havia més... Les meves tietes, les germanes del meu pare, com que encara també estaven recent casades algunes i tal, doncs com que donaven prioritat a elles que al meu pare, saps?, perquè com que era l'home, doncs, tal, saps? Llavors, el meu pare va estar pensant, pensant, pensant, i el meu pare coneixia a molta gent, coneixia a alguns que van estudiar i se'n van anar, van venir aquí a Espanya, o sigui, tenia com una mica de contacte. Llavors, al veure que la cosa estava molt apretada, doncs, va dir, mira, m'arriesgo, i va contactar amb un... O sigui, no va emigrar ni amb patera ni

res d'això, o sigui, va contactar per un permís de treball, per venir aquí a Barcelona, perquè ell tenia, doncs, bueno... El que treballava el meu pare era allà, era superior d'una fàbrica de muntatge de cables de cotxe, saps?, com mecànica, més o menys. Però, bueno, aquí, el que més predominava era, doncs, l'obra, no? paleta, el meu pare era aquí paleta. Res qualificat. I ja està. Em sembla que al 2002-2001, no sé exactament, però va ser així, dos anys o tres anys abans que jo neixi, va venir aquí, o sigui, va venir aquí amb un permís de treball, per treballar i ahorrar.

I la teva mare va venir a l'hora?

No. O sigui, la meva mare es va quedar allà amb la meva àvia. I llavors, el meu pare el que feia era, anava, venia al Marroc i tornava aquí, saps? Per veure la meva mare, enviava una mica de diners o no sé què, però el que feia era estalviar estalviar. I llavors, estalviava i tal amb l'objectiu que quan trobés, jo què sé, una habitació o un pis o tal, portar a la meva mare. Aleshores això, va estar un any i mig o dos anys o així i vaig néixer jo. Quan jo vaig néixer, que va ser el 27 d'abril del 2004, jo vaig néixer i van passar 4 mesos amb això de l'estiu, que va ser quan ell va venir i em va veure a mi per primer cop. Llavors, el mateix procés, jo ja vaig néixer, jo vaig estar vivint allà l'any i mig, dos anys, ell tornava a fer el mateix fins que quan vaig complir els dos anys, l'any i mig, el que t'he dit, ens va portar a la meva mare i a mi. Perquè en aquell moment si no me'n recordo malament, si tu tenies un permís de treball, que era una cosa abans una mica més senzilla, et permetien portar això, la teva família, i més si només era la seva dona, la meva mare, i jo que era molt petit. I ja està, però jo et diria que... jo em vaig criar aquí.

[00:05:00]

Perquè quan va arribar va venir a Barcelona directament o a un altre lloc?

Sí, a Barcelona. Sí, quan estava a Barcelona el que feia era pis compartits, que potser pagava 50 euros a la setmana, a vegades, o si el coneixien molt li feien una mica la vida més senzilla. Fins que va trobar el pis, que encara vivim en aquest pis aquí a Barcelona, a Badal.

O sigui, sempre has viscut tu a Badal.

Exacte

I ara tens família a Marroc? Hi vas sovint?

Ara, des que vaig arribar aquí, cada estiu hi he anat. Això, quan acabava el cole, doncs al juliol, potser al juliol i agost, tot l'estiu allà. I ja a finals d'agost o setembre, tornàvem, otra vez al cole.

I tens germans? O sigui, vius amb els teus pares i ja, o...?

Visc amb els meus pares i tinc dos germans. Un que està ara a primer de batxillerat, i la meva germana que està a 4rt de primària. Ells han nascut aquí.

Vale. Aleshores, si m'haguessis definir la teva identitat en percentatges, jo què sé, tipo em sento 50% o 100% català, marroquí o espanyol, què diries?

Sempre ho he dit, em sento tant marroquí com espanyol, com català.

O sigui 100% de tot.

Si. Potser a vegades....a mi m'agrada molt el futbol, per exemple, i quan va haver-hi el Mundial, allà sí que estava amb Marroc, però més que res perquè era la primera vegada que el Marroc feia una història, però és futbol, tampoc.... Si he de parlar per la meua identitat, al final tot el dia parlo castellà o català. A casa també amb els meus germans parlo en castellà o català. Amb els meus pares parlem àrab, però ens surten paraules en castellà, perquè vivim aquí, saps? Llavors, és com dir...la teua mare o el teu pare. Perquè Marruecos vinc d'allà, tinc sang d'allà, i Espanya, Catalunya, sense Espanya, sense Catalunya, el que soc ara mateix no podria, perquè allà les oportunitats són molt escasses, saps?

I en termes de religió, entenc que ets musulmà. No sé si és una cosa que t'ha vingut de família, o que després t'ha replantejat, si és una decisió més conscient o simplement per tradició familiar o com?

La meua família sempre ha sigut musulmana. Des de ben petit m'ensenyaven i tal. Quan he anat creixent, jo també he investigat pel meu compte. Estava i estic d'acord en moltes coses, i sí, encara continuo sent musulmà. O sigui perquè practico.

Quan has dit que has investigat, a què et refereixes?

L'Alcorà, per exemple, llegir-lo, conec a molta gent de la mesquita, vaig moltes vegades a la mesquita a resar. Llavors, també és com... des de ben petit jo anava amb el pare, m'agradava anar amb el pare a la mesquita... Els divendres, per exemple, que hi ha discurs, els divendres, i sí, o sigui, ara també, a vegades veig vídeos o hi ha molts podcasts

que porten musulmans així que parlen, perquè també hi ha a vegades gent curiosa que vol saber de l'Islam porta musulmans per fer preguntes i tal. I jo també, al final, em nodreixo d'això.

Molt bé. Llavors això, creus que en la societat catalana, espanyola, hi ha presència de discursos xenòfobs, islamòfobs, mauròfobs que es diu...?

[00:10:00]

Sí, o sigui, crec que sí, perquè ho he viscut. Jo, personalment, et diria, que vegades comptades potser, però la meva mare i el meu pare, bastant. Jo crec que, per exemple, com que porto tota la meva vida aquí, i, al final, parlo bé català més o menys, i l'espanyol també, doncs, com que potser no es fixen gaire més en mi, saps? Però hi ha xavals o xavales de la meva edat, però que potser han arribat aquí amb 10 anys, 12, que potser el castellà, català, els hi costa més, i que reben aquests discursos, o potser els discursos van dirigits a aquest col·lectiu, i llavors, sí. Si em preguntes, per exemple, xarxes socials, sí que un munt.

Això t'anava a preguntar, quins discursos veus i on els veus, per exemple? Per molt que no siguin directament cap a tu.

Vale, o sigui, diria quasi 100% a les xarxes socials. Per exemple, quan passa un robo o el que sigui, doncs, tal, saps? O, per exemple, la setmana passada, vaig presentar a classe un treball que era sobre els discursos d'odi cap als immigrants quan va passar lo de la Dana a València. Quan va passar lo de la Dana, hi havia gent que va aprofitar per fer actes vandàlics, que van robar i tal, i la gent ja directament va relacionar-ho amb romans, marroquins, tal, no sé què. Llavors és com que quan passa una cosa, tota aquesta gent que, diguem-ne, està en contra dels immigrants o no els hi agrada o tal, aprofiten per sortir, saps? O, jo què sé, Vox, per fer campanya, no? Perquè va sortir un vídeo de l'Abascal que estava ajudant allà i és com "oi l'Abascal ajudant, i tal, i tal", però...Llavors sí, sí, sí, crec que n'hi ha, sí. Però bueno, també confio que hi ha molta gent que se n'adona, i doncs entran en razón, per així dir-ho.

Vale. Després et preguntaré més per això, però fas alguna distinció entre discursos que serien més racistes o xenòfobs, islamòfobs o moròfobs? O sigui, tu quan penses en discursos d'odi fas una mica aquesta distinció o és com que al final es barregen tots, què opines?

Sí que faig la distinció i crec que també és important que es faci perquè hi ha molta gent que relaciona directament al marroquí amb la religió, saps? I no té res a veure. Òbviament gran part dels marroquins són musulmans, però al final les actituds, comportaments d'alguns marroquins no tenen res a veure amb la religió, i es com “no le echas la culpa a la religión, echale la culpa a como es la persona, a lo mejor.” Perquè el que fa un marroquí ho pot fer un espanyol, ho pot fer un indi, o qui sigui, saps? Aleshores moltes vegades, doncs, no ho sé, potser hi ha un marroquí que roba, no? Surt una notícia que roba. I veus els comentaris que diuen “això és el que promou la seva religió, tal”. No, que no, saps? Jo conec un munt de marroquins que no són musulmans, o al mateix Marroc, sobretot a Tànger, que va estar invadida per França i per Espanya, o sigui, a Tànger hi ha esglésies, saps? Tinc col·legues que quan jo vaig allà a passar l'estiu, ells viuen allà, o sigui, són de Sevilla, potser, i viuen allà, i van a Sevilla a passar l'estiu, però viuen a Tànger. Això, que és important fer aquesta distinció, perquè és això que relacionen els marroquins amb l'islam, i és un problema també per ells, perquè hi ha també espanyols que són musulmans, i llavors és com... se van a liar ellos mismos. Però ja sigui l'islam, o el cristianisme, o el que sigui. Òbviament, cap religió promou violència o fer alguna cosa malament, saps? [00:15:00] O sigui, s'ha de distingir, i sí, jo quan escolto o tal, si puc, intento dir més que res perquè ho sàpiguen, que si van a criticar, critiquen bien.

Vale. ¿I has percebut que hi ha un creixement de tot aquest tipus de discursos a les xarxes, o en general, en els últims anys?

Sí, sí. Sí, sí, bastant. I el per què potser... Jo crec, no sé si és casualitat, però quan va aparèixer el partit aquest de Vox, ja és com que la gent no s'amaga. Potser hi havia molt poca gent que abans s'amagava i potser ho pensava, o moltes vegades que no t'ho diu directament, però indirectament de com et parla, o algun comentari que pot dir, I ell potser no ho fa amb mala intenció, però és com que indirectament ho té al seu cap, o no ho sé, però tu sí que ho notes, saps?

Tens algun exemple?

Sí, per exemple, a la meva mare. Una veïna, que encara som veïns i ens portem bé i tal, eh. Això després la meva mare m'ho va explicar. Estàvem parlant i la veïna aquesta, era estiu, me'n recordo, i va dir com que, hòstia, esto del pañuelo, con la calor que hace...? I no ho deia malament, perquè és com... Si jo em moro de calor i et veig com amb una sudadera, doncs hostia, no tens calor, tal, doncs és el mateix, saps? Però la meva mare no

l'hi va dir res, però m'ho va dir i m'ho va explicar i tal, i és això. I això, abans hi havia molt, aquest com indirectament. Però ara jo crec que ara ja molts no s'amaguen... Si que és veritat que és el que t'he dit abans, a les xarxes socials, sí, i sempre penso que, a través d'una pantalla pots dir el que vulguis, saps? En persona, en persona, també hi ha alguns que s'atreveixen més, però hi ha molts que et diria que ho pensen, però no són tan... No me quiero meter en problemas, saps? I això ho pots veure, o crec que jo ho puc veure, per exemple si estàs en un lloc públic i hi ha una situació de racisme, ningú actua. Molts, és perquè no vull ficar-me en un problema, tal, però jo crec que molts és com que....saps?

I quan dius que no s'amaguen, o sigui, ara, tu penses que potser el fet de tenir un partit polític referent, com amb tants votants i tal, que veus que surt a la tele i a tot arreu, fa que la gent es cregui més impune d'anar fent preguntes com les que li van fer a la teva mare, o d'anar fent comentaris així perquè total, és algo que està legitimat, que no està mal vist. Tu creus que això passa i passa cada cop més?

Sí, perquè crec que ara és com que ja tenen com una excusa per així dir-ho, no? “No, si ahora és una ideologia de un partido más”, saps? Com que està bé, saps? Això, potser és casualitat, eh, i que resulta ara hi ha molt més, però suposo també que per les notícies, l'increment també d'actes vandàlics, jo què sé, la gent...

I això, bueno, m'ho has dit una mica abans, m'has dit que igual tu no has notat tanta discriminació perquè potser per l'idioma i tal no t'identifiquen com de primeres, potser com a marroquí, o que ja et veuen directament com a 100% català, però creus que... com creus que et veu la gent de primeres? O sigui, creus que t'identifiquen, no sé, a nivell de coses teves físiques que tinguis, a part de l'idioma... creus que t'identifiquen com a que pots ser d'origen immigrant o no?

M'agrada aquesta pregunta perquè tinc la broma amb els meus amics de “jo, de lluny, quan em veus, dius que soc de...”. Perquè jo em miro i no ho dic, perquè físicament soc bastant blanquet, saps? Jo sempre tinc la broma amb els meus companys. [00:20:00] Però a mi em diuen que sí, que de lluny si que sabem que no soc d'aquí, d'Espanya. I et diria que en altres situacions, per exemple, el meu nom, si em llegeixen en alguna llista del cole... Bueno, al cole tampoc m'ha passat mai res. Però me'n recordo una vegada, per exemple, que estava jugnat un partit de futbol, i portava a la camiseta el meu nom, X. Llavors et veuen el nom i et diuen “moro de mierda”, tal. Però pel nom, saps? Fins que

no m'ha vist el meu nom allà, no m'ha identificat. O alguna cosa així. Però així, de primeres, físicament, mai m'ha passat.

I, a part d'això del futbol de quan et veuen el teu nom, alguna altra cosa que quan et relacionin directament amb el Marroc tinguis directament una possibilitat de discriminació?

No, mai, eh, la veritat. Sí que és veritat que tinc moltes camisetes del Marroc, que surto amb elles i tal, i a mi m'agrada veure a la gent a vegades com mira i tal, i sí que potser algun cop veig alguna mirada així, però jo sempre intento pensar bé, i dir, mira, li agrada la camiseta o tal.

Vale, i creus que si t'identifiquessin directament com a marroquí, si fos més evident, jo què sé, creus que faria que fossis més propens a patir discriminacions? O que directament tampoc...

Segons per què cosa, sí. Jo crec que sí. Ara també et dic que les dones jo crec que ho patirien més. Directament per això del hijab, que és una cosa relacionada amb la religió, saps? Però com la gran majoria de marroquins són musulmans...ara sobretot més, eh, també, per l'odi que ha incrementat. Però... potser, a veure, pel nom... És que a mi directament no m'ha passat mai, la veritat, per això ho dic. Però a la meva mare, sí, per exemple, al entrar a una tenda, una oferta d'alguna prenda de roba i que li diguin, no, no, que no és una oferta, no sé què tal, i que la meva mare, doncs, jo què sé, tregui el tiquet o la prova que hi havia oferta per l'aplicació, i que diguin "no no, això al teu país, aquí no". O també passejant pel carrer moltes vegades. Normalment gent gran. Això també... Doncs, quitate eso, no sé què, saps? A la meva mare, quitate el velo, que hace calor. Però a mi, sincerament, no m'ha passat mai. Potser també perquè passo desapercebut, però... Tinc companys que sí.

Tens algun exemple així de companys teus? Tens amics que sí que de primeres se'ls pugui identificar més fàcilment?

Sí

I tens algun cas?

Eh... sí, per exemple... Perquè ara està molt de moda que els marroquins porten el cabell així, rissat, saps? Es deixen la perillita, el bigotito...

Rollo Lamine Yamal?

Sí, d'aquest estil. Llavors, aquests sí que potser directament veure'ls, ja els hi pugui, doncs...tenir aquesta situació que tu em dius, saps? [00:25:00] Jo com que tampoc soc així, perquè tampoc m'agrada...no és el meu estil. Però tinc un company que estava a la llista d'espera d'una cosa, no me'n recordo exactament de què, però que va demanar com una cita o tal amb el nom, i... i el van deixar allà i van avançar altres persones, saps? Temes així burocràtics, jo estic segur que passa bastant. Sobretot, també està la broma, perquè hi ha bromes de tot ara ja. El tema de les ajudes, les paguitas, és el mateix... No vull tampoc assegurar, però jo crec, per exemple, potser ara avancen més a la gent d'aquí, nacional, diguem-ne, que els que venen de fora, encara que ho necessitin més les altres persones, saps? Perquè jo crec que això és un tema de més necessitat i menys necessitat. Perquè això és el que defensaven també els de Vox, que primer els nacionals. Si no hi ha cap problema, si hi ha un d'aquí que té molta més necessitat, endavant, si no hi ha cap problema. Però bueno, així situacions molt greus que veig per TikTok o tal, no, gràcies a Déu, la veritat.

Vale, perquè m'han parlat tant de coses directes, com pot ser un insult, o que et peguin pel carrer... Però també m'han parlat algunes persones que he entrevistat de coses més subtils. I potser són com les que afecten més als fills d'immigrants, potser. Això, haver-te de justificar molt, que et facin moltes preguntes, coses més indirectes, saps? O de menys oportunitats, a nivell laboral, o a nivell de buscar un pis, o coses més que potser no són tan evidents o tan directes. Això t'ho has trobat? Pot ser que no, eh.

És que pot ser això, o pot ser que sigui tan subtil que no ho veig. Perquè això també em passa, soc com molt innocent en aquest motiu. O com sempre intento pensar en positiu i... És com... L'últim és el que pot ser dolent, saps? O com que jo també soc molt bromista, saps? Perquè a mi m'encanten les bromes, també, i el humor i tal. Sempre que no es passi el respecte. Llavors, eh...No... Preguntes sí que moltes vegades quan conec a alguna persona o algun amic d'un altre amic, i em comença a fer preguntes, o moltes vegades em fan preguntes de la religió i tal, sempre he pensat que és per curiositat. O si que a vegades em diuen..."i per què, per exemple, quan es comet un atemptat diuen el nom d'Al·la?" . Doncs tal com jo els hi responc, ho poden esbrinar per ells mateixos. És a dir, a la meua regió ha estat prohibitíssim matar a persones, i més en quantitat, òbviament. Ho prohibeix. Llavors, si aquella persona ho fa i diu el nom d'Al·là, hi ha dues opcions, o

està mal del cap, o és una persona que està intentant manxar la imatge, saps? Però coses així subtils, la veritat que mai... perquè al cole, tampoc... Una vegada, potser un company... Bueno, érem nens, me'n recordo i ens estàvem així barallant, insults, tal, insults com en plan... "Pues tú eres tonto, i tú imbecil i tal", i em va dir "pues tu eres moro". I jo vaig dir, vale, me'n vaig anar a la profe, i vaig dir, vale, fàcil, i ja està. Recordo com si fos ahir, la cap d'estudis a més. I vaig dir, profe, el tal m'ha dit "moro". I em va dir, "a veure, té rao". [00:30:00] I en aquell moment jo era petit, però vaig dir, a veure, literalment, sí, vinc d'allà, soc marroquí, però la forma... o sigui, ens estàvem insultant, i ell, de repente, m'ha dit moro. O sigui, amb intenció de fer-me mal, que no m'ha fet mal, dic me chivo i ja està. Llavors, dic, hòsties, llavors vaig anar directament a la cap d'estudis, perquè vaig dir, no aniré a la professora, vaig directament a la cap d'estudis. Quan la cap d'estudis em diu això dic, hòstia, vale. I vaig anar a la meva tutora, i li dic "oye Pilar" que me acuerdo, el X m'ha dit "moro i he anat a la cap d'estudis i m'ha dit això". Clar, quan li vaig dir això, es va quedar amb una cara de pàl·lida, i em va intentar dir "no, però que no se referia a eso, saps?". Jo me'n recordo, fins i tot, com que ella tampoc s'ha cregut que la cap d'estudis em donés aquella resposta, saps? O sigui, el que has de fer, crec jo, i més sent petits, és anar, doncs, potser no davant meu, però dir-li, escolta, no diguis això, tal, saps? Perquè, per exemple, aquest noi, era d'origen índio. I, de fet, no portava ni un any al cole, des que va arribar. Clar, jo, si fos un cabrón o un tal, també li hauria dit, "i tu ets un índio, saps?", "que me vas a decir tu? Si yo llevo más tiempo, per exemple, saps?". I ja està, això et diria que és lo més greu que m'ha passat. I amb la meva mare tampoc. Jo moltes vegades, quan la meva mare em ve i em diu això, o sigui, les coses que li passen al carrer...

A tu com et senta això?

Molt malament, molt malament, per la meva mare, o sigui... Jo, al final, és com que ho puc suportar, saps? Mm... Que tampoc estaria bé, no?, perquè s'ha de combatre això, però... És com dir, si em passa, doncs... Diguem-ne que no m'arruïnarà el dia, no vull fer que se m'arruïni tot el dia, però a la meva mare sí, saps? Moltes vegades ve com trista, moltes vegades plorant... Llavors, i al meu pare no li diu res, perquè el meu pare és molt... O sigui, el meu pare, per exemple, no diré que fa por, tampoc, però és com que no li diu res, perquè el meu pare sí que potser aniria a denunciar, saps? O aniria a més. I és com... para que? Més problemes, tal. I jo moltes vegades dic doncs aniré amb la meva mare a comprar o tal. I és com que no et dic que no s'atreveixin perquè estic jo, però... no ho sé,

jo sempre ho he pensat, no? el més covard és el que ataca al més dèbil, per així dir-ho, saps? Llavors, totes les vegades que m'explica la meva mare això és quan ha estat sola. O sigui, mai ho he viscut jo, i de fet jo volia algun dia que jo estigués amb ella i que passi, per intentar solucionar-ho, saps? Sense violències ni res, parlant, saps? Més que res perquè que et passi això i que estiguis sola, al carrer, per exemple, tothom mirant i tal, no és el mateix, per exemple, que si jo estic amb ella, saps? Que el foco me lo llevo yo, me pongo a chillar si hace falta, saps? Però jo així, personalment, sol, així, greu, greu, greu, greu, mai, la veritat.

Perquè, per exemple, em vaig trobar una noia que vaig entrevistar que ella tampoc semblava de primeres marroquina, però que ella, quan anava amb el seu marit, que sí que ho semblava molt, era quan més insegura se sentia perquè estava més exposada a discriminacions. Llavors, en el teu cas és interessant perquè és com justament al revés, quan tu vas amb ta mare, és justament quan menys coses li poden passar a ta mare. I tu tampoc estàs més exposat a discriminacions quan vas amb la teva mare, no? O sigui, no et sents tu més exposat a discriminacions quan vas amb ta mare, no?

No, no, de fet, una vegada, que ara que ho he dit m'he enrecordat, la meva mare va arribar a pensar, un cop, que jo, a mi, no suportó anar de compres o així. M'avorreix molt. Llavors, jo sempre li dic a la meva mare, quan compres o tal, m'avises d'on estàs i jo vaig i t'ajudo amb les bosses tal, no sé què, perquè entenc que pesen i tal. Però a la meva mare, quan li passava això i tal, ella un dia em va arribar a preguntar si li donava vergonya sortir amb ella, saps? [00:35:00] I això passa, eh? Això passa. A mi m'ha dit la meva mare, que té amigues també musulmanes, que els seus fills o filles li pregunten a les seves mares "i per què no et treus el hijab, saps?". A saber de què els hi ha vingut aquesta pregunta, saps? Potser algú li ha dit... Saps? I a mi la meva mare em va dir això i tal, i jo li vaig dir, escolta, mama que no és per això. Vergonya, res. O sigui, orgullós, no hi ha cap problema. Però sí, sí, de tot allò que li passava, ella com que es pensava que em donava vergonya sortir amb ella per el vel o tal o el que pugui passar. I jo, al revés, al revés... o sigui jo el que vull és que només et passi això...o sigui que no et passi mai, òbviament, però que si t'ha de passar que sigui amb mi, no sola.

Però i què faries davant d'una situació així? Tu com reaccionaries, creus?

Sincerament... o sigui anar a denunciar i tal, no crec, més que res, perquè si ja estàs en espera i pauses amb casos més extrems, imagina't un comentari així, saps?, i més si et toca algú que també pensa més o menys el mateix, et dirà... vinga, saps? Però, ostres, perdona'm, perdona'm, perquè recentment amb la meva mare em va passar una cosa, i no sé per què no se m'ha acudit fins ara, t'ho juro. El 2 d'abril, la meva mare va baixar una setmana al Marroc, amb els meus germans, i va tornar el 8 d'abril, va ser un dimarts. Jo vaig anar a l'aeroport a buscar-la en cotxe, i quan vaig arribar, a l'aeroport hi ha la part on baixen els passatgers, agafen les seves motxilles, passen per un control de la guàrdia civil, i surten, que és on estem nosaltres esperant, els familiars. Llavors vaig veure l'avió de Tànger arribar i començava a sortir gent, i la meva mare no sortia. Em vaig asomar i estava la meva germana. I li vaig dir, què passa? Vamos. Em va dir espera espera. I vaig mirar així de reajo i estava el guàrdia civil mirant a la motxilla. Aleshores la meva germana entrava i sortia, entrava i sortia. Va sortir i em va explicar que la meva mare portava un collar que el tenia aquí a Espanya, o sigui en el vol d'anada no li van dir res. Un collar de més de 20 anys que li va regalar el meu avi quan es va casar amb el meu pare. I com que no tenia el justificant del collar, doncs o es quedava allà, o es quedava allà el collar i la meva mare, o es paga, o si no pots pagar-ho ara, surt la meva mare, el collar es queda allà, el pagues i tornes a per ell. Clar, això la meva germana de 10 anys sortia per explicar-me, perquè és una part on només poden sortir els passatgers, tu no pots entrar. I bueno, dato, de l'avió sortien espanyols amb polseres, collars i tal i no passava res. Només... i t'ho juro, eh?, i jo l'últim que volia pensar era que fos perquè la meva mare sigui de tal lloc, però és que quan vaig entrar només hi havia dones amb hijab o la gent amb la camiseta del Marroc...Aleshores estava allà i, bé, la meva mare no tenia res per pagar, era jo el que tenia la targeta, tal, no sé què. I em diu la meva germana, diu la Guàrdia Civil que passis. I jo a més només anava a per la meva mare, vaig arribar justament a l'hora quan l'avió aterressava. Jo anava amb xancles....encima con pintas de casa. I agafa el guàrdia aquest i li diu a la meva germana “no puedes estar entrando y saliendo”. Le digo, “disculpa, tiene 10 años, para empezar. Y digo, y mientras no pueda yo entrar, ella va a entrar y salir cuando quiera, porque me está informando”. [00:40:00] “Estoy haciendo mi trabajo”, digo, “me parece bien”. Le digo, yo ahora tengo que entrar a pagar, porque mi madre no tiene nada para pagar. Acaba de llegar del viaje y ya la estáis aquí.... Y dice, vale, vale, espera. Parla amb el Guàrdia Civil i tal, i diu a ver quien quiere entrar, me asomo, me mira así de arriba a abajo, i em diu, no, no, aquest no pinta res aquí. Y yo, a ver, le digo, a ver, yo ya sé que no pinto nada aquí, pero tu compañera, que está con mi

madre adentro, ha dicho que entrar yo. O sigui ha tingut que sortir la de dins per dir-me a mi “entra”. O sigui ja no es fien ni de que jo entri, ni de la primera paraula. Total, entro y digo “el motivo del pago?”, i diu no es que és control aleatorio, tal, sisi control aleatorio pero no veig cap... Dice bueno, eso es lo que tú piensas. Digo, bueno. Digo, vale. Pago tal, la meva mare salta i li diu, puc denunciar? Riu i li diu “tu pots denunciar el que vulguis”. I jo mama vamonos. Sortint, hi havia un senyor allà, retenido, que va comprar les joies d'allà del Marroc i les portava de regal a la seva dona, o sigui, que estaven recent casats. I estava allà amb el full... O sigui, si no pagaves al moment, et donaven el full amb el codi de barres del banc, per pagar-ho tu mateix, però tu no te libras, tu en pagues. 1.000 euros, 1.000 euros. Una locura. No sé per què no m'havia enrecordat. Però sí, la meva reacció, ja et dic, no seria denunciar, perquè quan vam arribar a casa si que vam dir “denunciem o no denunciem?”, tal, i, jo vaig dir sincerament....a sobre estava allà la Guàrdia Civil amb l'Agència Tributària, o sigui, Hacienda, i jo vaig dir... No us emportareu res, saps? Desgraciadament no us emportareu res. Llavors, jo, les meves reaccions, seria, dialogant, parlant, com, què passa? I si em diu... La majoria no et diran res, perquè tinc col·legues que m'ho han explicat i la majoria el que volen és, com, descarregar la seva ira, saps? T'insulten, tal, moltes vegades dius, però explica'm, tal. No, no, no, no sé què, què fuera, tal, no sé què, saps? I ja està, això. Llavors, però res de violència ni res perquè sortiré jo, al final també perjudicat. Però, o sigui, callado no me quedo callado. Ja està. Això és tot.

I llavors, no sé si gent del teu entorn o així, no sé, amics teus del futbol o del cole o el que sigui, si coneixes gent que tenia idees racistes o que té idees racistes o que vota Vox o coses així, i que arran de conèixer-te potser, no sé si veus, o no sé si és el cas, eh, que tens gent al teu entorn així, però si és el cas, tu creus que el fet de conèixer-te, fa que canviïn una mica el xip? O segueixen tenint les idees però et veuen a tu com l'excepció o...?

Això, el que dius, és una cosa súper, súper, súper important. Sempre, sempre la meva mare m'ha educat dient-me que hem de donar exemple, tant com a marroquins com a musulmans. I no t'imagines la quantitat de quan la gent em coneix em diu... “Tio, és que jo conec marroquins o musulmans que, doncs, beuen alcohol, roben...”. I jo els hi dic “doncs com totes les persones, hi ha persones que fan unes coses i persones que no ho fan”. La religió et diu això, això, això, per exemple, no es pot fer. I això, això, això, sí. Hi ha persones que això ho compleixen, això no, això tal... Jo, per exemple, no robo, no bec

alcohol, tal, i bé, saps? I en l' educació, també. Jo crec que és important, també, donar aquest exemple, que tampoc és res... de l'altre món, no? O sigui, molta gent, quan em coneixen, diu, hòstia, no sabia què, tal... O quan agafen confiança amb mi ja em pregunten coses de la meua religió, saps? El que t'he dit abans. “Perquè quan passen atemptats, diuen això?” i jo els hi explico una mica, saps?

I creus que canvien? O sigui, realment, t'escolten i els hi canvia una mica la mentalitat?

[00:45:00]

Sí. Jo he tingut amics, a classe, també, que al principi, doncs, al marge, saps? I quan em coneixen, doncs, ja... com que es tornen més amics meus, saps? Jo sempre he pensat això, que no agafes confiança ràpid. Però potser també és per això. O quan estan amb mi, per exemple, bé i tal, i quan arribava la meua mare a buscar-me, ja està, saps? Estic amb un company així jugant, i quan arriba la meua mare a buscar-nos, és com que hi ha un silenci, potser un somriure així... que és nota quan hi ha un somriure fals. I això, ja està. Però sí, però sí... jo crec que a mi quan m'han conegut s'han portat una altra idea del que realment és, saps? I també he de dir que tinc molts companys que defensen.... O sigui, quan estan amb altra gent que diuen “el moro no sé que...”, diuen, eh, no que no tot són així. Per mi, perquè em coneixen. O sigui, no per mi, eh? Tampoco aquí soy... Però sí que hi ha molta gent que, com totes les persones, al final hi ha persones de tot tipus que són males i bones, en tot, saps? Ja no és una qüestió de religió o d'origen, sinó una qüestió de com ets, comportament, actitud, i això.

Però creus que, per exemple, això que t'ha dit te mare de què heu de donar exemple i tal, és una mica també com... O sigui, que si la societat espanyola no tingués unes idees sobre les persones marroquines, sobre la religió, tu creus que també et diria això te mare? O si és una manera de dir...hem de demostrar que no som el que diuen que som, saps?

T'entenc. No. I et dic per què, perquè... Els meus primos, tinc amics del Marroc del barri i tal, que també es comporten d'una manera diferent a mi, saps? O la seva manera de... tal. Llavors, sí que és veritat que la meua mare sempre m'ha dit això, però també m'ha recalcat, també, que sobretot aquí, saps? O sigui, sí que m'ho recalcava. O sigui, em deia que, com que m'educava i tal, em deia que això ho havia de tenir qualsevol persona, o sigui, em de ser bons....però sí que també em recalcava “sobretot quan estàs fora”, o sigui

quan estàs en un país que no sigui teu. I encara m'ho recorda, sobretot amb aquest odi que ha crescut, sobretot. Llavors, però... El problema és que hi ha molta gent que contra l'odi vol respondre també amb odi, saps? I a vegades et pot sortir espontàniament, perquè és com ràbia, però crec que la millor manera de combatre-ho ha de ser d'una altra manera, saps? Més tranquil, tal, no ho sé. Ho penso així des de sempre. Has de ser més... crec jo, eh?, perquè jo crec que els hi pots fer canviar d'idea, també, perquè al final hi ha molta gent... Jo crec que la major part de les persones que tenen aquest odi o tal és perquè no... Només han vist coses falses. Només han vist coses de la notícia, que a la notícia doncs posen el que volen, saps? O justament s'han trobat amb casos... saps? I al seu voltants doncs no té.... [00:50:00] Jo tinc moltes, sobretot amigues, que jo, després, amb confiança i amb broma em diuen que jo he sigut el primer amic marroquí, saps? O sigui, és sorprenent, també, perquè amb la quantitat que hi ha a Catalunya i tal. Hòstia, saps? Llavors, jo crec que... S'ha de ser d'aquesta manera, no?, educat i tal, però tampoc crec... O sigui, jo crec que té raó la meva mare, però tampoc crec que... que s'ha de fer un esforç sobretot perquè estem aquí. Jo crec que és una cosa que ha de ser natural, saps? Al final, sí que sents una miqueta, doncs “ostres igual m'he de comportar una mica més..” És com quan vas a casa d'un amic per primer cop, i et fa com vergonya, tal, no sé què, doncs sí que pot ser una miqueta d'aquest pal. Però, al final, jo crec que és una cosa que hem d'anar adoptant... i ser naturalment, saps?

Vale. I en quines coses creus que el fet d'haver nascut aquí et dona avantatge respecte, per exemple, als teus pares o gent, immigrants de “primera generació”, que es diu?

Jo crec, el que més, l'idioma. Per l'idioma i, al final, també, la cultura, potser, perquè he conegut també gent d'origen marroquí que els seus pares sí que han nascut aquí, saps? Van venir molt més aviat, vale? Llavors, també, ells tenen així... El que dic, que son com més moderns, saps? Perquè, al final, i això és una realitat, la cultura del Marroc potser a vegades és una mica més tancada. Ara ja no. O sigui, el Marroc, tu vas i no és el Marroc de fa 20 anys, saps? Perquè és el que dic jo, que ser europeïza, saps? Aleshores així coses importants, l'idioma.. els meus pares quan volien anar a demanar alguna cosa, l'idioma...o anàvem amb algun amic, o fins i tot ara, potser a vegades jo anava amb ells a tramitar alguna cosa, saps? O quan arriba una carta de l'Ajuntament. Això és molt típic, vaig fer també una enquesta per un treball, i el que em va sortir més típic era això, que arribessin cartes de l'Ajuntament, tal. L'idioma, i també el comportament, potser també. Actituds.

Per exemple, el que també és molt comú, que també hi ha molta gent que es queixa d'això... pel carrer, quan parlen per telèfon, i hi ha molta gent que parla molt alt saps? Al Marroc, per exemple, és molt comú. Aquestes cosetes, que al final són detalls... Ara, quan diuen “no, és que robais porque allí también estais acostumbrados a robar”. No, no, saps?

Vale, i a nivell de... ja m'has dit una mica d'estratègies o coses que fas tu quan et trobes en certes situacions discriminatòries o com te les prens tu. O sigui m'has dit que t'ho prens a vegades a broma, també, no? O sigui, quines coses així, davant d'alguna...?

Jo tinc molta capacitat d'esbrinar quan una persona em diu alguna cosa de broma i quan ho fa amb una altra intenció, saps? Principalment perquè, o sigui, si no ets amic meu, si no ets una persona de confiança, ja no de primeres em dius una cosa de moro o tal....Perquè jo t'ho dic des d'ara, jo tinc amics meus que son millors amics i de broma em venen i em diuen “el morito”, no sé que. Però, o sigui, jo m'ho prenc de broma perquè al final, o sigui, jo sé amb quina intenció ho fan, saps? I crec que també és una manera de... O sigui, jo m'ho passo molt bé, hem de riure, hem de... Ara, sí que és veritat que hi ha cops, per exemple, com t'ho dic, hi ha cops, a vegades, que estic amb amics, i, no ho sé, arriben altres coneguts, d'acord? Llavors, potser parles amb ells una mica, tal, rius, tal... Es parlen d'uns temes i de sobte tiren un comentari. M'ha passat molt, sobretot, estar així i que diguin, doncs, l'islam, no sé què. [00:55:00] Que un altre cop confonen l'origen marroquí amb l'islam, saps? Llavors, jo dic, a veure, soc marroquí, també soc musulmà, i això que has dit no... tal. A vegades, no ho fan a posta, però és com... En aquest cas, si haguessis sabut que jo soc musulmà i tal, potser no haguessis dit aquest comentari, saps? Llavors... Això sí, si no és de gent de confiança mai m'ha passat així alguna cosa, i sí que m'ho prenc bastant d'humor. És el que t'he dit, es nota també molt, no és res complicat.

D'acord, i llavors creus que d'alguna manera aquestes idees que té la societat t'ha afectat o t'influeix en algunes coses de la teva vida quotidiana, com potser per exemple les relacions socials que tu has establert al llarg de la teva vida? No sé si has tendit més a ajuntar-te amb un cert perfil de gent en lloc d'un altre, conscient o inconscientment, per certes coses, o si no...

Eh... la veritat, eh... no. O sigui, jo tinc, la veritat, molts més amics no musulmans que musulmans. I... quan passa alguna cosa, això, no?, un atemptat o algun robatori així i tal, el que fan és o venir a preguntar-me, de, hòstia, què opines tu d'això? O directament, a

vegades no em diuen res. O sigui, ja saben que no tots som així, que no tothom és de la mateixa manera, com que no canvien la perspectiva de veure'm, ni res. També... Tinc un amic, per exemple, i això em fa molta gràcia, tinc un amic, per exemple, que és votant de Vox. És un amic que vaig conèixer fa dos anys al cicle, i o sigui, va ser... Jo considero encara que és el meu millor amic del cicle. Perquè sí que és veritat que ell vota Vox i tal, però em va conèixer a mi i la seva idea va canviar una mica. Tot i que encara, doncs, les notícies i tal, la seva família també, encara tenen això de... És que, els marroquins, tal. Però és com que jo, encara que sigui un 1%, algun dubte li he generat al cap, saps?

Però creus que potser a ell, per molt que et conegui i sigueu millors amics, a nivell de seguir votant a Vox, li segueixen pesant més les idees que li venen dels mitjans que el fet de conèixer-te, a nivell de les idees que té ell al cap? O sigui, que li pesa més la informació que li ve de fora que potser el fet de conèixer a una persona musulmana o marroquina que no...

Crec que encara i així sí, encara tindrà més pes, més que res per l'entorn familiar. Jo diria, perquè un cop li vas preguntar... És un dels que mai ha tingut, per exemple, un amic marroquí, a més que anava al típic cole, privado, religioso...que allà no et sols trobar amb gent d'altres cultures. I un cop de confiança li vaig preguntar, perquè tenia dues germanes, li vaig preguntar als seus pares si coneixien, no coneixien, saps? Llavors, potser... allò té més pes que jo, diguem-ne. Però per com es comporta ell amb mi, com ha anat evolucionant i tal, jo crec que almenys una idea interna diferent té, saps?, i que pot ser que algun dia de sobte floreixi, aquesta idea, saps?, o pot ser que no.

[1:00:00]

Però, per exemple, perquè això potser sí que moltes vegades és com una mica unidireccional, o sigui, a una persona que vota Vox sí que, en aquest cas no, eh?, però pot condicionar-li el fet de no voler tenir amics marroquins per les idees que té al cap. ¿Tu creus que al revés també és? O sigui, tu separaries més de dir “no vull amics que votin a Vox”, o en aquest sentit els prejudicis no són tan mutus? No sé si m'explico.

Si. Jo separo dos tipus de votants de Vox. Hi ha els que com que no s'hi agrada res, en el plan solo españoles, que són els més radicals, i hi ha els altres que, per exemple, que són els que conec... o sigui no conec a ningú que sigui l'altre nivell. Si estan en aquest nivell ni em dirigrien la paraula segurament. I hi ha els que, el típic, els que diuen que estem a

favor de la immigració legal i que si venen, doncs que treballin i tal. Els que jo conec, per exemple, aquest és d'aquest tipus, que estan a favor que si venen i estudien i treballen, perfecte. Si no, doncs no. Pots tornar-me a repetir la pregunta?

No, això... Ja me l'estàs contestant, eh?

Sí?

Sí, sí, sí. Que si tu tens prejudicis també a l'hora de no relacionar-te amb cert tipus de gent per les idees polítiques, per exemple.

No. Pel mateix tema del qual t'he parlat, del que em diu la meva mare, d'educació i tal, és important, per mi, eh?, és important no fer el mateix que potser ells farien. Hòstia, si és marroquí, no le hablo. Hòstia, si vota a Vox, le hablo. I si podem ser amics, som amics, saps?

I amics immigrants o marroquins concretament tens, també?

Sí.

On els vas conèixer. Al cole, al futbol...? No sé si al teu barri, per exemple, hi ha bastanta immigració, no?

Al meu barri, sí, sí. Sobretot els conec des de petit, per la Mezquita, per exemple, de jugar a futbol al parc, de... hi ha molts que són, o sigui, la majoria dels meus amics aquí, els seus pares ja coneixien els meus pares d'allà del Marroc, saps? De fet tinc uns amics que el meu pare i el seu pare van anar al cole junts, van jugar a futbol junts, saps? I com... seguimos con la historia, saps? Llavors, clar, tinc bastants amics que tenen aquest instint més agressiu, no? De... A mi, quan em passa això, o com em passi la puc liar, tal. I tinc alguns que, doncs, com jo, no?, doncs ens ho prenem a risa, amb calma, saps? I jo, quan em diuen o em pregunten o els hi passa això, sempre els hi intento aconsellar, no? Bé, aconsellar tampoc, perquè tampoc jo soc aquí de donar leccions, però el que faria jo, no? O potser lo más llevadero. Però et diria que són així com jo. També perquè indirectament, els que diguem que són més així, agressius i tal, directament ja no es relacionen amb els que com nosaltres que som així més chill, saps? Indirectament, eh? Que tinc també amics així, eh? Però perquè surt així directament, eh.

I els teus grups d'amics marroquins i els que són espanyols estan separats els grups o com?

La majoria són separats, la veritat. Potser hi ha algun de quan ens ajuntem així en massa. Però no molts. Tinc com el meu grup d'amics d'aquí, espanyols, saps? Tinc amics marroquins nascuts aquí, saps? I a vegades com que quan ens ajuntem així tots, potser a vegades.

[1:05:00]

I per què creus que estan separats? S'ha donat així pel cole, o pel lloc on us heu conegut o és més per interessos comuns o per...

No crec que sigui per tema d'odi i tal, perquè també els meus amics aquests que són del Marroc nascuts aquí, tenen també el seu grup d'espanyols, saps? Tenen els seus amics també. O sigui, jo crec que s'ha donat així i ja està. No és per res... No crec que sigui per res així d'odi o...

O sigui, no per odi, eh, ni per discriminació, però a part d'això, creus que hi ha algun motiu pel qual estiguin separats?

Mira, els meus amics que són d'aquí, espanyols i tal, són els que portem des de P3 al cole, alguns del cicle, i els que he fet ara a la universitat. I els altres, hi ha alguns que també els he conegut del cole, o al final, això passa molt, que jo tinc un amic, que aquest amic té un altre amic, i com que acabem quedant junts, també es torna el meu amic, saps? Això, jo diria més per proximitat de barri, cole....

I hi ha algun grup amb què et sentis més còmode, o més segur, per parlar d'alguns temes, o per parlar de...

La veritat és que en tots em sento lliure, sí, sí. De fet, el dia que em diuen tots de quedar el mateix dia, es lo peor que me puede pasar

No saps amb qui...

Sí, o intento... ara estic amb vosaltres i luego voy para allá o...saps? He fet moltes vegades de juntar, a vegades, i a veure què passa. Si fem algo així molt chill de seure, i tal, però que no, no hi ha....

I a nivell d'algun espai públic, o algun espai en general, no sé, d'oci o així, on tu creus que siguis... que et puguis sentir més discriminat o que puguis intentar evitar per certes coses o on et sentis millor o pitjor per algun tema?

La veritat, si soc sincer et diria que en cap. O sigui, per mi diria que en cap. Potser si dic el meu nom i tal, de repente potser canvia...però no m'ha passat mai, la veritat.

Perquè per exemple l'altre dia vaig entrevistar a una noia que em deia, a mi m'agrada molt anar a qualsevol tipus de bar, però al típic Bar Manolo, allà no entro, saps? O coses així.

Clar. Per això també et dic que les dones també crec que ho tenen més difícil, sobretot pel tema del vel i vestits així llargs, saps? Tapant-se, saps? Perquè jo al final, si se'm nota per la cara tal, doncs mira, se'm nota, però jo quan vaig... ara mateix estic en xancles, saps? Porto camiseta, pantaló curt...puedo ser David González, saps? Llavors, a mi no em faria por, o sigui jo entraria, no tinc cap problema. Si dius que hi ha un lloc que em fa cosa entrar per si em diuen o... no, mai, mai.

I ja per acabar, creus que d'alguna manera l'experiència migratòria dels teus pares ha condicionat el lloc on vius? O sigui, el barri on vius i tal? I si hi ha alguna influència d'aquest lloc on vius sobre tu, a nivell de la teva experiència?

Bé... A veure, nosaltres, quan vam arribar, al principi... jo crec que també ha anat canviant, però, per exemple, al barri, el meu pare, quan va arribar, hi va haver un senyor que li va ajudar molt, que era veí, i quan vam arribar la mare i jo ens va ajudar bastant, amb tema econòmic i...

[1:10:00]

Però era de Marroc?

No no, era d'aquí, però una miqueta més tard ens vam assabentar que tenia un amic d'Algèria. Però al principi, el que em va dir la meva mare és que al principi els veïns... dic sempre la meva mare pel que t'he dit, pel tema del vel, perquè al final el meu pare igual que jo, saps?

Perquè al teu pare no se li nota de primeres o no té cap característica...?

Jo crec que sí, no ho sé, però el meu pare té com una cara d'agressiu, de serio. Llavors, no, o sigui, potser el meu pare, no sé si l'identifiquen o no, però potser, perquè va amb una cara més d'agressiu potser tenen por, saps? Que això pot passar, sigui marroquí o no. Però a la meva mare això, potser al principi els veïns potser no li deien ni hola, passaven, o justament baixava per les escales i agafa el mòbil, saps? I això ha anat canviant,

òbviament. O sigui, quan, no ho sé, un dia... Si a tu no et diu hola, la meua mare un dia sí que va dir hola, saps? És això, no?, de si no em dius hola, no et dic hola.... No, no, si no em dius hola, ja et diré jo hola, saps? Llavors, tal, tal, tal, i sí, al final, bé. Costava al principi, però jo crec que ha evolucionat cap a bé, saps?

Vale. I ja per acabar, què faries tu per canviar la situació? Què creus que seria necessari que es donés a la societat catalana per que canviés una mica tot?

El que crec jo, és com el que has dit al principi, que nosaltres no hem de fer cap sobreesforç de tema de comportament i tal, però jo crec que des del meu punt de vista és important fer-ho per almenys donar aquesta visibilitat, que els que venen, venen amb bona intenció que volen treballar... També hi ha molta gent que ve il·legal al final perquè no té diners per venir. O sigui, vol venir per treballar i no té per venir a treballar. Llavors, l'única via és venir il·legalment. Jo crec que tampoc és complicat, no sé quanta gent arriba de fora cada mes o cada any, però és tan fàcil com ho faries amb tothom.

Canvis legals, vols dir?

Sí, jo faria això, canvis legals. Ja t'ho dic jo que totes les persones que jo conec que han vingut d'immigrants, o sigui, no posen pegues. El que hi hagi, i la majoria que hi ha, és la mà d'obra, el treball al camp, això, l'obra, saps? Al final, és gent que de veritat està interessada en canviar la seva vida. O potser ni la seva, està pensant en la seva dona, el seu fill, saps? Perquè a mi sempre m'han dit els meus pares que ells realment... O sigui, al final, es viu aquí millor, per les condicions, per les coses, però al final sempre em recorden, tant a mi com als meus germans, que estan aquí per nosaltres. I ho agraeixo jo, perquè jo tinc familiars allà de la meua edat, cosins meus, i que estan allà sense fer res, però no perquè...o sigui son molt llestos, però allà és obligatori el batxillerat, o sigui, no hi ha això de cicles mitjans, no hi ha aquestes oportunitats, saps? [1:15:00] I moltes vegades, quan, sobretot me'n recordo quan portem una nota mala d'un examen o tal, et diuen "jo que faig aquí, jo he vingut aquí per tu, perquè jo estaria amb els teus avis allà, saps? No m'hagués allunyat de la meua família..."

Però això també et posa una pressió de "hostia, he de treure bones notes, o haig d'estudiar...", o no? O sigui no té perquè ser negativa la pressió, eh.

Si si, t'entenc. Una mica indirecte si. Però en el bon sentit, com tu dius, perquè és com, hòsties, han arriscat la seva vida, han deixat... o sigui, han preferit els seus fills, que la

seva mare o el seu pare, saps? Aleshores també és algo que dius doncs, venga. I que al final doncs, és bonic, també. O sigui, jo dono els meus honors i tal a tot el món que treballa en el camp, en els treballs que no estan qualificats, molt durs... però sí que és veritat que, i això és obvi, és 100% millor un treball qualificat, no?, que a vegades no hagis de fer un esforç...per exemple el meu pare té un 33% d discapacitat a l'espatlla de quan va venir a treballar aquí a la obra, saps? I a vegades, com que tu també vas veient els teus pares, pares, reflexiones i dius "hòstia, tengo que espavilar". I tornant al tema, això, o sigui, molt fàcil, o sigui, com faries aquí, no?, hi ha espanyols que treballen, hi ha espanyols que, doncs, cometen algun acte. Al final també, que això sí que vaig fer un treball... gran part del percentatge de la població que treballa en el camp eren immigrants, marroquins, de Senegal... Llavors, jo crec que també és una garantia pel país, saps? Ajuda. I amb totes aquestes oportunitats que hi ha d'estudi, jo crec que també hi ha molts, sobretot pels més petits, molts nois i noies que venen de fora que tenen un potencial increïble per estudiar. Jo, per exemple, quan vaig acabar la universitat social, vaig treure un 6,34 o així. Jo no sabia què volia fer de carrera universitària, però com que jo ja sabia que el batxillerat m'anava a costar, jo tenia clar que després de batxillerat tenia que fer un Grau Superior... Imagina't tu al Marroc, o sigui, ni se't passa pel cap això. O sigui batxillerat 100%, i amb mínim una nota, o sigui ja no és depenent de la nota que treguis, entres a una carrera o no, no, no. O sigui, 100%, esta nota, i ja després, saps?, com un 7 sí o sí, i ja llavors veus. I que a sobre, si treus la nota que et demanen a batxillerat, si vols fer una carrera universitària i estàs a Tànger, t'has de mudar a les ciutats més grans on hi ha les universitats, que és una pasta també. Llavors, hi ha molta gent... Què és el que passa? El problema és aquest. Perquè molta gent també em pregunta que per què hi ha molts immigrants, sobretot joves, d'entre 20... Un xaval, per exemple, que estudia, és molt llesta i tal, no arriba a la nota, que per mi una nota no defineix la teva... saps?, la teva capacitat, no arriba a la nota. Els teus pares no tenen per pagar-te la universitat. O en l'altre cas, no tenen ni per què arribis al batxillerat, que això passa, perquè la meva mare, als 16 o així, el meu avi no podia pagar més i fora, a la fàbrica a treballar, saps? Hi ha dos camins: Hi ha gent que es dedica a artesanía, per exemple, o està de mecànica, saps? Hi ha moltes coses d'això, d'arreglar coses, taxista, tal... Això és el que més hi ha allà sense qualificació, per així dir-ho, saps? Hi ha joves que es droguen, saps? I altres que el que decideixen és emigrar, saps? Que molts acaben morint. Tinc un munt de coneguts del barri d'allà, de fills que han volgut emigrar i que han acabat morts, que els han tret d'allà del mar, sí sí, i que estan allà enterrats. [1:20:00] Sí, sí, sí, és dur. Llavors, és tan fàcil com pensar : "tu

de veritat creus que algú arriscarà la seva vida per venir aquí a fer...no sé”. I ja està, això, potser has de tenir una mica més de control com a país, però jo crec que al final...Passa aquí, a Espanya, perquè jo crec que és el país veí que està al costat. Igual que també conec ara a xavals, que d'aquí han emigrat a Alemanya, o a Suïssa. Tinc un parell d'amics d'el cicle superior, que ara ja estan a Suïssa treballant. Llavors, al final, tu creus que hauran anat per... o sigui, que prefereixen estar allà sense la seva família i tal? Doncs no, és per altres interessos de diners i tal, saps? No és la mateixa situació que fa uns anys, que emigraven ja per necessitat màxima, que ara, potser, per capritxo un poquito... Però bueno, això, ja està.

[Tancament i agraïment]

ANNEX 4. Criteris ètics

En primer lloc, a l'inici de cada entrevista es proporcionava a les persones participants una explicació detallada sobre el propòsit de l'estudi, així com sobre l'estructura temàtica de l'entrevista. Igualment, se'ls informava del caràcter anònim de la seva participació i de l'ús exclusiu i confidencial de les dades recollides, destinades únicament al present treball d'investigació. Així mateix, es demanava el consentiment per enregistrar l'entrevista, informant-los que la gravació tenia com a finalitat la posterior transcripció mitjançant un programa d'intel·ligència artificial, amb l'únic propòsit de garantir una anàlisi rigorosa i fidel de les dades obtingudes. Un cop oferta tota la informació i resolt els possibles dubtes, les persones participants donaven el seu consentiment informat per a l'enregistrament i el tractament de les dades, el qual quedava enregistrat.

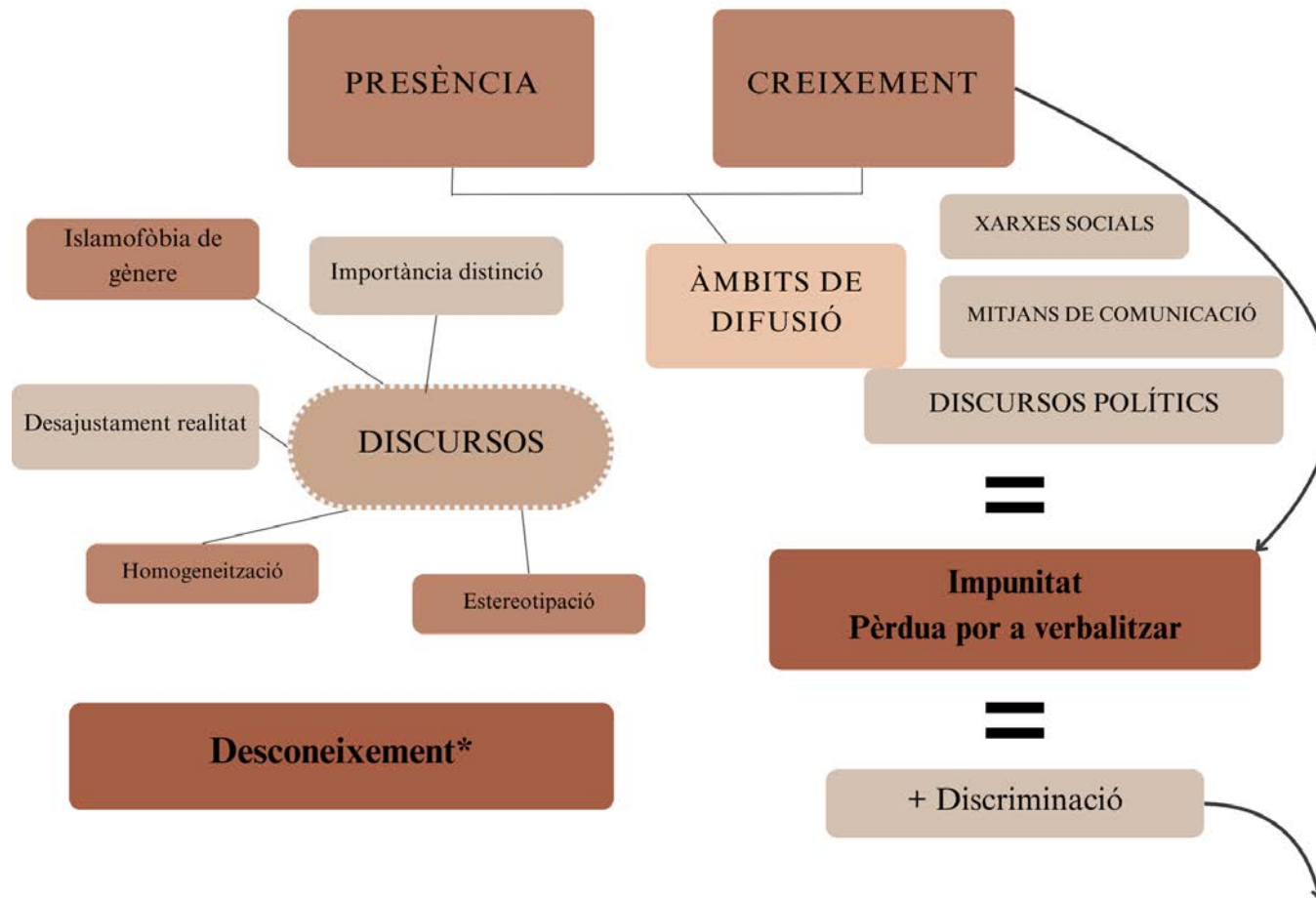
També s'informava les persones participants del caràcter obert i flexible de l'entrevista, així com de la seva llibertat per no respondre a determinades preguntes si ho consideraven oportú. Igualment, se'ls convidava a expressar si la formulació d'alguna pregunta resultava inapropiada o els podia generar incomoditat, amb la voluntat d'afavorir un espai de diàleg segur i respectuós.

La transcripció de les entrevistes s'ha realitzat de manera anònima, i la presentació posterior dels resultats també ha mantingut aquest criteri, identificant els participants mitjançant codis alfanumèrics segons l'ordre temporal de les entrevistes personals (EP1, EP2, etc.). Així mateix, s'ha vetllat perquè els fitxers enviats al sistema d'intel·ligència artificial per a la transcripció no continguessin cap dada personal identificable, garantint així l'anonimització i la confidencialitat de la informació en tot moment.

Finalment, es va oferir a les persones participants la possibilitat de rebre el treball un cop finalitzat, amb la voluntat de garantir la transparència del procés i de facilitar-los un possible retorn que pogués resultar-los d'interès o utilitat. Aquesta acció respon a la voluntat d'establir un reconeixement i agraïment envers els participants per la seva col·laboració en la recerca.

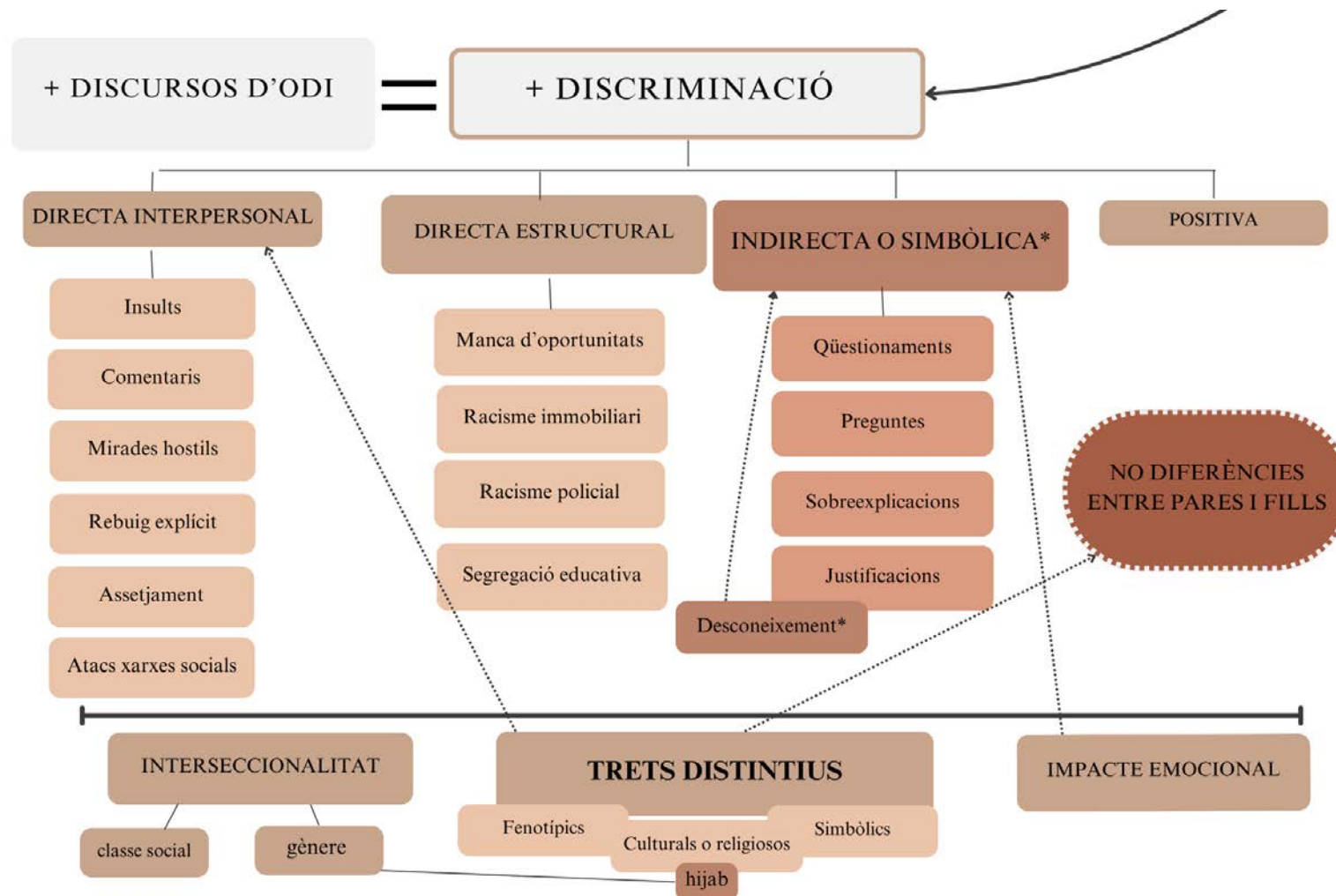
ANNEX 5. Mapes temàtics

Figura 1. *Percepció actual dels discursos d'odi en el context català*

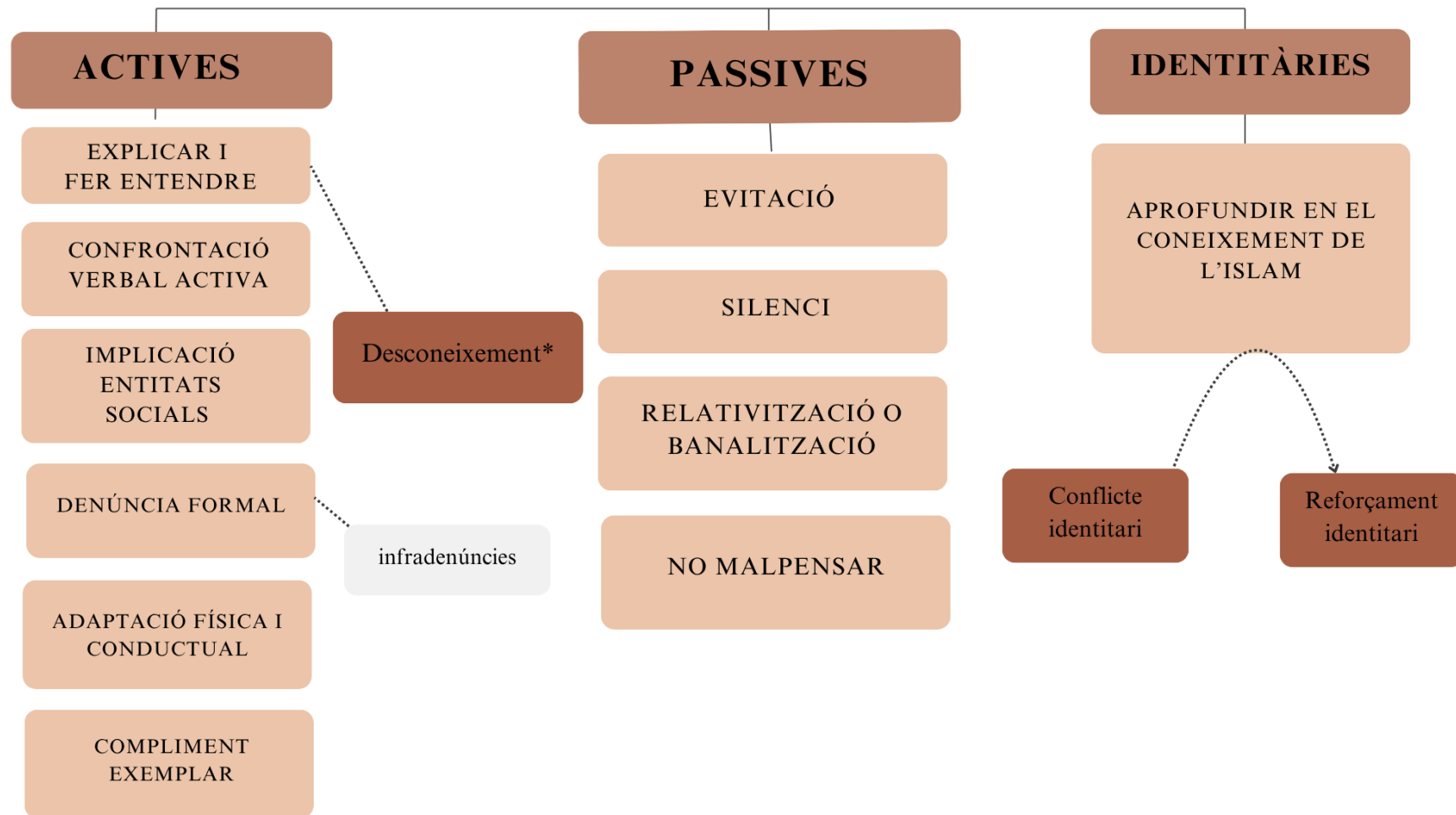
Font: Elaboració pròpia

Figura 2. Incidència dels discursos d'odi en l'experiència quotidiana

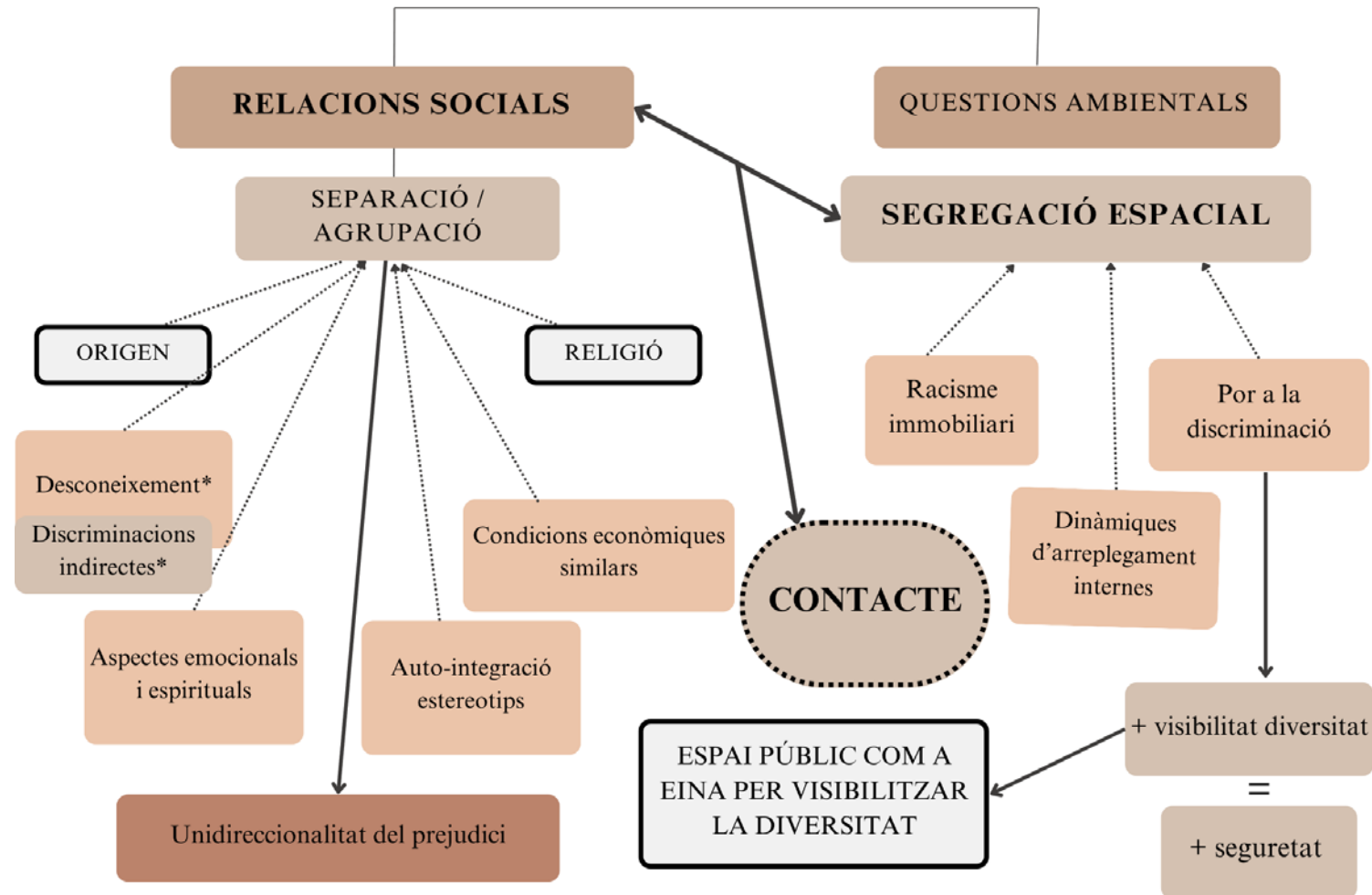
Font: Elaboració pròpia

Figura 3. Estratègies d'afrontament i resistència

Font: Elaboració pròpia

Figura 4. *Relacions socials, segregació espacial i prejudici*

Font: Elaboració pròpia